

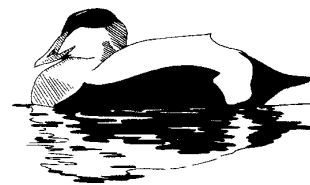
Bliki

TÍMARIT UM FUGLA

28

DESEMBER 2007

Bliki er gefinn út af Náttúrufræðistofnun Íslands í samvinnu við Flækingsfuglanefnd, Fuglavernd, Líf-fræðistofnun háskólans og áhugamenn um fugla. Birtar eru greinar og skýrslur um íslenska fugla ásamt smærri pistlum um ýmislegt sem að fuglum lýtur.

Ritnefnd: Guðmundur A. Guðmundsson (ritstjóri), Arnþór Garðarsson, Daníel Bergmann, Gunnlaugur Pétursson, Gunnlaugur Þráinsson og Kristinn H. Skarphéðinsson.

Afgreiðsla: Náttúrufræðistofnun Íslands, Hlemmi 3, pósthólf 5320, 125 Reykjavík. – Sími: 590 0500. – Bréfasími: 590 0595. – Netfang: bliki@ni.is.

Áskrift: Ritið kemur út a.m.k. einu sinni á ári. Þeir sem þess óska geta látið skrá sig á útsendingarlista og fá þá ritið við útgáfu. Hvert hefti er verðlagt sérstaklega og innheimt með beiðni um millifærslu (reikningur í Íslandsbanka nr. 0517-14-600367, kt. 480269-5869). Hægt er að leggja greiðslu beint inn á ofangreindan reikning, en gæta verður þess að nafn áskrifanda, kennitala og númer heftis komi fram.

Greinar, sem óskast birtar, skulu sendar ritstjóra *Bliki* á Náttúrufræðistofnun. Höfundar fá 25 sérprent af greinum sínum endurgjaldslaut.

Bliki is published by the Icelandic Institute of Natural History in cooperation with the Icelandic Rarities Committee, BirdLife-Iceland, the Institute of Biology (University of Iceland), and birdwatchers. The primary aim is to act as a forum for previously unpublished material on Icelandic birds, in the form of longer or shorter papers and reports. The main text is in Icelandic, but summaries and figure- and table texts in English are provided, except for some shorter notes.

Editorial board: Guðmundur A. Guðmundsson (editor), Arnþór Garðarsson, Daníel Bergmann, Gunnlaugur Pétursson, Gunnlaugur Þráinsson and Kristinn H. Skarphéðinsson.

Circulation: Icelandic Institute of Natural History, PO Box 5320, IS-125 Reykjavík, Iceland. – Phone: +354-590 0500. – Fax: +354-590 0595. – E-mail: bliki@ni.is.

Subscription: *Bliki* appears at least once each year. Each issue is priced and charged for separately, hence there is no annual subscription. Those wishing to receive future issues of the magazine, will be put on the mailing list. Payment is by an invoice for each issue, payable by international money transfer to account: IBAN IS62 0517 1460 0367 4802 6958 69, SWIFT (BIC): ISBAISRE. Please state your name and the issue number, as well as our address: *Bliki*, PO Box 5320, IS-125 Reykjavík, Iceland. Offers of exchange of bird journals, will be considered.

Articles and contributions should be sent to the editor. Authors of major articles receive 25 reprints, free of charge.

Veffang: <http://ni.is/bliki.htm>

© 2007 Bliki – ISSN 0256-4181

Ábyrgðarmaður: Guðmundur A. Guðmundsson.
Umbrot: Gunnlaugur Pétursson / Bliki
Litgreining: Daníel Bergmann / Bliki
Prentun og bókband: Prentsmiðjan Gutenberg

Note to foreign readers: The Icelandic letters Ðð, Þþ, Ææ, Öö and vowels with an acute accent (Áá, Éé, Íí, Óó, Úú, Ýý) are used in all Icelandic and foreign texts. In the reference lists "HEIMILDIR" Icelandic authors are listed by their Christian name, as is customary in Iceland.

Forsíðumynd – Front cover:
Púfuttlingur *Anthus pratensis* í Kelduhverfi, N-Þing.
27. júní 2003.
Ljós. Daníel Bergmann.

Fuglalíf í Djúpavogshreppi

Fjallað er um fugla í Djúpavogshreppi, þ.e. í Papey, Álftafirði, Hamarsfirði og Berufirði, ásamt dölum og fjöllum er liggja að þessum fjörðum. Fuglalíf er fjölbreytt en er langmest við ströndina. Á þessu svæði eru lífaðug strandvötn, fjörur og grunnsævi sem hafa alþjóðlegt verndargildi fyrir fugla ásamt fuglabjörgum í Papey. Leirur við Álftafjörð eru einn helsti viðkomustaður jaðrakana hér á landi og eins eru mikilvægar fjaðrafellisstöðvar æðarfugla undir Þvottáskriðum. Stór hluti íslenska hrafnasandastofnsins staldrar einnig við undir skriðunum á ferðum sínum til og frá landinu. Alls hafa 58 tegundir fugla orpið í Djúpavogshreppi, þar af eru rúmlega 50 tegundir árvissar. Gefið er lauslegt yfirlit um helstu hópa varpfugla og auk þess fjallað sérstaklega um hverja tegund og drepð á fargesti og vetrarfugla. Loks er getið athyglisverðra fuglasvæða og fjallað um verndun tegunda og búsvæða.

Inngangur

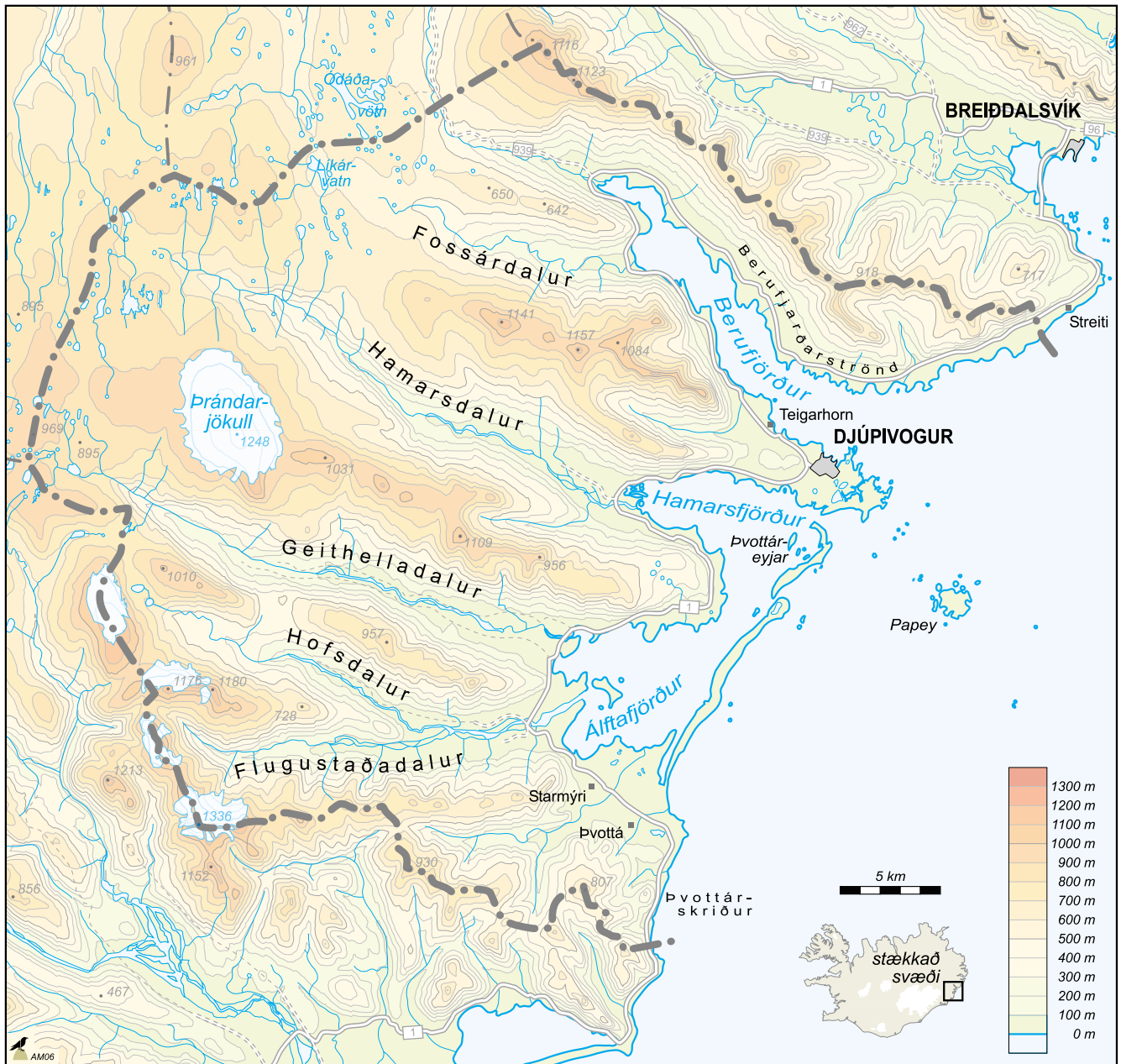
Er vinna við aðalskipulag Djúpavogshrepps stóð yfir haustið 2004 var þess óskað að Náttúrufræðistofnun Íslands tæki saman yfirlit um fuglalíf í hreppnum út frá fyrirliggjandi gögnum. Var þeirri skýrslu skilað sem handriti í apríl 2005 og birtist hún nú hér endurskoðuð og aukin. Megináhersla var lögð á að greina frá varpfuglum, helstu fargestum, vetrarfuglum og mikilvægum fuglasvæðum.

Djúpavogshreppur í Suður-Múlasýslu er um 1133 km² að flatarmáli en stór hluti hans eru fjöll og gróðurlítill

háslétta og undirlendi því lítið (1. mynd). Mörkin í suðri liggja frá sjó við Krossanesfjall og vestur um háfjallabrunir er skilja að Lón frá dölum Álftafjarðar. Þaðan norður um Hofsjökul og Hraun að vatnaskilum við Skriðdal og loks austur eftir vatnaskilum við Breiðdal í sjó skammt fyrir innan Streitishvarf (2. mynd). Hreppurinn varð til árið 1992 með samruna þriggja sveitarfélaga: Beruneshrepps er náði yfir mestallan Berufjörð; Búlandshrepps er náði yfir næsta nágrenni Djúpavogs, þ.e. blánesið milli Berufjarðar og Hamarsfjarðar og

1. mynd. Flugsýn út Berufjörð og Búlandsnes til Djúpavogs og Papeyjar. – Aerial view of Berufjörður to the town of Djúpavog and the island Papey. – Skarphéðinn G. Þórisson.

2. mynd. Djúpavogshreppur, hreppamörk eru auðkennd með dökkri brotinni línu. – The Djúpivogur municipality, depicted with a dark broken line.

loks Geithellahrepp er náði yfir meginhluta Hamarsfjarðar og Álftafjörð. Búlandshreppur var myndaður árið 1905 með aðskilnaði frá Geithellahreppi.

Þrír firðir eru í Djúpavogshreppi og eru þeir afar ólíkir. Syðst er Álftafjörður, grunnt og ísalt sjávarlón með miklum flæðilöndum (Starmýrarteigar) og sjávarfitjum að sunnaverðu (Agnar Ingólfsson 1990), þeim víðáttumestu á Austfjörðum. Þá er Hamarsfjörður sem er mun dýpri og saltari en telst engu að síður sjávarlón enda eru fyrir mynni fjarðanna mikil sandrif og eyjagarðar er hindra sjávarföll (Agnar Ingólfsson 1990). Nyrst er Berufjörður, langur og ákaflega vogskorinn og skerjóttur (1. mynd). Yst á nesinu milli Hamarsfjarðar

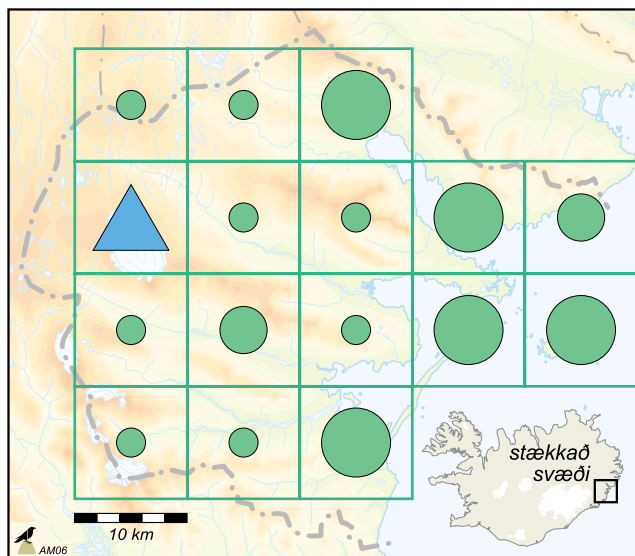
og Berufjarðar liggur þorpið Djúpivogur og eru í jaðri þess fjölbreytt votlendi með miklum mýrum (heita blár á austfirsku) og fjölda tjarna. Inn úr fyrrgreindum fjörðum skerast átta dalir milli hárra fjalla og ná þau sum hver upp í 1200 m hæð. Nokkuð birkikjarr er í dölunum sem liggja upp af Álftafirði og Hamarsfirði, en nær eingöngu í norðurhlíðum þeirra. Papey (2 km²) liggur tæpa 6 km frá landi og var í byggð fram yfir miðja 20. öld. Afar vandaða lýsingu, og betri kort en áður hafa þekkt af þessu svæði, er að finna í Árbók Ferðafélagsins (Hjörleifur Guttormsson 2002). Einnig eru ágætar lýsingar á sveitum hreppsins og einstökum bæjum í ritinu Sveitir og jarðir í Múlapingi (Ármann Halldórsson 1976).

Rannsóknir á fuglum

Fuglalíf er sémilega vel þekkt í Djúpavogshreppi, þ.e. menn vita gjörlla hvaða tegundir verpa þar og eins hversu mikið er af sumum tegundum, einkum bjargfuglum, fargestum og andfuglum í fjaðrafelli. Varpútbreiðsla margra tegunda er hins vegar fremur illa þekkt, nema með ströndum fram. Afdalir, fjöll og hásléttan hefur lítið verið könnuð með tilliti til fugla (3. mynd). Engar skipulegar athuganir hafa verið gerðar er ná yfir allan hreppinn.

Talsvert hefur verið skrifað um fugla í Djúpavogshreppi, en þá fyrst og fremst um fuglanyttjar. Ólafur Olavius (1965) ferðaðist um þessar slóðir, fyrstur náttúrufróðra manna árið 1776 og segir frá eyjargagni, m.a. í Papey. Þorvaldur Thoroddsen (1913) fjallar einnig ítarlega um eyjarnar en landslag hefur mikið breyst síðan hann var á ferð; sund hafa lokast og margar eyjar orpist sandi. Birgir Thorlacius (1989, 1998) er fæddur var 1913 segir frá fuglanyttjum á sínum æskuárum við Djúpavog (4. mynd) og bróðir hans, Sigurður Thorlacius (1940) skrifað skáldsöguna „Um loftin blá“ sem gerist að miklu leyti í Hvalei við Djúpavog og segir skemmtilega frá fuglum. Þá er að finna margvíslegar upplýsingar um dúntekju og fleiri fuglanyttjar á einstökum bæjum í sveitalýsingu Ármanns Halldórssonar (1976).

Margt hefur verið skrifað um Papey og fuglanyttjar þar (Þorvaldur Thoroddsen 1913, Halldór Stefánsson & Eiríkur Sigurðsson 1951, Ingólfur Gíslason 1951a,b, 1952). Ekkert hefur hins vegar birst heildstætt á prenti um fuglalíf eyjarinnar, nema ef vera skyldi kaflinn í Árbók Ferðafélagsins (Stefán Einarsson 1955). Hann er reyndar að mestu skrifaður af Ingólfi Gíslasyni lækni, sem fæddur var í Papey (1902) og ólst þar upp en átti síðan heima á Djúpavogi 1935-1945 (sbr. Lárus H. Blöndal & Vilundur Jónsson 1970). Því er líklegt að í kaflanum sé fyrst og fremst fjallað um fugla í eyinni fyrir 1945. Til er skrá Björns Björnssonar frá Norðfirði um varpfugla í Papey, dags. 24. júní 1941 er hann byggði

3. mynd. Þekking á útbreiðslu varpfugla í Djúpavogshreppi, skv. 10x10 km reitakerfi. Stórir punktar tákna að varptegundir eru vel þekktar í viðkomandi reit (sem er 100 ferkílómetrar), miðlungspunktar tákna sémilega þekkingu og litlir punktar að fuglalíf hafi lítt verið kannað. Þríhyrningar tákna ókannaða reiti. Reitir ná sums staðar út fyrir mörk sveitarfélagsins sem eru auðkennd með dökkri, brotinni línu. – Coverage of the Icelandic Breeding Bird Atlas in the Djúpivogur area (10x10 km squares). Large dots indicate good coverage; intermediate dots medium coverage; small dots inadequate coverage; blue triangle no coverage.

á eigin athugunum, svo og frásögn Gísla Þorvarðarsonar sem fæddur var 1868 og bjó í Papey 1900–1948. Þorsteinn Einarsson (1961, 1979) dvaldi þar 13.-14. júlí 1961 og skráði þá ítarlega upplýsingar um fugla, m.a. eftir Gústaf Gíslasyni (Þorvarðarsonar og bróðir Ingólfs). Þorsteinn lagði sig einkum eftir athugunum á svartfuglum í Papey en hann var brautryðjandi í rann-

4. mynd. Selabryggjur við Fýluvog sunnan Djúpavogs. Miklar breytingar hafa orðið á landslagi á Búlandsnesi á síðustu öld vegna sandburðar og landriss. – During the last century, sand transport by currents as well as landrise due to deglaciation has considerably altered the scenery around Djúpavogur. – Daníel Bergmann.

5. mynd. Þvottárskriður.
– Jóhann Óli Hilmarsson.

sóknum á fuglabjörgum hér á landi. Jóhann Óli Hilmarsson og Smári Brynjarsson (óbirt) dvöldu í Papey 18.-21. júlí 1994, gengu umhverfis eyna, heimsóttu nokkrar úteyjar (Höfða, Flatey, Arnarey) og sigldu umhverfis Hvanney, Sauðey og Arfaklett. Þeir ræddu auk þess um fugla við Þorvarð Gústafsson (Gíslasonar) frá Papey.

Á vegum Náttúrufræðistofnunar Íslands hefur verið safnað upplýsingum um útbreiðslu varpfugla og hún skráð skv. reitakerfi sem nær til landsins alls en hver reitur er 100 ferkílómetrar (10x10 km). Jafnframt hefur verið reynt að meta hversu algengar tegundir eru. Auk þess var sérstaklega leitað skipulega að fálkahreiðrum á þessu svæði á vegum Náttúrufræðistofnunar sumarið 1989 og margvíslegar upplýsingar skráðar um aðra fugla, þar á meðal eftir heimamönnum.

Margir hafa skráð upplýsingar af þessu svæði, sem of langt er hér að telja upp. Auk eigin athugana höfundar (KHS) er stuðst við óbirtar athuganir Brynjúlfs Brynjólfssonar (BB; 1986), Ævars Petersen (ÆP), Jóhanns Óla Hilmarssonar (JÓH), Skarphéðins G. Þórissonar (SGÞ), Halldórs W. Stefánssonar (HWS), Arnþórs Garðarssonar (AG) og Einar Ó. Þorleifssonar (EÓÞ). Við Einar könnuðum fugla á þessu svæði, einkum í Álfafirði og við Djúpavog í júní 1994. Auk þess hef ég farið þarna oft um og hugað að fuglum eða allt frá sumrinu 1974 er ég vann við byggingu brúar á Geithellaá. Þá hafa ýmsir heimamenn veitt afar gagnlegar upplýsingar, einkum Eyjólfur Guðjónsson (EG) í Framnesi og Þorvarður Gústafsson (ÞG). Loks má geta þess að í ársbyrjun 2006 var opnuð metnaðarfull vefsíða á ensku um fuglalíf við Djúpavog (<http://www.birds.is/>) sem Andrés Skúlason (AS) hefur umsjón með. Upplýsingar um útbreiðslu varpfugla byggja á framangreindum gögnum, svo og birtum heimildum sem raktar eru í heimildaskrá.

Arnþór Garðarsson (1995) hefur talið svartfugla í Papey, rituðbygðir (Arnþór Garðarsson 1996) og metið

stærð lundavarpsins þar (sjá Ólaf Einarsson 2000). Varpdreifing æðarfugla er sæmilega þekkt (Jónas Jónsson 2001) og eins fýlsvarp í grófum dráttum. Um aðra sjófugla er minna vitað en Ævar Petersen hefur safnað miklum upplýsingum um sjófuglabýggðir í Berufirði og við Djúpavog.

Vorið 1990 kortlögðu Arnþór Garðarsson og Guðmundur A. Guðmundsson helstu viðkomustaði vaðfugla á Suðausturlandi og mátu þýðingu einstakra svæða fyrir viðkomandi tegundir (Arnþór Garðarsson & Guðmundur A. Guðmundsson 1991, Guðmundur A. Guðmundsson & Arnþór Garðarsson 1993). Íslenskir og breskir vísindamenn hafa fylgst með umferð jaðrakana um sunnanverðan Álfafjörð síðan 1999 en leirurnar þar eru helsti viðkomustaður jaðrakana hér á landi er þeir koma hingað á vorin (Tómas Grétar Gunnarsson o.fl. 2001, 2005, Daníel Bergmann 2003).

Fyrir tilstilli Náttúrufræðistofnunar hafa fuglar lengi verið taldir í grennd við Djúpavog um áramótin (sjá t.d. Ævar Petersen & Gauk Hjartarson 1989-1993) og er vetrarfuglalíf því vel þekkt á svæðinu frá Urðarteigi í Berufirði og inn í botn Hamarsfjarðar. Talningarmenn á síðari árum eru: Albert Jensson, Eyjólfur Guðjónsson og Ingimar Sveinsson (sjá vef Náttúrufræðistofnunar: <http://www.ni.is/vetrarfugl>). Þá hefur útbreiðsla straumanda að vetrarlagi verið könnuð sérstaklega (Arnþór Garðarsson & Þorkell Lindberg Þórarinnsson 2002). Ýmsir hafa fylgst með álfum, bæði í fjaðrafelli og á öðrum árstímum (Arnþór Garðarsson & Kristinn Haukur Skarphéðinsson 1984, 1985; óbirt). Hið sama á við um æðarfugla í fjaðrafelli (sjá Arnþór Garðarsson 1982). Raunar leggja margir fuglaskoðarar leið sína um þessar slóðir en mest af þeim athugunum liggur því miður óbirt í dagbókum. Á þessu er þó ein undantekning: skýrslur um flækingsfugla hafa verið birtar samfelld frá og með 1979, lengst af í Blika. Ekki verður fjallað um flækingsfugla í þessari grein en upplýsingar um marga

6. mynd. Fýll verpur víða við Djúpavog og er útbreiddastur sjófugla á svæðinu.
 – *Fulmarus glacialis* is a widespread breeding bird in the Djúpavogur area.
 – Daníel Bergmann.

Þeirra birtast svo til samdægurs á vefsíðum fuglaskoðara (sjá: <http://www.fuglar.is/>, <http://www.hi.is/~yannk/indexeng.html>).

Varpfuglar

Alls hafa 58 tegundir fugla orpið á svæðinu, þar af eru um 50 að öllum líkindum árvissar (1. tafla). Til samanburðar má geta þess að hér á landi hafa um 100 tegundir fugla orpið og eru 73 þeirra árvissir varpfuglar.

Sjófuglar

Sjófuglar setja mikinn svip á fuglalíf í Djúpavogshreppi en alls hafa orpið þar 17 tegundir sjófugla. Mest er af lunda en hann verpur á fáum stöðum. Aðrar algengar tegundir eru: fýll, rita (verpur aðeins í Papey), æðarfugl og langvía (aðeins í Papey).

Fýl hefur fjölgað mikið hér á landi á síðustu öldum og er nú útbreiddasti sjófuglinn í Djúpavogshreppi (6. mynd). Hann nam þar land laust fyrir aldamótin 1900 og var þá aðeins vitað um varp á tveimur stöðum á svæðinu: í Papey (varp byrjaði skömmu fyrir 1898) og við Djúpavog (1903; sjá Fisher 1952). Björn Arnarson, safnvörður á Höfn, hefur bent mér á óbirta minnisbók Jóns Jónssonar (1846–1920) á Stafafelli í Lóni þar sem fram kemur að vart hafi orðið við „bjargfugl“ í fjöllum milli Þvottár og Hvalnes árið 1906. Líklegt má telja að hér sé verið að skýra frá landnámi fýls á þeim slóðum. Upp úr 1920 voru fýlar farnir að verpa á Melrakknesi við Álftafjörð, sennilega einnig við Urðarteig í Berufirði og þeir voru algengir varpfuglar í eyjum við Djúpavog árið 1925 (Fisher 1952). Að sögn Papeyinga náðust 48 fýlungar í Papey árið 1900 en 1941 var talið að 250 pör yrpu þar (Björn Björnsson 1941). Fýl fjölgaði síðan lítils háttar í Papey fram til 1961 er áætluð voru þar um 300 pör (Þorsteinn Einarsson 1961). Nú eru fýlar afar útbreiddir varpfuglar með ströndum fram og jafnvel í giljum langt inn til dala. Sennilega verpa mörg þúsund

pör á þessu svæði en langflestar byggðirnar virðist ekki hafa komið til sögunnar fyrr en á árunum 1950–80.

Stormsvala náðist eitt sinn úr holu í Papey síðsumars upp úr 1920 að sögn Gústafs Gíslasonar er hann var við lundaholugróft á hákolli Höfðans (Þorsteinn Einarsson 1961). Í ágúst 1985 og 1989 merkti Roger Swinfen 29 stormsvalur og þrjár sjósvölur í Papey en ekkert benti til varps þessara tegunda þá, fremur en sumarið 1994 (JÓH). **Dílaskarfur** var sagður sjaldgæfur varpfugl í hólum við Starmýri árið 1907 er danski fuglafræðingurinn Richard Hørring var þar á ferð (Arnpór Garðarsson 1979). Ekki er vitað hversu lengi skarfar urpu á þessum stað (voru löngu hættir um 1965), né við hvaða hólma hér er átt við en Skarfakambar eru út af Starmýrarfjörum (Hjörleifur Guttormsson 2002, bls. 30). Dílaskarfur er allalgengur vetrargestur á svæðinu og sést reyndar bróðurpartinn úr árinu. **Kjóí** er strjáll varpfugl og verpur einkum við ströndina en einnig til dala. Vitað var um þrjú pör í dalnum inn af Berufirði (bænum) árið 1981 (Helgi Sigmarsson) og sumarið 1989 varp t.d. eitt par í dalnum innan við Hof; annað við Fálkaás á Geithelladal og það þriðja við Engihlíð í Fossárdal (HWS, SGP). Kjói er sennilega algengastur í grennd Starmýri og við Djúpavog, þar sem hann verpur m.a. töluvert á Hálsu (ÆP). Loks má geta þess að kjói verpur einnig í Papey en slíkt er sjaldgæft í eyjum hér við land. **Skúmur** hefur orpið öðru hverju á svæðinu um langt skeið, t.d. segir Stefán Jónsson (1966) frá skúmsvarpi í Seley í Þvottáreyjum, milli 1930 og 1940. Á síðari árum hafa skúmar m.a. reynt að verpa í Þvottáreyjum, Hrísey (EG) og Papey (voru árvissir þar um 1995 skv. Papeyingum) en fuglarnir hafa verið flæmdir burtu eða skotnir, þrátt fyrir að vera alfriðaðir. Skúm virðist fara fjölgandi á svæðinu á seinni árum og vorið 2007 fannst hreiður við Hofsa í Álftafirði (AS).

Sex tegundir máfa verpa í Djúpavogshreppi og er ritan þeirra langalgengust en hún verpur aðeins í Papey.

1. tafla. Varpfuglar í Djúpavogshreppi (58 tegundir). – *The breeding birds of Djúpivogur municipality, SA Iceland (a total of 58 species).*

Lómur <i>Gavia stellata</i>	Strjáll varpfugl á strandvötnum við Álftafjörð, Djúpavog og á Berufjarðarströnd
Flórgoði <i>Podiceps auritus</i>	Strjáll varpfugl við Djúpavog og hugsanlega einnig á Berufjarðarströnd
Fýll <i>Fulmarus glacialis</i>	Mjög algengur og útbreiddur varpfugl í sjávarhömrum, klettum og giljum til dala
Dílaskarfur <i>Phalacrocorax carbo</i>	Varp við Starmýri um aldamótin 1900; nú algengur gestur, einkum á veturna
Álft <i>Cygnus cygnus</i>	Strjáll varpfugl við Djúpavog á síðari árum og í og upp af Fossárdal
Heiðagæs <i>Anser brachyrhynchus</i>	Strjáll varpfugl í Hamarsdal og Fossárdal
Grágæs <i>Anser anser</i>	Algengur og útbreiddur varpfugl
Brandönd <i>Tadorna tadorna</i>	Nýr landnemi – fáein pör hafa orpið við Djúpavog síðan 2002 og í Álftafirði (2006)
Rauðhöfðaönd <i>Anas penelope</i>	Allalgengur varpfugl við Djúpavog og í Berufirði; verpur einnig í Papey
Gargönd <i>Anas strepera</i>	Afar sjaldgæfur varpfugl við Djúpavog
Urtönd <i>Anas crecca</i>	Allalgengur varpfugl við Djúpavog og Álftafjörð; hefur orpið í Papey
Stökkönd <i>Anas platyrhynchos</i>	Algengur og útbreiddur varpfugl
Grafönd <i>Anas acuta</i>	Strjáll varpfugl við Djúpavog og verpur líklega einnig við Starmýri
Skeiðönd <i>Anas clypeata</i>	Strjáll varpfugl við Djúpavog (2–4 pör)
Skúfönd <i>Aythya fuligula</i>	Nokkur pör verpa við Djúpavog og e.t.v. við Starmýri og á Berufjarðarströnd
Æður <i>Somateria mollissima</i>	Algengur varpfugl við ströndina; varpdreifing hefur breyst mikið og dúntekja minnkað
Straumönd <i>Histrionicus histrionicus</i>	Fremur strjáll varpfugl við straumvötn til dala
Hávella <i>Clangula hyemalis</i>	Algeng á Líkárvatni en verpur líklega víðar til fjalla, einnig verpa stöku pör v/Djúpavog
Toppönd <i>Mergus serrator</i>	Skráður varpfugl við Djúpavog og í Papey (áður fyrr); verpur líklega víðar við Berufjörð
Gulönd <i>Mergus merganser</i>	Hefur orpið á Búlandsdal – verpur líklega víðar við straumvötn
Haförn <i>Haliaeetus albicilla</i>	Nú sjaldséður; fjögur gömul setur eru á svæðinu og var hið síðasta yfirgefið um 1920
Smyrill <i>Falco columbarius</i>	Strjáll varpfugl um allt svæðið
Fálki <i>Falco rusticolus</i>	Strjáll varpfugl til dala og eru alls þekkt 10 setur á svæðinu
Rjúpa <i>Lagopus muta</i>	Virðist vera strjáll varpfugl um allt svæðið en skráningu er ábótavant
Keldusvín <i>Rallus aquaticus</i>	Útdauður varpfugl á Íslandi; varp áður við Djúpavog en sést nú eingöngu á veturna
Tjaldur <i>Haematopus ostralegus</i>	Algengur og útbreiddur við ströndina
Sandlóa <i>Charadrius hiaticula</i>	Algeng og útbreidd við ströndina og verpur eitthvað til dala (t.d á Búlandsdal)
Heiðlóa <i>Pluvialis apricaria</i>	Mjög algeng og útbreidd
Sendlingur <i>Calidris maritima</i>	Varp er aðeins þekkt á Búlandsdal en verpur örugglega víðar til fjalla og dala
Lóupræll <i>Calidris alpina</i>	Fremur strjáll varpfugl, algengastur við Djúpavog og á Berufjarðarströnd
Hrossagaukur <i>Gallinago gallinago</i>	Algengur og útbreiddur á láglendi
Jaðrakan <i>Limosa limosa</i>	Strjáll varpfugl við Starmýri og Djúpavog; þúsundir fugla koma þar við á vorin
Spói <i>Numenius phaeopus</i>	Algengur og útbreiddur á láglendi
Stelkur <i>Tringa totanus</i>	Algengur og útbreiddur, einkum við sjóinn
Óðinshani <i>Phalaropus lobatus</i>	Allalgengur við sjávarþjarnir, einkum við Djúpavog
Kjóí <i>Stercorarius parasiticus</i>	Útbreiddur en fremur strjáll varpfugl
Skúmur <i>Stercorarius skua</i>	Hefur orpið öðru hverju, t.d. í Þvottáreyjum og Papey en fuglar verið flæmdir burt
Hettumáfur <i>Larus ridibundus</i>	Algengur varpfugl við ströndina og verpur í 10–20 byggðum
Stormmáfur <i>Larus canus</i>	Sjaldgæfur varpfugl við Berufjörð og verpur stundum við Starmýri
Sílamáfur <i>Larus fuscus</i>	Varpfugl við Berufjörð og einnig í Papey
Silfuramáfur <i>Larus argentatus</i>	Verpur strjálmt með ströndum og er algengastur í Þvottáreyjum og Papey
Svarfbakur <i>Larus marinus</i>	Allalgengur og útbreiddur við ströndina en hefur fækkað mikið
Ríta <i>Rissa tridactyla</i>	Algengur varpfugl í Papey
Kríá <i>Sterna paradisaea</i>	Algeng og útbreidd við ströndina; stærsta varpið er yfirleitt í Papey
Langvía <i>Uria aalge</i>	Algengur varpfugl í Papey
Stuttnefja <i>Uria lomvia</i>	Varpfugl í Papey
Álka <i>Alca torda</i>	Varpfugl í Papey
Teista <i>Cephus grylle</i>	Var allalgeng við Berufjörð en hefur fækkað mikið; algeng í Papey og í Þvottáskriðum
Lundi <i>Fratercula arctica</i>	Gríðarstórt varp í Papey; áður víða í hólum við Búlandsnes og í Berufirði, nú sjaldg.
Bjarg/Húsdúfa <i>Columba livia/domestica</i>	Strjáll varpfugl við Djúpavog en óvíst um villtan uppruna; fer fjölgandi
Þúfuttlingur <i>Anthus pratensis</i>	Algengur og útbreiddur varpfugl
Mariuerla <i>Motacilla alba</i>	Allalgeng og útbreidd, einkum við mannabústaði
Músarrindill <i>Troglodytes troglodytes</i>	Strjáll varpfugl í kjarlendi til dala
Steindepill <i>Oenanthe oenanthe</i>	Allalgengur og útbreiddur varpfugl, einkum við fjallsrætur og í holtum
Skógarpröstur <i>Turdus iliacus</i>	Algengur og útbreiddur varpfugl við bæi og í kjarlendi
Hrafn <i>Corvus corax</i>	Verpur víða og er allalgengur
Auðnutittlingur <i>Carduelis flammea</i>	Hefur sést á varptíma í Hamarsdal og verpur líkast víðar í skógi vöxnum afdölum
Snjótittlingur <i>Plectrophenax nivalis</i>	Strjáll varpfugl við ströndina, m.a. í Papey; algengari til fjalla en vanskráður

Hettumáfur er einnig algengur og áberandi en aðrar tegundir sjaldgæfari: stormmáfur, sílamáfur, silfurháfur og svartbakur. Nákvæmar tölur liggja ekki fyrir um hversu mikið af stóru máfunum verpur á svæðinu en árið 1994 var silfurháfur talinn algengasti stóri máfurinn í Papey, þá svartbakur og loks sílamáfur (JÓH).

Hettumáfur er nú algengur varpfugl við Berufjörð og Djúpavog og hefur orpið í um 20 byggðum (ÆP). Að sögn heimamanna hófst varp á þessum slóðum um 1950. Stærstu vörpin eru við sjávarbjarnir og mýrlendi á Berufjarðarströnd: hjá Núpum (239 fuglar í varpi 3. júní 1994; KHS) og Fossgerði-Krossgerði (230 í varpi þar í júní 1989; HWS, SGP). Einnig eru iðulega allstór hettumáfsvörp við Karlsstaði, Skála, Gautavík; einnig við tjarnir og blár á Djúpavogi og þaðan inn með strönd Berufjarðar að Búlandsá. Hettumáfur hefur einnig orpið í Búlandseyjum, við Blábjörg í Álfafirði og í Berufjarðarbotni. Um eða yfir 500 pör hafa orpið á þessum slóðum að jafnaði á undanförunum árum.

Stormmáfur er strjáll varpfugl (sennilega um eða innan við 10 pör) og hefur orpið á nokkrum stöðum við Berufjörð, t.d. á Skálatanga, Fossgerði og Búlandsá. Hann hefur einnig orpið við Starmýri, a.m.k. öðru hverju síðan um 1974 (AG, KHS).

Sílamáfur verpur einnig strjált við Berufjörð, allt inn í Berufjarðarbotn og Fossárdal (mikið varp og talið vaxandi sumarið 1989; HWS, SGP). Sílamáfar hafa einnig orpið í Papey en útbreiðsla og fjöldi þessarar tegundar er annars illa þekkt á þessum slóðum.

Silfurháfur nam hér land á fyrri hluta síðustu aldar, líkt og hettumáfur, stormmáfur og sílamáfur. Ekki er vitað með vissu hvenær silfurháfur nam land í Djúpavogshreppi. Hann virðist ekki hafa byrjað að verpa í Papey fyrr en eftir 1945 (sbr. Stefán Einarsson 1955) en árið 1961 var talið að þar yrpu um 50 pör (Þorsteinn Einarsson 1961). Þá urpu um 40 pör í Hrómundarey og 25 pör í Þvottáreyjum kringum 1965 (Agnar Ingólfsson

1970). Aðrir þekktir varpstaðir silfurháfs eru í Brimilsnesi við Álfafjörð, Svartagil ofan við Berufjarðarbotn (17 hreiður sumarið 1989; varp hófst nokkrum árum áður; HWS, SGP) og klettur ofan Karlsstaða á Berufjarðarströnd (varp nýhafið 1996; ÆP).

Svartbakur er strjáll varpfugl en útbreiðsla er illa þekkt. Meðal varpstaða má nefna klettstanda við Fauská við Þvottáskriður, Starmýrarteiga, sennilega Brimilsnes, eyjar við Djúpavog, Papey (áætluð 20 pör 1961; Þorsteinn Einarsson 1961) og ýmsa staði við Berufjörð: Berunes, Fagrabrekka og Skáli (ÆP).

Ríta verpur aðeins í Papey og voru þar alls 5700 hreiður árið 1984 á sjö svæðum. Stærsta byggðin var í Árhöfn (2400 hreiður; Arnþór Garðarsson 1996). Varpið í Papey samsvarar tæplega 1% af ritum í landinu. Árið 1941 var talið að 3000-4000 pör yrpu í eyinni (Björn Björnsson 1941) og um 10 þúsund pör árið 1961 (Þorsteinn Einarsson 1961). Ritur baða sig stundum í hundradatali í árósum, t.d. í botni Hamarsfjarðar.

Kría er algengur og útbreiddur varpfugl með ströndum fram um allt svæðið (7. mynd). Stór vörp eru við Djúpavog og á utanverðri Berufjarðarströnd að norðan (mörg hundruð para á hvorum stað). Stundum hefur verið mikið varp í Papey, t.d. um 1940 en þá var talið að þúsundir eða jafnvel tugþúsundir fugla yrpu þar (Björn Björnsson 1941). Þetta mikla varp hófst aðeins þremur árum fyrr að sögn heimamanna. Varp var einnig mikið árið 1961 og sagt um 2000 pör (Þorsteinn Einarsson 1961). Geysimikið varp var um eða fyrir 1970 en fuglum fækkaði og hurfu síðan alveg. Varpið fór aftur að aukast um 1995 og nú er þar mikið og vaxandi varp (þúsundir fugla; ÞG).

Einu fuglabjörgin á svæðinu eru í Papey. Þar verpa þrjár tegundir svartfugla í nokkrum litlum byggðum sem dreifðar eru um lága sjávarhamra á heimaeynni og í nálægum hölmum. Mest er af **langvíu** (2050 pör), þá **álku** (190 pör) en minnst af **stuttnefju** (50 pör; allt tölur

frá 1985; Arnþór Garðarsson 1995). Þorsteinn Einarsson (1979) taldi svartfugla í eyinni árið 1961 og eru tölur hans keimlíkar.

Teista verpur á einum sex stöðum við Berufjörð og umhverfis Djúpavog en fuglum hefur fækkað þar á undanförunum áratugum og byggðir lagst af eða fuglum fækkað mjög (ÆP). Í Papey er líklega eitt af stærstu teistuvörpum á landinu; var áætlað 200-300 pör árið 1941 (Björn Björnsson 1941) og um 400 pör árið 1961 (Þorsteinn Einarsson 1961). Hundruð fugla verpa nú í eyinni og hefur varpið vaxið síðan um 1995. Það er þó mun minna en á árunum 1950-60 (ÞCG). Í Þvottár-

skriðum (5. mynd) er einnig mikið teistuvarp. Þar voru um 150 fuglar á sjó 1. ágúst 1979; um 110 þeirra voru við Hlaupgeira og 40 dreifðir norður að Fauskakletti en þar var greinileg varpurð (KHS). Á seinni árum hafa einnig sést þarna margir fuglar, t.d. rúmlega 60 á sjó þann 7. júní 1994 (KHS, EÖP) og um 70 í ágúst 2000 (JÓH). Eitthvað af þessum fuglum verpur hátt í skriðunum, þ.e. fyrir ofan þjóðveginn, jafnvel í allt að 200 m hæð.

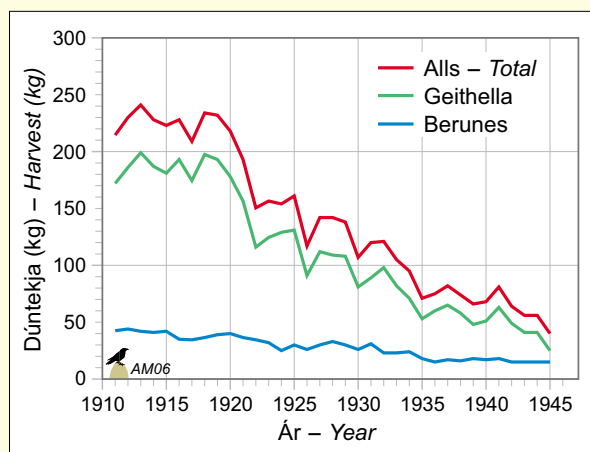
Lundi (8. mynd) er örugglega langalgengasti varp-fuglinn í Djúpavogshreppi en hann er núorðið sjaldgæfur alls staðar nema í Papey. Þar og í nálægum

Æðarvarp í Djúpavogshreppi

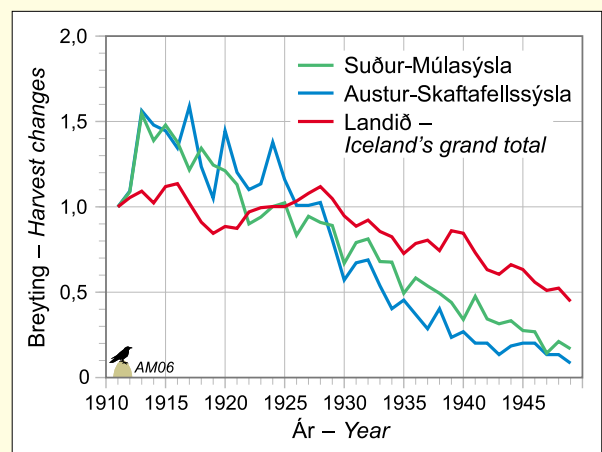
Æðarvarp stóð með miklum blóma á landinu fram undir 1930 en þá tók hnignun að gæta, fyrst austanlands og þar rýrnaði varpið einnig hlutfallslega mest. Því miður eru ekki til opinberar tölur um dúntekju í einstökum landshlutum eftir 1960 en um 1980 tók æðarvarp að vaxa á ný og óx það víðast hvar samfellt fram yfir 1990. Hefur dúntekja verið nokkuð stöðug síðan eða um 3000 kíló á ári (tölur um útfluttan dún frá Hagstofu Íslands), sem talsvert minna en á blómaskeiðinu 1910-1930 (3500-4000 kg/ári).

Opinberar tölur um dúntekju er að finna í prentuðum Hagskýrslum, og eru þær greindar sundur eftir hreppum til 1945 og sýslum til 1963. Frá 1950 eru þessar tölur afar ótrúverðugar fyrir Suður-Múlasýslu (framtalinn dúninn fimmfaldaðist milli 1949 og 1951) og A-Skaftafellssýslu (framtalinn dúninn tífaldaðist þar milli 1949 og 1950). Athugun á frumheimildum (Búnaðarskýrslur 1946-1957 í Þjóðskjalasafni) leiddi í ljós að villur hafa slæðst inn Hagsskýrslur með ýmsu móti. Sum árin var enginn dúninn talinn fram í einstökum hreppum og nokkrir æðarbændur töldu ekki fram dún árum saman, þótt sannarlega væri talsverð dúntekja á viðkomandi bæjum. Þess má geta að við ábúendaskipti á einu prestssetri fimmfaldaðist framtalinn dúninn. Stundum var óhreinsaður dúninn talinn fram og slíkar tölur birtar í skýrslum, þrátt fyrir að hreinsaður dúninn geti verið 5-10 sinnum léttari en óhreinsaður dúninn. Einnig var stöku sinnum einungis tilgreindur arður af dúnsölu. Þá var dúntekja úr Papey frá því 1950 talinn með Hafnarhreppi í Austur-Skaftafellssýslu er eigandi eyjarinnar flutti þangað til vetursetu. Afar erfitt getur verið að leiðrétta þessar villur úr þessu og því eru hér einungis sýndar tölur eftir hreppum til 1945 og sýslum til 1949 en heimildagildi Búnaðarskýrslanna fer hraðversnandi eftir það.

Mikið æðarvarp var svæðinu umhverfis Djúpavog fram á fyrri hluta síðustu aldar en þá fór því að hnigna af óþekktum orsökum eins og reyndar víðast hvar á landinu. Langmest var dúntekjan í Papey og eyjum við Djúpavog en það svæði heyrði að mestu til Geithellahreppi hinum forna. Samfellt hnignun æðarvarps á þessu svæði hófst um 1925 og stóð sennilega fram yfir 1970.

Dúntekja 1911-1945 í þeim hreppum sem síðar mynduðu núverandi Djúpavogshrepp. – Eider down harvest (1911-1945) in the municipalities of Geithella (green line) and Berunes (blue) which later merged into the Djúpavogur municipality (red).

Hlutfallsleg breyting á dúntekju (1911-1949) á suðaustanverðu landinu (Suður-Múlasýsla og Austur-Skaftafellssýsla) samanborið við landið í heild. – Relative changes in eider down harvest (1911-1949) in two counties in southeastern Iceland (green and blue lines) compared with Iceland's grand total (red).

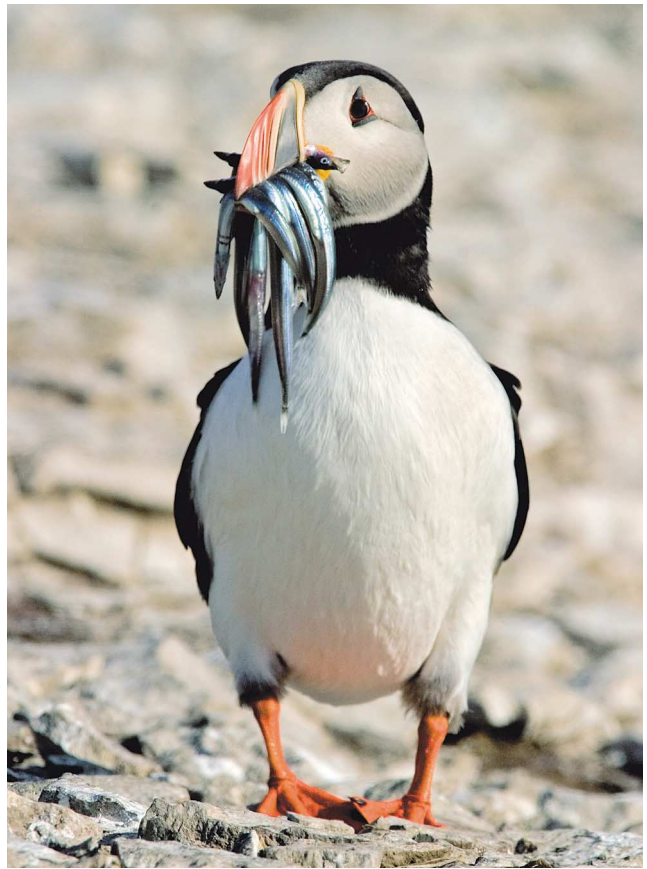
hólmum er ein stærsta lundabyggð landsins: um 200 þúsund pör kringum 1986 (Arnbór Garðarsson, óbirt; ekki 20 þúsund pör!, sbr. Ólaf Einarsson 2000). Lundaveiði var mjög mikil í Papey um árabíl, t.d. veiddust þar um 6000 fuglar árið 1940 og auk þess voru teknar þar 2000 kofur (Björn Björnsson 1941). Sturla Friðriksson (1982) hefur varpað fram athyglisverði tilgátu um að nafn Papeyjar sé dregið af lunda en ekki af írsku einsetumönnunum sem engar menjar hafa fundist um hér á landi. Áður fyrr urpu lundar víða í eyjunum umhverfis Djúpavog og einnig inn eftir Berufirði. Flest þeirra varpa eru nú liðin undir lok, m.a. vegna landbreytinga. Gamlir lundahólmar eru nú margir landfastir eða sandorpnir, þó er enn varp í Eyfreyjunes-tanga utan við Framnes (ÆP).

Æðarfugl er algengur og útbreiddur við sjávarsíðuna en varpdreifing hefur breyst mikið á síðustu mannsöldrum. Skráð er æðarvarp á um 20 jörðum, fyrr og síðar og er það nú sennilega mest á þremur jörðum við Berufjörð: Framnesi, Teigarhorni og Gautavík (sbr. Jónas Jónsson 2001). Um aldamótin 1900 var mikið æðarvarp í Papey og dúntekjan allt að 50 kg en varpinu hnignaði smám saman og var afraksturinn orðinn innan við 10 kg laust fyrir 1950 (Halldór Stefánsson & Eiríkur Sigurðsson 1951). Í dag er varpið nánast ekkert (PG). Um aldamótin 1900 var einnig mikið æðarvarp (allt að 50 kg árlega) í svokölluðum Búlandseyjum við Djúpavog, en þær eru nú svo til varplausar (sbr. Birgir Thorlacius 1998). Upp úr 1930 hófst langvarandi rýrnun á æðarvarpi á landinu öllu sem stóð yfir nær samfelld fram undir 1980. Fyrst fór að bera á verulegri fækkun í vörpum á austanverðu landinu og rýrnaði það einna mest í Austur-Skaftafellssýslu og á sunnanverðum Austfjörðum, þar á meðal í grennd við Djúpavog (sjá rammagrein). Miðað við framtalin dún kringum 1910 (um 230 kg; Hagstofa Íslands) urpu í byrjun 20. aldar allt að 13 þúsund kollur á því svæði sem nú telst til Djúpavogshrepps. Í dag er varpið miklu minna en opinberar tölur liggja þó ekki fyrir.

Auk varpfugla, fellir mikið af æðarfugli fjaðrir á grunnsævi sunnan Þvottár eða allt að 10 þúsund fuglar (sbr. Arnbór Garðarsson 1982). Þetta eru einkum blíkar en æðarfuglar halda reyndar til á þessum slóðum árið um kring. Höfundur sá t.d. hinn 1. ágúst 1979 a.m.k. 5000 fugla við Fauskaklett, um 2500 fugla undir Þvottárskriðum 16. mars 1985 og um 6300 fugla 24. júní 1983.

Endur og aðrir vatnafuglar

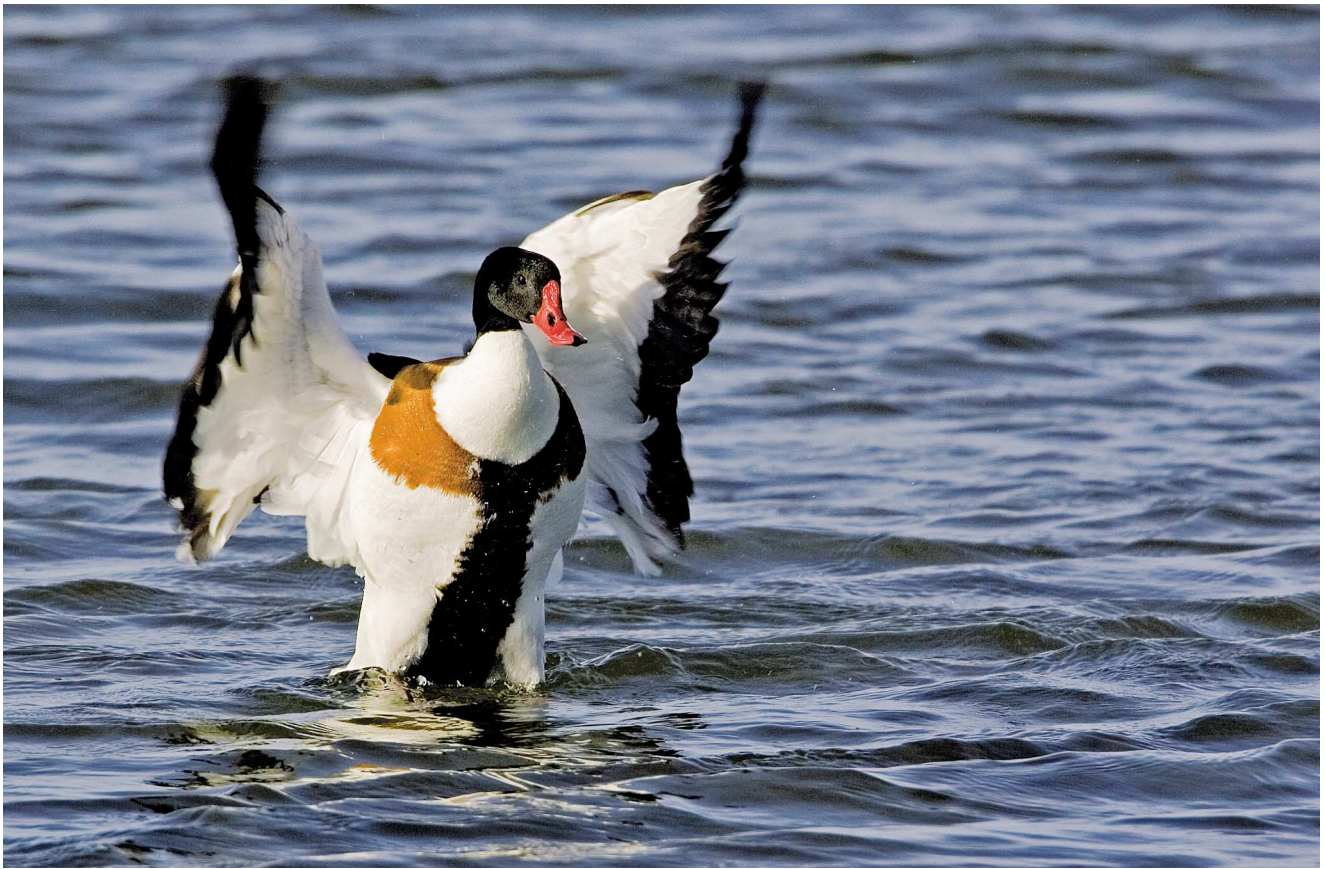
Til þessa hóps teljast andfuglar (álft, gæsir og endur), auk lóms, himbrima og flórgoða. Himbrimi verpur ekki svo vitað sé, lómur er faliðaður og flórgoði afar sjaldgæfur og er reyndar nýfarinn að verpa aftur eftir áratuga hlé. Álftir eru einnig sjaldgæfir varpfuglar en algengar um fartíma og í fjaðrafelli á sumrin. Heiðagæs er sjaldgæfur varpfugl en grágæsin algeng. Prettán tegundir anda hafa orpið á svæðinu, þ.e. allar íslenskar varpendur fyrir utan tvær (húsönd og skutulönd).

8. mynd. Lundi *Fratercula arctica*. – Jóhann Óli Hilmarsson.

Lómur er strjáll varpfugl við Djúpavog (1-2 pör), m.a. við Fýluvog; í Hofsrárhólmum og við Starmýri (nokkur pör). Þá verpa lómar að sögn við Lómatjörn hjá Krossi á Berufjarðarströnd (ÆP). Þeir urpu við Nykurvatn á Melrakkanesfjalli kringum 1950 (Helgi Jónsson, Urðarteigi) og hafa einnig sést þar á síðari árum, þótt varp hafi ekki sannast (Sigurður Arnbórsson). Himbrimi hefur ekki orpið með vissu á svæðinu en sést stundum á tjörnum, m.a. á Melrakkanesfjalli og við Stangargil í innanverðum Hamarsdal (Ragnar Eiðsson).

Flórgoði er einn þeirra votlendisfugla sem hefur fækkað mikið hér á landi á síðustu öld og útbreiðslan hefur jafnframt dregist mikið saman (Ólafur K. Nielsen 1998). Hann hefur orpið við Djúpavog og líklega einnig við Fossgærði á Berufjarðarströnd. Hinn 13. ágúst 1907 sá danski fuglafræðingurinn Richard Hørring (1905-08, óbirt dagbók) þar með stóra dúnunga á tjörn við Djúpavog. Ekki er vitað nákvæmlega hvar þetta var, en engir fuglar sáust á þessum slóðum, þrátt fyrir eftirgrennsan á árunum 1979-1994. Flórgoðar hafa sést reglulega á Djúpavogi frá 1997 og þá einkum haldið sig á Fýluvogi og Bóndavörðuvatni, en einnig á Borgargarðsvatni. Þeir hafa líklega reynt varp öll árin og stundum komið upp ungum, t.d. 2006 (fimm pör; Sigurjón Stefánsson; AS). Þá er líklegt að flórgoðar hafi orpið við tjörn neðan við Fossgærði á Berufjarðarströnd en þar sá Erling Ólafsson varplegt par í júní 1994.

9. mynd. Brandönd *Tadorna tadorna*. – Jóhann Óli Hilmarsson.

Álft er afar strjáll varpfugl á Austfjörðum en hins vegar algeng á Héraði og heiðunum þar vestur af. Stök pör hafa orpið við Djúpavog síðan um 1990 (EG) og í Fossárdal (við Engihlíð 1955 og Moldarás í fyrsta sinn 1989). Ofan brúna hafa álftir orpið á Leirdal inn og upp af Fossárdal en þar var þar með unga sumarið 1991 (KHS) og á Melrakkanesfjalli kringum 1990 (Sigurður Arnþórsson). Grunnssævi og fitjar í Álftafirði og Hamarsfirði eru afar mikilvægir viðkomustaðir fyrir álftir vor og haust. Auk þess fellir talsvert af ókynþroska fuglum (geldálfum) flugfjadrir á þessum sjávarlónum, yfirleitt einhver hundruð, t.d. voru yfir 500 fuglar í Álftafirði og yfir 100 í Hamarsfirði sumarið 1986 (Schütt 1987). Sumarið 2005 var óvenjumikið af álfum í fjadrafelli á Suðausturlandi eða ríflega 5300 fuglar, þar af 1063 í Álftafirði og 124 í Hamarsfirði (AG). Álftir sjást yfirleitt ekki á þessu svæði á vetrum, þótt það komi einstöku sinnum fyrir (Arnþór Garðarsson & Kristinn Haukur Skarphéðinsson 1985).

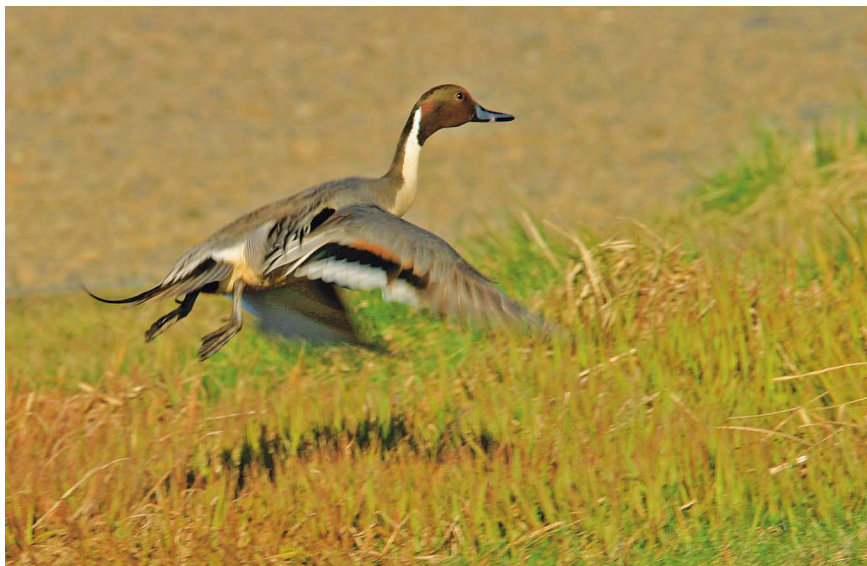
Heiðagæs er strjáll varpfugl í afdölum og tiltölulega nýr landnemi í hreppnum. Sumarið 1989 fundust merki um varp í Mosfellsgili í Hamarsdal, sem er utan við miðjan dal að sunnan, um 2 km innan við Veturhús. Alls fundust þar fimm hreiðurskálar (ekki frá vorinu) á breiðum mosavöxnum syllum neðarlega í giliinu að utan, þ.e. um 200 m y.s. (HWS). Sama sumar sást heiðagæsapar með unga við Moldarás í Fossárdal (HWS,

SGÞ) og var ekki vitað um varp þar fyrr en þá (Eyþór Guðmundsson). Heiðagæsavarp í Fossárdal hefur eitthvað vaxið síðan, því sumarið 2004 fundust sjö hreiður, innan og neðan til í Breiðahjalla sunnan við Fossá og var greinilegt að refir höfðu rústað því varpi (Skúli Benediktsson). Sumarið 2006 sást heiðagæsapar á hálsinum ofan við Teigarhorn og létu líkt og þau ættu þar hreiður eða unga (EG).

Grágæs er algeng og verpur einkum við ströndina en einnig til dala, m.a. í botni Geithelladals (SGÞ) og Berufjarðar. Hún er einnig algeng í Papey. Hundruð grágæsa (geld- og varpfuglar) voru á Berufirði í júlí 1999 (HWS) og þúsundir hafa stundum fellt fjadrir í Álftafirði-Hamarsfirði (sbr. Grimmer & Jones 1989).

Brandönd er nýr landnemi, hefur orpið hér á landi árlega frá 1990 og er algengust í Borgarfirði (Skýrslur um sjaldgæfa fugla í Blika). Þessi stóra og skrautlega önd (9. mynd) er auðþekkt og ólíkt öðrum öndum standa hjónin saman að ungauppeldi. Kjörlendi brandanda eru leiruvogar, en þá er víða að finna á svæðinu frá Starmýri norður að Djúpavogi. Brandendur eru nýlega farnar að verpa við Djúpavog (árvissar frá 2002) og nú verpa þar 2-3 pör (BB). Sumarið 2005 var brandandarpar í Nesbjörgum í Álftafirði (EG) og í júní 2006 fannst brandandarpar með unga við Geithella í Álftafirði (Hörður Haraldsson). **Rauðhöfðaönd** verpur einkum við Djúpavog, í Papey og líkast til hér og hvar

10. mynd. Grafönd *Anas acuta*.
– Jóhann Óli Hilmarsson.

á Berufjarðarströnd en þar hafa fuglar sést allvíða á varptíma. Er auk þess algengur fargestur á svæðinu.

Gargönd verpur öðru hverju við lífríku vötnin hjá Djúpavogi. Andrés Skúlason ljósmyndaði kollu með níu unga á Nýjalóni 3. júlí 2006 og sá aðra kollu með unga sumarið 2007. Að sögn Andrésar hafa 1–2 pör sést reglulega síðan um 1995, einkum við Fýluvog. Þá er gargönd talin hafa orpið í Papey sumarið 1961 (Þorsteinn Einarsson 1961) en hún hefur ekki fundist þar á síðari árum. **Urtönd** er strjáll varpfugl á sömu slóðum og rauðhöfðinn. **Stökkönd** er allalgeng, einkum í votlendi með ströndum fram og er næstalgengasta öndin á eftir æðarfugli. **Grafönd** (10. mynd) er sjaldgæfur varpfugl við Djúpavog og Starmýri; fáein pör á hvorum stað. Reyndar sáust allt að 50 fuglar við Djúpavog 14. júní 2007 (mest steggir; AS) en sennilega hafa það verið umferðarfuglar. **Skeiðönd** er sjaldgæfasta öndin sem verpur að staðaldri hér á landi. Síðan um 1990 hafa skeiðendur orpið nokkuð reglulega við Djúpavog, stundum hafa sést þar þrjú pör (í júlí 1996; ÆP) og fjögur pör sáust í maí 2006 (AS). **Skúfönd** verpur við Djúpavog og er sennilega eitthvað við tjarnir hjá Starmýri og á Berufjarðarströnd. Allt að eitthundrað fuglar hafa sést á fartíma á vorin á tjörnum við Djúpavog. Nokkur **duggandarpör** sjást yfirleitt á Fýluvogi frá því í maí og fram í júlí en varp hefur ekki verið staðfest (AS).

Straumönd er strjáll varpfugl og verpur sennilega eitthvað í flestum dölum á svæðinu. Hreiður eða kollur með unga hafa reyndar aðeins fundist við Búlandsá (EG), í Hamarsdal og á Berufjarðará, en þar voru 5–7 pör talin verpa um 1982 (Helgi Sigmarsson). Straumöndin er algengur vetrargestur í utanverðum Berufirði og við Papey; alls sáust 228 fuglar í firðinum norðanverðum í febrúar 1999 og 57 að sunnan, þ.e. utan Teigatanga (Arnþór Garðarsson & Þorkell Lindberg Þórarinnsson 2002). Þess má geta að undanfarin ár (2002–

2006) hafa sést álíka margir fuglar ár hvert (um 60–70) í vetrarfuglatalningum á afmörkuðu svæði við utanverðan Berufjörð að sunnan (sjá <http://www.ni.is/vetrarfugl>). Straumendur sjást oft við Þvottáarskriður, t.d. 70 hinn 7. júní 1994 (KHS, EÓP) og 53 hinn 1. maí 1999 (Tómas Grétar Gunnarsson) og líklegt má telja að þær hafi vetursetu á þeim slóðum, þótt þær hafi ekki komið fram í athugunum Arnþórs Garðarssonar og Þorkels Lindbergs Þórarinnssonar (2002).

Hávella er varpfugl við vötn, einkum til fjalla. Hún verpur m.a. við Ódáðavötn (KHS, BB), sem eru við mörk svæðisins, og sennilega einnig við Líkárvatn en þar sáust 20–30 fuglar í ágúst 1986 (BB í Erling Ólafsson 1986). Þá er líklegt að hávellur verpi við fleiri smávötn til fjalla svo sem upp af Hamarsdal og á Melrakkanesi, og eins verpa þær stundum við Djúpavog (EG), t.d. kolla með unga á Fýluvogi 3. júlí 2006 (AS). Um 1940 fannst hávelluhreiður rétt fyrir innan Teigarhorn (EG).

Toppönd hefur aðeins með vissu orpið við Djúpavog á undanförunum árum en varp eitthvað áður í Papey. Er allalgeng á sjó við Berufjarðarströnd að sumarlagi og verpur þar væntanlega eitthvað (ÆP), m.a. við Framnes og Teigarhorn (EG). **Gulönd** er afar sjaldgæfur varpfugl og líkast til vanskráð. Hún er raunar aðeins þekkt með vissu frá einum stað, en kolla með unga sást á Búlandsá fyrir allmörgum árum (EG).

Bjargdúfa/Húsdúfa

Dúfur (11. mynd) hafa orpið á ýmsum stöðum á Austurlandi undanfarna áratugi (sbr. Skarphéðinn Þórisson 1997, Berglind Steina Ingvarsdóttir 2002, 2003). Sterkar líkur hafa verið leiddar að því að um sé að ræða villtar bjargdúfur að einhverju leyti (Pétur Gautur Kristjánsson 2000). Dúfur hafa m.a. sést við Djúpavog a.m.k. síðan 1989: tveir fuglar við sitt hvorn varpstaðinn í júní (HWS, SGP). Þær hafa orpið í skútum eða grunnum holum í klettabríkum innan við bæinn

11. mynd. Dúfa á Djúpavogi – Feral/
Rock Dove at Djúpivogur.
– Jóhann Óli Hilmarsson.

(Skarphéðinn G. Þórisson 1997; HWS, SGP). Tamdar dúfur voru á Djúpavogi upp úr 1960 og hafa dúfur verið viðloðandi síðan, þótt ekki verði fullyrt að dúfurnar sem verpa núna séu allt afkomendur þeirra fugla (EG).

Ekki er vitað með vissu hversu stór stofninn er á þessum slóðum en talið er að fuglunum fari fjölgandi (AS). Hinn 7. júní 1999 sáust átta í kartöflugarði við Strýtu í Hamarsfirði (Jón Hallur Jóhannsson) og í október 2000 voru sjö fuglar við Kross á Berufjarðarströnd og 19 í fjöru á Djúpavogi, bráðstyggir og báru öll einkenni bjargdúfna (JÓH). Meðal varpstaða er Eyfreyjunestangi við Framnes innan við Djúpavog en þar lögðu dúfurnar undir sig teistuholur.

Mófuglar

Til mófugla sem verpa á svæðinu teljast rjúpa, 10 tegundir vaðfugla og sjö tegundir spörfugla. Þá má telja hér með keldusvínið sem er útdauður varpfugl á Íslandi.

Rjúpan verpur líkast til strjáltil um allt svæðið en er vanskráð þar sem hún er einungis þekkt sem varpfugl í þremur reitum af 16.

Keldusvín er nú útdauður varpfugl á landinu en varp a.m.k. á einum stað á þessu svæði áður fyrr (Kristinn Haukur Skarphéðinsson & Einar Þorleifsson 1998). Á Djúpavogi urpu keldusvín fram undir 1935 að sögn Eyjólfssonar, en þá var eitt varpsvæðið ræst fram. Eyjólfur telur að töluvert hafi verið þarna af keldusvínum þegar hann var krakki (f. 1928), þ.e. í Borgargarðsblá og Stekkablá (Sólhólsblá) upp af Borgargarðsvatni; sjá einnig Stefán Jónsson (1966:135-136). Að sögn Braga Gunnlaugssonar sáust keldusvín af og til að vorlagi fyrir botni Berufjarðar milli 1950 og 1960 og einnig að vetrarlagi við lindir um sjö kílómetra inn af bæ. Ekki var Braga kunnugt um varp í grenndinni. Keldusvín sjást stundum sem flækingsfuglar á veturna. Þau hafa sést reglulega að vetrarlagi við bæinn Sjólýst,

skammt ofan við mýrarnar við Fýlúvog á Djúpavogi (AS).

Tjaldur er algengur varpfugl og verpur í Papey og nokkuð samfelld með ströndinni, frá Þvottáskriðum að hreppamörkum við Streiti. Hann er sennilega algengastur við Djúpavog. **Sandlóa** verpur á sömu slóðum og tjaldurinn (virðist þó ekki reglulegur varpfugl í Papey) og einnig eitthvað á áraurum og melum til landsins. **Heiðlóa** er algeng og útbreidd víðast hvar á láglendi og verpur einnig eitthvað ofan brúna, svo sem upp af Berufjarðarbotni. **Sendlingur** er aðeins skráður varpfugl á Búlandsdal (EG) en verpur án efa víðar til dala og fjalla. **Lóupræll** er strjáltil varpfugl í mýrlendi, m.a. á Starmýrarteigum, við Djúpavog, í Berufjarðarbotni og á Berufjarðarströnd. **Hrossagaukur** er útbreiddur og víða allalgengur varpfugl í votlendi, kjarri og ýmsu öðru vel grónu landi á láglendi, frá fjöru til dalbotna. **Jaðrakan** varp aðeins á einum stað með vissu á þessum slóðum upp úr 1990, þ.e. við Starmýri. Þar sáum við Einar Þorleifsson þar í varpi vorið 1994 og einnig þrjú pör við Djúpavog sem sýndu þó ekki merki um varp. Frá því um aldamótin 2000 hafa jaðrakanar byrjað að verpa í mýrum hér og þar við Djúpavog, þar á meðal við Borgargarðsvatn og milli Framness og Djúpavogs (EG). Jaðrakanar eru enn að breiðast út og nema ný lönd, svo líklegt má telja að þeir muni finnast víðar á þessu svæði á komandi árum.

Spói er allalgengur varpfugl á láglendi víðast hvar og inn til dala, en virðist þó einna algengastur í grennd við Starmýri. **Stelkur** er algengur varpfugl og útbreiddur í votlendi á láglendi, m.a. í Papey en virðist ekki verpa inn til dala. **Óðinshani** (12. mynd) er fremur staðbundinn, verpur m.a. við Starmýri og stöku tjarnir á Berufjarðarströnd og Teigarhorn (ÆP) en virðist algengastur við Djúpavog og í Papey. **Þórshani** hefur sést á varptíma (kvenfugl við Djúpavog, 18. júní 1985; Svante Lysén).

Púfutittlingur er algengur og útbreiddur varpfugl í vel grónu landi frá fjöru til fjalls. **Mariuerla** er einnig algengur varpfugl og verpur sennilega við flest byggð ból á svæðinu. Hún er verpur einnig víða meðfram ströndinni og lækjum og ám til dala; t.d. virtist hún algengur varpfugl í Geithelladal sumarið 1989 (HWS, SGP). **Músarrindill** er sennilega strjáll varpfugl í birkikjarri í flestum afdölum en hefur aðeins verið skráður í Fossárdal; þar með unga við Engihlíð sumarið 1989. Sást einnig á nokkrum stöðum í Geithelladal sama ár (SGP, HWS). **Steindepill** er strjáll varpfugl í grýttu og hrjóstrugu landi frá fjöru til fjallsróta og er einna algengastur í grýttum skriðum eins og er víða að finna á þessu svæði, svo sem við sunnanverðan Berufjörð. **Skógarpröstur** er algengur og útbreiddur varpfugl á láglendi en þó algengastur í kjarri til dala.

Auðnutittlingur hefur sést að sumarlagi í Hamarsdal (EG) og verpur þar líkast til öðru hverju sem og í kjarri vöxnum dölum Álftafjarðar. Ekki vitað um varp auðnutittlings í trjáræktinni við Djúpavog og Merki. **Snjótittlingur** er einkennilega vanskráður á þessu svæði; er raunar einungis þekktur sem varpfugl í Papey, við Djúpavog, í Berufjarðarbotni og Geithelladal. Hann verpur án efa víða til fjalla og á hásléttunni.

Ránfuglar

Þrjár tegundir ránfugla hafa orpið á svæðinu: örn, fálki og smyrill, auk þeirra má skipa hrafninum í þennan hóp enda alræmdur eggja- og ungaræningi.

Haförn varp áður á a.m.k. fjórum stöðum svæðinu. Síðasta parið átti óðal í Arnarstapa upp af Brunnhól á Melrakknesi, en hætti varpi laust fyrir 1920 (Bjarni Sæmundsson 1922). Aðrir kunnir arnarvarpstadir eru Hengill í Henglavík í Hamarsfirði, Miðból í Búlandstindi og Bálgagil í Fossárvík. Um þessi arnarsetur hefur Eyjólfur Guðjónsson frætt mig, en auk þess er fróðleik um þau að finna á víð og dreif í ýmsum heimildum.

Loks eru óljósar heimildir um arnarvarp á Streiti á seinni hluta 19. aldar. Í Fossárvík er Skeggjasteinn tengist alþekktri sögn um örn er rændi sveinbarni (Skeggja) og flaug með yfir Berufjörð (sjá t.d. Sigurð Ægisson 1988). Svipaðir atburðir eiga að hafa gerst víðar um land en eru að dómi þess efasemdarmanns er heldur hér á penna dæmigerðar þjóðsögur. Ernir eru nú sjaldgæfir gestir við Djúpavog og líða oft mörg ár á milli þess sem þeir sjást á þessum slóðum. **Smyrill** er strjáll en útbreiddur varpfugl um allt svæðið og verpur í klettum og giljum allt frá fjöru og til afdala. **Fálki** er enn strjáll og verpur á sömu slóðum og smyrillinn en þó yfirleitt fjær ströndinni. Árið 1989 var leitað skipulega að fálkum í hreppnum og var í kjölfarið vitað um 10 fálkasetur en aðeins hluti þeirra er í ábúð árlega.

Hrafninn er af vísindamönnum flokkaður til spörfugla og er stærsti fugl þess ættbálks. Hann er fremur algengur og útbreiddur varpfugl í Djúpavogshreppi, frá strönd til dala og verpur yfirleitt á sömu stöðum ár eftir ár. Skráð hafa verið um 20 slík setur á svæðinu en þau eru líklega vantalin og gætu verið allt að 40. Ef gert er ráð fyrir að 50-70% þeirra séu í ábúð árlega (sbr. Kristinn Haukur Skarphéðinsson o.fl. 1990) er líklegt að 20-25 pör verpi á svæðinu. Þess má geta að 7-8 hrafnspör urpu árlega í þáverandi í Búlandshreppi kringum 1985 (EG).

Vetrarfuglar

Vetrarfuglar hafa verið taldir um áratugaskeið á strandlengjunni beggja vegna Djúpavogs sem hluti af miðsvetrartalningum Náttúrufræðistofnunar (sbr. 2. töflu). Á árunum 1987-1989 og 2002-2006 sáust þar alls um 33 tegundir en innan við helmingur þeirra árviss. Lómar sjást stundum og himbrimar eru allalgengir á Berufirði. Dílaskarfar eru sömuleiðis alláberandi og fimm tegundir anda eru algengar: stokkkönd, æður, straumönd, hávella og toppönd. Þá sést gulönd stundum

og eins duggönd (sjö fuglar í Berufirði í febrúar 2006; AS), hvinönd (15 fuglar við Kross á Berufjarðarströnd 12. febrúar 2007; AS) og smyrill. Þá hafa rauðhöfðendur (jafnvel nokkrir tugir fugla) sést í vaxandi mæli að vetrarlagi á síðustu árum, einkum kringum Melrakkanes í Álfafirði, þ.e. sunnan við talningarsvæðin (AS).

Fjórar tegundir vaðfugla hafa iðulega vetursetu: tjaldur, sendlingur, tildra og stelkur. Svartbakur, silfurmafur og hvítmafur eru árvissir og er silfurmafurinn þeirra algengastur. Einnig hafa sést bjartmafur, stormmafur og rita. Ýmsar tegundir svartfugla sjást flesta

vetur (langvía, stuttnefja, haftyrdill, álka og teista) sem og hrafnar og snjótittlingar og dúfur hin seinni ár. Gráþröstur hefur komið einu sinni fram í fyrrgreindum talningum.

Vetrarfuglar á öðrum svæðum í hreppnum hafa ekki verið kannaðir svo neinu nemi en gera má ráð fyrir að fuglalíf sé fáskrúðugt inn til landsins á veturna. Þar halda sig væntanlega að staðaldri hrafn, fálki, rjúpa, músarrindill, auðnutittlingur og snjótittlingur. Við ár og læki sem ekki leggur gætu verið stökkendur og gulendur. Fjöruspóar sjást stundum, einkum síðsumars

2. tafla. Vetrarfuglatalningar við Djúpavog 1987-1989 og 2002-2006.* – *Mid-winter bird counts in the Djúpavogur area.**

Tegund	1987	1988	1989	2002	2003	2004	2005	2006
Lómur <i>Gavia stellata</i>	8		2	1		1		
Himbrimi <i>Gavia immer</i>	1	6	7	11	2	14	25	18
Ógr. brúsi <i>Gavia</i> spp.				3			8	
Sefgoði <i>Podiceps grisegena</i>				1				
Fýll <i>Fulmarus glacialis</i>	104	728	142	593				4
Dílaskarfur <i>Phalacrocorax carbo</i>	107	69	57	26	19	19	92	8
Grágæs <i>Anser anser</i>			1	1				
Stökkönd <i>Anas platyrhynchos</i>	247	290	61	60	74	116	84	48
Hávella <i>Clangula hyemalis</i>	375	911	343	168	46	212	147	104
Straumönd <i>Histrionicus histrionicus</i>	87	92	70	65	74	74	63	49
Æðarfugl <i>Somateria mollissima</i>	888	1423	829	1287	331	685	644	779
Toppönd <i>Mergus serrator</i>	107	65	37	37	16	32	29	10
Gulönd <i>Mergus merganser</i>	3	2						
Smyrill <i>Falco columbarius</i>			1		2			
Tjaldur <i>Haematopus ostralegus</i>	35	8	5	14	24			
Stelkur <i>Tringa totanus</i>	1	1	1	26	9	2	3	2
Tildra <i>Arenaria interpres</i>	8		15		22	17	1	12
Sendlingur <i>Calidris maritima</i>	37	6	74		25	10	2	4
Ógr. Vaðfugl – Wader spp.							1	28
Stormmafur <i>Larus canus</i>						3		
Silfurmafur <i>Larus argentatus</i>	50	25	48	40	16	32	22	20
Svartbakur <i>Larus marinus</i>	46	484	32	13	39	11	19	9
Hvítmafur <i>Larus hyperboreus</i>	2			2	1	2	3	4
Bjartmafur <i>Larus glaucoides</i>			4					
Rita <i>Rissa tridactyla</i>			1					
Ógr. mafur – <i>Larus</i> spp.		44	114	15	3	146	74	3
Haftyrdill <i>Alle alle</i>		1	12	3		14		9
Álka <i>Alca torda</i>	16		3	6		9		1
Stuttnefja <i>Uria lomvia</i>		2		1	1			
Langvía <i>Uria aalge</i>	2	3	3	1				4
Teista <i>Cepphus grylle</i>	4	35	19	36	2	1	11	6
Ógr. svartfugl <i>Alca/Uria</i> spp.				1		33		8
Húsdúfa/Bjargd. <i>Columba livia/domestica</i>				3	3	5	7	4
Músarrindill <i>Troglodytes troglodytes</i>	1	2	1					
Gráþröstur <i>Turdus pilaris</i>			1					
Snjótittlingur <i>Plectrophenax nivalis</i>	65	300			201	108		41
Hrafn <i>Corvus corax</i>	1	8	4	10	59	34	11	23
Samtals fuglar – <i>Grand total</i>	2201	4817	1885	2424	970	1582	1252	1198
Fjöldi tegunda – <i>Species total</i>	23	21	26	23	20	21	16	21

* Alls fjögur talningarsvæði, sem öll voru talin um eða upp úr áramótum ár hvert af sömu mönnunum: Sunnanverður Berufjörður: (1) Urðarteigur - Glímueyri/Búlandsá (Sigurður Ægisson, Sigvaldi H. Jónsson, Albert Jenson); (2) Eyfeyjunestangi - Sandbrekkuvík og (3) þaðan að Háuklettum við Gleðivík (Eyjólfur Guðjónsson). Þá (4) norðanverður Hamarsfjörður í botn (Ingimar Sveinsson, Eyjólfur Guðjónsson); sjá Ævar Petersen & Gauk Hjartarson (1989-1993; tölur leiðréttar) og <http://www.ni.is/vetrarfugl>. Talningar fóru fram í lok desember eða byrjun janúar en ártal tekur mið af næstu jólum. – A total of four separate areas sampled in late December/early January each year.

og að haustlagi og eins gráhegrar en ekki verður fjallað frekar um slíka fugla fremur en flækingsfugla sem eru algengir á þessum slóðum.

Ef bornar eru saman síðustu talningar við árin laust fyrir 1990 virðist nú bera minna á fýl, stokkönd og hávellu og máfum (2. tafla).

Fargestir

Hundruð þúsunda hánorrænna farfugla ferðast um Ísland vor og haust á leið sinni milli vetrarstöðva í V-Evrópu og varpheimkynna á Grænlandi og í NA-Kanada. Fremur lítið af þessum fuglum kemur við á Suðausturlandi, en mikil umferð íslenskra varpfugla er hins vegar um þetta svæði enda liggur það næst farleiðum frá vetrarstöðvum í V-Evrópu.

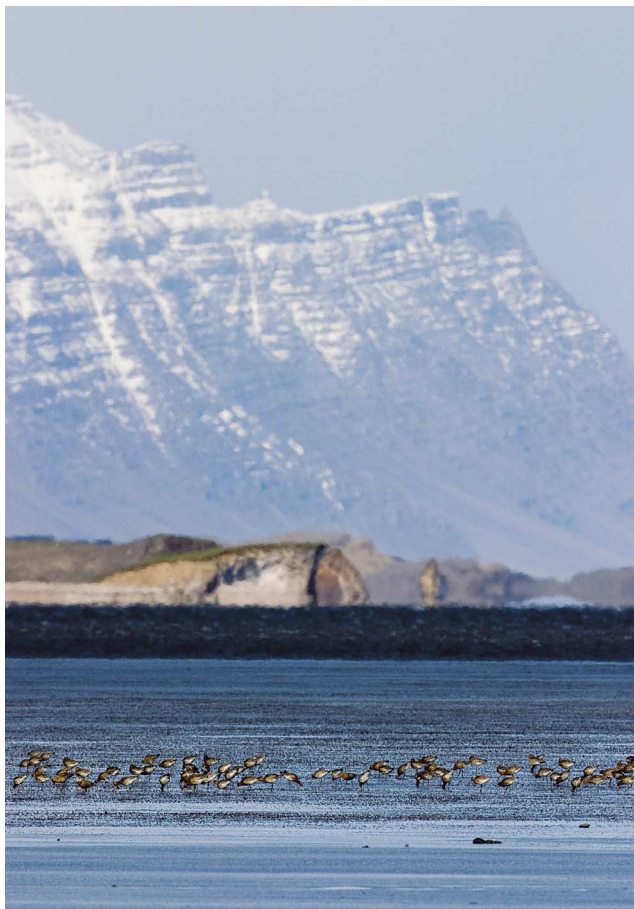
Rauðbrystingur, sanderla og tildra eru hánorrænir vaðfuglar og fara hér um vor og haust á leið sinni til og frá varpstöðvum í NA-Kanada og á Grænlandi. Helstu viðkomustaðir þeirra á Suðausturlandi eru leirur í Hornafirði og Álftafirði (Guðmundur A. Guðmundsson & Arnþór Garðarsson 1993). Rauðbrystingar sjást helst á leirunum í sunnanverðum Álftafirði en tildrur í Papey og einkum þó á Melrakknesi (sbr. Arnþór Garðarsson & Guðmundur A. Guðmundsson 1991). Sanderlur sjást einnig við Djúpavog, t.d. 30 fuglar 3. júní 2006 (AS).

Sem fyrr segir fer mikið af íslenskum varpfuglum um svæðið vor og haust; oft má sjá hundruð anda í Álftafirði (m.a. tugir grafanda 19. ágúst 1995; JÓH) og eins á tjörnum við Djúpavog (150 rauðhöfðar s.d.; JÓH). Þá fer mikið af gæsum um svæðið, einkum á vorin, aðallega grágæsir og heiðagæsir. Stundum sést einnig talsvert af helsingjum. Óvenju mikið bar á þeim við Djúpavog seint í apríl 2006 og í Álftafirði um miðjan apríl 2007 (AS). Nokkrar margæsir hafa sést árlega, allt frá Álftafirði og norður fyrir Streiti (AS) en þær fara aðallega um vestanvert landið á leið sinni til og frá varpstöðum í NA-Kanada.

Leirurnar við sunnanverðan Álftafjörð eru einn mikilvægasti viðkomustaður jaðrakana hér á landi á vorin (13. mynd) og hefur verið fylgst reglulega með ferðum þeirra síðan 1999 (Tómas Grétar Gunnarsson o.fl. 2001, 2005, Daníel Bergmann 2003). Allt að 3600 fuglar hafa sést samtímis og benda rannsóknir á litmerktum fuglum til þess að um 13% íslenska jaðrakanastofnsins fari þar um ár hvert (sbr. Ólafur Einarsson o.fl. 2002). Töluvert af vaðfuglum nýtir leirurnar við Djúpavog, a.m.k. sum vor. Í Brandsvogi sáust t.d. á þriðja þúsund vaðfugla hinn 28. maí 1986, aðallega lóupræll (1626) og sandlóa (565; Guðmundur V. Helgason o.fl. 1988).

Athyglisverð fuglasvæði

Nokkur svæði í Djúpavogshreppi eru afar þýðingarmikil fyrir fugla og sum þeirra hafa alþjóðlegt verndargildi, þ.e. fjörur og grunnsævi í Álftafirði og Papey (sbr. Grimmett & Jones 1989, Ólafur Einarsson 2000). Hér verður fjallað lauslega um nokkur þessara svæða og drepið á mikilvægi þeirra fyrir fugla. Tvö þeirra (Papey

13. mynd. Leirur í Álftafirði eru einn af mikilvægustu viðkomustöðum jaðrakans hér á vorin. – *The mudflats in Álftafjörður are important stop-over sites for Limosa limosa in Iceland.* – Daníel Bergmann.

og Álftafjörður-Hamarsfjörður) eru á alþjóðlegum skrám yfir mikilvæg fuglasvæði (Grimmett & Jones 1989; Ólafur Einarsson 2000) og vegna mikilvægis þeirra var lagt til að þau yrðu friðlýst þegar verið var að undirbúa Náttúruverndaráætlun 2004-2008 (Ólafur Einarsson o.fl. 2002, Umhverfisstofnun 2003) en af því varð þó ekki að þessu sinni.

Fjörur og grunnsævi eru afar þýðingarmikil fæðuöflunarsvæði fyrir margar fuglategundir og sumar þeirra byggja afkomu sína eingöngu á þeim. Þetta búsvæði er ekki víðfeðmt, því talið er að á landinu öllu séu samtals aðeins um 400 ferkílómetrar af fjörum og eru þá lífvana sandfjörur undanskildar (Agnar Ingólfsson 1975).

Á svæðinu eru tvö sjávarlón, en svo kallast svæði með söltu vatni sem aðgreind eru frá sjónum fyrir utan með einhvers konar þrengslum sem hefta sjávarföll (Agnar Ingólfsson 1990). Álftafjörður er svokallað leirulón og afar grunnur en Hamarsfjörður svokallað háseiltulón og mun dýpri.

Undir **Þvottáskriðum** (5. mynd) er afar þýðingarmikið æðarfuglasvæði, líklega árið um kring. Þangað hópast æðarfuglar í þúsundatali og fella þar flugfjaðrir.

Þar safnast einnig stór hluti íslenska hrafn-sandarstofnsins snemma vors og síðan aftur í júní og júlí á ferð sinni til og frá varpstöðvum á Norðausturlandi. Talsvert af straumönd sést einnig á þessu svæði, einkum snemma vors.

Leirur og flæðimýrar sunnan Álftafjarðar eru mikilvægur viðkomustaður anda og vaðfugla. Annars vegar eru þetta flæðilöndin (Starmýrarteigar) og hins vegar leirurnar (Starmýrarvogar eða Leiruvogar). Þetta svæði er m.a. einn helsti viðkomustaður jaðrakana hérlendis að vorlagi og sjást þeir í þúsundatali. Leirurnar eru einnig mikilvægur viðkomustaður anda vor og haust; m.a. hafa sést þar tugir grafanda og hundruð annarra anda.

Álftafjörður er afar grunnur og þornar að mestu á fjöru en **Hamarsfjörður** er dýpri. Á þessum fjörðum fellir talsvert af álfum flugfjadrir (hundruð) og koma að auki þar við vor og haust. Eins fellir mikið af grágæsum fjadrir, einkum í Álftafirði.

Djúpivogur. Votlendi, tjarnir og fjörur á Búlandsnesi eru mikilvægt varpland votlendisfugla, m.a. mikið og fjölbreytt andavarp. Þar verpa a.m.k. tíu andategundir

og talsvert af öndum og vaðfuglum hefur þar viðkomu vor og haust. Þetta svæði er hluti af stærra náttúruminjasvæði (sbr. Ólaf Einarsson o.fl. 2002, Umhverfisstofnun 2003) og er mikill áhugi meðal heimamanna á verndun þess.

Fjörur og grunnsævi í Berufirði er mikilvægt búsvæði fyrir fugla árið um kring og við sjávarljarnir og í votlendi uppaf fjörunni eru mikilvæg varplönd, m.a. hettumáfs.

Papey er mikil sjófuglabýggð, lundi er langalgengastur en fjöldi annarra tegunda verpur í eyinni (sjá rammagein).

Lokaorð

Í Djúpavogshreppi eru mikilvæg búsvæði fugla og annarra lífvera. Nokkur þessara svæða eru talin hafa alþjóðlega þýðingu og ber því að vernda sérstaklega. Aðgengi að þessum fuglasvæðum er yfirleitt gott og því auðvelt að nýta þau til fræðslu og ferðamennsku. Eins er mikill áhugi og metnaður meðal heimamanna á varðveislu og kynningu á þessum náttúrminjum. Sveitarstjórn Djúpavogshrepps hefur nú til umfjöllunar tillögu um stækkun friðlands fugla á Búlandsnesi, þannig

Papey

Papey var eina eyjan við Austurland sem var í samfelldri byggð og þótti vel til búskapar fallin, landmikil og hlunnindarík. Landslag er fjölbreytt og votlendi víðáttumeira en í flestum úteyjum hér við land. Búskapur árlangt lagðist af um miðja 20. öld, en síðasti ábúandinn hafði þar sumardvöl um áratugaskeið. Lítið hefur birst á prenti um fuglalíf Papeyar (sjá þó Stefán Einarsson 1955), enda hafa fuglamenn verið fremur fátíðir gestir í eyinni. Þorsteinn Einarsson (1961) kom þangað tvisvar sinnum og sagði frá athugunum sínum á fundi í Fuglaverndarfélaginu 26. október 1982 (sjá Kristín Hauk Skarphéðinsson 1983). Er byggt á þeirri frásögn hér.

Í Papey er talið að verpi 26 fuglategundir, en allmargar að auki eru tíðir gestir. Eins og í öðrum úteyjum setja sjófuglar mestan svip á fuglalífið. Helstu varpfuglar og áætlaður fjöldi para árið 1961 var sem hér segir: fýll (300 pör), grágæs (10), æður (600), langvía eða „langví“ á papeysku (1500), stuttnefja eða „stuttví“ (150), álka (200), teista (400), lundi (30.000), silfurmáfur (50), svartbakur (20), rita (10.000) og kría (2000). Auk þess verpa þar flestir algengir vað- og spörfuglar, þó vantar spóa, lóupræl og skógarpröst.

Æðardúntekja dróst mikið saman í Papey á 20. öld, var 40-50 kg í byrjun aldarinnar, en um eða innan við 10 kg um 1950. Tröllasögur gengu reyndar um dúntekju í Papey á 18. öld en fram kemur hjá Ólafi Olavíus (1965) sem ferðaðist um þetta svæði árið 1776 að dúntekja í Papey hefði þá verið 800 pund af óhreinsuðum dúni sem hefur þá verið nærri 80 kg af hreinsuðum dúni.

Ritu, langvíu og lunda fjölgaði fram yfir 1960 (og e.t.v. lengur) eins og rakið er hér að framan. Allir sjófuglar voru nýttir á einn eða annan hátt í Papey áður fyrr en þegar leið fram á síðustu öld dró verulega úr þessum nytjum sökum manneklu. veiðitæki voru háfur, skaftsnara úr hrosshári, tvær stærðir grefla og lundapálar, en hvorki net né flekar voru notaðir við fuglaveiðar í Papey. Papey hefur um langt skeið verið á Náttúruminjaskrá (1996) og var meðal þeirra svæða sem lagt var til að friðlýsa við undirbúning Náttúruverndaráætlunar 2004-2008 (Ólafur Einarsson o.fl. 2002; Umhverfisstofnun 2003).

14. mynd. Papey. – Skarphéðinn G. Þórisson.

að það nái til alls vatnasvæðisins í nágrenni Djúpavogs m.a. Fýluvog, Breiðavog, Bóndavörðuvatn og Borgargarðsvatn. Einnig er rætt um að skilgreina strandlengjuna inn að landamerkjum Teigarhorns sem friðland fugla, ásamt Fossárvík og hluta Álftafjarðar.

PAKKIR

Þessi samantekt byggir á upplýsingum frá fjölmörgum aðilum og er þeirra flestra getið á viðeigandi stað hér að framan. Guðmundur A. Guðmundsson, Ávar Petersen og Álfheiður Ingadóttir lásu yfir handrit að þessari grein, svo og heimamenn á Djúpavogi: Albert Jensson, Andrés Skúlason, Halldóra Dröfn Hafþórsdóttir og Sigurjón Stefánsson. Anette Meier teiknaði skýringarmyndir og kort.

HEIMILDIR

Agnar Ingólfsson 1970. Hybridization of Glaucous Gulls *Larus hyperboreus* and Herring Gulls *L. argentatus* in Iceland. – Ibis 112: 340-362.

Agnar Ingólfsson 1975. Lífríki fjörunnar. Votlendi. – Rit Landverndar 4: 61-99.

Agnar Ingólfsson 1990. Sjávarlón á Íslandi. – Náttúruverndarráð. Fjölrit nr. 21. 63 bls.

Arnþór Garðarsson 1979. Skarfatal 1975. – Náttúrufr. 49: 126-154.

Arnþór Garðarsson 1982. Andfuglar og aðrir vatnafuglar. – Rit Landverndar 8: 77-116.

Arnþór Garðarsson 1995. Svartfugl í íslenskum fuglabjörgum. – Bliki 16: 47-65.

Arnþór Garðarsson 1996. Ritubýggðir. – Bliki 17: 1-16.

Arnþór Garðarsson & Guðmundur A. Guðmundsson 1991. Yfirlit um gildi einstakra fjörusvæða fyrir vaðfugla. – Áfangaskýrsla. 45 bls.

Arnþór Garðarsson & Kristinn Haukur Skarphéðinsson 1984. A census of the Icelandic Whooper Swan population. – Wildfowl 35: 37-47.

Arnþór Garðarsson & Kristinn Haukur Skarphéðinsson 1985. Veturseta álfar á Íslandi. – Bliki 4: 45-56.

Arnþór Garðarsson & Þorkell Lindberg Þórarinnsson 2002. Útbreiðsla og fjöldi straumanda á Íslandi að vetrarlagi. – Bliki 23: 5-20.

Ármann Halldórsson (ritstj.) 1976. Sveitir og jarðir í Múlþingi, 3. bindi. – Búnaðarsamband Austurlands.

Berglind Steina Ingvarsdóttir 2002. Austfirskar bjargdúfur: villtur dúfnastofn? – Austurglugginn 1(32): 5.

Berglind Steina Ingvarsdóttir 2003. Bjargdúfur á Austurlandi. – Handrit.

Birgir Thorlacius 1989. Örnefni á Búlandsnesi í Suður-Múlasýslu – Bls. 193-202 í: Ingimar Sveinsson (ritstj.) Djúpvogur – 400 ár við vögin. Búlandsheppur.

Birgir Thorlacius 1998. Ýmislegt um Búlandsnes. – Múlþing 25: 91-95.

Bjarni Sæmundsson 1922. Upplýsingar um fækkun á örn, val og himbrima. – Vísir 12(88): 2-3; 12(89): 2.

Björn Björnsson (frá Norðfirði) 1941. Skrá yfir varpfugla í Papey í Geithellnahreppi vorið 1941. – Óbirt skýrsla, varðveitt á Náttúrufræðistofnun Íslands. 1 bls.

Brynjólfur Brynjólfsson 1986. Fuglar á Djúpavogi, sumarið 1986. Óbirt skýrsla, varðveitt á Náttúrufræðistofnun Íslands. 3 bls.

Daniel Bergmann 2003. Operation Godwit. – Icelandic Geographic 2: 84-93.

Erling Ólafsson 1986. Harðindi hjá hávellum á Austurlandi. – Bliki 5: 54-55.

Fisher, J. 1952. The Fulmar. – Collins, London. 496 bls.

Grimmett, R.F.A. & T.A. Jones (tóku saman) 1989. Important Bird Areas in Europe: Iceland. – ICBP Tech. Publ. 9: 325-340.

Guðmundur A. Guðmundsson & Arnþór Garðarsson 1993. Numbers, geographic distribution and habitat utilization of waders (Charadrii) in spring on the shores of Iceland. – Ecography 16: 82-93.

Guðmundur V. Helgason, Agnar Ingólfsson & Arnþór Garðarsson 1988. Könnun á leiru í Breiðdalsvík 1986. – Líffræðistofnun háskólans.

Hagstofa Íslands. Fiskiskýrslur- og hlunninda, 1912-1941; Búnaðarskýrslur 1945-1963. Reykjavík.

Halldór Stefánsson & Eiríkur Sigurðsson 1951. Papeyarsaga og papeyinga. – Bls. 9-54 í: Austurland (Safn austfirskra fræða) III. Akureyri.

Hjörleifur Guttormsson 2002. Austfirðir, frá Álftafirði til Fáskrúðsfjarðar. – Ferðafélag Íslands árbók 2002.

Hörning, R. 1905-08. Dagbækur úr Íslandsferðum. – Varðveittar á Náttúrufræðistofnun Íslands.

Ingólfur Gíslason 1951a. Bjargsig í Papey. – Heima er best 1: 112-115.

Ingólfur Gíslason 1951b. Kofnatekjan í Papey. – Heima er best 1: 238-239; 244.

Ingólfur Gíslason 1952. Lundaveiði í Papey. – Heima er best 2: 80-83.

Jón Jónsson, óbirt. Minnisbók séra Jóns Jónssonar á Stafafelli, 1907-1915. Héraðsskjalasafn A-Skaft. E-29/15/5.

Jónas Jónsson 2001. Skrá um varpjarðir á Íslandi. – Bls. 371-475 í: Jónas Jónsson (ritstj.) Æðarfugl og æðarrækt á Íslandi. Reykjavík.

Kristinn Haukur Skarphéðinsson 1983. Fræðslufundur Fuglaverndarfélags Íslands 1982-1983 (Þorsteinn Einarsson: Fuglalíf í Papey, 26. október 1982). – Bliki 48-50.

Kristinn Haukur Skarphéðinsson & Einar Þorleifsson 1998. Keldusvín – útdauður varpfugl á Íslandi. – Bls. 266-296 í: Kvískerjabók. Höfn í Hornafirði. Sýslusafn Austur-Skaftafellssýslu.

Kristinn Haukur Skarphéðinsson, Ólafur K. Nielsen, Skarphéðinn Þórisson, Sverrir Thorstensen & Stanley A. Temple 1990. Breeding biology, movements, and persecution of Ravens in Iceland. – Acta Naturalia Islandica 33. 45 bls.

Lárus H. Blöndal & Vilundur Jónsson 1970. Læknar á Íslandi. Fyrri bindi. – Reykjavík.

Náttúruverndarráð 1996. Náttúruminjaskrá. Skrá um friðlýst svæði og aðrar náttúruminjar. – Reykjavík, 7. útg. 64 bls.

Ólafur Einarsson 2000. Iceland. – Bls. 341-363 í: M.F. Heath & M.I. Evans (ritstj.). Important Bird Areas in Europe: Priority sites for conservation. 1. Northern Europe. – Cambridge, UK. BirdLife International.

Ólafur Einarsson, Hörður Kristinnsson, Kristinn Haukur Skarphéðinsson & Jón Gunnar Ottósson 2002. Verndun tegunda og svæða - tillögur Náttúrufræðistofnunar vegna Náttúruverndaráætlunar 2002. – Náttúrufræðistofnun Íslands, NÍ-02016.

Ólafur K. Nielsen 1998. Hrun flórgoðastofnsins á Íslandi. – Bls. 197-205 í: Jón S. Ólafsson (ritstj.) Íslensk votlendi - verndun og nýting. Reykjavík.

Ólafur Olavíus 1965. Ferðabók, II. bindi. – Reykjavík.

Pétur Gautur Kristjánsson 2000. Bjargdúfan, villtur varpfugl á Íslandi. – Náttúrufr. 70: 21-26.

Schütt, R. 1987. Ornithologische Beobachtungen Island 1986. Zusammenstellung. – Berlin.

Sigurður Thorlacius 1940. Um loftin blá. – Reykjavík.

Sigurður Ægisson 1988. Ræningi háloftanna. – Húlinn heimur 1: 14-20.

Skarphéðinn G. Þórisson 1997. Er bjargdúfa varpfugl á Íslandi. – Fuglaverndarfélag Íslands, Fréttabréf 9(1): 6-7.

Stefán Einarsson 1955. Austfirðir, sunnan Gerpis. – Árbók Ferðafélagsins 1955.

Stefán Jónsson 1966. Gaddaskata. – Einn, tveir og sjö kaflar um hitt og þetta. Reykjavík.

Sturla Friðriksson 1982. Papey eða Lundey. – Árbók hins íslenska Fornleifafélags 1982: 176-180.

Tómas Grétar Gunnarsson, Peter M. Potts, Jennifer Gill & Ruth Croger 2001. Rannsóknir á íslenskum jaðrakönum. – Bliki 22: 55-61.

Tómas Grétar Gunnarsson, J.A. Gill, P.M. Potts, P.W. Atkinson, R. Croger, G. Gélineau, Arnþór Garðarsson & W. J. Sutherland 2005. Estimating population size in Black-tailed Godwits *Limosa limosa islandica* by colour-marking. – Bird Study 52: 153-158.

Umhverfisstofnun 2003. Náttúruverndaráætlun 2004-2008. Tillögur Umhverfisstofnunar um friðlýsingar. Reykjavík.

Þorsteinn Einarsson 1961. Papey, fuglaathuganir í júlí 1961. – Óbirt skýrsla, varðveitt á Náttúrufræðistofnun Íslands. 7 bls.

Þorsteinn Einarsson 1979. Fjöldi langvíu og stuttnefju í fuglabjörgum við Ísland. – Náttúrufr. 49: 221-228.

Þorvaldur Thoroddsen 1913. Ferðabók, 1. bindi. – Kaupmannahöfn.

Ævar Petersen & Gaukur Hjartarson 1989. Vetrarfuglatalningar: Skipulag og árangur 1987. Fjölrit Náttúrufræðistofnunar nr. 11, 42 bls.

Ævar Petersen & Gaukur Hjartarson 1991. Vetrarfuglatalningar: Árangur 1988. Fjölrit Náttúrufræðistofnunar nr. 18, 38 bls.

Ævar Petersen & Gaukur Hjartarson 1993. Vetrarfuglatalningar: Árangur 1989. Fjölrit Náttúrufræðistofnunar nr. 23, 43 bls.

SUMMARY

The Bird life of the Djúpvogur area, SE-Iceland

This paper summarizes diverse accounts on bird fauna of the 1130 km² Djúpvogur municipality in SE-Iceland. Eight fairly vegetated valleys carve into a barren mountain range (up to 1200 m a.s.l.) from the indented Berufjörður and two brackish lagoons: Álftafjörður and Hamarsfjörður (Fig. 2). The coastal lowlands are sparsely populated by sheep farmers, but most of the inhabitants live in a small fishing village, Djúpvogur.

A total of 58 breeding species have been recorded of which 50+ are regular breeders (Table 1). Brief accounts are given of each species, as well as the main passage migrants and winter visitors (Table 2). Seabirds are most common of the breeders (16 species) with *Fratercula arctica* being by far the most common, (200 thousand pairs estimated on the island Papey). *Fulmarus glacialis*, *Rissa tridactyla*, *Sterna paradisaea*, *Uria aalge*, and *Somateria mollissima* all breed in the thousands. *Larus argentatus*, *L. marinus*, and *L. fuscus* are all quite common but *L. canus* is rare.

Eighteen species of water birds have bred; *Gavia stellata*, *G. immer*, *Podiceps auritus*, *Cygnus cygnus*, *Anser brachyrhynchus* (all are rare), *Anser anser* (common), and twelve species of ducks (Table 1), some of which are quite rare in Iceland, e.g., *Tadorna tadorna*, *Anas strepera*, and *Anas clypeata*. Among relatively common ducks are *Anas platyrhynchos* and *A. crecca*.

Ten species of waders breed (most of them rather commonly) and seven species of passerines (plus *Corvus corax*!). *Falco rusticolus* and *F. columbarius* are rare breeders, but *Haliaeetus albicilla* became extinct in the area around 1920. *Rallus aquaticus* is also extinct in that area (<1950), as well as in the whole of Iceland. *Lagopus muta* breeds throughout the area, but *Columba livia/domestica* of dubious origin only nest near Djúpvogur.

A total of 33 species were recorded in the mid-winter counts but less than half of them annually (Table 2).

Relatively few high arctic migrants (e.g., *Calidris canutus*, *Arenaria interpres*) make a stopover in the area but many migrants of Icelandic origin, mainly swans, geese, ducks, and waders pass through. The largest and most diverse bird concentrations occur on eutrophic coastal lakes, mudflats, and the shallow waters, some of which hold international important bird numbers, as well as the bird cliffs on the deserted island Papey, six km offshore from Djúpvogur. The mudflats in Álftafjörður are one of the main stop-over sites for *Limosa limosa* in Iceland. Important moulting grounds for *Somateria mollissima* are in the Þvottárskriður (Fig. 5), and a large part of Iceland's *Melanitta nigra* population stages in that area in spring and mid-summer, respectively. Thousands of *Anser anser* and hundreds of *Cygnus cygnus* moult, mainly on the two brackish lagoons.

Kristinn Haukur Skarphéðinsson, Náttúrufræðistofnun Íslands/
Icelandic Institute of Natural History, Hlemmur 3, 105
Reykjavík.

Tilvitnun:

Kristinn Haukur Skarphéðinsson 2007. Fuglalíf í Djúpvogshreppi. – Bliki 28: 1-18.

Búsvæðaval og stofnstærð þúfutittlings á láglendi

Búsvæðaval og þéttleiki þúfutittlings voru könnuð á 758 slembipunktum á láglendi Íslands. Þúfutittlingar fundust á 21% punkta og voru algengir í öllum landshlutum. Þeir sóttu í mýrlandi en forðuðust ræktað og ógróið land. Þá var líklegra að finna þúfutittlinga á punktum þar sem þekja þýfis var meiri og vatnsstaða hærri. Stofnstærð þúfutittlings neðan 200 m y.s. var metin um 545 þúsund pör.

Inngangur

Þúfutittlingur *Anthus pratensis* (1. mynd) er einhver algengasti landfugl á Íslandi og verpur um allt land í margs konar búsvæðum. Þá er hann mikilvæg fæða fyrir ránfugla eins og smyrta (Ólafur K. Nielsen 1986). Ekki er ólíklegt að látleysi „grátittlingsins“ eigi sinn þátt í því að grunnþættir í vistfræði þessa algenga fugls eru nær óþekktir hérlandis. Gískað er á að fjöldi þúfutittlinga á landinu sé um hálf til ein milljón para (Ævar Petersen 1998).

Eins og flestir algengustu mófuglar Íslands er þúfutittlingur bersvæðisfugl (Gunnarsson o.fl. 2006 og þessi grein). Þeir eru algengir á graslandi og heiðum víða í N-Evrópu (t.d. Halupka 1998, Bures o.fl. 1999, Vanhinsbergh & Chamberlain 2001, Kumstatova o.fl. 2004, Pierce-Higgins & Grant 2006). Eins og flestir fuglar eru þeir misalgengir eftir gróðursamfélögum. Þættir eins og beit og sinubrunar hafa áhrif á líffræði þúfutittlinga og verka í gegnum gróður og smádýralíf (Smith o.fl. 2001, Evans o.fl. 2005). Til að vernda og nýta fuglastofna er nauðsynlegt að skilja hvaða þáttum í umhverfi sínu þeir tengjast. Engar rannsóknir hafa verið gerðar á búsvæðavali þúfutittlinga á Íslandi. Hér var kannað búsvæðaval, útbreiðsla og stofnstærð þúfutittlings á láglendi Íslands. Skoðað var hvort þúfutittlingar fundust á 758 punktum sem valdir voru af handahófi. Umhverfisþættir eins og vatnsstaða og gróðurfar voru metnir í hverjum punkti og kannað var hvaða umhverfisþættir tengdust viðveru þúfutittlings. Þá var stofnstærð á láglendi reiknuð. Þessar athuganir gefa fyrstu innsýn í vistfræði tegundarinnar hérlandis og sýna tengsl þúfutittlinga við umhverfi sitt á láglendi.

Aðferðir

Búsvæðaval

Þau gögn um þúfutittling sem kynnt eru hér eru angi af stærri könnun á búsvæðavali mófugla á láglendi Íslands en niðurstöður fyrir vaðfugla og kjóa hafa verið birtar annars staðar (Gunnarsson o.fl. 2006). Þar er aðferðum lýst náð en hér er stiklað á stóru.

Til að skoða sem mest af láglendi Íslands (undir 200 m) fór athugunin fram úr bíl. Bíllinn var stöðvaður á

tveggja kílómetra fresti (lesið af km mæli í bíl) og athuganir gerðar á 758 slembipunktum. Dreifingu athugunarpunkta má sjá á 2. mynd. Ef hættulegt var að stöðva (t.d. ef punktur lenti á brú eða blindhæð) var athugun færð áfram um einn kílómetur. Á hverjum punkti var valinn einsleitur blettur hægra megin við bíl (aðeins skoðað öðru megin til að forðast gerviendurtekningu, (e: *pseudoreplication*) og athuganir gerðar á blettinum. Stærð bletta var fundin með því að margfalda metna lengd með metinni breidd. Að meðaltali voru blettirnir 1,89 ha ($\pm 1,4$ staðalfrávik, bil 0,1-12 ha). Á hverjum bletti var búsvæði flokkað í einn af níu flokkum (1. tafla) og fjöldi umhverfisþátta var metinn (2. tafla). Í úrvinnslu var landshluti (2. mynd) einnig notaður sem spábreyta. Þá voru allir fuglar á blettinum eða syngjandi yfir honum greindir til tegunda og taldir. Umhverfisþættir og fuglar voru skráðir sinn af hvorum athugandanum og voru umhverfisþættir alltaf skráðir fyrst til að tryggja að þær væru óháðar fuglum sem sáust. Athuganir fóru fram um átta daga skeið, síðustu tvær vikur maí ár hvert 2001-2003. Á þessu tíma er líklegt að flestir mófuglar hafi annað hvort komið sér upp óðali eða orpið og viðvera fugls er því líkleg til að tákna varpstað í flestum tilfellum en líklega einnig fæðusvæði í sumum tilfellum. Hvort tveggja er nauðsynlegt fyrir fugla á

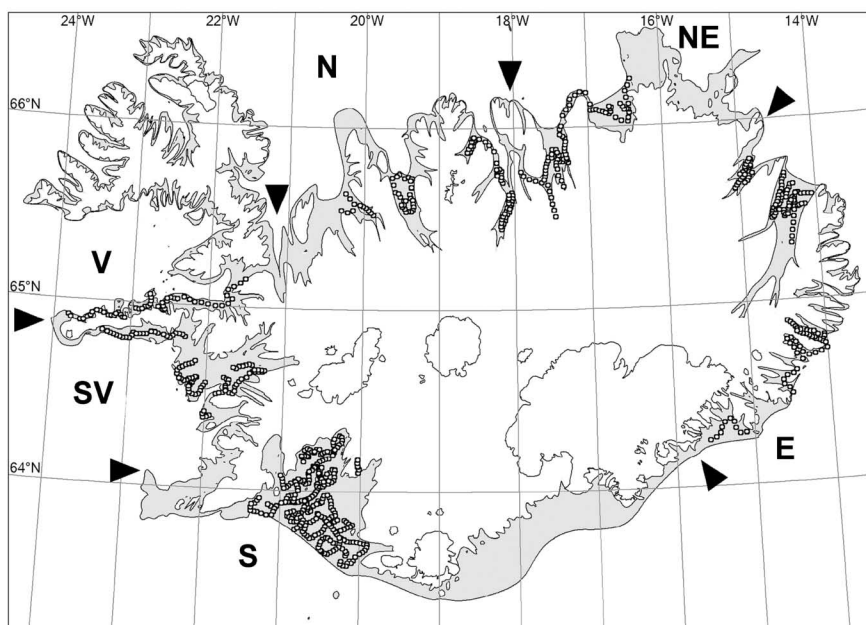
1. mynd. Þúfutittlingur *Anthus pratensis*. – Daníel Bergmann.

1. tafla. Lýsing á búsvæðum og tíðni búsvæðagerða. – Descriptions and frequency of habitat types. See descriptions of habitats in Gunnarsson et al. 2006.

Nafn <i>Habitat type</i>	Lýsing <i>Description (see Gunnarsson et al. 2006)</i>	Fjöldi punkta <i>Number of points</i>
Ræktað land – <i>Cultivated</i>	Tún (185 punktar) og annað ræktað land, t.d. kornakrar, kartöflugarðar og fódurkálssykkur.	195
Graslendi – <i>Grassland</i>	Búsvæði þar sem grös eru ríkjandi (oft <i>Deschampsia caespitosa</i> og/eða <i>Agrostis</i> spp.). Vatnsstaða of lág fyrir starir. Breytilegur halli.	185
Lyngmói – <i>Heath</i>	Oftast fremur þurr og þýft land þar sem lágvaxnir runnar (t.d. <i>Calluna vulgaris</i> , <i>Empetrum nigrum</i> , <i>Vaccinum</i> spp.) eru ríkjandi. Blettótt grös og mosar (oft <i>Racomitrium</i> spp.).	152
Mýrlendi – <i>Marsh</i>	Land með hárrí vatnsstöðu þar sem starir (<i>Carex</i> spp.) eru ríkjandi og gefa til kynna háa vatnsstöðu árið um kring. Oftast fremur flatt. Sjávarfitjar (2 punktar) og flæðiengjar (8 punktar) þ.á.m.	78
Grónar áreyrar – <i>Riverplain</i>	Flatt land meðfram stærri ám (yfirleitt jökulám). Blettóttur gróður og sandflákar. Hrossanál (<i>Juncus arcticus</i>) og víðir (<i>Salix</i> spp.) einkennandi.	58
Hrísmýri – <i>Dwarf-birch bog</i>	Einsleitt votlendi þar sem fjalldrapi (<i>Betula nana</i>) og ásamt mosum (oftast <i>Sphagnum</i> spp.) og oft fífu (<i>Eriophorum</i> spp.) eru ríkjandi.	37
Ógróið – <i>Unvegetated</i>	Svæði með <1% gróðurhulu. Oft sandar (12 punktar), malareyrar (15 punktar, oft nálægt ám með verulega yfirborðssveiflu). Sjaldgæfari gerðir voru skriður (2), flög (2), vötn (2) og fjörur (1).	34
Skóglendi – <i>Woodland</i>	Náttúrulegur birkiskógur (<i>Betula pubescens</i>) (7 punktar) og skógrækt (7 punktar), þá oftast ösp (<i>Populus trichocarpa</i>) eða barrtré.	14
Þéttbýli – <i>Towns</i>	Porp og stærri bæir.	5
Alls punktar – <i>Total</i>		758

varptíma og má túlka saman. Hnattstaða (GPS) var tekin á öllum punktum sem gefur möguleika á að endurtaka athuganir síðar. Þorri mælinga (94%) fór fram milli 9 á morgnana og 19 á kvöldin. Veður var almennt bærilegt meðan á athugunum stóð og útsýni ágætt. Engum athugunum var því sleppt af þeim sökum. Athugendur tóku sér þó frí einn eftirmiðdag 2002 þar sem of mikið rigndi til að hægt væri að gera athuganir.

Flokkun á búsvæðum fór fram í mörkinni og var byggð á ríkjandi gróðurfari í bletti, landnotkun (t.d. ræktað land), vatnsstöðu og landslagi (t.d. nálægð vatnsfalla í tilfelli áreyyra). Búsvæði voru flokkuð sjónrænt og fyrirfram til að tryggja að búsvæði sem voru augljóslega líffræðilega ólík (t.d. tún og náttúrulegra graslendi) lentu ekki í sama flokki sem hefði getað gerst ef aðeins hefði verið flokkað eftir tölfræði. Til að

2. mynd. Staðsetningar mælipunkta (opnir hringir) og landfræðileg mörk svæða (örvar). Hæðarlína (200 m) er einnig sýnd. Engar mælingar fóru fram á söndunum á Suður- og Suðausturlandi. – The position of survey points in Iceland (open circles) and geographical areas used in the survey (arrows). The 200 m a.s.l. contour is also shown. The large, unsampled area in the southeast of Iceland is dominated by unvegetated glacial sandplains.

2. tafla. Skilgreiningar á 16 umhverfisbreytum sem skráðar voru á hverjum punkti í rannsókninni. – *Definitions of the 16 habitat and geographical variables recorded at survey points around lowland Iceland. See details in Gunnarsson et al. 2006.*

Breyta – Variable	Eining – Unit	Skilgreining – Further definition, see Gunnarsson et al. 2006
Stærð bletts – Patch size	ha	Reiknað út frá mati á lengd og breidd.
Hæð yfir sjó – Altitude	m	Mettrar yfir sjávarmáli lesið af GPS tæki (Garmin e-trex)
Búsvæðagerð – Habitat type (Table 1)		Ríkjandi búsvæði á bletti (1. tafla).
Gróðurhæð – Vegetation height	cm	Sjónrænt mat á ríkjandi gróðurhæð í flokkum: 0-5, 5-10, 10-20, 20-40 og >40 cm.
Víðir <i>Salix</i>	%	Sjónrænt mat á þekju víðitegunda nema <i>S. herbacea</i> .
Birki <i>Betula</i>	%	Sjónrænt mat á þekju. Oftast <i>B. nana</i> nema í skóglendi, þá <i>B. pubescens</i> .
Sef <i>Juncus</i>	%	Sjónrænt mat á þekju. Einkum <i>J. arcticus</i> .
Ber jörð – Bare ground	%	Sjónrænt mat á þekju berrar jarðar. Sandur, mold, möl og grjót.
Stærð þúfna – Size of hummocks	cm	Sjónrænt mat á algengustu stærð þúfna í fjórum flokkum: smáar, meðal, stórar og mjög stórar; <20, 20-40, 40-60, >60 cm, í sömu röð.
Þekja þúfna – Cover of hummocks	%	Sjónrænt mat á þekju þúfna.
Skurðir – Drainage ditches	Fjöldi – Number	Fjöldi framræsluskurða umhverfis eða í gegnum blett.
Vatnsstaða – Watertable	cm	Hæð niður á vatnsborð í skurðum.
Tjarnir – Pools	Fjöldi – Number	Fjöldi tjarna.
Startjarnir – Sedge pools	Fjöldi – Number	Fjöldi tjarna sem bryddaðar voru störum (<i>Carex</i> spp.) sem gefur mat á hvort vatnsstaða er há árið um kring eða hvort um tímabundna vorpolla (e: <i>temporary vernal pools</i>) er að ræða.
Þekja tjarna – Cover of pools	%	Sjónrænt mat á þekju tjarna.
Fjarlægð í næsta tún – Distance to nearest hayfield	m	Sjónrænt mat.

sannreyna flokkun okkar voru umhverfisþættir hópaðir saman með höfuðþáttagreiningu (e. *principal components analysis*) og kannað var hvernig búsvæðaflokkun okkar bar saman við þá flokkun. Skilgreindir voru fjórir þættir og fervikagreining sýndi að þeir lögðu allir marktækt til málanna við að aðgreina búsvæðaflokkana sem við höfðum valið sjónrænt (sjá nánar í Gunnarsson o.fl. 2006).

Athugun af þessu tagi, sem gerð er úr bíl, gefur möguleika á að kanna marga punkta á skömmum tíma en vekur jafnframt upp spurningar um hvort dreifing búsvæðagerða meðfram vegum gefi óbjagaða mynd af dreifingu búsvæða á láglendi almennt. Til að kanna þetta var beitt landfræðilegum upplýsingakerfum. Notað var gróðurkort á stafrænu formi frá Náttúrufræðistofnun Íslands (Guðmundur Guðjónsson & Einar Gíslason 1998) þar sem sjö búsvæðagerðir eru skilgreindar og stafrænt vegakort frá Vegagerð ríkisins. Bárum við saman tíðni þessara sjö búsvæðagerða, annars vegar meðfram vegum og hins vegar á láglendi (undir 200 m y.s.). Miðað við þetta gróðurkort þá reyndust vegir og vegslóðar á láglendi Íslands vera lagðir því sem næst á tilviljanakenndan hátt miðað við dreifingu búsvæðagerða (sjá nánar í Gunnarsson o.fl. 2006). Þessi athugun er því líkleg til að gefa mynd af búsvæðavali þúfutittlings á láglendi almennt en ekki bara meðfram vegum.

Nokkrum aðferðum var beitt til að kanna búsvæðaval þúfutittlings. Í öllum útreikningum var aðeins var skoðað hvort tegund sást á bletti eða ekki. Tíðni vals á ákveðnum búsvæðum var skoðuð með því að reikna vísitölu Jacobs (1974) en hún ber saman hlutfallslega algengni tegundar í ákveðnum búsvæðagerðum miðað við hlutfallslega algengni búsvæðanna. Mest getur vísitalan orðið +1 ef tegund sækir í ákveðið búsvæði en minnst -1 ef tegundin forðast búsvæðið. Munur á þessum hlutföllum var reiknaður með G-prófum. Við notuðum tíðni (í stað flatarmáls) punkta, þar sem tegund fannst, sem mælikvarða á útbreiðslu en fylgni milli heildarflatarmáls búsvæða og fjölda punkta þar sem tegund fannst var afar há ($r = 0,97$, $P < 0,001$, $n = 8$ búsvæðagerðir).

Að lokum var gerð lógaritmísk fjölþátta aðhvarfsgreining til að skoða hvort ákveðnar búsvæðabreytur hefðu getu til að spá fyrir um hvort þúfutittlingar fundust á ákveðnum blettum eða ekki. Allar breytur voru settar inn í líkanið í byrjun og tíndar út ein og ein uns aðeins breytur sem höfðu marktækt vægi (miðað við $P < 0,05$) til að spá fyrir um veru þúfutittlings á bletti stóðu eftir. Könnun okkar var ekki hönnuð til að gera nákvæm spálíkon um veru tegunda á ákveðnum blettum en aðhvarfslíkanið var einkum gert til að finna breytur sem gætu verið mikilvægar fyrir þúfutittling. Þrátt fyrir þetta eru líkur á réttri flokkun (miðað að $\geq 0,5$ gefi rétta flokkun) gefnar upp.

3. tafla. Tíðni búsvæðagerða eftir landshlutum og fjöldi punkta þar sem þúfuttlingar fundust (innan sviga). Fimm punktum sem lentu í þéttbýli er sleppt. Svæðaskiptingu má sjá á 2. mynd. – *Frequency of habitat types in different parts of the country and number of survey points where Meadow Pipits were found (in brackets). Five points that landed in towns are excluded. Parts of the country (in brackets) refer to figure 2.*

Búsvæði <i>Habitat</i>	A-land (E)	Breiðafj. (V)	Faxaflói (SV)	NA-land (NE)	N-land (N)	S-land (S)	Alls <i>Total</i>	P. m/þúfut. <i>P. w/M.pipits</i>
Ræktað land – <i>Cultivated</i>	25 (3)	5	23 (1)	11 (2)	46 (5)	85 (11)	195	22
Hrísmýri – <i>Dwarf-birch bog</i>	16 (3)	0	1 (1)	8 (3)	1	11 (1)	37	8
Graslendi – <i>Grassland</i>	24 (2)	11 (3)	16 (5)	10 (1)	14 (4)	110 (27)	185	42
Lyngmói – <i>Heath</i>	48 (10)	17 (4)	8 (2)	40 (7)	11 (4)	28 (8)	152	35
Mýrlendi – <i>Marsh</i>	6 (3)	11 (6)	37 (16)	1	12 (2)	11 (3)	78	30
Grónar áreyrar – <i>Riverplain</i>	19 (7)	1 (1)	0	8 (4)	2 (1)	28 (5)	58	18
Ógróið – <i>Unvegetated</i>	5	4	10	3	4	8 (2)	34	2
Skóglendi – <i>Woodland</i>	2	1	1 (1)	0	4	6 (1)	14	2
Alls punktar – <i>Total points</i>	145	50	96	81	94	287	753	159
P. m/þúfuttlingum – <i>P. w/Meadow pipits</i>	28	14	26	17	16	58	159	

Stofnstærð

Við mat á stofnstærð þúfuttlings á láglandi neðan 200 m y.s. var beitt skóþvengsaðferð (e. *bootstrap*) sem er afbrigði af endursýnatöku (t.d. Efron & Tibshirani 1993). Stofnstærð var reiknuð með því að taka endursýni (með endurtekningu, þ.e. valin tala fer aftur í pottinn og getur þ.a.l. fræðilega komið upp aftur og aftur) 999 sinnum úr upprunalega gagnasettinu og þannig fékkst meðalþéttleiki á km² sem margfaldaður var með flatarmáli lands undir 200 m y.s. sem er 24.700 km² (hagstofan.is). Stofnstærð er gefin sem miðgildi af öllum endursýnunum. Öryggismörk (95%) eru gildi 25 og

975 í dreifingu endursýnanna 999 þar sem öllum gildum er raðað frá lægsta til hæsta (Efron & Tibshirani 1993). Mælipuntar voru valdir á tilviljanakenndan hátt (með því að stöðva á 2 km fresti) og því var ekki þörf á að aðgreina þéttleika eftir búsvæðum í stofnmatinu. Könnun með jafn mikla yfirferð eins og þessi er ekki hönnuð til að meta þéttleika á mjög nákvæman hátt á hverjum bletti (sem var ástæðan fyrir því að þéttleiki var ekki notaður til að kanna búsvæðaval). Hins vegar má gera ráð fyrir að fjöldi bletta vegi það upp að miklu leyti því ef sést yfir fugla í einum bletti er líklegt að sama tilviljun ráði því að sums staðar sjáist fleiri. Því

4. tafla. Samanburður á hlutfallslegri algengni búsvæða og hlutfalli þúfuttlinga sem fundust í mismunandi búsvæðum, ásamt niðurstöðum G-prófs. – *Comparison of proportional occurrence of habitat types and the proportional use of different habitat types by Meadow Pipits. Results of G-tests comparing these proportions are also given.*

	Hlutfallsleg algengni búsvæðis <i>Proportional occurrence of habitat</i>	Hlutfall þúfuttlinga í búsvæði <i>Proportional use by meadow pipits</i>	G ₁ G ₁	P P
Ræktað land – <i>Cultivated</i>	0,26	0,14	7,6	0,006
Hrísmýri – <i>Dwarf-birch bog</i>	0,05	0,05	0,0	0,953
Graslendi – <i>Grassland</i>	0,25	0,26	0,1	0,708
Lyngmói – <i>Heath</i>	0,20	0,22	0,2	0,678
Mýri – <i>Marsh</i>	0,10	0,19	6,2	0,013
Grónar áreyrar – <i>Riverplain</i>	0,08	0,11	1,7	0,190
Ógróið land – <i>Unvegetated</i>	0,05	0,01	4,3	0,038
Skóglendi – <i>Woodland</i>	0,02	0,01	0,3	0,601

má freista þess að nota þéttleikagögnin til að reikna út stofnstærð. Þegar um jafn lítinn og móleitan fugl og þúfuttling er að ræða er líklegt að þeir séu frekar vantaldir en hitt þegar talningar fara fram á stuttri stund (að meðaltali um þrjár mínútur á bletti) út um bílglugga. Flestir þúfuttlingar sem sást voru á söngflugi en þeir voru einnig taldir á jörðinni. Af þessum ástæðum er gert ráð fyrir að hver þúfuttlingur sem sást tákni eitt par. Stofnmatið er því gefið upp sem fjöldi varppara.

Niðurstöður

Búsvæðaval

Þúfuttlingar fundust á 21% af 758 punktum. Ef bíll er stöðvaður á tilviljanakenndum stað á láglendi Íslands í lok maí eru því næstum fjórðungs líkur á að sjá þúfuttling nálægt veginum – hægra megin! Þúfuttlingar voru algengir í öllum landshlutum en algengari á Vesturlandi en annars staðar (3. tafla). Munur á tíðni var þó ekki marktækur milli neinna landshluta (G-próf, $P > 0,05$). Meðalfjöldi þúfuttlinga á hverjum punkti þar sem þeir fundust var 1,2 (staðalfrávik 0,4; bil 1-3). Meðalþéttleiki á km² láglendis var 22 þúfuttlingar (staðalfrávik 62,2; allir blettir með). Þúfuttlingar sóttu marktækt (miðað við $P < 0,05$) í mýrlandi en forðuðust ræktað land og ógróið land (4. tafla, 3. mynd). Fjölpátta lógaritmísk aðhvarfsgreining sýndi að líklegra var að finna þúfuttlinga þar sem þekja þúfna var meiri (þ.e. þéttara þýfi) (líkindahlutfall (e: odds ratio) = 1,02, $P < 0,001$) og þar sem vatnsstaða í skurðum var hærri (líkindahlutfall = -0,99, $P < 0,05$, athugið að vatnsstaða í skurðum var mæld sem hæð niður á vatn og neikvætt formerki táknar því hærri vatnsstöðu í landi) en samband við vatnsstöðu var í samræmi við ásókn í mýrlandi. Heildarlíkanið var mjög marktækt ($F_{1,2} = 33,1$, $P < 0,001$) og flokkaði 96,6% punkta rétt þar sem þúfuttlingar voru ekki en 7,6% punkta þar sem þeir fundust.

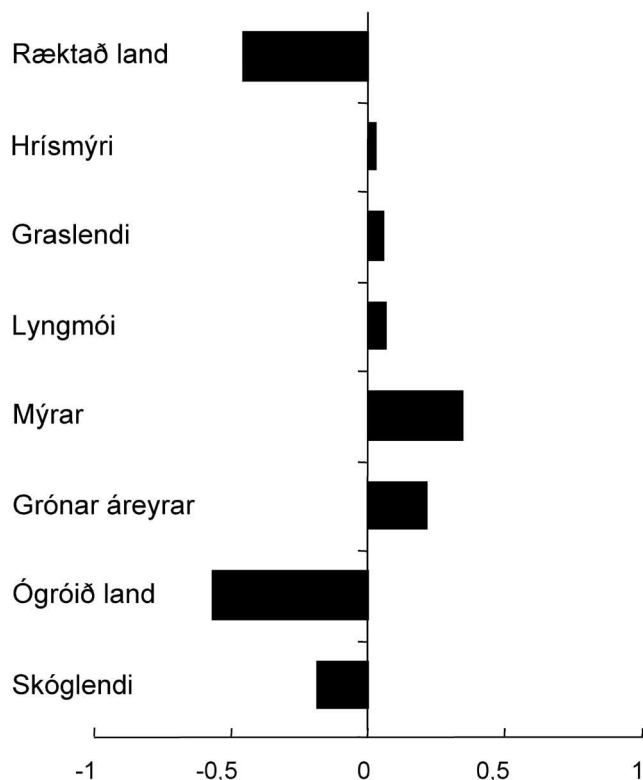
Stofnstærð

Varpstofn þúfuttlings á láglendi Íslands neðan 200 m y.s. var metinn 545 þúsund pör og 95% öryggismörk voru 439 þúsund til 657 þúsund pör.

Umræða

Hér hefur í fyrsta skipti verið lýst búsvæðavali og útbreiðslu þúfuttlings á láglendi Íslands auk þess sem stofnstærð (undir 200 m y.s.) með öryggismörkum var reiknuð út. Þúfuttlingar voru mjög algengir í öllum landshlutum og hvergi marktækt algengari en annars staðar. Að þeir fundust á heldur fleiri punktum hlutfallslega, á báðum láglendissvæðunum vestanlands (við Faxaflóa og Breiðafjörð), gæti þó bent til að þúfuttlingar séu e.t.v. heldur algengari þar en í öðrum landshlutum. Hér gæti mismunandi dreifing búsvæða verið mikilvæg en þúfuttlingar sóttu í mýrar sem eru algengar á svæðinu.

Segja má að þúfuttlingar séu fremur ósérhæfðir í búsvæðavali því þeir fundust í talsverðum mæli á afar

3. mynd. Vísitala Jacobs yfir sækni eða fælni þúfuttlings í ákveðin búsvæði. Sækni getur mest orðið 1 en fælni minnst -1. Þúfuttlingar sóttu marktækt í mýrar en forðuðust ógróið land og ræktað land marktækt ($P < 0,05$). – *Indices of habitat preference (Jacobs (1974) preference index) for Meadow Pipit. Significance values are obtained by G-tests (Table 4).*

ólíkum búsvæðum (3. og 4. tafla). Þeir sóttu þó marktækt í mýrar og forðuðust ræktað land og ógróið land. Mælingar á þéttleika þúfuttlinga með mismunandi aðferðum hafa jafnvel leitt að því líkur að þeir verpi hvað þéttast í kjarrlendi (Ævar Petersen 1998). Niðurstöður þessarar rannsóknar benda þó til að þeir ættu jafnvel fremur að flokkast sem votlendisfuglar því bæði sóttu þeir meira í votlendi og voru líklegri til að finnast þar sem vatnsstaða var hærri. Hér væri gagnlegt að þekkja betur landnotkun, t.d. að gera greinarmun á varpstöðum og fæðunámsstöðum sem skýrt gæti mun milli talninga. Þegar heildarbúsvæðanotkun þúfuttlings er skoðuð er líklegt að þörf sé á frekari samsetningu mismunandi landgerða (mósaík), en hér var mælt. Rannsóknir í Skotlandi hafa sýnt að mósaík mýrlendis, lyngmóa og graslendis er hentugasta samsetning búsvæða fyrir þúfuttling þar (Vanhinsbergh & Chamberlain 2001). Skemmtilegt var að komast að því að þúfuttlingar finnast frekar þar sem þýfi er meira og segja má að tegundin beri nafn með rentu. Þörf er á nánari rannsóknum til að skilja hvaða þættir stjórna tengslum þúfuttlinga við ákveðna umhverfisþætti (þýfi og vatn) og búsvæði. Líklega er þar um samspil þátta

að ræða, þörf fyrir skjól og hreiðurstæði og fæðu fyrir fullorðna og unga. Vænlegt væri að kortleggja ferðir og landnotkun einstaklinga með radíómerkingum og beinar athuganir á atferli gætu líka komið að gagni.

Ekki hefur áður verið gerð tilraun til að meta stofnstærð þúfuttittlings (eða hluta stofnstærðar) á Íslandi með öryggismörkum. Þúfuttittlingar á láglendi voru metnir rúmlega hálf milljón para og öryggismörkin voru aðeins rúmlega 100 þúsund pör til eða frá sem er vel viðunandi skekkja. Miðað við að hvert par komi upp einum unga að meðaltali (varlega áætlað) má gera fyrir að fjöldi „láglendisþúfuttittlinga“ á Íslandi að hausti sé ríflega ein og hálf milljón. Þessi rannsókn fór einkum fram á stærri láglendisflatneskjum en minna á útkjálkum. Verið getur að þéttleiki þúfuttittlinga á útkjálkum sé lægri en það er þó eflaust misjafnt eftir svæðum. Samanburður á þéttleika þúfuttittlinga á útkjálkum og á láglendi innar í landinu er líklegur til að leiða í ljós hvort stofnmat okkar fyrir láglendi er hugsanlega full hátt. Einnig væri fróðlegt að kanna stofnstærð á hálendinu en þúfuttittlingar verpa einnig upp til fjalla. Þar er þéttleiki væntanlega talsvert lægri en á mildari láglendisvæðum en á móti kemur að hálendið er stórt og því líklegt að verulegur hluti íslenska stofnsins verpi ofan við 200 m y.s.

ÞAKKIR

Guðmundur Guðjónsson og Náttúrufræðistofnun Íslands veittu aðgang að gróðurkorti á rafrænu formi. Andrew Watkinson og Bill Sutherland lásu yfir systurhandrit. Guðmundur A. Guðmundsson og Kristinn Haukur Skarphéðinsson lásu yfir og bentu á ýmislegt sem betur mátti fara. Þessum aðilum er þökkun hjálpin.

HEIMILDIR

- Bures, W., K. Vaclavikova & V. Tukac 1999. Severe alpine weather, prey availability and reproduction in two species of passerine: A test of the permanent prey availability hypothesis. – *Folia Zoologica* 48: 279-285.
- Efron, B. & R.J. Tibshirani 1993. An introduction to the bootstrap. – Chapman & Hall, London.
- Evans, D.M., S.M. Redpath, S.A. Evans, D.A. Elston & P. Dennis 2005. Livestock grazing affects the egg size of an insectivorous passerine. – *Biology Letters* 1: 322-325.
- Guðmundur Guðjónsson & Einar Gíslason 1998. Gróðurkort af Íslandi, 1:500.000, general overview. – Náttúrufræðistofnun Íslands, Reykjavík.
- Gunnarsson, T.G., J.A. Gill, G.F. Appleton, H. Gíslason, A. Gardarsson, A.R. Watkinson & W.J. Sutherland 2006. Large-scale habitat associations of birds in lowland Iceland: implications for conservation. – *Biological Conservation* 128: 265-275.
- Halupka, K. 1998. Nest-site selection and nest predation in meadow pipits. – *Folia Zoologica* 47: 29-37.
- Jacobs, J. 1974. Quantitative measurement of food selection. – *Oecologia* 14: 413-417.
- Kumstatova, T., T. Brinke, S. Tomkova, R. Fuchs, & A. Petrusek 2004. Habitat preferences of tree pipit (*Anthus trivialis*) and meadow pipit (*Anthus pratensis*) at sympatric and allopatric localities. – *Journal of Ornithology* 145: 334-342.

- Ólafur K. Nielsen 1986. Population ecology of the Gyrfalcon in Iceland with comparative notes on the Merlin and the Raven. – Ph.D. ritgerð, Cornell University.
- Pierce-Higgins, J.W. & M.C. Grant 2006. Relationships between bird abundance and the composition and structure of moorland vegetation. – *Bird Study* 53: 112-125.
- Smith, A.A., S.M. Redpath, S.T. Campbell & S.J. Thirgood 2001. Meadow pipits, red grouse and the habitat characteristics of managed grouse moors. – *Journal of Applied Ecology* 38: 390-400.
- Vanhinsbergh, D.P. & D.E. Chamberlain 2001. Habitat associations of breeding Meadow Pipits *Anthus Pratensis* in the British uplands. – *Bird Study* 48: 159-172.
- Ævar Petersen 1998. Íslenskir fuglar. – Vaka-Helgafell.

SUMMARY

Large-scale habitat selection, geographical distribution and lowland population size of Meadow Pipits in Iceland

The Meadow Pipit *Anthus pratensis* is the most common passerine in Iceland and widespread throughout the country. The population has been roughly estimated at 500,000-1,000,000 breeding pairs. Here we present the results of a large-scale survey of distribution and habitat selection for this species and a population estimate for lowland areas. The survey was car based and recorded Meadow Pipit presence/absence on 758 random points in lowland (below 200 m a.s.l.) Iceland. Mean size of survey points was 1.89 ha (± 1.4 SD). Details of the survey structure can be found in Gunnarsson et al. (2006). Meadow Pipits were very common throughout the country and were found on 21% (range: 17-27% of points in different basins) of all survey points. They were most common in the two W-Iceland basins where they were found on ca 27% of points. Meadow Pipits showed a significant preference for marshes and a significant avoidance of unvegetated land and agricultural land. They were more likely to occur on patches with a higher cover of hummocks (odds ratio = 1.02, $P < 0.001$) and higher watertables (odds ratio = -0.99, $P < 0.05$) (overall model fit: $F_{1,2} = 33.1$, $P < 0.001$). Population size of Meadow Pipits in lowland areas below 200 m a.s.l. was estimated at 545,000 pairs (95% CI; 439,000 - 657,000).

- Tómas Grétar Gunnarsson, Háskóli Íslands, Háskólasetur Snæfellsness, Hafnargata 3, IS-340 Stykkishólmur.
- Graham F. Appleton, British Trust for Ornithology, The Nunnery, Thetford, Norfolk, IP24 2PU, UK.
- Hersir Gíslason, Vegagerð ríkisins Borgartúni 5-7, IS-105 Reykjavík.
- Arnpór Garðarsson, Líffræðistofnun háskólans / Institute of Biology, University of Iceland, Askja, Sturlugata 7, IS-101 Reykjavík.
- Philip W. Atkinson, British Trust for Ornithology, The Nunnery, Thetford, Norfolk, IP24 2PU, UK.
- Jennifer A. Gill, University of East Anglia, School of Biological Sciences, Norwich, NR4 7TJ, UK, Tyndall Centre for Climate Change Research, Norwich, NR4 7TJ, UK.

Tilvitnun:

Tómas Grétar Gunnarsson, Graham F. Appleton, Hersir Gíslason, Arnpór Garðarsson, Philip W. Atkinson & Jennifer A. Gill 2007. Búsavæðaval og stofnstærð þúfuttittlings á láglendi Íslands. – *Bliki* 28: 19-24.

Sjaldgæfir fuglar á Íslandi 2004

Í þessari skýrslu eru birtar allar tiltækar upplýsingar um 122 tegundir flækingsfugla, sjaldséðra vetrargesta og varpfugla sem sáust hér á landi og innan íslenskrar efnahagslögsögu árið 2004. Sex nýjar tegundir sáust að þessu sinni, fagurgæs, dverggoði, kvöldlóa, skógtittlingur, barrpröstur og dvalsöngvari. Einnig er getið nýrrar tegundar frá 1983, bláhegra.

Inngangur

Þetta er 26. skýrslan um sjaldséða fugla hér á landi, en þær hafa verið gefnar út síðan 1979. Flækingsfugla-nefnd hefur yfirfarið allar athuganir sem hér birtast. Nefndin er sjálfstæður fulltrúi fuglaskoðara líkt og í öðrum löndum Evrópu og á tvo fulltrúa í ritnefnd *Blika*.

Í þessari skýrslu er getið 119 tegunda flækingsfugla sem sáust á Íslandi og innan efnahagslögsögu landsins árið 2004. Auk þess eru upplýsingar um tvær undirtegundir margæsar (austræna og vestræna margæs), austræna blesgæs og bretaerlu. Samtals sáust því 122 tegundir sjaldgæfra fugla hér á landi árið 2004 sem talið er að séu hingað komnar af sjálfsdáðum. Aldrei áður hefur jafnmargra tegunda verið getið í þessum skýrslum og er þetta sjö tegundum fleira en fyrra metár, 2002. Einnig er getið ryðanda (D-flokkur) og svartsvana (E-flokkur). Í skýrslunni er auk þess getið um bláhegra frá 1983 og 1984 auk nokkurra annarra viðbóta frá fyrri árum.

Hinn mikli fjöldi flækingsfugla árið 2004 leiðir hugann að því hve margar fuglategundir hafi í raun sést hér á landi þetta ár. Við þessar 119 tegundir flækingsfugla má bæta 78 tegundum sem ekki er getið í skýrslunni, en það eru reglulegir varpfuglar og fargestir auk svart- og gráprasta. Gera má ráð fyrir að þær hafi allar sést hér árið 2004 og verða þetta þá 197 tegundir. Ef bætt er við ryðönd og svartsvani eru tegundirnar orðnar 199. Það var því stutt í 200 tegunda markið árið 2004.

Lýsingar og gögn

Almennt gildir sú regla að ekki þarf að lýsa eftirfarandi tegundum, nema þær komi fyrir utan hefðbundins tíma eða á óvenjulegum stöðum: brandönd, ljóshöfðaönd, rákönd, taumönd, skeiðönd, æðarkóngur, kynblend-ingur æðarkóngrs og æðarfugls, hvinönd, gráskrofa, gráhegri, sefhæna, blesshæna, grálóa, vepja, rúkragi (aðeins karlfuglar í sumarþúningi), skógarsnípa, lappajaðrakan, fjöruspói, ískjóí, fjallkjói, hringdúfa, snæugla, múrsvölungur, landsvala, bæjasvala, silkitoppa, glóbrýstingur, söngpröstur, hettusöngvari, garðsöngvari, netlusöngvari, gransöngvari, laufsöngvari, glókollur, gráspör á Hofi í Öræfum, bókfinka, fjallafinka, barrfinka og krossnefur. Undantekningar eru kvenkyns ljóshöfðaend-

ur, rákendur, taumendur og kynblendingar æðarkóngrs og æðarfugla. Einnig ískjóar og fjallkjóar sem ekki eru fullorðnir. Öðrum flækingsfuglum þarf að lýsa eitthvað og þeim mun meira þess sjaldgæfari sem tegundin er eða torgreindari frá skyldum tegundum.

Árið 2004 fór dómnefndin fór yfir 298 athuganir (tegundagreiningar) og voru 248 þeirra samþykktar (83%). Einnig fór nefndin yfir 20 undirtegundagreiningar (35% samþ.), 50 kyngreiningar (74% samþ.) og 127 aldursgreiningar (76% samþ.). Nefndin fékk ekki upplýsingar um hami sem bárust Náttúrufræðistofnun Íslands árið 2004.

Nú er tekin upp sú nýbreytni að birta athuganir í lok skýrslunnar, sem nefndin treysti sér ekki til að samþykkja, yfirleitt á grundvelli ónógrar lýsinga. Þetta hefur verið gert í mörg ár í flestum öðrum sambærilegum skýrslum í Evrópu.

Nefndin

Að þessu sinni sátu eftirfarandi sjö menn í dómnefndinni: Edward B. Rickson, Gunnar Þór Hallgrímsson, Gunnlaugur Pétursson, Gunnlaugur Práinsson, Hallgrímur Gunnarsson, Hlynur Óskarsson og Örn Óskars-son. Gunnlaugur Práinsson og Yann Kolbeinsson voru ritarar. Á hverju ári er einn nýr maður kosinn í nefndina í stað þess sem lengst hefur starfað í henni samfelldt og tveir varamenn að auki.

Yfirlit 2004

Sjaldgæfir varpfuglar. Varp brandanda helst stöðugt eða eykst ef eitthvað er. Að minnsta kosti 18 brandandar-pör komu upp ungum og urpu a.m.k. 10 þeirra í Borgarfirði. Í Eyjafirði varp a.m.k. eitt par. A.m.k. eitt par varp við Djúpavog og fjögur pör við Höfn í Hornafirði. Á Melrakkaslétu urpu tvö pör. Stakir fuglar og pör sáust víðar. Skeiðendur sáust á allmörgum stöðum, en varp var einungis staðfest í Kelduhverfi þar sem kvenfugl sást með nokkra unga. Blesshænur urpu árið 2003 í fyrsta sinn frá því árið 1954. Árið 2004 reyndi eitt par varp við Baulutjörn á Mýrum austur, en það misfórst. Þrjú blesshænapör urpu í Kelduhverfi annað árið í röð, en unga varð ekki vart. Skógarsnípa

varp einnig árið 2003 (í Kelduhverfi, sjá síðustu skýrslu) og árið 2004 fannst skógarsnípuhreiddur með eggjum í Skorradal, en varpið misfórst (Bjarni Diðrik Sigurðsson & Borgþór Magnússon 2005). Glókollar sáust mjög víða og hafa án efa orpið á allmörgum stöðum. Ungar sáust í Hallormsstaðaskógi. Úttekt var gerð á útbreiðslu glókolla á Vesturlandi 2004 (Róbert A. Stefánsson & Sigrún Bjarnadóttir 2005). Gráspörvastofninn við Hof í Örafum er óbreyttur, en óvíst er hve margir urpu sumarið 2004. Um vorið og sumarið 2004 sáust syngjandi hettusöngvarar á Tumastöðum í Fljótshlíð og við Kvísker í Örafum, syngjandi bókfinka og stakar fjallafinkur við Egilsstaði og í Fossvogi í Reykjavík. Óvíst er þó að um varpfugla hafi verið að ræða í þessum tilvikum.

Vetrargestir, fargestir og algengir flækingar. Rúmlega tuttugu kanadagæsir sáust, meira en nokkru sinni fyrr á einu ári. Fjöldi æðarkónga og hvinanda var svipaður og undanfarin ár. Fjöldi rákanda var í hærra lagi, en fjöldi ljóshöfða í meðallagi. Fremur fáar gráskrofur sáust miðað við fyrri ár. Helmingi færri gráhegrar sáust en tvö árin á undan. Einungis þrjú keldusvín sáust, en fjöldi bleshæna var í meðallagi. Fremur fáar vepjur sáust eða tæplega tuttugu. Dverg-snípur voru óvenju fáar og fjöldi skógarsnípa rétt undir meðallagi síðustu 26 ára. Lappajaðrakánar voru fimm, sem er fremur lítið, en fjöruspóafjöldinn var rétt undir meðallagi. Óvenjumargir ískjóar sáust, 230 fuglar, og hafa þeir ekki verið svo margir síðan metárið 1999. Fjöldi fjallkjóa var hins vegar í meðallagi. Dvergmáfar voru þrettán og það er vel yfir meðaltali. Sama er að segja um þernumáfa, þeir voru sex, jafnmargir og 2003 og höfðu þá ekki verið fleiri síðan 1929. Sex trjámafár sáust árið 2004, en aldrei hefur sést meira en einn á sama árinu áður. Hringdúfur voru tólf, aðeins yfir meðallagi og þrefalt færri en árið áður. Færri snæuglur sáust en að jafnaði. Mun fleiri landsvala varð vart en í meðalári, en færri bæjasvölur sáust. Silkitoppur voru óvenju margar, mun fleiri en 1996 og líklega nokkru fleiri en sáust haustið 1965 (Gunnlaugur Pétursson & Gunnlaugur Práinsson 1999). Glóbrystingar voru færri en venjulega, en söngprestir í meðallagi. Færri hettusöngvarar sáust en fjögur árin á undan, minna af garðsöngvurum og meira af lauf- og gransöngvurum en í meðalári. Fjöldi hauk- og netlusöngvara var óvenju mikill og átta hnoðrasöngvarar er ársmet. Fremur fáar bók- og fjallafinkur sáust árið 2004. Tólf rósafinkur sáust, sem er met, og aðeins einu sinni hafa sést fleiri dómpápar, en það var veturinn 1994-95.

Undirtegundir. Nokkrar austrænar og vestrænar margæsir sáust í margæsaþópum á Álftanesi og nágrenni. Ein austræn blesgæs sást og tvær bretaerlur. Ekki varð vart við hvítfálka, fremur en árið áður.

Nýjar tegundir. Sex nýjar tegundir sáust árið 2004. Svo margar nýjar tegundir hafa ekki sést á einu ári síðan 1997. Dagana 25.-27. apríl sást **fagurgæs** *Branta ruficollis* í Vatnsdal í A-Hún. Fagurgæsir verpa á heimskautssvæðum Rússlands, en vetrarstöðvarnar eru

aðallega við vesturströnd Svartahafsins. Fáeinir fuglar sjást í V-Evrópu árlega, m.a. á Bretlandseyjum og er þessi fugl án efa kominn þaðan með helsingjum (Arnór Þ. Sigfússon 2007). Þann 3. maí sást **barrþröstur** *Zoothera naevia* við Unaós í Hjaltastaðahringhá. Hann dvaldi þar til 8. maí. Barrþrestir verpa í vesturhluta N-Ameríku, en eru sjaldgæfir vetrargestir í austurhluta N-Ameríku og því afar ólíklegir flækingar í Evrópu. Þó hefur einn sést þar áður, á Bretlandseyjum 1982 (Skarphéðinn G. Þórisson 2007). Þann 7. maí fannst **kvöldlóa** *Charadrius semipalmatus* í Sandgerði og sást hún til 25. maí. Kvöldlóur eru amerískar og náskyldar sandlóum. Þær eru sáralsjaldgæfar í Evrópu (Gunnar Þór Hallgrímsson o.fl. 2007). Þann 17. september sást **dverggödi** *Tachybaptus ruficollis* á Baulutjörn á Mýrum, A-Skaft. Hann sást til 4. október. Dverggöðar verpa frá miðhluta Evrópu til Miðjarðarhafs og í Afríku og Asíu (Gunnlaugur Pétursson & Björn G. Arnarson 2007). Þann 18. september fannst **dvalsöngvari** *Acrocephalus agricola* við Brekku í Lóni. Hann sást í fimm daga eða til 22. september. Þessi tegund verpur í A-Evrópu (vestast við Svartahaf) og Asíu, en sést þó árlega eða nær árlega í V-Evrópu, þar á meðal á Bretlandseyjum, þar sem fundist hafa um 60 fuglar (Gunnlaugur Práinsson 2007). Dagana 2.-4. nóvember sást **skógtittlingur** *Anthus hodgsoni* á Höfn í Hornafirði (í Einarslundi). Skógtittlingar verpa í Síberíu og teygir útbreiðslusvæðið sig aðeins inn í norðaustanverða Evrópu. Þeir eru sjaldgæfir en árlegir haustflækingar í V-Evrópu. Nokkrir sjást á Bretlandseyjum ár hvert og er fjöldinn þar farinn að nálgast þrjú hundruð alls. Mátti því búast við honum hér fyrr en síðar (Gunnlaugur Pétursson o.fl. 2007). – Hér er einnig getið um tvo **bláhegra** *Ardea herodias* sem sáust og náðust í Vopnafirði árið 1983 og í Reykjavík árið 1984, en hamirnir voru misgreindir sem gráhegrar á sínum tíma (Gunnar Þór Hallgrímsson 2007).

Aðrir sjaldgæfir flækingufuglar. Allmargar sáralsjaldgæfar tegundir sáust hér árið 2004. Grænhegri og húmgali sáust hér í annað sinn, klettasvala í annað og þriðja sinn. Fjórar bjúgnefjur sáust (annar til fimmti fuglinn; sú fyrsta sást 1954). Seþvari, kolhæna, sílaþerna og norðsöngvari sáust í þriðja sinn. Seþvarinn er sá fyrsti síðan 1948 (og færist því úr flokki B í flokk A). Músvákur og trjástelkur sáust hér í fjórða sinn. Fjórir spésöngvarar sáust (fjórði til sjöundi fuglinn). Sjötti sparrhaukurinn sást og sjötti elrisöngvarinn, sjöundi og áttundi heiðatittlingurinn, áttundi nátthegrinn og áttunda dílarellan. Tígulþerna og þyrnisvarri sáust hér í tíunda sinn. Af öðrum sjaldgæfum flækingum má nefna mandarínönd, næturgala, tvo seljusöngvara, tvo bjarthegra, laufglóa, þrjár hvítendur, tvo gunnfálka, gulllóu, þarapernu, tvo hrísastelka, þrjár kjarnbíta, sex trjámafá og einn trjáttittling. Þrjár ryðendur sáust (D-flokkur) og þrír svartvanir (E-flokkur).

Skýringar við tegundaskrá

Þrjár tölur í sviga fyrir aftan tegundarnafn merkja: (1) Fjöldi fugla sem sást fyrir 1979. Ef fjöldinn er ekki

þekktur er sett bandstrik (-). (2) Fjöldi fugla á árunum 1979 til 2003. (3) Fjöldi fugla sem sást 2004. – Þessar tölur eru *lágmarksfjöldi* einstaklinga að mati skýrslu-höfunda. Í sumum tilvikum getur reynst erfitt að ákvarða fjölda fugla, en lagt er nokkurt mat á það með skýringum, s.s. „e.t.v. sami fugl“ (þá talið sem tveir fuglar), „sennilega sami fugl“ eða „sami fugl“ (þá talið sem einn fugl). Við hverja tegund er getið útbreiðslu-svæðis hennar og nokkur orð eru um viðburði ársins.

Tegundum er raðað samkvæmt AERC TAC (2003). Latnesk heiti í þessari skýrslu fylgja einnig AERC TAC (2003).

Sýslur eru í stafrófsröð, en athuganir innan þeirra eru yfirleitt í tímaröð. Til einföldunar er kaupstöðum skipað undir sýslur, Kjósarsýslu undir Gullbringusýslu

og Hnappadalssýslu undir Snæfellsnessýslu. Mánuðir eru í tölustöfum.

Fyrir hverja athugun er getið um stað (sýsla er feitletruð, staður er skáletraður), fjölda fugla (ef fleiri en einn), kyn (♂ = karlfugl, ♀ = kvenfugl), aldur (ef hann er þekktur) og dagsetningu eða tímabil er fuglinn sást. Að lokum eru finnendur innan sviga eða þeir sem tilkynnt hafa fyrst um viðkomandi fugl eða fugla. Notaðir eru upphafsstafir þeirra sem koma fyrir oftast en fimm sinnum. Táknid □ merkir að fuglinn hafi verið ljósmyndaður (eða kvikmyndaður) og a.m.k. einn nefndarmaður hafi séð myndina. Táknid ☆ merkir að fugli hafi verið safnað, „fd“ merkir að fugl hafi fundist dauður, „fnd“ að hann hafi fundist nýdauður og „fld“ fundist löngu dauður.

Tegundaskrá 2004

Hnúðsvanur *Cygnus olor* (0,4,0)
S-Skandinavía, M-Evrópa, M-Asía allt til Kína. – Nú er hnúðsvanurinn í Kelduhverfi allur, en hann sást fyrst árið 1996.

N-Þing: Hóll í Kelduhverfi, fullu ♂ 6.4.-8.9., fnd 9.9. □ ☆ (GH ofl).

Blesgæs *Anser albifrons albifrons* (0,10,1)
Þessi undirtegund verpur í norðanverðu Rússlandi. – Áustræn blesgæs hefur ekki sést hér síðan árið 2000.

A-Skaft: Skeiðarársandur í Örfum, árgömul 3.-19.6. □ (HB, YK).

Snjógæs *Anser caerulescens* (20,135,6)
N-Kanada, NV-Grænland og NA-Síbería. – Sex snjógæsir er það mesta síðan 1995. Mikil aukning varð á snjógæsaathugunum upp úr 1980 og sjást þær bæði á vorin og haustin.

Árn: Hlemmskeið á Skeiðum, fullu 19.9. (GAG, Kjartan Lillien-dahl, Kristján Lillien-dahl).

Gull: Síki í Garði og nágr, tvær fullu 15.9.-11.11. □ (JB, MZ ofl). – Þóroddsstaðir á Miðnesi og nágr, tvær fullu 25.9., 2.10. (JB, MZ, YK ofl), sömu fuglar og í Garði.

Mýr: Bóndhóll og nágr í Borgarhreppi, 11.-27.4. (Friðrik Diego, SÁ ofl).

Rang: Leifsstadir í A-Landeyjum, 20.4. til um 27.4. □ (Auðunn Leifsson ofl).

S-Þing: Hóll og nágr á Tjörnesi, 24.4. □ (GH ofl), ef til vill sama og í september 2003.

Kanadagæs *Branta canadensis* (25,106,21)
Norðurhluti N-Ameríku. Verpur víða villt og hálfvillt í Evrópu. – Mjög áhuga-vert er að vita hvort kanadagæsir komi frá Ameríku eða hvort þær eru af evrópskum uppruna. Því ættu athugendur að gera eins góðar lýsingar og hægt er og reyna að greina þær til undirtegundar. Í því sambandi skiptir stærð mestu máli og einnig ætti að koma fram með hvaða gæsum þær eru. Víða erlendis er búið að skipta kanadagæs í tvær tegundir (*B. canadensis* og *B.*

hutchinsii) og er það tímaspursmál hvenær það verður gert hér á landi. Nú sást tvær litlar kanadagæsir. Hópurinn í Bolungarvík er athyglisverður og hafa aldrei sést svo margar saman.

A-Hún: Miðhús og nágr í Vatnsdal, 26.-27.4. □ (EBR, GH, GP, KM, SÁ, SR ofl), lítil undirtegund.

N-Ísf: Syðradalsvatn í Bolungarvík, fimmtán 30.9. (BP).

V-Ísf: Hjarðardalur í Dýrafirði, þrjár 28.5. □ (BP).

Skag: Reynistaður í Langholti, 9.5. (AG), lítil undirtegund.

N-Þing: Skeljalón á Melrakkaslétu, 4.6. (GÖB, Þorkell L. Þórarinnsson).

Margæs *Branta bernicla bernicla* (0,32,2)
Túndrur Síberíu. Þessi undirtegund margæsar hefur vetursetu í Danmörku, Hollandi, SA-Englandi og Frakklandi. – Flestar austrænar margæsir sjást stakar í margæsaþópum á Vesturlandi. Margæsir eru mjög sjaldgæfar annars staðar á

landinu, en þær fáu sem sjást reynast oft austrænar. Fuglaskoðarar ættu því að skoða allar stakar margæsir m.t.t. undirtegundar.

Gull: Álfanes, sáust á tímabilinu 7.4.-28.5., mest fjórar 28.5. □ (GAG, SÁ, YK ofl). – Seltjarnarnes, 23.-24.5. (GAG ofl).

Margæs *Branta bernicla nigricans* (0,8,0)
Túndrur A-Síberíu, Alaska og NV-Kanada. – Talið er að þessar tvær séu þær sömu og sáust á sama stað árið áður.

Gull: Álfanes, 17.4.-18.4. (SÁ), tvær 20.4.-4.5., 6.-25.5. □ (GAG ofl).

Fagurgæs *Branta ruficollis* (0,0,1)
Heimskautasvæði Rússlands og Síbería. – Þetta er í fyrsta sinn sem staðfest er með vissu að fagurgæs hafi sést hér á landi (sjá Arnór Þ. Sigfússon 2007). Hún var í hópi helsingja og líklega sú sama og sást í Skotlandi nokkru fyrr.

A-Hún: Hjallaland og nágr í Vatnsdal, 25.-27.4. □ (Arnór Þ. Sigfússon ofl), 1. mynd.

1. mynd. Fagurgæs *Branta ruficollis* ásamt helsingjum *Branta leucopsis*. Vatnsdalur, 26. apríl 2004. – Yann Kolbeinnsson.

2. mynd. Hvinönd *Bucephala clangula*. Mývatn, 19. maí 2004. – Yann Kolbeinsson.

Brandönd *Tadorna tadorna* (25,83+,-) NV-Evrópa, slitrótt í S-Evrópu og Mið-Asíu. – Varð var að þessu sinni staðfest í Borgarfirði, í Eyjafirði, við Djúpavog, við Höfn í Hornafirði og á Melrakkaslétu. Að minnsta kosti 18 pör komu upp ungum. Brandendurnar eru farfuglar, en ekki er enn vitað hvar þær hafa vetursetu.

Borg: Grjóteyri í Andakíl, 29 fuglar 3.4., 36 fuglar 19.4., par með níu unga, par með sex unga og 85 fuglar 3.7., par með tíu unga, þrjú pör með átta unga hvert, tvö pör saman með sextán unga, par með sjö unga, par með fimm unga og 120 fuglar 11.7., 35 fuglar 24.7., 65 fuglar 7.8., 97 fuglar 22.9., 48 fuglar 9.10. (ýmsir). – Hvanneyri í Andakíl, tvær 1.5. (EÖP, Lloyd Austin, ÓE, Stuart Housden).

Eyf: Gáseyri í Kræklingahlíð, 3 10.-13.4., 3 og 2 21.4., 2 20.5., tveir 22.5., tveir 3, tveir 2 og dúnungi 20.6. (PSH), tveir 3, 2 og tveir ungar 26.7., par og tveir ungar 27.7., 2 og tveir ungar 6.8. (GP, PSH). – Akureyri, tvö pör 10.5. (STH). – Siglufjörður, 2 23.5. (Örlygur Kristinnsson ofl).

Gull: Garður, 3 25.4. (EBR, SÁ, YK), tveir 3 13.5. (GH). – Bakkatjörn á Seltjarnarnesi, fjórar 26.4. (Helga S. Ragnarsdóttir). – Njarðvík, par 9.-13.5. (GÖB, SÁ ofl). – Garðabær, 2 10.5. (GAG). – Skógtjörn á Álfanesi, 2 4.-16.5. (GPH ofl).

S-Múl: Djúpvogur, par 2.4. (EBR, SÁ, YK), fimm 8.4. (EBR, GPH, GP, YK), þrír 3 og þrír 26.-27.5. (JÓH), par með 8 unga 7.6. (BB), 3 og par með 10 unga 15.6., ein með átta unga 9.8. (ÓE ofl). – Neskaupstaður, par 9.4. (EBR, GPH, GP, YK).

Mýr: Borgarnes, sjö 7.4. (RR ofl). – Ferjukot í Borgarhreppi, 19.4. (SÁ). – Borgarvogur við Borgarnes, þrjár 26.4., par 20.5., par með átta unga 11.7. (EBR, GP, KM, SÁ, SR). – Akraós á Mýrum, 20.5. (EBR, SÁ). – Bóndhóll í Borgarhreppi, 28.5. (SÁ).

A-Skaft: Höfn og nágr, tvær 31.3., sáust oft í

apríl, mest níu 27.4., fjögur pör urpu um sumarið og sáust alls 26 ungar 7.7., auk varppara sáust níttján geldfuglar 21.-29.6. (BB ofl). – Steinavötn í Suðursveit, 8.4. (EBR, GPH, GP, YK).

N-Ping: Hringlón á Melrakkaslétu og nágr, par 8.-29.4., 2 30.4., 3 21.-28.5., 2 13.6. (GÖB ofl). – Lónsós í Kelduhverfi, 2 10.5. (SG ofl). – Sauðaneslón á Langanesi, par 8.-12.5. (GG). – Hestvatn á Melrakkaslétu, par með átta unga 13.6. (GH, YK, Þorkell L. Þórarinnsson). – Torfastaðir á Melrakkaslétu, 2 með sex unga 13.6. (GH).

S-Ping: Bakkakrókur við Húsavík, 2 16.4. (GH, SG ofl).

Mandarínönd *Aix galericulata* (0,10,1) Austast í Asíu, Japan og innfluttur stofn á Bretlandseyjum (nú um 1000 pör). – Fremur sjaldsæð hér á landi. Fuglar sem sjást hér eru að öllum líkindum frá Bretlandseyjum. Mandarínönd hefur ekki sést áður í N-Pingeyjarsýslu.

N-Ping: Raufarhöfn, 2 28.-29.4. (Erlingur Thoroddsen ofl).

Ljóshöfðönd *Anas americana* (28,110,8) Norðurhluti N-Ameríku. Árviss hér á landi og víðar í Evrópu. – Tveir fuglar hafa haldið til á Innnesjum í nokkur ár og auk þess einn í Kjós frá árinu 2003. Aðrir eru taldir nýir þó ekki sé útilokað að þeir hafi sést áður eða séu fuglar sem hafa vetursetu á suðvesturhorninu.

Árn: Stokkseyri, 3 5.-25.6. (Einar Jónsson, Sævar Jónsson ofl).

Gull: Hafnarfjörður, 3 16.11.2003 til 21.3. (Hallgrímur Gunnarsson ofl), 3 að auki 14.1. (GP, SÁ), 3 24.10.-25.12. (SÁ ofl), 3 að auki 4.-11.12. (EBR, YK). – Straumsvík í Hafnarfirði, 3 18.1. (Jarmo Koistinen, SÁ, YK). – Kalmans-tjörn í Höfnum, 3 25.1. (EBR, GP, Nicolas Bonneau, YK). – Álfanes, 3 9.4.-6.6. (KM ofl). – Laxárvogur í Kjós, 3 11.4. (Björn

Hjaltason), talinn vera sami og árið 2003. – Njarðvík, 3 23.5. (EBR, SÁ). – Síki í Garði, 3 25.5. (AG), talinn vera sami og í Njarðvík. – Víflsstaðir í Garðabæ, 3 í maí (HIÓ). – Seltjarnarnes, 3 12.-23.6. (JÓH ofl), 3 21.9., 3 15.10., 3 9.11. (JB, MZ, YK ofl).

N-Múl: Hjaltastaður í Hjaltastaðapinghá, 3 3.6. (Halldór W. Stefánsson ofl).

Rvík: Fossvogur, 3 27.-29.2. (EBR), 3 6.9. (EBR), tveir 30.9., 3 5.10., 3 20.11. (JB, MZ ofl). – Vatnsmýri, 3 6.-7.5. (YK ofl).

A-Skaft: Bjarnanes í Nesjum, 3 14.-17.5. (BB).

V-Skaft: Hrífunes í Skaftártungu, 3 29.4. (AG).

N-Ping: Blikalónsey á Melrakkaslétu, 3 12.-13.6. (GH, YK ofl).

S-Ping: Mývatn, 3 11.6. við Fellshól, 3 16.7. á Álum (YK, Þorkell L. Þórarinnsson ofl).

Rákönd *Anas carolinensis* (5,94,11)

Norðurhluti N-Ameríku. Rákönd er árviss í Evrópu og einnig hér á landi. Rákandarkollur eru afar torgreindar frá urtandarkollum. – Þriðja árið í röð sést óvenjumikið af ráköndum.

Árn: Skerflóð við Stokkseyri, 3 22.6. (HIÓ).

Borg: Grjóteyri í Andakíl, 3 6.10. (JB, MZ).

Gull: Setberg á Miðnesi, 3 9.5. (DB). – Hurðarbakssef í Kjós, 3 10.5. (Björn Hjaltason). – Seltjarnarnes, 3 10.-16.5., 3 31.5.-8.6. (RR ofl), 3 16.9.-15.10. (JB, MZ, YK ofl). – Kasthúsatjörn á Álfanesi, 3 13.5. (SÁ), talinn vera sami og á Seltjarnarnesi. – Sandgerði, 3 23.-30.5. (EBR, SÁ ofl), talinn vera sami og við Setberg.

N-Ísf: Syðradalsvatn í Bolungarvík, 3 13.4. (BP). – Engidalur í Skutulsfirði, 3 19.4. (BP), talinn vera sami og í Bolungarvík.

A-Skaft: Hjarðarnes í Nesjum, 3 11.5. (BB). – Baulutjörn á Mýrum, 3 23.5. (BA). – Hestgerðislón í Suðursveit, tveir 25.9. (GP, GP, SÁ).

V-Skaft: Kirkjubæjarklaustur, 27.4. (BA, HB).

N-Ping: Hringlón á Melrakkaslétu, 3 29.4. (GH).

Kynblendingur rák- og urtandar

Anas carolinensis x *crecca* (-,2,2)

Kynblendingar rákandar og urtandar hafa ekki sést síðan 1983 og 1984.

Gull: Sandgerði, 3 1.6. (GPH).

A-Skaft: Höfn, 3 1.5. (BB).

Brúnönd *Anas rubripes* (3,23,1)

Norðausturhluti N-Ameríku. – Steggurinn sem hefur verið í Garði og nágrenni síðan 1993 heldur enn tryggð við sama svæðið. Fuglinn á Hlíðarvatni er álitinn sá sami og sást haustið áður á sama stað. **Árn:** Hlíðarvatn í Selvogi, 3 29.2. (YK), 3 26.9.-2.10. (JB, MZ, YK ofl). – Forir í Ölfusi, 3 31.5. (GPH).

Gull: Síki í Garði og nágr, 3 24.8.2003 til 2005 (ýmsir).

Kynblendingur brún- og stokkandar

Anas rubripes x *platyrhynchos* (0,1,3)

Árið 2000 sást hér fyrst kynblendingur brúnandar og stokkandar. Nú bætast þrír í hópinn.

Árn: Hliðarvatn í Selvogi, ♂ 6.3. (EBR, SÁ).
V-Skaft: Botnar í Meðallandi, tveir ♂ 22.2. □ (SÁ, YK).

Taumönd *Anas querquedula* (10,52,5)
Evrópa og Asía. – Taumönd hefur ekki sést áður að haustlagi eða vetrarlagi hér á landi.

Gull: Síki í Garði, ♂ 16.5., ♂ 23.5. □ (EBR, SÁ, YK). – Bakkatjörn á Seltjarnarnesi, tveir ♂ 29.5. □ (GP ofl).

A-Skaft: Bjarnanes í Nesjum, ♂ 14.-17.5. □, ♂ 26.5. (BB).

S-Ping: Kaldbakur við Húsavík, ungur ♂ 6.-25.11. □ (GH ofl).

Skeiðönd *Anas clypeata*

Evrópa, N-Asía og norðanverð Ameríka. – Að þessu sinni var varp aðeins staðfest í Kelduhverfi.

Eyf: Kristnes í Eyjafirði, par 10.5., ♂ 11.5. □ (PSH).

Gull: Síki í Garði, 13.-21.3. □ (YK). – Álfanes, par 20.4.-26.5., (KM ofl), átta ♀/ungf 27.8., fjórar 4.9. (RR ofl). – Seltjarnarnes, par 24.4.-10.5. (talið vera sama par og á Álfanesi), ♂ til 3.6. (SÁ ofl), fjórir ♂ 12.6. (JÓH). – Njarðvík, ♂ 19.5. (RAS).

S-Múl: Fýluvogur við Djúpavog, par 23.4. (BB), tveir ♂ og ♀ 26.-27.5. □, ♂ 9.6., ♀ 20.7. (JÓH ofl).

A-Skaft: Höfn og nágr, ♂ 4.-6.5., þrír ♂ 7.-16.6., ♂ 20.-23.6. (BB ofl).

Snæf: Hofgarðar í Staðarsveit, tveir ♂ 20.5. (EBR, SÁ).

N-Ping: Hóll í Kelduhverfi, ♀ 18.3.-10.4. (AÖS ofl). – Sigurðarstaðavatn á Melrakkaslétu, ♂ 8.4. (GÖB). – Víkingavatn í Kelduhverfi, par 27.4., tvö pör 9.5., ♂ 10.-21.5., tveir ♂ 26.5., par 24.6., tveir ♂ 28.6., þrír ♂ og ♀ 4-20.7., ♀ með 7 unga 4.-6.7., tveir ♂ 8.8. (AÖS ofl). – Skjálftavatn í Kelduhverfi, ♀ 29.4., (GH).

S-Ping: Hólkot í Reykjadal, ♀ 7.7. (GH).

Skutulönd *Aythya ferina* (64,152,7)

Miðbik Evrópu og Asíu. – Sjaldgæfur vor og sumargestur sem hefur orpið hérlandis, síðast árið 1989.

A-Skaft: Höfn, par 28.4., ♂ 29.-30.4. □, ♂ 3.-7.5. (BB ofl). – Baulutjörn á Mýrum, tveir ♀ 28.5. (BB).

N-Ping: Sigurðarstaðavatn á Melrakkaslétu, ♀ 29.4. (GH).

S-Ping: Mývatn, ♀ 19.-21.5. við Fellshól □ (YK), ♂ 20.-21.6. á Neslandavík □ (YK ofl), ♂ 23.6. (Kevin Smith), ♀ 4.8. á Álum (Árni Einarsson, YK).

Hringönd *Aythya collaris* (3,41,3)

N-Ameríka. – Fuglarnir á Elliðavatni og við Leirhöfn eru taldir þeir sömu og árið áður.

Árn: Úllfjótavatn, tveir ♂ 13.12.2003 til 21.2. (SÁ, YK ofl).

Rvík: Elliðavatn, ♂ 6.3. (GP).

N-Ping: Leirhöfn á Melrakkaslétu, ♂ 29.-30.4. □ (GH ofl).

S-Ping: Hólkot í Reykjadal, ♂ 14.5. (GH). – Silalækur í Aðaldal, ♂ 14.5. (GH). – Vestmannavatn í Aðaldal, ♂ 17.5. (YK), talinn

3. mynd. Seppvari *Botaurus stellaris*. Gestsstaðahöfðar í Fáskrúðsfirði, 3. apríl 2004. – Yann Kolbeinsson.

vera sami og við Hólkot. – Svartárvatn í Bárðardal, ♂ 26.-31.5. (Árni Einarsson ofl).

Kynblendingur hringandar og skúfandar *Aythya collaris* × *fuligula* (0,1,1)

Kynblendingur hringandar og skúfandar hefur sést einu sinni áður, árið 2002 í Kelduhverfi.

A-Skaft: Höfn, ♂ 23.4. □ (BB).

Æðarkóngur *Somateria spectabilis* (174,774,35)

Nyrstu héruð N-Ameríku og Síberíu, Grænland og Svalbarði. – Að þessu sinni fundust 35 nýir æðarkóngar, en auk þess sáuust fimmtán fuglar frá fyrri árum. Heildarfjöldinn í N-Ping er áætlaður tólf fuglar.

Árn: Þorlákshöfn, fullu ♀ 14.3., □ (DB, GP, SÁ, YK), ♂ 20.3. (JÓH). – Óseyrartangi í Ölfusi, fullu ♀ 14.8. (GP, SÁ).

V-Barð: Trostansfjörður í Suðurfjörðum, ♂ 22.4. (BP). – Otradalur í Suðurfjörðum, tveir ♂ 15.5. □ (BP).

Borg: Akranes, fimm fullu ♂ 8.3. (YK ofl).

Eyf: Krossanes við Akureyri, fullu ♂ og fullu ♀ 28.1., fullu ♂ og fullu ♀ 4.3.-19.4. □ (PSH ofl), ungur ♂ að auki 10.3. (Sth).

Gull: Stóra-Vatnsleysa á Vatnsleysuströnd, ♂ á fyrsta vetri 25.1.-14.2., 9.5. (EBR, GP, Nicolas Bonneau, SÁ, YK ofl), fullu ♀ 6.3. □ (Killian Mullarney, Pat Lonergan, Richard Millington, YK). – Hvalfjarðareyri í Kjós, fullu ♂ 29.3. (Björn Hjaltason). – Fossá í Kjós, fullu ♂ 10.5. (Björn Hjaltason). – Selatangar við Grindavík, ♂ 27.7. (AG).

N-Ísf: Hestfjörður í Jökulfjörðum, ♂ 2.5. (BP), ♂ 12.8. (AG).

V-Ísf: Kjaransstaðir í Dýrafirði, ♂ 18.4.-7.5. (BP).

S-Múl: Fáskrúðsfjörður, fullu ♂ 9.-10.4. (GH, Tandri Gauksson). – Neskaupstaður, fullu ♀ 9.4. (EBR, GPH, GP, YK), fullu ♂ 19.4. (Halldór

W. Stefánsson ofl). – Þvottáskriður í Álfafirði, ♀ 20.7. □ (YK).

Mýr: Lambastaðir á Mýrum, árgamall ♂ 11.7. (GP).

Rvík: Reykjavíkurhöfn, fullu ♂ 6.3. (GP). – Örfirisey, fullu ♀ 6.3. (GP).

A-Skaft: Höfn, fullu ♀ 4.-20.3. □, ♂ á öðrum vetri 8.-12.3., fullu ♂ 9.3., þrír fullu ♂ 10.-20.3. □, ♂ á fyrsta vetri 14.-21.3. □, ♂ 20.6.-5.7. □, ♀ 5.7. (BA, BB). – Hvalnes í Lóni, sex ♀ 18.9. (JB, MZ, SÁ, YK).

N-Ping: Núpskatla á Melrakkaslétu, ♂ 27.3. (GÖB). – Hestfall á Melrakkaslétu, ♂ 2.4., ♀ 29.8. (GÖB). – Kópasker, fullu ♀ 9.-27.4., ♂ á fyrsta vetri 11.4.-3.7., ♂ á fyrsta vetri að auki 27.4., ♀ á fyrsta vetri 11.-27.4., ♀ að auki 27.4., ♂ 23.5.-10.6., ♀ 23.5.-10.6., árgamall ♀ 18.6.-12.7. (GÖB ofl). – Vogur og nágr á Melrakkaslétu, árgamall ♂ 24.-28.5., fjórir árgamlir ♀ 24.5., þrír til 28.5. (GÖB ofl). – Blikalónsey á Melrakkaslétu, fullu ♂ 12.6. (GH, YK). – Magnavík í Núpasveit, ♂ og ♀ 22.-24.8. (GÖB).

S-Ping: Kaldbaksnef við Húsavík, fullu ♂ 13.-27.3. (GH ofl).

Kynblendingur æðarfugls og æðarkóns *Somateria mollissima* × *spectabilis* (6,28,2)

Fuglarnir við Krossanes og á Eskifirði hafa sést þar í nokkur ár.

Eyf: Krossanes við Akureyri, fullu ♂ 28.1.-19.4. □ (PSH ofl).

S-Múl: Eskifjörður, fullu ♂ 3.-9.4. □ (EBR, SÁ, YK ofl).

A-Skaft: Höfn, ♂ á öðrum vetri 9.3. □, fullu ♂ 10.3. □ (BB ofl), ♂ 11.11. □ (BB).

Blikönd *Polysticta stelleri* (0,13,0)

NA-Síbería og Alaska. Sjaldséð en árviss í Evrópu. – Fuglinn í Borgarfirði eystra hefur sést þar reglulega síðan 1998. Kollan á Melrakkaslétu var þar einnig árið 2002.

4. mynd. Náttægri *Nycticorax nycticorax*. Jaðar í Suðursveit, 13. október 2004. – Björn Arnarson.

N-Múl: Ós í Borgarfirði, fullu ♂ 3.4.-10.7. □ (EBR, SÁ, YK ofl), sást fyrst í janúar 1998.

N-Ping: Sigurðarstaðavík og nágr á Melrakkaslétu, fullu ♀ 7.3.-13.6. □ (GÖB ofl), talin vera sama og árið 2002.

Krákönd *Melanitta perspicillata* (5,26,1) Norðurhluti N-Ameríku. – Fremur sjaldgæf hér á landi og sést einna helst að sumarlagi við SA-land og í Mývatnsveit.

A-Skaft: Stokksnes í Nesjum, fullu ♂ 20.2. (BB).

5. mynd. Grænhagri *Butorides virescens*. Gerði í Suðursveit, 20. júní 2004. – Jóhann Óli Hilmarsson.

Korpönd *Melanitta fusca* (10,56,1) N-Evrópa, N-Asía, Kákasus og N-Ameríka. – Steggurinn í Hraunsvík hefur sést þar frá 1999 og sá við Hvalnes er talinn sami og sést hefur við Þvottárskriður árin á undan.

Gull: Hraunsvík við Grindavík, fullu ♂ 25.1., ♂ 27.7. (EBR, GP, Nicolas Bonneau, SÁ, YK ofl), undirtegundin *fusca*. – Garðskagi í Garði, 7.5. (GP, GP).

A-Skaft: Hvalnes í Lóni, fullu ♂ 13.7. (BB).

Hvinönd *Bucephala clangula* (552,-,-) N-Evrópa, N-Asía og N-Ameríka. – Algengur vetrargestur sem sést víða um land. Sést hér einnig á sumrin.

Árn: Sog og Úllfljótsvatn, 37 fuglar 1.1. (BB, EBR, SÁ, YK), 38 fuglar 15.1., 38 fuglar 26.1., 30 fuglar 8.2., fimmtán 21.2., 6.3. (AG, YK ofl), ein 21.9. (JB, MZ, YK). – Hlíðarvatn í Selvogi, 6.3. (EBR, SÁ), tvær 9.11. (YK).

Eyf: Akureyri, tvær 11.4. (GP).

Gull: Járngerðarstaðir í Grindavík, 4.1. (SÁ, YK). – Ósar í Höfn, 18.1. (Jarmo Koistinen, SÁ, YK). – Norðurkot á Miðnesi, tvær 9.5. (GÖB, SÁ). – Síki í Garði, tvær 9.-16.5. (GP, JÓH ofl). – Bessastaðir á Álfanesi, 4.9. (JÓH, Linda Baker, Robert Baker).

V-Ísf: Kjaransstaðir í Dýrafirði, 25.3. (BP), 6.12. (BP).

S-Múl: Hamarsfjörður, þrjár 2.1. (BP). – Egilsstaðir, tvær 27.1.-3.2. (Halldór W. Stefánsson).

Rvík: Hrauntúnstjörn, tvær 8.1., þrjár 11.2., þrjár 1.3. (Hafsteinn Björgvinsson), 14.12. (Hafsteinn Björgvinsson). – Helluvatn, 7.2. (JÓH). – Elliðavatn, 6.3. (GP).

A-Skaft: Svínhólar í Lóni, amk 50 fuglar 13.1., 21 fugl 2.4., 24 fuglar 4.4., tólf 8.4., þrettán 9.4., sjö 23.4. (BB ofl). – Höfn, ein 5.2. (BB), 19.6., 23.6. (BB). – Þveit í Nesjum, fjórar 13.3., fjórar 23.3., sjö 7.4., sjö 12.4., 22.5. (BB ofl), 25.9. (BA). – Breiðabólstaður í Suðursveit, 30.9. (BA, BB). – Baulutjörn á

Mýrum, 23.10. (BA). – Þinganes í Nesjum, sex 5.12. (BA).

V-Skaft: Botnar í Meðallandi, 41 fugl 22.2. □ (SÁ, YK).

Strand: Stakkanes og nágr í Steingrímsfirði, 10.5. (Ólafur K. Nielsen, Þorvaldur Björnsson), 7.8. (EBR, YK).

N-Ping: Lón í Kelduhverfi, sjö 3.1. (AÖS), tíu 7.1., fimm 14.2. (GH ofl), fjórar 1.12. (GH), sjö 5.12. (SG ofl). – Blikalón á Melrakkaslétu, fjórar 6.3. (Eiríkur Þorsteinsson). – Neslón á Melrakkaslétu, þrjár 7.3., þrjár 8.4. (GÖB). – Eggversvatn á Melrakkaslétu, 16.10. (GÖB). – Presthólalón í Núpasveit, þrjár 26.10. (GÖB).

S-Ping: Mýrarvatn í Aðaldal, tvær 3.4.-7.5. (SG ofl). – Eyvindarlækur í Aðaldal, 15.4. (Bergþóra Kristjánsdóttir). – Mývatn, 19.-24.5. við Óhappstjörn □ (YK), 2. mynd, 20.5. við Grímsstaði (YK), 20.5. á Álum (Árni Einarsson), tvær 24.6. (Kevin Smith), 4.8. á Ytri-Breiðu (YK), 5.8. á Álum (YK). – Laxá í Laxárdal, tvær 22.5. (YK). – Laxá í Mývatnssveit, 3.8. við Geldingey (YK).

Hvítönd *Mergus albellus* (2,8,3)

Nyrst í Evrópu og N-Asía. – Hvítönd sást hér síðast 1998.

V-Skaft: Botnar í Meðallandi, ♀ 22.-28.2. □ (SÁ, YK ofl).

S-Ping: Hamrar í Reykjadal, par 25.-26.4. □ (ÞSH ofl).

Hrókönd *Oxyura jamaicensis* (2,81,1)

Vestanverð N- og S-Ameríka. Flutt til Evrópu og verpur nú á Englandi og víðar í Evrópu og er talið að allir fuglar sem hér hafa sést séu komnir þaðan. – Búast má við að hróköndum fækki hérlandis á næstu árum vegna útrýmingarherferðar sem hafin er í ýmsum löndum V-Evrópu til verndar eirönd *O.leucocephala* á Spáni.

V-Skaft: Skeiðflötur í Mýrdal, ♂ 29.4. (AG ofl).

Dverggoði *Tachybaptus ruficollis* (0,0,1)

Miðhluti Evrópu til Miðjarðarhafs, Afríka og Asía. – Dverggoði hefur ekki áður sést hér á landi (Gunnlaugur Pétursson & Björn G. Arnarson 2007).

A-Skaft: Baulutjörn á Mýrum, 17.9.-4.10. □ (BA ofl).

Sefgoði *Podiceps grisegena* (18,21,2)

A-Evrópa, Síbería og nyrsti hluti N-Ameríku. – Sefgoðar sjást einkum að vetrarlagi, frá lokum desember og fram í febrúar.

A-Skaft: Við Jökulsá á Breiðamerkursandi, 28.1. (BB). – Höfn, 26.11.-21.12. (BB ofl).

Gráskrofa *Puffinus griseus* (56,463,10)

Suðurhvel. – Fremur fáar gráskrofur sást að þessu sinni, en flestar sjást jafnan frá skipum.

Á sjó: (67°05'N, 20°40'V), 17.8. □ (SR). – (63°15'N, 20°02'V), 21.8. (ýmsir).

Gull: Reykjanes, 22.8. (YK).

A-Skaft: Ingólfshöfði í Örfæum, fjórar 28.8. (BA, BB). – Stokksnes í Nesjum, þrjár 31.8. (BB).

Sefþvari *Botaurus stellaris* (2,0,1)
Mið-Evrópa til Asíu og strjált í V-Evrópu.
– Þetta er fyrsti sefþvarinn síðan 1948,
en sá fyrsti sást 1937. Þeir fundust báðir
um mánaðamót janúar/febrúar. Þar með
færast þessi tegund úr B-flokki í A-flokk,
en í B-flokki eru tegundir sem hafa ekki
sést hér síðan 1950.

S-Múl: *Gestsstaðhöfðar í Fáskrúðsfirði*, 31.3.-
8.4. □ (Þorgeir E. Sigurðsson ofl), 3. mynd.

Nátthegri *Nycticorax nycticorax* (2,5,1)
Sunnanverð Evrópa og Asía, Afríka og
Ameríka. – Mjög sjaldgæfur flækingur
sem sást hér síðast 1993, en þá komu
þrír fuglar.

A-Skaft: *Jaðar í Suðursveit*, ungf 13.10. □ (Jón
Einarsson ofl), 4. mynd.

Grænhegri *Butorides virescens* (0,1,1)
N-Ameríka. – Grænhegri er afar sjald-
séður í Evrópu og er þetta einungis annar
grænhegrinn hér á landi, sá fyrri sást
2001. Margir fuglaskoðarar gerðu sér
ferð til að sjá þennan fugl.

A-Skaft: *Breiðabólstaður og nágr í Suðursveit*,
fullo 28.5.-6.7. □ (BB ofl), 5. mynd.

Bjarthegri *Egretta garzetta* (0,9,2)
Slitrótt í sunnanverðri Evrópu, Afríku og
Asíu. – Bjarthegri sást hér síðast árið
2002. Fuglaskoðarar skyldu einnig hafa
ljómahegra *Egretta thula* í huga, þegar
hvítur hegri dúkkar upp.

Árn: *Stokkseyri og nágr*, 1.6.-18.7. □ (Einar
Jóelsson, Sævar Jóelsson ofl), 6. mynd.

Gull: *Járngerðarstaðir í Grindavík*, 31.5.-12.6.
□ (GV, MA, SÁ, YK ofl).

Gráhegri *Ardea cinerea* (620,1396,74)
Evrópa, Asía og sunnanverð Afríka. –
Undafarin ár hefur fjöldi gráhegra haldist
mjög stöðugur í kringum 50 fuglar á ári,
en 2002 og 2003 fundust þó óvenju
margir. Nú dettur fjöldinn aftur niður
en er þó vel yfir meðallagi.

Árn: *Núpar í Ölfusi*, 1.1. (BB, EBR, SÁ, YK),
fjórir 2.2., 8.2. (JÓH ofl), 23.10. (JÓH). – *Forir í Ölfusi*, 1.1. (BB, EBR, SÁ, YK), níu 22.2., sex
6.3. (Fanney G. Valsdóttir). – *Laugarás*, 4.1.
(Coletta Bürling, Kjartan Gíslason), tveir 13.3.
(ÖÓ ofl), 11.9. (GAG), þrír 16.-17.10. (GAG
ofl). – *Selfoss*, 4.1., 14.3.-12.4. (ÖÓ). – *Hjalli í Ölfusi*, 8.2. (EBR, SÁ, YK). – *Ölfusborgir í Ölfusi*, 15.2. (ÖÓ). – *Auðsholt í Hreppum*,
tveir 23.10. (GAG), líklega sömu og við
Laugarás. – *Hvammur í Hreppum*, fimm 2.11.
(Björg Björnsdóttir).

Dal: *Lambanes í Saurbæ*, 11.10. □ (Guðjón
T. Sigurðsson).

Eyf: *Arnamesvík á Gálmaströnd*, 27.1. (ÞSH).
– *Akureyri*, 13.3. (BA ofl). – *Kristnes í Eyjafirði*,
25.3. (Sth). – *Gröf í Kaupangssveit*, 20.-30.10.
(Þorsteinn Ingólfsson ofl).

Gull: *Hvaleyrarlón í Hafnarfirði*, þrír 3.-17.1.
(SÁ ofl), fimm 18.1., 3.2. (Jarmo Koistinen,
SÁ, YK ofl), 25.12. (Helgi Guðmundsson). –
Grindavík, 4.1. (SÁ, YK). – *Hafnarfjörður*, 8.-
19.1. (SÁ, YK ofl), amk fimm um 15.1.-9.2.,
tveir um 15.3. (Daníel I. Smáráson ofl), –

6. mynd. Bjarthegri *Egretta garzetta*. Eyrbakki, 26. júní 2004.
– Jóhann Óli Hilmarsson.

Urriðakotsvatn í Garðabæ, fjórir 19.1., 28.2.-
6.3., 16.4. (RR ofl), 21.10. (EÓP, JÓH, ÓE),
tveir 24.11., 30.12. (Heiðar Sörenson ofl). –
Arnameslækur í Garðabæ, 1.2., 25.2. (KHS
ofl). – *Hvassahraun á Vatnsleysuströnd*, tveir
27.3. (EBR, SÁ, YK). – *Vatnsmýri í Garðabæ*,
16.4. (JÓH, ÓE). – *Ástjörn í Hafnarfirði*, þrír
18.4, tveir 19.4. (Ylva Vesterlund). – *Skógtjörn á Álfanesi*, 19.4. (GAG). – *Seltjörn á Seltjarnar-
nesi*, 27.9. (JB, MZ). – *Mosfellsbær*, desember
(Ómar Runólfsson).

N-Ísf: *Skutulsfjörður*, 14.10. (Elvar Stefánsson),
tveir 17.10. (BÞ). – *Syðradalsvatn í Bolungar-
vík*, 30.10.-14.12. (BÞ, Elvar Stefánsson,
Jóhann Hannibalsson, Þorleifur Eiríksson ofl).

V-Ísf: *Holt í Önuðarfirði*, 31.3. (BÞ).
N-Múl: *Skipalækur í Fellum*, 4.-5.4. (Vigfús H.
Jónsson ofl). – *Seyðisfjörður*, þrír um haustið,
einn til 6.12. (RE ofl).

S-Múl: *Fáskrúðsfjörður*, 4.2. (Árni Ragnarsson).
– *Kleifarvatn í Breiðdal*, 7.8. (Pálmi S. Brynjúlfs-
son).

Rang: *Grjóta og nágr í Fljótshlíð*, frá hausti
2003 til 29.2. (HÓ), 29.8.-31.12. (Baldur
Árnason ofl), annar að auki 28.10.-31.12. □
(HÓ). – *Hvammur undir Eyjafjöllum*, 27.2.
(Jón Ólafsson). – *Hvolsvöllur*, 24.11. (Einar
Egilsson).

Rvík: *Hrauntúnstjörn*, tveir 6.1. og fram í maí
(Hafsteinn Björgvinsson), 27.10. (Hafsteinn
Björgvinsson). – *Keldur og nágr*, fjórir frá jan
og fram í maí (Ómar Runólfsson). – *Blíkastaða-
kró*, tveir 18.2., 25.2. (Salóme Kristjánsdóttir).
– *Ellidavatn*, tveir 29.2., 6.3., 16.-17.3., 24.4.
(EBR ofl), 5.10. (GÞ). – *Rauðhólar*, 16.3.
(GAG). – *Eiðsvík*, 17.10. (Bjarki Sigurjónsson
ofl). – *Ellidárdalur*, 24.10. (GÞ).

A-Skaft: *Kvísker í Örafum*, 9.11.2003 til 18.1.
(HB ofl). – *Hof í Örafum*, 19.-21.1. (Jóhann
Þorsteinnsson ofl). – *Höfn og nágr*, fjórir 5.2.
(BB), 4.8. □, 22.9., tveir 28.9., þrír 8.10. □,
tveir 6.-16.11., þrír 7.12. (BA, BB). – *Krossbær í Nesjum*, þrír 15.2.-16.3. □, fimm 4.4. □,

fjórir 7.4. (BA ofl), 18.9. □ (DB, EBR, GP, GP
ofl). – *Pveit í Nesjum*, fjórir 23.3. □ (BB). –
Vagnsstaðir í Suðursveit, 24.4. (BA). – *Fífutjörn í Suðursveit*, 26.4. (BB). – *Dynjandi í Nesjum*,
22.9. (BB). – *Hólar í Nesjum*, tveir 13.10.
(BA). – *Hali í Suðursveit*, 23.10. (BA).

V-Skaft: *Kirkjubæjarklaustur*, tveir 6.1. (Rík-
harður Magnússon). – *Efri-Fljótar í Meðallandi*,
tíu 28.2. (BA, HB). – *Strönd í Meðallandi*,
28.2. (BA, HB). – *Arnardrangur í Landbroti*,
16.3. (Helgi Jóhannsson).

Skag: *Hópsvatn í Fljótum*, 7.10. (Þorlákur
Sigurbjörnsson).

7. mynd. Gunnfálki *Falco subbuteo*.
Múli í Álfafirði, 2. júní 2004.
– Brynjúlfur Brynjólfsson.

8. mynd. Kolhæna *Fulica americana*. Grindavík, 20. október 2004.
– Marten van Dijl.

Snæf: *Grund í Grundarfirði*, 12.2. (Sigrún Bjarnadóttir), tveir 23.11. (Trausti Tryggvason). – *Landey við Stykkishólm*, tveir 15.2. (Björn Á. Sumarliðason). – *Stykkishólmur*, 26.2. (RAS). – *Skoreyjar í Helgafellssveit*, 20.8. (Heimir Kristinsson). – *Rif*, 11.9. (Svanborg Tryggvadóttir).

Strand: *Ingólfssfjörður*, þrír 3.-5.9. (Guðmundur Ó. Friðleifsson).

N-Þing: *Núpsvatn í Öxarfirði*, 28.-29.2. (GÖB ofl), 9.9., tveir 28.9., 7.10. (GÖB ofl). – *Kópasker*, 5.3. (GÖB), 27.9. (GÖB). – *Lón í Kelduhverfi*, 28.3. (GÖB). – *Þórshöfn*, 25.9.-6.10. (GG). – *Núpskatla á Melrakkaslétu*, tveir 28.9. (GÖB).

S-Þing: *Kaldbakur við Húsavík*, þrír 16.9.2003 til 6.1., fimm 8.1.-20.4., þrír til 23.4., tveir til

29.4., einn til 10.5. (GH ofl), 24.8., þrír 27.8., fjórir 31.8.-12.9., þrír 14.-27.9., tveir 28.9.-1.10., 5.10.-28.11, annar að auki fnd 8.10., annar að auki 28.10., þrír 3.-28.12., tveir 30.12. til 11.2.2005 (GH ofl).

1983: N-Múl: *Þorbrandsstaðir í Vopnafirði*, ♀ á öðrum vetri 5.11.1983 ☆ □ (Snorri Hallgrímsson), hafnað eftir endurskoðun, reyndist vera bláhegri.

1984: Rvík: *Laugarnes*, fulla ♀ 24.4.1984 ☆ □ (Gísli Þorkelsson), hafnað eftir endurskoðun, reyndist vera bláhegri.

Bláhegri *Ardea herodias* (0,2,0)

N-Ameríka. – Þessir fuglar voru ranglega greindir sem gráhegrar og birtir sem slíkir í skýrslum 1983 og 1984. Þetta er

9. mynd. Grátrana *Grus grus*. Hólaland í Borgarfirði eystra, 20. maí 2004.
– Skarphéðinn G. Þórisson.

fyrstu bláhegrarnir hér á landi, en þeir eru afar sjaldséðir flækingar í Evrópu (Gunnar Þór Hallgrímsson 2007).

1983: N-Múl: *Þorbrandsstaðir í Vopnafirði*, ♀ á öðrum vetri 5.11.1983 ☆ □ (Snorri Hallgrímsson).

1984: Rvík: *Laugarnes*, fulla ♀ 6.-10.4.1984, tekinn í hald, dó 24.4.1984 ☆ □ (Gísli Þorkelsson).

Sparrhaukur *Accipiter nisus* (2,3,1)

Evrópa og N-Asía. – Mjög sjaldgæfur flækingur. Sást hér síðast 1988.

A-Skaft: *Grænahlið í Lóni*, ♀ 25.-26.1. (BA ofl).

Músvákur *Buteo buteo* (0,3,1)

Evrópa, N-Asía til Kyrrahafs. – Mjög sjaldgæfur flækingur. Sást hér síðast 2000.

A-Skaft: *Hvalnes í Lóni*, 21.5. ☆ (Sveinbjörn Steinþórsson ofl).

Turnfálki *Falco tinnunculus* (28,47,3)

Evrópa, Asía og Afríka. – Turnfálkar eru nær árvissir og allt upp í fimm hafa sést á einu ári. Flestir hafa sést á SA-landi.

A-Skaft: *Dilksnes í Nesjum*, 15.5. (BB). – *Borgir í Nesjum*, ♀/ungf 31.8. (BA). – *Dýhóll í Nesjum*, ♀/ungf 14.10. (BA).

Gunnfálki *Falco subbuteo* (1,11,2)

Mið- og S-Evrópa, V-Asía til Kyrrahafs. – Nú sáust tveir eins og árið áður og þriðji fuglinn að haustlagi.

S-Múl: *Múli í Álfafirði*, árgamall 2.6. □ (BB), 7. mynd.

A-Skaft: *Baulutjörn á Mýrum*, fulla 17.9. (BB ofl).

Keldusvín *Rallus aquaticus* (-,118,3)

Evrópa og Asía. – Keldusvín sjást nær eingöngu að vetrarlagi, frá október-byrjun til febrúarloka. Að þessu sinni sáust einungis þrjú ný keldusvín, öll á hefðbundnum tíma.

A-Barð: *Reykhólar í Reykhólasveit*, um 1.-20.1. (Jón A. Játvarðsson).

Rvík: *Vatnsmýri*, 30.-31.1. (EÓP ofl).

A-Skaft: *Höfn*, 1.-3.1., 19.1. (BA ofl). – *Hof í Örnefnum*, 9.2. (Sigurður Bjarnason).

N-Þing: *Lundur í Öxarfirði*, tvö 11.12.2003, annað sást til 7.1. (GH ofl).

Dílarella *Porzana porzana* (2,5,1)

Evrópa og vestanverð Asía. – Mjög sjaldgæfur flækingur sem fannst síðast 1998. Af átta fuglum sem hafa sést hér fundust fjórir snemma sumars (syngjandi) og fjórir að haustlagi. Eflaust væri hægt að finna fleiri fugla snemma sumars með því að hlusta eftir söngnum í stararbreiðum eftir sólsetur.

Vestm: *Vestmannaeyjabær*, ungf 13.10. ☆ □ (Örn Einarsson).

Sefhæna *Gallinula chloropus* (42,49,3)

Evrópa, Asía og Ameríka. – Nær árlegur flækingur sem virðist koma bæði síðla hausts og einnig á færtíma á vorin.

N-Múl: Seyðisfjörður, 11.-14.4. ☐ (RE, Sólveig Sigurðardóttir ofl).

A-Skaft: Kvísker í Öræfum, 13.4. (Matthildur Þorsteinsdóttir).

S-Þing: Tröllakot við Húsavík, 8.4. (Halldór Valdimarsson).

Blesshæna *Fulica atra* (138,117,7)
Evrópa, Asía og Ástralía. – Þrjú blesshænupör urpu í Kelduhverfi eins og árið áður, en ekki varð vart við unga.

Árn: Ljósifoss í Grímsnesi, 1.1. ☐ (BB, EBR, SÁ, YK), talin vera sama og veturinn áður. – *Hliðarvatn í Selvogi*, 29.2. (YK).

Eyf: Hrísey, 30.-31.5. (skv STh ofl).

S-Múl: Djúpvogur, 31.5. ☐ (BB).

A-Skaft: Baulutjörn á Mýrum, par 28.5.-13.6. (BB ofl), gerðu hreiður en varp misfórst.

Skag: Stapavatn í Tungusveit, 22.5. (ÓE).

N-Þing: Neslón á Melrakkaslétu, tvær 8.4. (GÖB). – *Víkingavatn í Kelduhverfi*, 13.-14.4., þrjár 15.-18.4., fjórar 19.-21.4., þrjú pör 9.5., öll pörin urpu og voru fimm egg í tveimur hreiðrum og níu egg í því þriðja ☐. Ekki varð vart við unga. Ein til 28.9. (AÖS ofl).

S-Þing: Mývatn, 21.5. við Hróteygjarnes (Árni Einarsson, YK).

Kolhæna *Fulca americana* (2,0,1)

N-Ameríka. – Kolhænur eru mjög sjaldséðir flækingar í Evrópu. Þetta er einungis þriðji fuglinn hér á landi, hinar fundust báðar dauðar árin 1969 og 1971.

Gull: Járngerðarstaðir í Grindavík, ungf 16.10.-10.11. ☐ (GP, GÞ, HÍÓ, SÁ ofl), 8. mynd.

Grátrana *Grus grus* (5,29,2)

N-Evrópa og norðanverð Asía. – Grátrönur sjást aðallega á vorin.

N-Múl: Hólaland í Borgfirði, 20.5. ☐ (Jón Sveinsson ofl), 9. mynd.

S-Þing: Laxamýri í Reykjahverfi, 14.-22.5. ☐ (GH, SG, Þorbjörg Theodórsdóttir ofl). – *Fljótsbakki við Fljótsheiði*, 2.6. ☐ (PŠH), talin vera sama og við Laxamýri.

Bjúgnefja *Recurvirostra avosetta* (1,0,4)
Slitrótt í Mið- og S-Evrópu og austur í Mið-Asíu. – Fram til 2004 hafði einungis einn fugl sést hér, árið 1954, en nú komu fjórar saman!

A-Skaft: Höfn og nágr, fjórar 7.-27.4. ☐ (BB ofl), 10. mynd.

Kvöldlóa *Charadrius semipalmatus* (0,0,1)
Alaska og N-Kanada. – Mjög sjaldséð í Evrópu og finnst nú hér í fyrsta sinn (Gunnar Þór Hallgrímsson o.fl. 2007).

Gull: Sandgerði, árgömul 7.-25.5. ☐ (BB, SÁ ofl), 11. mynd.

Gulllóa *Pluvialis dominica* (0,14,1)

N-Ameríka. – Gulllóur eru orðnar nær árvissar á Suðvesturlandi en eiga enn eftir að sjást annars staðar á landinu.

Gull: Sandgerði, ungf 15.-17.10. ☐ (DB, PeL ofl), 12. mynd.

Grálóa *Pluvialis squatarola* (16,83,5)
Nyrstu héruð Síberíu og N-Ameríku. –

10. mynd. Bjúgnefjur *Recurvirostra avocetta*. Höfn, 8. apríl 2004.
– Yann Kolbeinnsson.

Fimm grálóur er með því mesta sem sést hefur á einu ári.

Árn: Eyrbakki, 10.10. (YK).

Gull: Ásgarður og nágr á Miðnesi, 25.-28.9. ☐ (JB, MZ, YK). – *Járngerðarstaðir í Grindavík*, 10.11. (YK).

A-Skaft: Höfn, ungf 3.1. (BA, BB), 28.9.-24.12. ☐, 13. mynd, fd 25.12. (BA ofl).

Vepja *Vanellus vanellus* (1220,976,19)
Evrópa og N-Asía. – Fremur fáar vepjur sáust þetta árið fyrir utan hópinn á Heimaey.

Gull: Staður í Grindavík, ungf 7.-10.11. (SÁ, YK ofl).

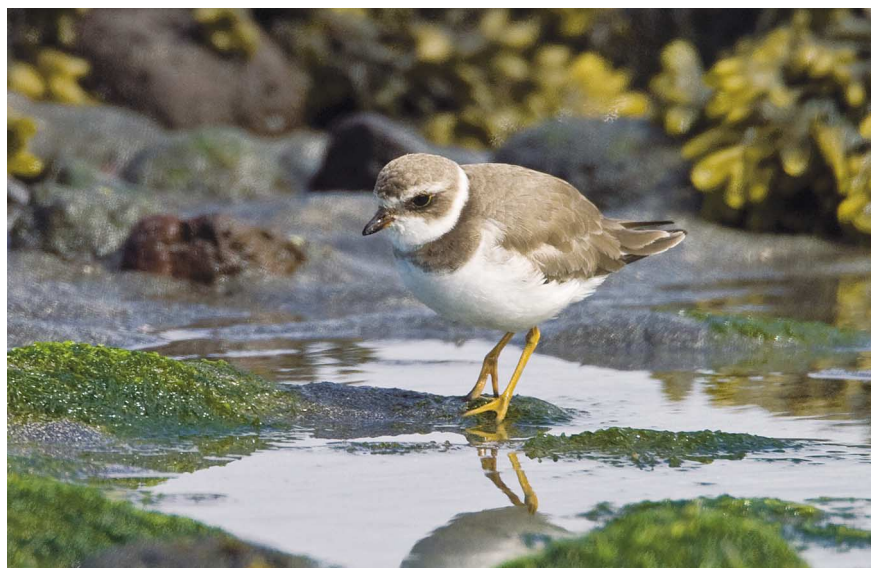
A-Skaft: Ingólfshöfði í Öræfum, þrjár 17.4. (HB). – Höfn, 13.10. (BA, BB), 5.11. (BA).

Vestm: Nýja hraun á Heimaey, 14.3. (HBS). – Heimaey, 14.8., ellefu 2.11., sex 4.11. (Ingi Sigurjónsson ofl).

Vaðlatíta *Calidris fuscicollis* (12,49,1)
Kanada. – Vaðlatíta á SV-landi kemur ekki á óvart, enda hafa langflestar sést þar.

Gull: Arfadalsvík í Grindavík, ungf 25.10. ☐ (BA, SÁ).

Rákatíta *Calidris melanotos* (2,40,2)
Kanada, Alaska og NA-Síbería. – Algengasti ameríski vaðfuglinn í Evrópu, en þangað berast líka fuglar frá Síberíu. Flestar rákatítur sem finnst hérlandis sjást á haustin, en sex fuglar hafa áður sést í maí.

11. mynd. Kvöldlóa *Charadrius semipalmatus*. Sandgerði, 9. maí 2004.
– Daníel Bergmann.

12. mynd. Gulllóa *Pluvialis dominica*. Sandgerði, 16. október 2004. – Daníel Bergmann.

13. mynd. Grálóa *Pluvialis squatarola*. Höfn, 1. desember 2004. – Brynjúlfur Brynjólfsson.

Snæf: Rif, 11.7. ☐, 8.8. (YK ofl).

N-Ping: Hraunhafnartangi á Melrakkaslétu, 21.5. ☐ (GH).

Spóatíta *Calidris ferruginea* (3,54,1)

N-Síbería. – Árlegur flækingur sem sést bæði á vorin og haustin.

Gull: Hvalsnes á Miðnesi, ungf 11.9. ☐ (EBR, GP, JS, SÁ), 14. mynd.

Rúkragi *Philomachus pugnax* (26,73,4)
N-Evrópa og Asía. – Rúkragar finnast jafnoft á vorin og á haustin og ætti hann að geta fundið búsvæði við sitt hæfi hérlandis.

Gull: Eyvindarstaðir og nágr á Áltanesi, ungur ♂ 11.-16.9. ☐ (EBR, GP, JS, SÁ ofl). – Síki í Garði, tveir 15.9., einn til 17.9. ☐ (JB, MZ ofl).

N-Ping: Víkingavatn og nágr í Kelduhverfi, ♂ 21.5.-5.6., sami og árið áður ☐, annar ♂ að auki 2.-4.6. (AÖS ofl).

Dvergsnípa *Limnocyptes minimus* (32,140,3)

N-Evrópa og Asía. – Dvergsnípur sjást aðallega í skurðum og við læki að haust- og vetrarlagi. Fremur lítið sást af þeim þetta árið.

Árn: Forir í Ölfusi, 1.1. (BB, EBR, SÁ, YK). – Hjalli í Ölfusi, 8.2. (EBR, SÁ, YK).

Gull: Lundur í Kópavogi, tvær 2.-5.1., 19.1.-21.2. (SÁ ofl).

A-Skaft: Nesjahverfi í Nesjum, 13.8. (BB).

Skógarsnípa *Scolopax rusticola* (108,400,13)

Evrópa og Asía. – Skógarsnípa finnst nú verpandi í annað sinn, nú í Skorradal, en fugl með unga sást í Ásbyrgi árið áður.

Árn: Reykir í Ölfusi, tvær 1.2. (GP). – Hjalli í Ölfusi, 8.2. (EBR, SÁ, YK).

Borg: Stálpastaðir í Skorradal, ein á hreiðri með fjórum eggjum 23.4. ☐ (Bjarni D. Sigurðsson, Borgþór Magnússon ofl), varp misfórst.

Rang: Ásólfsskáli undir Eyjafjöllum, þrjár 22.2. (SÁ, YK). – Skógar undir Eyjafjöllum, 22.2. (SÁ, YK). – Tumastaðir í Fljótshlíð, 29.5., 19.9. (HÓ).

Rvík: Skógræktin og nágr í Fossvogi, 3.1.-1.2. ☐ (Ingibjörn Hafsteinsson, KM ofl).

A-Skaft: Svínafell í Örafum, 16.1. (Jóhann Þorsteinsson). – Kvísker í Örafum, 2.1. (HB), tvær 28.10., 8.11. (HB).

Lappajaðrakan *Limosa lapponica* (71,239,5)

Skandinavía, Síbería og Alaska. – Árlegur far- og vetrargestur sem sést yfirleitt í Sandgerði og Skarðsfirði.

Gull: Sandgerði, tveir ungf frá 2003 til 18.1. (SÁ, YK ofl), fjórir 8.2. (GP).

A-Skaft: Skarðsfjörður í Nesjum, tveir frá 2003 til 24.1., 4.-20.2., ♂ og ♀ 1.4.-13.4. ☐, á fyrsta vetri 8.-11.4. (BB ofl), ♀ og tveir ungf 13.-20.8., tveir 26.8.-6.9., þrír 18.-29.9., 2.10, 7.12., 11.12. (BB ofl).

Fjöruspói *Numenius arquata* (900,1412,53)

Evrópa og Asía. – Megin vetrarstöðvar fjöruspóa eru á Rosmhvalanesi á Reykjaneskaga og við Höfn í Hornafirði. Þetta árið var fjöldinn í meðallagi.

Árn: Eyrarbakki, tólf 30.4., þrír 9.5. (Coletta Bürling, Kjartan R. Gíslason), 3.9., 10.9., tveir 26.9. (JÓH), fimm 10.10. (YK). – Stokkseyri, fimm 4.9., sex 20.9. (HÍÓ ofl).

Gull: Miðnes, tíu frá 2003 til 28.2., fjórir 13.3., þrír 20.3., 27.3. (ýmsir), 27.-28.6. ☐, tveir 10.7., tveir 28.7., fjórir 1.8., ellefu 16.9., 22 fuglar 17.10., átján 7.11., ellefu 11.12. (ýmsir). – Skógtjörn á Áltanesi, fjórir 8.4. (SÁ). – Bessastaðir á Áltanesi, þrír 11.5. (GAG). – Hausastaðir á Áltanesi, 7.9., 11.10. (GAG). – Hafnir, 11.9. (EBR, GP, JS, SÁ), tveir 20.9., 25.9. (JB, MZ).

S-Múl: Djúpvígur, 12.-13.4. (BA).

A-Skaft: Skarðsfjörður í Nesjum, fimmtán frá

14. mynd. Spóatíta *Calidris ferruginea*. Hvalsnes á Miðnesi, 11. september 2004. – Jakob Sigurðsson.

15. mynd. Hrisastelkur *Tringa flavipes*. Seltjarnarnes, 29. maí 2004. – Ríkarður Ríkarðsson.

2003 til 4.2. □, fjórtán 1.4., tólf 2.4., sjö 11.4., sex 12.-14.4., fimm 17.-21.4. (BB ofl), fjórir 8.-13.8., ellefu 15.8., tólf 17.-18.8., fjórtán 20.8., fimmtán 26.8., þrettán 15.9., tólf 18.11., tíu 27.12., fjórir 30.12. (BB ofl). – *Borgir í Nesjum*, 11.10. (BA).
N-Ping: Kópasker, 16.4. (GÖB).

Hrisastelkur *Tringa flavipes* (4,9,2)

N-Ameríka. – Sést árlega í V-Evrópu, en er sjaldgæfur flækingur hér á landi. Aðeins tveir fuglar hafa áður sést í maí og júní.

Árn: Eyrarbakki, 11.-12.6., 30.6. (EBR ofl).

Gull: Daltjörn á Seltjarnarnesi, 29.5. □ (GP ofl), 15. mynd.

2003: A-Barð: Flatey á Breiðafirði, ungf 18.8.2003 (Blake Maybank ofl).

Trjástelkur *Tringa ochropus* (0,3,1)

NA-Evrópa og N-Asía. – Mjög sjaldgæfur flækingur. Allir hafa sést að vor- og sumarlagi.

A-Skaft: Höfn, 20.4. (BB).

Ískjói *Stercorarius pomarinus*

(146,2989,230)

Íshafslönd N-Ameríku og Síberíu. – Hluti stofnsins fer hér um vor og haust. Sést á eða við sjó og er fjöldinn breytilegur milli ára. Nú sáust margir við Höfn í maí. Aðeins einu sinni hafa sést fleiri (1999).

Á sjó: (67°30'N, 20°26'V til 66°50'N, 20°10'V), amk tólf 27.5. (Henrik Kylin). – Skjálíandi, fullu og ungf 24.8., ungf 13.9. (SG).

A-Skaft: Ártún í Nesjum, þrír 12.5. (BB). – Dilksnes í Nesjum, tveir 12.5. (BB). – Höfn, 185 fuglar 12.5. (BA ofl). – Viðborð á Mýrum, sjö 12.5. (BB).

N-Ping: Kópasker, þrír 1.5., fjórtán 2.5. (GÖB). – Raudínúpur á Melrakkasléttu, fullu 20.5. (GH).

Fjallkjói *Stercorarius longicaudus*

(100,345,13)

Nyrsti hluti N-Ameríku, N-Evrópu og Síberíu, einnig Grænland. – Sjaldséðari fargestur en ískjói hér við land og sést gjarnan inn til landsins.

Á sjó: (63°19'N, 16°46'V), fullu 10.6. (SR). – Hornafjarðardjúp, fullu 12.6. (BA). – Skjálíandi, tveggja ára 4.8. □ (JÓH), 16. mynd.

16. mynd. Fjallkjói *Stercorarius longicaudus*. Skjálíandi, 4. ágúst 2004. – Jóhann Óli Hilmarsson.

Árn: Selfoss, fullu 24.5. (BA).

Gull: Stóra-Sandvík á Reykjanesi, tveggja ára 27.6. (EBR, SÁ, YK).

S-Múl: Melrakknes í Álfafirði, fullu 31.5. (BB).

A-Skaft: Skeiðarársandur í Örfæum, fullu 4.6., 9.6., tveggja ára 10.6., árgamall 1.7. (YK ofl). – Horn í Nesjum, tveir árgamlir 5.7. □ (BB).

Snæf: Svörtuloft undir Jökli, fullu 18.7. (GP, SÁ, YK).

S-Ping: Bárðardalur, fullu 7.7. (STh). – Fljótshéiði, 17.7. (Harry Lehto).

Dvergmáfur *Larus minutus* (30,157,13)
 Austanverð Evrópa og Mið-Asía. – Dvergmáfar sjást á öllum tímum árs, en eru þó algengastir á vorin og haustin.

Árn: Eyrarbakki, árgamall 13.5. □ (HIÓ, JÓH).

Gull: Síki í Garði, fullu 14.2. (AG, YK ofl). – Seltjarnarnes, árgamall 24.4.-4.5. □ (YK ofl). – Kasthúsatjörn og nágr á Álfanesi, árgamall 14.-16.5. □ (SÁ ofl). – Járngerðarstaðir í Grindavík, árgamall 16.5. (EBR, SÁ, YK). – Arfadalsvík í Grindavík, árgamall 31.5. (GV, MA, SÁ, YK). – Grindavík, árgamall 12.6. (EBR, Friðrik Diego, SÁ). – Sandgerði, ungf 7.-14.11. □ (SÁ, YK ofl).

N-Ísf: Bolungarvík, ungf 19.10. □ (BP).

Mýr: Akkrar á Mýrum, árgamall 20.5. (EBR, SÁ).

Rvík: Vatnsmýri, árgamall 8.5. (YK ofl).

A-Skaft: Höfn, fullu 9.-11.3. □ (BA, BB), árgamall 15.4. □, árgamall 6.-15.5. □ (BB ofl). – Jökulsá á Breiðamerkursandi, ungf 19.9. (GP ofl).

Snæf: Ólafsvík, árgamall 3.8. (GH, Tandri Gauksson).

N-Ping: Víkingavatn í Kelduhverfi, árgamall 28.5. (GV, MA, YK). – Lón í Kelduhverfi, árgamall 15.6. (GH, Scott Maxwell).

S-Ping: Sandvatn í Mývatnssveit, fullu 14.6. (YK, Þorkell L. Þórarinnsson).

Þernumáfur *Larus sabini* (16,34,6)

Grænland og íshafslönd N-Ameríku og Asíu. – Fer um íslensk hafsvæði á fartíma, en er þó fremur sjaldséður hér. Sex fuglar er með því mesta sem sést hefur á einu ári.

Gull: Síki í Garði, fullu 7.6. □ (GPH), ungf 16.9. (JB, MZ, YK). – Reykjanes, ungf 25.9. (YK). – Hafnarfjörður, á öðrum vetri 3.12. (GP).

A-Skaft: Höfn, árgamall 20.4. (BA), fullu 14.6., fullu 1.7. □ (BB).

Trjámáfur *Larus philadelphia* (2,10,6)

Kanada og Alaska. Sjaldgæfur í Evrópu. – Sex trjámáfar á einu ári á sér ekki fordæmi, en hámarkið hefur verið einn fugl hingað til. Fuglinn á Höfn er annar fuglinn sem finnst utan Suðvesturlands.

Gull: Grindavík, á fyrsta vetri 6.3. □ (Killian Mullarney, Pat Lonergan, Richard Millington, YK ofl). – Síki í Garði, fullu 6.3. □ (Killian Mullarney, Pat Lonergan, Richard Millington). – Bakkatjörn á Seltjarnarnesi, árgamall 25.-30.4. □ (EBR, SÁ, YK ofl), 17. mynd. – Útskálur og nágr í Garði, árgamall 25.4.-11.5., 30.5. □ (EBR, SÁ, YK ofl). – Sandgerði, árgamall 9.-27.5. □ (GÖB, SÁ ofl), sami og í Garði. – Hvalsnes á Miðnesi, árgamall 6.6. □ (GPH), sami og í Garði.

Rvík: Grafarvogur, árgamall 17.4.-1.5. □ (Björn Hjaltason ofl). – Vatnsmýri, árgamall 8.5. (YK).

A-Skaft: Höfn, á fyrsta vetri, 8.-21.3. (BA, BB).

Hringmáfur *Larus delawarensis* (1,79,6)

N-Ameríka. – Árlegur gestur og algengasti ameríski máfurinn hér við land sem og annars staðar í Evrópu. Hefur sést á öllum tímum árs, en er algengastur á vorin.

Gull: Sandgerði, á öðrum vetri, 14.2.-25.4. □

17. mynd. Trjámaður *Larus philadelphia*. Bakkatjörn á Seltjarnarnesi, 25. apríl 2004. – Yann Kolbeinsson.

(AG, YK ofl), líklega sami fugl og haustið 2003. – Bakkatjörn á Seltjarnarnesi, á fyrsta vetri 6.4.-13.5. ☐ (GP ofl), sami og á Tjörninni í desember 2003, annar árgamall að auki 9.5. (YK).

Rang: Rauðafell undir Eyjafjöllum, fullu 26.9. (GP, GP, SÁ).

Rvík: Tjörnin, á fyrsta vetri 15.-28.2. ☐ (YK ofl), sami og í desember 2003, á öðrum vetri 13.11. (YK).

A-Skaft: Höfn, fullu 23.1. (BB), fullu 7.10. (BA), á fyrsta vetri 2.-14.12. ☐ (BA ofl).

Rósamáfur *Rhodostethia rosea* (11,31,0) NA-Síbería. – Sést nær árlega við strendur V-Evrópu, allt suður fyrir

Bretlandseyjar. Enginn sást hér árið 2004.

2002: Borg: Akranes, 27.9.2002 (AG).

Ísmáfur *Pagophila eburnea* (65,193,3) Íshafseyjar N-Ameríku og Asíu, Svalbarði og Grænland. – Íshafsfugl, sem leitar lítið suður á bóginn á veturna.

A-Skaft: Höfn, á fyrsta vetri 26.-29.11. ☐, tveir á fyrsta vetri 30.11.-7.12. ☐, þrír á fyrsta vetri 10.-13.12., tveir á fyrsta vetri til 30.12. (BB ofl).

Þaraberna *Sterna sandvicensis* (0,14,1) Slitrótt við strendur Evrópu, Mið- og S-Ameríku. – Allar þarabernur hér á landi

hafa sést í apríl, maí eða júní.

Gull: Straumsvík í Hafnarfirði, 9.5. (GÖB, SÁ). – Kúagerði á Vatnsleysuströnd, 9.5. (YK), sama og í Straumsvík.

Sílaþerna *Sterna hirundo* (1,1,1)

Evrópa, Asía og N-Ameríka. Er á sjó á veturna en fer þó ekki eins sunnarlega og frænka hennar krían. – Sílaþerna hefur einungis fundist hér tvisvar áður, 1964 og 1999.

Á sjó: Suður af Vestmannaeyjum, á fyrsta vetri 21.1. ☐ ☆ (skv Kristjáni Egilssyni).

Tígulþerna *Chlidonias leucopterus* (1,8,1) A-Evrópa, V- og SA-Asía. – Tígulþernur eru að verða tíðari en áður var. Þetta er áttunda tígulþernan sem sést á tíu árum.

Árn: Eyrarbakki, fullu 11.6. (HIÓ ofl).

Hringdúfa *Columba palumbus* (154,256,12)

Evrópa, NV-Afríka og V-Asía. – Langflestar hringdúfur sjást á vorin og snemma sumars.

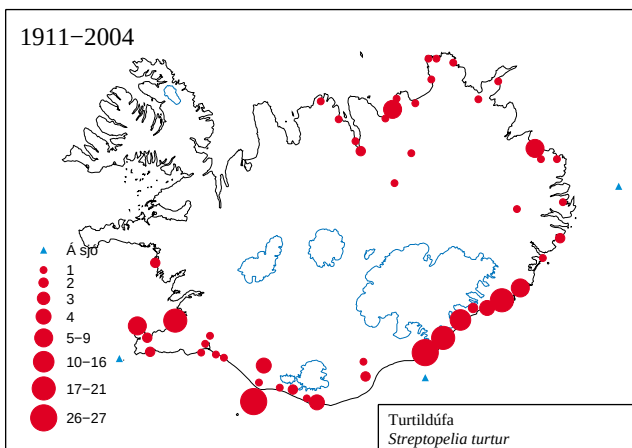
N-Múl: Seyðisfjörður, 15.4. ☐ (RE, Sólveig Sigurðardóttir). – Ármótasel á Jökuldalsheiði, 20.5. (Gunnar Gunnarsson).

Rvík: Skógræktin í Fossvogi, 15.11.2003 til 5.3. ☐ (KM ofl). – Framnesvegur, 19.4. (Jóhann Axelsson).

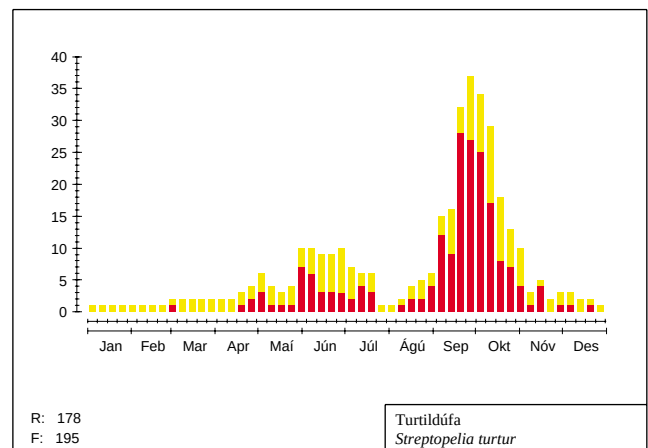
A-Skaft: Brekka í Lóni, fld 28.1. (GPH, GP, SÁ, YK). – Reynivellir í Suðursveit, 20.4., tvær 24.4.-9.5., 30.5.-3.6. ☐ (BA ofl). – Höfn, 9.5. (BA). – Kálfaellsstaður í Suðursveit, 6.6. (GH, Tandri Gauksón). – Borgir í Nesjum, 31.8.-9.9. (BA ofl). – Fornustekkar í Nesjum, ungf 9.10. (BA).

N-Þing: Ferjubakki í Öxarfirði, 8.5., 19.-21.5. (AÖS ofl).

S-Þing: Gautsstaðir á Svalbarðsströnd, 11.6. (YK).

18. mynd. Fundarstaðir og fjöldi turtildúfna *Streptopelia decaocto* á Íslandi til og með 2004. – Location and number of Turtle Dove *Streptopelia decaocto* in Iceland up to and including 2004.

19. mynd. Fjöldi turtildúfna á Íslandi eftir vikum til og með 2004. Rauðu súlurnar sýna hvenær fuglarnir fundust, en þær gulu athuganir eftir fyrstu vikuna. – Weekly occurrence of Turtle Dove in Iceland up to and including 2004. Red columns show the week of discovery and yellow columns all observations after the first week (for birds that were seen more than one week).

Tyrkjadúfa *Streptopelia decaocto* (7,27,4)

Evrópa og N-Afríka til SA-Asíu. – Tyrkjadúfur sem hingað koma eiga það til að dvelja í langan tíma.

Gull: Höfðaskógur í Hafnarfirði, tvær 22.10. til 2005 (Helgi Guðmundsson ofl).

Rvík: Skógræktin og nágr í Fossvogi, 25.6.-2.7. (SÁ ofl), par 3.7.-3.9., 5.9. ☐ (Erling Ólafsson ofl).

Turtildúfa *Streptopelia turtur* (89,110,3) N-Afríka og Evrópa (nema Skandinavía) austur í Mið-Asíu. – Árlegur flækingur sem sést aðallega á haustin. – 18. og 19. mynd.

Gull: Garður, 17.9. (JB, MZ, YK).

A-Skaft: Borgir í Nesjum, 30.8. (BA, BB). – Höfn, 19.9. ☐ (BA).

Snæugla *Bubo scandiacus* (173,287,9) Nyrstu héruð Evrópu, Asíu, meginland N-Ameríku og N-Grænland. – Fjöldi snæugla þetta árið var undir meðallagi.

V-Hún: Sæberg í Hrítafirði, 10.6. (Henrik Kylin).

N-Múl: Sauðarkofi á Vesturöræfum, 25.8. (Haukur Jóhannesson).

Skag: Bleikáluháls á Hofsafrétti, 20.8. (Árni Ingvarsson ofl).

Strand: Vestfjarðahálendi, fullu ♂ 27.6. til 24.7. ☐ (JS ofl), 20. mynd, annar ♂ og ókyngur að auki 24.7. ☐, tvær 13.8. (EBR, SÁ, SR, YK ofl).

S-Þing: Námaskarð í Mývatnssveit, 12.3. (BA). – Hrossaborg á Mývatnsöræfum, 15.9. (Kristlaug Pálsdóttir). – Engidalur í Bárðardal, 9.10. (Elías W. Guðmundsson), 18.12. (Kristlaug Pálsdóttir).

2001: A-Hún: Eyvindarstaðaheiði, sumar 2001 (anon).

2002: Skag: Bleikáluháls á Hofsafrétti, 18.-19.8.2002 (Árni Ingvarsson ofl).

20. mynd. Snæugla *Bubo scandiacus*. Vestfirðir, 27. júní 2004. – Jakob Sigurðsson.

Eyrugla *Asio otus* (80,81,2)

Miðbik N-Ameríku, Evrópa og N-Afríka til Asíu. – Tvær eyruglur er lítið miðað við tvö fyrri ár.

Rang: Seljaland undir Eyjafjöllum, 22.2.-1.4. (SÁ, YK ofl).

A-Skaft: Höfn, 27.1. (BA, BB).

Rvík: Hringbraut, 27.6. (Rán Þórarinsdóttir). – Skógræktin í Fossvogi, 27.6. (BB ofl), líklega sami og við Hringbraut.

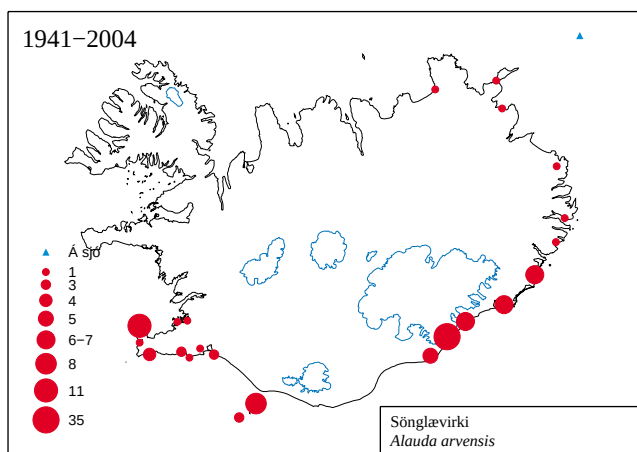
Vestm: Vestmannaeyjabær, 27.4. (HBS). – Sæfjall á Heimaey, 22.8. ☐ (JÓH). – Stórhöfði á Heimaey, 29.8. (HBS).

Múrsvölungur *Apus apus* (108,214,8) Evrópa og NV-Afríka til Mið-Asíu. – Árlegur flækingur sem sést aðallega á vorin og sumrin.

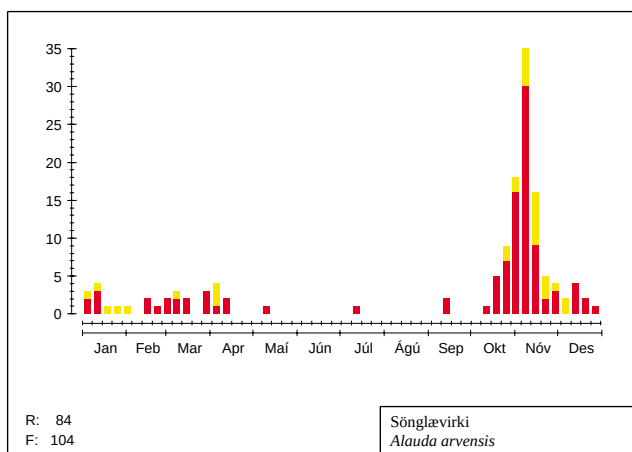
Gull: Garðskagi, 16.5. (EBR, Erling Ólafsson, SÁ, YK), líklega annar fuglanna í Sandgerði. – Sandgerði, 17.5., tveir 18.5. (Birgir Þórbjarnarson ofl). – Miðnesheiði, tveir 7.8. (GPH).

Sönglævirkir *Alauda arvensis* (46,56,2) Evrópa, NV-Afríka og Asía. – Sönglævirkir er nær árlegur flækingur á haustin, frá miðjum október og fram í desember, en sést stundum síðla vetrar fram í mars en þá er fartími tegundarinnar í V-Evrópu. – 21. og 22. mynd.

A-Skaft: Höfn, 3.1. (BA). – Breiðabólstaður í Suðursveit, 16.3. ☐ (BA, BB).

21. mynd. Fundarstaðir og fjöldi sönglævirkja *Alauda arvensis* á Íslandi til og með 2004. – Location and number of Sky Lark *Alauda arvensis* in Iceland up to and including 2004.

22. mynd. Fjöldi sönglævirkja á Íslandi eftir vikum til og með 2004. Rauðu súlurnar sýna hvenær fuglarnir fundust, en þær gulu athuganir eftir fyrstu vikuna. – Weekly occurrence of Sky Lark in Iceland up to and including 2004. Red columns show the week of discovery and yellow columns all observations after the first week (for birds that were seen more than one week).

23. mynd. Skógtittlingur *Anthus hodgsoni*. Höfn, 4. nóvember 2004.
– Daníel Bergmann.

Bakkasvala *Riparia riparia* (6,18,2)
N-Ameríka, Evrópa, Asía og norðanverð
Afríka. – Bakkasvölur sjást aðallega á
vorin frá apríllokum fram í byrjun júní
(73%), en einnig nokkuð í ágúst og
september (27%).

Rvík: Elliðavatn, 3.-5.5. ☐ (EBR ofl).

A-Skaft: Höfn, 10.9. (BB).

Landsvala *Hirundo rustica* (543,1181,60)
Evrópa, N-Afríka, Asía og N-Ameríka. –
Ekki varð vart við verpanði landsvölur
þetta árið, þótt þær sæust víða.

Gull: Garður, 25.4. (Gísli Sigurhansson, Helga
S. Ragnarsdóttir), 16.5. (EBR, SÁ, YK), þrjár
27.5. ☐ (RR). – Sandgerði, 26.5. (GPH), tvær
4.6. (JÓH). – Arfadalsvík í Grindavík, 31.5.

(GPH, YK). – Njarðvík, 31.5. (GV, MA, SÁ,
YK).

S-Múl: Djúpvogur, 27.5. (JÓH).

Rang: Tumastaðir í Fljótshlíð, tvær 21.4., tvær
4.5., tvær 9.5. ☐ (HÓ).

Rvík: Keldur, 23.4. (GP). – Tjörnin, 12.5.
(GAG). – Heiðmörk, 24.5. (AG).

A-Skaft: Hagi í Nesjum, 24.4. (BB). – Höfn,
24.4., þrjár 27.4., 5.6. (BB). – Seljavellir í
Nesjum, 24.4. (BA). – Hof í Örafum, fjórar
26.4. (Guðbjörg Magnúsdóttir), 25.5. (JÓH). –
Framnes í Nesjum, tvær 27.4. (BB). – Stapi í
Nesjum, tvær 27.4. (BB). – Kvísker í Örafum,
13.5. (HB). – Svínafell í Örafum, tvær 29.5.
(Jóhann Þorsteinsson).

V-Skaft: Vík í Mýrdal, sex 30.5. (GV, MA, YK),
sjö 30.5., tvær 2.6. (JÓH ofl). – Efri-Ey í

Meðallandi, fimm 31.5. (Hrafn Svavarsson). –
Höfðabrekka í Mýrdal, fjórar 3.6. (GPH, GP,
GP, SÁ, ÖÓ), líklega sömu og í Vík. –
Hraungerði í Áltaveri, ungf 18.-19.10. (Þórar-
inn Eggertsson).

Skag: Varmahlíð, 20.-22.5. (ÓE).

Vestm: Vestmannaeyjabær, 27.5., tvær 30.5.,
fjórar 31.5. (HBS), fullu 4.10. (JB, MZ).

N-Ping: Fjöll í Kelduhverfi, 1.5. (Ólafur Jóns-
son). – Lundur í Öxarfirði, 30.5. (Jóhann R.
Pálsson).

S-Ping: Lyngholt í Bárðardal, tvær 12.5.
(Kristján Guðmundsson). – Laxamýri í Reykja-
hverfi, 29.5. (BA). – Haganes í Mývatnssveit,
tvær 4.6. (Magdalena M. Kjartansdóttir).

Klettasvala *Hirundo pyrrhonota* (0,1,2)
N-Ameríka. – Klettasvala er sárásjald-
gæfur flækingur í Evrópu og hefur
aðeins einu sinni fundist hér áður,
árið 1992.

Á sjó: 22 sjóm V af Látrabjargi, tvær 12.10. ☐
☆ (Páll Hannesson).

Bæjasvala *Delichon urbicum* (193,606,18)
Evrópa, NV-Afríka og Asía. – Fjöldinn
er nokkuð undir meðaltali síðustu 25
ára.

Árn: Selfoss, 30.5. (ÖÓ), 10.9., 3.10 (ÖÓ).

Gull: Seljarnarnes, 10.3., fnd 11.3. ☆ (skv
Ólafi K. Nielsen). – Vogar, 25.4. (Eric dos
Santos). – Sandgerði, 31.5. (GPH).

A-Skaft: Kvísker í Örafum, amk fimm 28.5.-
2.6., tvær 3.6., 6.6. (HB ofl). – Reynivellir í
Suðursveit, 30.5. (GV, MA, YK).

V-Skaft: Vík í Mýrdal, sex 30.5. ☐, fimm 2.6.
(GV, JÓH, MA, YK). – Höfðabrekka í Mýrdal,
fjórar 3.6. (GPH, GP, GP, SÁ, ÖÓ) sennilega
sömu og í Vík.

Skógtittlingur *Anthus hodgsoni* (0,0,1)
Síbería og eilítið í NA-Evrópu. – Þessi
tegund hefur ekki sést áður hér á landi
(Gunnlaugur Pétursson o.fl. 2007).

A-Skaft: Höfn, 2.-4.11. ☐ (BA, BB ofl), 23.
mynd.

Trjátittlingur *Anthus trivialis* (2,16,1)
Evrópa, V- og Mið-Asía. – Sjaldgæfur
flækingur sem sást síðast 2001.

A-Skaft: Smyrlabjörg í Suðursveit, 25.9., 4.10.
(GP ofl).

Heiðatittlingur *Anthus rubescens* (2,4,2)
N-Ameríka og V-Grænland. – Sjaldgæfur
flækingur hér á landi og annars staðar í
Evrópu. Árið 1977 sáust einnig tveir.

Gull: Útskálar og nágr í Garði, 7.-9.10. ☐ (JB,
MZ, YK ofl), 24. mynd. – Hafnir, 9.-10.10. ☐
(EBR, JS, KM, SÁ), 24. mynd.

Gulerla *Motacilla flava* (9,11,1)

Evrópa, Asía og Alaska. – Gulerla sást
síðast 2001, enda fremur sjaldgæfur
flækingur.

A-Skaft: Höfn, ♂ 22.5. (BA), undirtegundin
flava.

Straumerla *Motacilla cinerea* (3,30,1)
Evrópa, NV-Afríka og Asía. – Ein ný

24. mynd. Heiðatittlingur *Anthus rubescens*. Útskálar í Garði, 7. október 2004.
– Daníel Bergmann.

straumerla fannst á hefðbundnum tíma síðla hausts.

Rvík: *Skógræktin í Fossvogi*, ungf 17.11.2003 til 7.2. (YK ofl).

A-Skaft: *Höfn*, ungf 21.10. (BB).

Maríuerla *Motacilla alba yarrellii* (1,8,2) Bretlandseyjar, Írland og slitrótt við strendur V-Evrópu. – Mjög sjaldgæfur flækingur hér (yfirleitt kölluð „bretalerla“), en hefur þó sést reglulega á vorin hin síðari ár.

A-Skaft: *Bjarnanes í Nesjum*, ♂ 22.4. □ (BB). – *Nesjahverfi í Nesjum*, ♂ 13.7. □ (BB).

Silkittoppa *Bombycilla garrulus* (1100,840,408)

NA-Evrópa, N-Asía og N-Ameríka. Stórir hópar flakka annað slagð út fyrir hefðbundin vetrarheimkynni, þar á meðal til Íslands. – Fjöldi fugla sást upp úr miðjum október og er mesti fjöldi síðan 1979, en tæplega 300 fuglar sáust árið 1996. Árið 1965 (í síðari hluta október einnig) kom mikill fjöldi þeirra til landsins, sem líklega er stærsta gangan hingað til, þótt erfitt sé að gera sér grein fyrir fjöldanum, enda sáust bæði „nokkrar“ og „margar“ í þónokkrum tilvikum og jafnvel „nokkur hundruð“ í einu tilviki. Ef varlega er farið í túlkun á þessu má samt ætla að a.m.k. 360 fuglar hafi sést þá.

Árn: *Hlíðarendi í Ölfusi*, tvær 21.10. □ (DB, MR, MvD). – *Porlákshöfn*, tvær 21.10. (DB, MR, MvD). – *Selþóss*, tíu 23.10. (Coletta Bürling, Kjartan Gíslason), nítján 27.10., 1.11., 3.11., 15.-19.11. (ÖÖ ofl), önnur að auki fd 19.11. (Guðmundur Baldursson). – *Flúðir*, október (Anna Magnúsdóttir). – *Hveragerði*, tvær 11.-12.12. (Magnús I. Ingason). – *Laugarvatn*, 27.12. (Hjördis B. Ásgeirsdóttir).

V-Barð: *Tálknafjörður*, 1.11. ☆ (Ásgeir Jónsson).

Eyf: *Akureyri*, 4.11.2003 til 10.1. (Anna R. Haraldsdóttir), 4.11., tíu 5.11., amk tuttugu 12.11., amk 25 fuglar 13.11., 34 fuglar 16.11., 42 fuglar 17.11., 48 fuglar 18.11., 60 fuglar 19.11., 62 fuglar 20.11., 64 fuglar 21.11.-5.1.2005 (Anna R. Haraldsdóttir, Georg Ó. Tryggvason, Snævarr Ö. Georgsson ofl).

Gull: *Kópavogur*, 22.-30.4. (Sigurður H. Stefni-sson ofl), tíu 16.11., þrjár 21.11., fjórar 22.11.-9.12., sjö 10.12. (Jón Guðmundsson ofl), þrettán 18.12., 22 fuglar 22.12. og fram yfir áramót (KM ofl). – *Porbjörn við Grindavík*, 31.10.-7.11. (SÁ, YK). – *Hafnarfjörður*, átta 2.11. (skv KHS), þrjár 3.11., 30 fuglar 4.11. □, fimm 7.11., sjö 10.11., tíu 9.11., þrjár 12.11. tvær 14.11. (Örn Harðarson ofl). – *Seltjarnarnes*, 5.11. (Unnur Jónsdóttir ofl), þrjár 7.11. (Ólafur Gunnarsson), tuttugu 12.11., 13.11. tvær 14.12. (Jón Hjaltason ofl). – *Garðabær*, 18.11. (Dagmar Ý. Ólafsdóttir), höfð í haldi til 22.11., 19.11. (Gunnar Gunnarsson).

N-Ísf: *Bolungarvík*, 27.10. (skv BP), fimm 12.11. □ (Gunnar Sigurðsson, Hlédís Hálf-dánardóttir ofl). – *Ísafjörður í Skutulsfirði*, ellefu 28.10. (Carlos N. Taroni).

25. mynd. Heiðatittlingur *Anthus rubescens*. Hafnir, 9. október 2004. – Jakob Sigurðsson.

V-Ísf: *Tálknafjörður*, fd 17.7. □ (Gunnbjörn Ólafsson, Unnsteinn Ólafsson). – *Þingeyri*, fimm 26.10. (Bjarni Kristjánsson).

N-Múl: *Seyðisfjörður*, 30.10., allt að þrjár til 9.11. □ (Sólveig Sigurðardóttir, RE).

S-Múl: *Stöðvarfjörður*, þrjár 23.10. (DB, MR, MvD).

Rang: *Hvolsvöllur*, tvær 16.10., 17.10.-7.11., fd 22.10. □ ☆ (Tryggvi S. Bjarnason ofl), 26. mynd. – *Tumastaðir og nágr í Fljótshlíð*, 21.10., sextán 22.10., tvær 29.10.-5.11., 8.11. □ (HÓ ofl). – *Ásólfsskáli undir Eyjafjöllum*, 22.10. (DB, MR, MvD). – *Skógar undir Eyjafjöllum*, þrjár 22.10. (DB, MR, MvD). – *Reynifell á Rangárvöllum*, 30.10. (Borgþór Magnússon). – *Selsund á Rangárvöllum*, tvær 2.11. (Guðmundur Gíslason).

Rvík: *Skógræktin í Fossvogi*, níu 26.10. (DB). – *Langagerði*, tvær 27.10., tvær 9.11. (DB). – *Viðarrími*, 27.10. (Ólafur Guðmundsson). – *Hátún*, 1.11. (ÖÖ). – *Hverfisgata*, þrjár 2.11. (Hringur Hafsteinsson). – *Lágholtsvegur*, fimm-tán 7.11. (Björk Guðjónsdóttir, Jón H. Jóhannsson). – *Rauðarárstígur*, 10.11. (Kjartan V. Kjartansson). – *Urðarstekkur*, tvær 17.11. (Ragnhildur H. Sigurðardóttir). – *Lækjargata*, 18.11. (Ólöf E. Leifsdóttir). – *Melbær*, tvær 21.11. (GP). – *Pingholtin*, 21.11. (Árni Einarsson). – *Smáragata*, 22.11., 4.-26.12. (GAG). – *Nökkvavogur*, tvær 26.11. (Örn Sigurðsson). – *Ljósaland*, þrjár 27.11., fjórar 28.11. (Kristján Lilliendahl). – *Sunnuvegur*, sex 27.11. (SR). – *Fannafold*, sex 30.11. (Sigurður Ólafsson).

A-Skaft: *Hafnarnes í Nesjum*, tíu 21.10. (BA).

26. mynd. Silkittoppa *Bombycilla garrulus*. Hvolsvöllur, 16. október 2004. – Jakob Sigurðsson.

27. mynd. Húmgali *Luscinia luscinia*. Höfn, 4. nóvember 2004. – Daníel Bergmann.

– *Kvisker í Öraefum*, 22.10., fjórar 29.10., 9.11., 13.11. (HB). – *Höfn*, þrjár 15.10., fjórar 17.10., sex 22.10., 23.-24.10., tvær 28.10., 2.11., sjö 4.11., 11.11. ☐ (BA, BB ofl).

V-Skaft: *Vík í Mýrdal*, átta 30.10. (Guðný Helgadóttir).

Skag: *Langhús í Fljótum*, 4.-5.11. (Þorlákur Sigurbjörnsson).

Snæf: *Grundarfjörður*, 5.11. (Guðrún Ó. Hrólfadóttir), þrjár 11.11. (Ægir M. Elísson).

Vestm: *Vestmannaeyjabær*, fimm 16.10. (GPH, YK ofl), amk tuttugu 21.10. (Ingi Sigurjónsson).

N-Þing: *Raufarhöfn*, 28.9. (GH). – *Kópasker*, tvær 20.10. (Jón Grímsson). – *Presthólar í Núpasveit*, um tuttugu 26.10., þrjár 28.10. (Jónas Þorgrímsson ofl). – *Þórshöfn*, níu 22.10., sautján 23.10., tvær 24.10., tvær 31.10. (GG).

– *Ásbyrgi í Kelduhverfi*, 23.10. (GH). – *Ferjubakki í Öxarfirði*, 23.10. (GH). – *Garður í Kelduhverfi*, 28.10. (AÖS).

S-Þing: *Húsavík*, 22.10., fimm 24.10. (GH), átta 31.10. (SG ofl), tíu 1.11., fimmtán 2.11., tíu 4.11., tólf 9.11., 22 fuglar 14.11., sjö 19.11., tíu 25.11.-27.12., átta til 31.12. (GH ofl).

Glóbrystingur *Erithacus rubecula* (151,692,17)

Evrópa, NV-Afríka og V-Asía. – Fjöldinn er talsvert undir meðallagi þetta árið.

Borg: *Akranes*, 12.1. (Björn I. Finsen).

Gull: *Laugaból í Mosfellssveit*, s.hl. nóvember, 25.-31.12. (Ómar Runólfsson).

S-Múl: *Stöðvarfjörður*, 23.10. (DB, MR, MvD).

29. mynd. Húsaskotta *Phoenicurus ochruros*. Hali í Suðursveit, 7. nóvember 2004. – Björn Arnarson.

28. mynd. Næturgali *Luscinia megarhynchos*. Tumastaðir í Fljótshlíð, 28. október 2004. – Hrafn Óskarsson.

Rang: *Seljalandsfoss undir Eyjafjöllum*, 1.1. (HÓ).

Rvík: *Háteigsvegur*, 18.1. (Steinþór Ólafsson). – *Fannafold*, tveir 21.-22.11. (Halldóra Ásgeirsdóttir).

A-Skaft: *Höfn*, 13.11.2003 til 5.1., 5.2. (BA, BB). – *Reynivellir í Suðursveit*, 11.1. (BA), talinn vera sami og í nóvember árið áður. – *Grænahlíð í Lóni*, 25.-28.1. ☐ (BA ofl). – *Hof í Öraefum*, 28.-31.1. (GPH, GP, GP, SÁ, YK ofl). – *Gerði í Suðursveit*, 4.4. (BA, EBR, SÁ, YK). – *Horn í Nesjum*, 10.4. (Þórir Snorrason ofl), 13.-14.10. ☐ (BA, BB). – *Svínafell í Öraefum*, 14.10.-31.12. (Jóhann Þorsteinsson).

V-Skaft: *Sólheimahjáleiga í Mýrdal*, 22.2. (SÁ, YK). – *Kirkjubæjarklaustur*, 23.9. (JB, MZ).

Vestm: *Lyngfjell á Heimaey*, 8.5. (HBS).

N-Þing: *Þórshöfn*, 15.10. (GG).

Húmgali *Luscinia luscinia* (0,1,1)

S-Skandinavía, A-Evrópa og V-Asía. – Aftur sést húmgali, fast á hæla þess fyrsta árið 2002. Þessi gaf gott færi á sér til myndatöku, en fannst að lokum dauður eins og sá fyrsti.

A-Skaft: *Höfn*, 2.-4.11., 27. mynd, fnd 4.11. ☐ ☆ (BA, BB ofl).

Næturgali *Luscinia megarhynchos* (1,9,1) Sunnanverð Evrópa, N-Afríka til Mið-Asíu. – Mjög sjaldgæfur flækingur sem sást síðast 2001.

Rang: *Tumastaðir í Fljótshlíð*, 28.10. ☐ (HÓ), 28. mynd.

Húsaskotta *Phoenicurus ochruros* (10,15,2)

Evrópa, NV-Afríka og Asía. – Húsaskottur sjást aðallega síðla hausts eða snemma vetrar, frá miðjum október til desember.

A-Skaft: *Höfn*, 4.11. (BA). – *Hali í Suðursveit*, 7.-9.11. ☐ (BA ofl), 29. mynd.

Vallskvettur *Saxicola rubetra* (21,91,3)

Evrópa og V-Asía. – Vallskvettur sjást nær árlega frá fyrri hluta september og fram í nóvember.

Gull: *Járngerðarstaðir í Grindavík*, 25.10. ☐ (BA, SÁ).

A-Skaft: *Höfn*, 1.10. (BA).

N-Þing: *Sauðanes á Langanesi*, 29.9. ☐ (GH ofl), 30. mynd.

Barrpröstur *Zoothera naevia* (0,0,1)
Vesturhluti N-Ameríku. – Það er afar óvænt að þessi tegund skuli finnast hér á landi, enda hefur aðeins einn annar sést í Evrópu, á Bretlandseyjum 1982 (Skarphéðinn G. Þórisson 2007).
N-Múl: *Unaós í Hjaltastaðapínghá*, ♂ 3.-8.5.
□ (Soffía Ingvarsdóttir ofl), 31. mynd.

Mánaþróstur *Turdus torquatus* (8,27,1)
Skandinavía, Bretlandseyjar, Mið- og S-Evrópa og SV-Asía. – Sjaldgæfur flæklingur sem finnst bæði snemma á vorin og seint á haustin.
Rvík: *Grafarvogur*, 28.7. (Halldór W. Stefánsson).

Söngþróstur *Turdus philomelos* (106,341,14)
Evrópa, V- og Mið-Asía. – Söngþrestir sjást bæði á vorin og á haustin. Sum ár sjást tugir fugla, en önnur aðeins örfáir.
Árn: *Þorlákshöfn*, 21.2. (AG, YK ofl).
A-Skaft: *Höfn*, tveir frá 2003 til 29.2., einn að auki 10.2., einn til 5.3. □ (BA, BB), 13.10., 2.-3.11. (BA, BB), þrír 4.11., 11.11. (GPH, YK ofl). – *Jaðar í Suðursveit*, 14.10. (BB, SÁ, YK). – *Miðsker í Nesjum*, 4.11. (DB, GP, GP, SÁ). – *Gerði í Suðursveit*, 7.11. (BA). – *Reynivellir í Suðursveit*, tveir 7.11., 9.11. (BA ofl).
Skag: *Langhús í Fljótum*, 4.11. (Þorlákur Sigurbjörnsson).
Vestm: *Nýja hraun á Heimaey*, 3.10. (GP, GP, MZ, SÁ, YK).
N-Píng: *Þórshöfn*, 1.11. (GG).

Seljusöngvari *Acrocephalus palustris* (1,9,2)
Mið- og SA-Evrópa og V-Asía. – Sjaldgæfur flæklingur. Hefur sést í júní (5), júlí (1), ágúst (2) og september (4).
Gull: *Þóróddsstaðir á Miðnesi*, ungf 25.9. □ (JB, MZ, YK), 32. mynd.
N-Píng: *Raufarhöfn*, ungf 25.-29.9. □ (AÖS, GH, GÖB ofl).

Selju- eða sefsöngvari *Acrocephalus* sp. (0,6,1)
Hér er um að ræða selju- eða sefsöngvara sem ekki tókst að greina til tegundar, en afar erfitt er að greina þá sundur, nema menn hafi þá í höndunum og þótt svo sé getur það verið erfitt eða jafnvel ógerlegt. Elrisöngvarar *A. dumetorum* og dvalsöngvarar *A. agricola* eru einnig torgreindir frá þessum tegundum.
A-Skaft: *Hali í Suðursveit*, 10.8. (BB, GPH, Hallgrímur Gunnarsson).

Elrisöngvari *Acrocephalus dumetorum* (0,5,1)
Finnland, Eystrasaltslönd, Rússland og V-Síbería. – Mjög sjaldgæfur flæklingur, en þetta er þriðja árið í röð sem hann sést.
Gull: *Staflnes á Miðnesi*, 16.10. □ (BA, GP, GP, HB, SÁ ofl), 33. mynd.

Dvalsöngvari *Acrocephalus agricola* (0,0,1)
A-Evrópa og Asía. – Þessi tegund hefur

30. mynd. Vallskvettur *Saxicola rubetra*. Sauðanes á Langanesi, 29. september 2004. – Yann Kolbeinsson.

ekki sést áður hér á landi (Gunnlaugur Þráinsson 2007).
A-Skaft: *Brekka í Lóni*, ungf 18.-22.9. □ (DB, EBR, GP, GP ofl), 34. mynd.

Spésöngvari *Hippolais icterina* (1,2,4)
S-Skandinavía og Mið-Evrópa. – Spésöngvari hefur aðeins þrisvar áður sést hérlandis og fundust tveir í júní og einn í september. Fjórir fuglar er því afar óvænt.
Gull: *Þorbjörn við Grindavík*, 17.9. (JB, MZ).
Rang: *Leifstaðir í A-Landeyjum*, 10.9. □ (Auðunn Leifsson), náðist, sleppt á Tuma-stöðum í Fljótshlíð.
A-Skaft: *Horn í Nesjum*, 10.-12.8. □ (GPH, Hallgrímur Gunnarsson ofl). – *Borgir í Nesjum*, 7.9. (BA ofl).

Hettusöngvari *Sylvia atricapilla* (546,1778,63)
Evrópa, NV-Afríka og V-Asía. – Fjöldi hettusöngvara var með minna móti þetta árið.
Árn: *Selfoss*, ♀ 6.10.-4.11. (ÖÖ). – *Vatnsendi í Flóa*, ♂ 29.10. (skv Gróu V. Ingimundardóttur).
Eyf: *Akureyri*, tveir ♀ 13.11.2003 til 9.4., annar ♀ til 25.5., tveir ♂ 19.11.2003 til 15.1., annar til 12.3. (Anna R. Haraldsdóttir ofl).
Gull: *Þorbjörn við Grindavík*, ♀ 15.10. (DB, PeL). – *Haðnarfjörður*, ♀ 14.11. (Erling Ólafsson).
N-Múl: *Vopnafjörður*, ♂ og þrír ♀ frá byrjun okt til 27.10. (Aðalbjörg Kerulf).
Rang: *Tumastaðir í Fljótshlíð*, syngjandi ♂ 10.-

31. mynd. Barrpröstur *Zoothera naevia*. Unaós í Hjaltastaðapínghá, 3. maí 2004. – Skarphéðinn G. Þórisson.

32. mynd. Seljuðsöngvari *Acrocephalus palustris*. Þóroddsstaðir á Miðnesi, 25. september 2004. – Yann Kolbeinnsson.

13.7. (HÓ), ♀ 3.10. □ (HÓ, ÖÓ), ♂ 22.10., ♀ 29.10. (HÓ ofl). – Ásólfsskáli undir Eyjafjöllum, ♂ 14.10. (SÁ, YK). – Fit undir Eyjafjöllum, ♂ 14.10. (SÁ). – Núpur undir Eyjafjöllum, ♀ 14.10., ♀ 22.10. (SÁ, YK ofl). – Seljaland undir Eyjafjöllum, ungu ♂ 14.10. (SÁ, YK). – Skarðshlíð undir Eyjafjöllum, ♂ 14.10. (SÁ, YK). – Hvolsvöllur, ♂ 6.11. (Þorsteinn Jónsson).
A-Skaft: Kálfafellsstaður í Suðursveit, ♀ 6.-7.6. (YK ofl), ♀ 4.11. (DB, GP, GP, SÁ). – Kvísker í Öræfum, syngjandi ♂ 21.-22.6. (HB), ♂ 21.10., ♂ og ♀ 4.11. (HB). – Höfn, tveir ♂ 13.10., ♂ og ♀ 2.11., fimm ♂ og ♀ 3.11., þrír ♂ og tveir ♀ 4.11., ♀ 5.-6.11., ♂ 9.11., 10.11., ♂ 4.12. (BA, BB ofl). – Horn í Nesjum, ♂ 14.10. (BA ofl). – Jaðar í Suðursveit, tveir ♀ 14.10. (BB, SÁ, YK). – Borgir í Nesjum, ♀

2.11. (BB). – Nesjahverfi í Nesjum, ♂ og ♀ 2.11. (BB). – Brunnhóll á Mýrum, ♂ 4.11. (DB, GP, GP, SÁ). – Hali í Suðursveit, tveir ♂ 4.11. (DB, GPH, GP, GP, SÁ, YK), tveir ♂ og ♀ 7.-9.11. (BA ofl). – Hlíð í Lóni, ♂ 4.11. (DB, SÁ). – Miðsker í Nesjum, ♂ og ♀ 4.11. (DB, GP, GP, SÁ). – Reynivellir í Suðursveit, ♀ 4.11. (GP, SÁ). – Skálafell í Suðursveit, ♂ og ♀ 4.11. (GPH, YK). – Framnes í Nesjum, ♀ 5.-8.11. (BA). – Grænahlíð í Lóni, ♀ 11.12. (BA, EBR, SÁ).
Vestm: Vestmannaeyjabær, ♀ 14.10. (DB, EÓP, GP, PeL), þrír ♂ og tveir ♀ 16.10. (GPH, YK ofl), 26.10., tveir 28.10., 3.11. (Ingi Sigurjónsson).
N-Þing: Þórshöfn, 8.10. (GG). – Raufarhöfn, tveir ♂ 16.10. (GÖB).

34. mynd. Dvalsöngvari *Acrocephalus agricola*. Brekka í Lóni, 18. september 2004. – Daníel Bergmann.

33. mynd. Elrisöngvari *Acrocephalus dumetorum*. Stafnes á Miðnesi, 16. október 2004. – Daníel Bergmann.

S-Þing: Höfði í Mývatnssveit, ♀ 24.10. (DB, MR, MvD).

2003: Gull: Mosfellsbær, ♂ 26.-29.12.2003 (Guðmundur Halldórsson).

Garðsöngvari *Sylvia borin* (124,365,11) Evrópa og Mið-Asía. – Frekar fáir garðsöngvarar fundust að þessu sinni.
Árn: Eyrarbakki, 13.10. (YK). – Selfoss, 13.-31.10. (ÖÓ ofl).

Gull: Þorbjörn við Grindavík, 16.9. (JB, MZ, YK). – Garðskagi í Garði, 10.10. (GP).

Rang: Tumastaðir í Fljótshlíð, 3.10. (HÓ, ÖÓ).

A-Skaft: Skálafell í Suðursveit, 9.9., 2.10. (BA). – Höfn, 14.10. (BB), 2.11. □ (BA, BB).

Vestm: Vestmannaeyjabær, 4.10. (JB, MZ), 14.10. □ (DB, GP, PeL).

Hauksöngvari *Sylvia nisoria* (30,56,10) Mið-Evrópa austur í Mið-Asíu. – Hauksöngvari er tíður flækingur sem finnst frá ágústlokum og fram í byrjun nóvember. Övenju margir sáust þetta árið.

Rang: Tumastaðir í Fljótshlíð, ungf 3.-10.10. □ (HÓ, ÖÓ), 35. mynd.

A-Skaft: Hali í Suðursveit, ungf 10.-11.8. (BB, GPH, Hallgrímur Gunnarsson ofl), 1.-3.9. (BA). – Höfn, ungf 12.8. □ (BA, BB), 11.10. (BA), 2.11. □ (BA, BB). – Horn í Nesjum, 31.8. (BA).
V-Skaft: Kálfafell í Fljótshverfi, ungf 14.10. (SÁ, YK).

Skag: Langhús í Fljóttum, ársgamall ♀ 3.9. □ (Þorlákur Sigurbjörnsson).

Vestm: Vestmannaeyjabær, ungf 2.10. (GP, GP, SÁ, YK ofl).

Netlusöngvari *Sylvia curruca* (44,116,16) Evrópa til Mið-Asíu. – Árlegur flækingur sem sést oftast í september og október. Fjöldinn er með mesta móti, aðeins tvisvar sinnur hafa þeir verið jafn margir eða fleiri. – 36. og 37. mynd.

Árn: Eyrarbakki, 13.-14.10. (PeL, YK ofl).

Rang: Núpur undir Eyjafjöllum, 19.9. (EBR, SR). – Þorvaldseyri undir Eyjafjöllum, 19.9. (JB, MZ, SÁ, YK).

A-Skaft: Höfn, 25.-29.8. □ (BA, BB). – Horn í Nesjum, 3.9. (BA). – Hellisholt á Mýrum, 12.9. (BA), tveir 13.-19.9. □ (BB ofl). – Kvísker í Öræfum, 26.9., 16.10. (HB). – Breiðabólstaður í Suðursveit, 9.-13.10. (BA). – Svínafell í Öræfum, fd 28.10. (Þorlákur Magnússon).

Vestm: Vestmannaeyjabær, 2.-3.10. (GP, GP, SÁ, YK), 14.10. (DB, GP, PeL).

N-Ping: Kópasker, 17.9. (GÖB). – Raufarhöfn, 25.9. (AÖS, GH, GÖB).

S-Ping: Mánárþakki á Tjörnesi, 28.9. (Sigurlaug Egilsdóttir ofl).

Pyrnisöngvari *Sylvia communis* (7,23,3)
N-Afríka, sunnanverð Skandinavía og Evrópa austur í Mið-Asíu. – Hefur nú sést árlega síðan 2000. Sést aðallega frá miðjum september fram í byrjun nóvember.

Gull: Hvalsnes á Miðnesi, 2.10. (JB, MZ ofl).

A-Skaft: Hellisholt á Mýrum, 12.9. (BA).

N-Ping: Ásmundarstaðir á Melrakkaslétu, ungf 7.10. (GH, GÖB, Pétur Þorsteinsson).

Norðsöngvari *Phylloscopus borealis* (0,2,1)

Nyrst í Evrópu, N-Asía og V-Alaska. – Mjög sjaldgæfur haustflækingur. Fyrri norðsöngvarar fundust á Selfossi 1996 og undir Eyjafjöllum 1999.

A-Skaft: Höfn, 30.9.-3.10. □ (BA, BB ofl), 38. mynd.

Hnoðrasöngvari *Phylloscopus inornatus* (17,64,8)

N- og Mið-Asía. – Í Asíu lifa tvær tegundir sem eru náskyldar hnoðrasöngvara sem flækjast einnig til V-Evrópu. Þetta eru hlíðasöngvari *P. humei* og kollsöngvari *P. proregulus*. Nokkra furðu vekur að þeir skuli enn ekki hafa fundist hér, en þessar tegundir þarf að hafa í huga við greiningu hnoðrasöngvara. Atta fuglar er það mesta sem um getur á einu ári.

Gull: Þorbjörn við Grindavík, 16.10. (GP, GP, SÁ).

A-Skaft: Höfn, 3.10. (BB ofl), 13.-14.10. (BA, BB). – Skálafell í Suðursveit, 14.10. (BB).

N-Ping: Sigurðarstaðir á Melrakkaslétu, fd 21.9. ☆ (Dániel Valgarðsson). – Ferjubakki í

35. mynd. Hauksöngvari *Sylvia nisoria*. Tumastaðir í Fljótshlíð, 6. október 2004. – Hrafn Óskarsson.

Öxarfirði, 8.10. (GÖB). – Syðri-Brekkur á Langanesi, 13.10. (GH, GG).

Vestm: Vestmannaeyjabær, 4.10. (JB, MZ).

Grænsöngvari *Phylloscopus sibilatrix* (15,40,3)

Evrópa til Úralfjalla. – Fyrst og fremst haustflækingur eins og aðrir söngvarar og alls ekki árviss.

A-Skaft: Höfn, 12.-13.8. □ (BA, BB), 39. mynd, 19.9. (BA). – Nesjahverfi í Nesjum, 13.8. (BB).

Gransöngvari *Phylloscopus collybita* (266,792,48)

Evrópa og Asía. – Algengur haust-

flækingur. Fjöldinn er í hærra lagi nú. Tveir sáust um voríð.

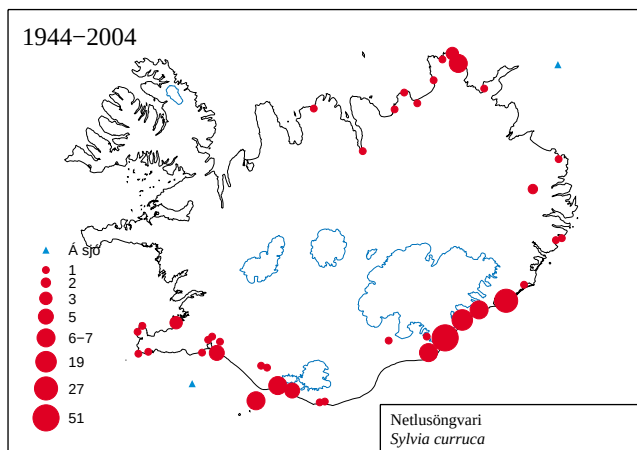
Árn: Selfoss, 13.10. (ÖÖ). – Eyrarbakki, 14.10. (HIÓ ofl).

Gull: Þorbjörn við Grindavík, 7.-9.10. (JB, MZ, YK ofl). – Garður, 15.10. (DB, PeL). – Seltjörn í Reykjanesbæ, 21.10. (YK). – Háibjalli á Vatnsleysuströnd, 25.10. (GPH).

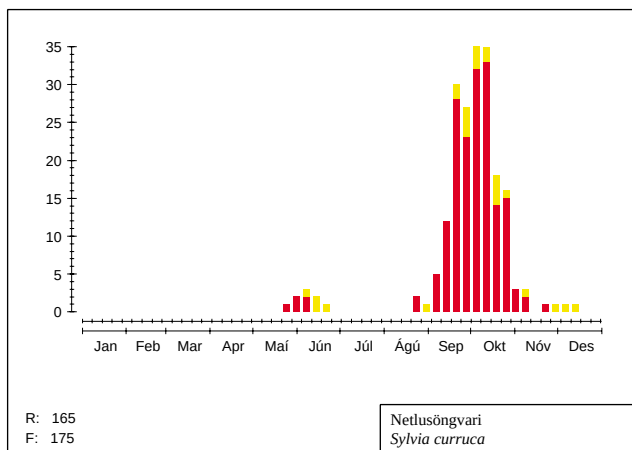
S-Múl: Stöðvarfjörður, 23.10. (DB, MR, MvD).

Rang: Þorvaldseyri undir Eyjafjöllum, 14.10. (SÁ, YK). – Hvolsvöllur, 22.10. (DB, MR, MvD).

A-Skaft: Reynivellir í Suðursveit, 4.4. (BA, EBR, SÁ, YK), tveir 24.4., 26.4. (BA ofl), tveir 7.11., 9.11. (BA ofl). – Hali í Suðursveit, 8.8. (BB, RR), 13.10. (BA), tveir 4.11. (DB, GPH, GP, GP, SÁ, YK), fjórir 7.11., 9.11. □ (BA ofl). –

36. mynd. Fundarstaðir og fjöldi netlusöngvara *Sylvia curruca* á Íslandi til og með 2004. – Location and number of Lesser Whitethroat *Sylvia curruca* in Iceland up to and including 2004.

37. mynd. Fjöldi netlusöngvara á Íslandi eftir vikum til og með 2004. Rauðu súlurnar sýna hvenær fuglarnir fundust, en þær gulu athuganir eftir fyrstu vikuna. – Weekly occurrence of Lesser Whitethroat in Iceland up to and including 2004. Red columns show the week of discovery and yellow columns all observations after the first week (for birds that were seen more than one week).

38. mynd. Norðsöngvari *Phylloscopus borealis*. Höfn, 30. september 2004.
– Brynjúlfur Brynjólfsson.

Horn í Nesjum, 26.8. (BB), 1.-2.10. (BA ofl). – **Hof í Örfum**, 19.9. (MZ). – **Höfn**, 30.9.-3.10., 13.10., 22.10. □, 23.-24.10., 29.10., 1.-2.11., tveir að auki 2.11., þrír 3.11., fjórir 4.11., tveir 5.11., þrír 6.11., 7.11., 10.-13.11., tveir 14.11. (BA, BB ofl). – **Skálafell í Suðursveit**, 30.9.-2.10. (BA ofl), 14.10. (BB). – **Árnanes í Nesjum**, 3.11. (BB), náðist og var sleppt sama dag á Höfn. – **Kvísker í Örfum**, 5.11., tveir 9.11. (HB).
V-Skaft: **Kirkjubæjarklaustur**, 14.10. (SÁ, YK).
Skag: **Langhús í Fljótum**, 4.-6.11. □ (Þorlákur Sigurbjörnsson).
Vestm: **Vestmannaeyjabær**, 14.10. (DB, EÓP, GP, PeL).
N-Þing: **Raufarhöfn**, 7.10. (GH, GÖB, Pétur Þorsteinsson). – **Kópasker**, 20.-26.10. (GÖB).

– **Pórshöfn**, 7.-8.10., 15.10. (GG). – **Syðri-Brekkur á Langanesi**, 15.10. (GG).

Laufsöngvari *Phylloscopus trochilus* (88,452,41)

Evrópa og norðanverð Asía. – Algengur haustflækingur. Fjöldinn með því mesta sem gerist, en þeir hafa þó einu sinni verið fleiri (1988). Einn sást um vorið.

Gull: **Arfadalsvík í Grindavík**, 9.9. (EBR, SÁ). – **Háibjalli á Vatnsleysuströnd**, 12.9. (Ingibjörn Hafsteinsson, KM). – **Seltjörn í Reykjanesbæ**, 17.9. (JB, MZ). – **Þorbjörn við Grindavík**, 18.9. (Ingibjörn Hafsteinsson, KM), 7.10. (JB, MZ, YK).

Rang: **Fit undir Eyjafjöllum**, 12.9. (EBR, GP, SÁ). – **Núpur undir Eyjafjöllum**, 12.9., 19.9. □

39. mynd. Grænsöngvari *Phylloscopus sibilatrix*. Höfn, 12. ágúst 2004.
– Brynjúlfur Brynjólfsson.

(EBR, GP, SÁ ofl), 40. mynd. – **Þorvaldseyri undir Eyjafjöllum**, 12.9. (EBR, GP, SÁ).

A-Skaft: **Reynivellir í Suðursveit**, 30.5.-4.6. (YK ofl), 11.8. (BB, YK), 1.9. (BA, BB), þrír 9.9. (BA). – **Hali í Suðursveit**, 8.-10.8. (BB, RR), 3.-4.9. (BA ofl), þrír 30.9. (BA, BB). – **Borgir í Nesjum**, 11.8. (BB, YK), tveir 6.-9.9. □, 11.9., 17.9. (BA, BB). – **Kálfaellsstaður í Suðursveit**, 11.8. □ (BB, YK). – **Höfn**, 12.8., tveir 2.9., 17.-20.9., 4.10. (BA, BB). – **Horn í Nesjum**, 26.8. □, 2.9. (BB). – **Jaðar í Suðursveit**, 1.-2.9., 9.9. (BA ofl). – **Hellisholt á Mýrum**, tveir 13.9., 18.-19.9. (BB ofl). – **Vík í Lóni**, 18.9. (JB, MZ, SÁ, YK). – **Brunnhóll á Mýrum**, 2.10. (BA). – **Skálafell í Suðursveit**, 2.10. (BA), 14.10. (BB). – **Kvísker í Örfum**, 7.10. (HB).

Snæf: **Bjarnarfoss í Staðarsveit**, 14.9. (GPB).

Vestm: **Vestmannaeyjabær**, 16.10. (GPB, YK).

N-Þing: **Pórshöfn**, 7.10. (GG), 13.10. (GH, GG).

Ógreindir *Phylloscopus söngvarar* (113,318,3)

Hér er í langflestum tilfellum um að ræða gran- eða laufsöngvara, sem ekki tókst að greina með vissu til tegundar.

Gull: **Þorbjörn við Grindavík**, hljóð 16.9. (JB, MZ, YK). – **Seltjörn í Reykjanesbæ**, „grans“ 16.10. (RR).

Rvík: **Hólmgarður**, 14.10. (Arndís Ö. Guðmundsdóttir).

Glókollur *Regulus regulus* (114,410+,-) Evrópa og slitrótt í Asíu. – Eftir stóru glókkollagönguna haustið 1995 hafa glókollar sést á öllum árstímum. Þeir hófu að verpa hér 1999. Glókollar sáust mjög víða árið 2004 og hafa án efa orpið á allmörgum stöðum, en ungar sáust einungis í Hallormsstaðaskógi. Úttekt var gerð á útbreiðslu glókolla á Vesturlandi 2003-2004 (Róbert A. Stefánsson & Sigrún Bjarnadóttir 2005). Nefndin hvetur fuglaskoðara til að senda inn upplýsingar um glókolla svo hægt sé að fylgjast nákvæmar með landnámi tegundarinnar hér á landi og sveiflum í stofninum.

Árn: **Ásólfisstaðaskógur í Þjórsárdal**, nokkrir 12.1. (HÓ). – **Selhóll í Grímsnesi**, 8.2. (EBR, SÁ, YK). – **Hagavík í Grafningi**, amk tíu 5.3. (HÓ). – **Þrastaskógur í Grímsnesi**, nokkrir 19.9. (JÓH, Sighildur Sigurðardóttir). – **Hlíðarendi í Ölfusi**, 26.9. (JB, MZ, YK). – **Selfoss**, fimm 6.10., 4.11., 27.-29.11., 21.12., tveir 26.12. (ÖÓ ofl). – **Þingvellir**, fjórir 16.10. (Guðmundur G. Ludwigsson).

Borg: **Dragháls í Svínadal**, 21.4. (RAS, SB). – **Stóribotn á Hvalfjarðarströnd**, 21.4. (RAS, SB). – **Vatnaskógur í Svínadal**, þrír 21.4. (RAS, SB). – **Fitjar í Skorradal**, 22.4. (RAS, SB). – **Hvammur í Skorradal**, sex 22.4 (RAS, SB), tugir 4.-6.6. (DB, GAG, KHS, ÓE). – **Litla-Drageyri í Skorradal**, sex 22.4. (RAS, SB). – **Stálpastaðir í Skorradal**, amk fimm 22.4. (RAS, SB), tugir 4.-6.6. (DB, GAG, KHS, ÓE). – **Stóra-Drageyri í Skorradal**, 22.4. (RAS, SB). – **Bær í Bæjarsveit**, fimm 23.4. (RAS, SB). – **Efri-Hreppur í Andakíl**, þrír 23.4. (RAS, SB). – **Logaland í Reykholtssdal**, tveir 23.4. (RAS, SB). – **Lundur í Lundar-**

reykjadal, tveir 23.4. (RAS, SB). – Oddsstaðir í Lundaerreykjadal, 23.4. (RAS, SB). – Húsafell í Hálsasveit, þrír 21.–24.10. (Kristján S. Kristjánsson, Petronella Kristjánsdóttir).

Dal: Ytrafell á Fellsströnd, fimm 10.5. (RAS, SB).

Eyf: Kjarnaskógur á Akureyri, tveir 25.2., 29.4. (KHS ofl), amk átta 20.9., ellefu 21.9., amk átta 25.9., sex 9.10. (STh ofl). – Vaglar á Pelamörk, 27.2. (KHS).

Gull: Víðilsstaðahlíð í Garðabæ, 11.1. (KHS). – Víðilsstaðir í Garðabæ, amk þrír 1.2. (KHS). – Varmá í Mosfellssveit, nokkrir 29.2. (EBR). – Fossá í Kjós, amk þrír 11.4, amk tveir 29.5. (KHS). – Þorbjörn við Grindavík, tveir 12.4., tveir 31.5., annar syngjandi, tveir 12.8., nokkrir 7.9., margir 10.9., amk tíu 16.9., um tuttugu 17.9., um tíu 26.9., tíu 7.10., sex 12.10., amk tíu 17.10., fimm 21.10., þrír 31.10., 7.11., tveir 10.11. (ýmsir). – Seltjörn í Reykjanesbæ, níu 26.9. (JB, MZ, YK). – Seltjarnarnes, 30.10. (KHS). – Höfðaskógur í Hafnarfirði, tveir 31.10. (KHS). – Vatnsendi í Kópavogi, 22.12. (KHS).

A-Hún: Gunnfríðarstaðir í Langadal, 26.9. (KHS).

N-Múl: Hákonarstaðir á Jökuldal, 6.9. (Gréta D. Þórðardóttir, Páll H. Benediktsson). – Seyðisfjörður, amk þrír 27.10. (RE, Sólveig Sigurðardóttir).

S-Múl: Hafnarnes í Fáskrúðsfirði, 4.4. (EBR, SÁ, YK). – Egilsstaðir, syngjandi 14.5. (Ólafur K. Nielsen, Þorvaldur Björnsson). – Hallormsstaður í Hallormsstaðarskógi, fimm ungar 11.6. (BB), amk 60 fuglar 17.8. (Kristján S. Kristjánsson, Petronella Kristjánsdóttir, Sigríður Árnadóttir).

Mýr: Gilsbakki í Hvítársíðu, tveir 26.4. (RAS, SB). – Norðurtunguskógur í Þverárhlið, tveir 26.4. (RAS, SB). – Einkunnir við Borgarnes, þrír 28.4. (RAS, SB). – Hvammur í Norðurárdal, fjórir 28.4. (RAS, SB). – Jafnaskarð í Stafholtstungum, fimm 28.4. (RAS, SB). – Stóruskógar í

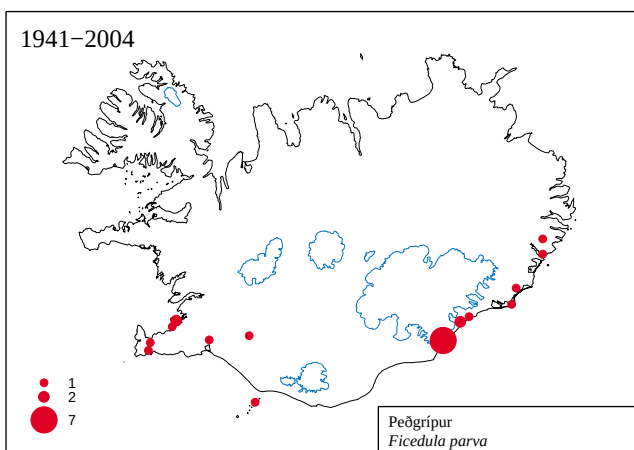
40. mynd. Laufsöngvari *Phylloscopus trochilus*. Núpur undir Eyjafjöllum, 19. september 2004. – Daníel Bergmann.

Stafholtstungum, tveir 28.4. (RAS, SB). – Svignaskarð í Borgarhreppi, tveir 28.4. (RAS, SB), amk sex 29.9. (Hrafn Svavarsson). – Grenjar á Mýrum, tveir 15.8. □ (Sveinn O. Snæland). – Laxfoss í Stafholtstungum, fd 6.9. (Sturla Friðriksson).

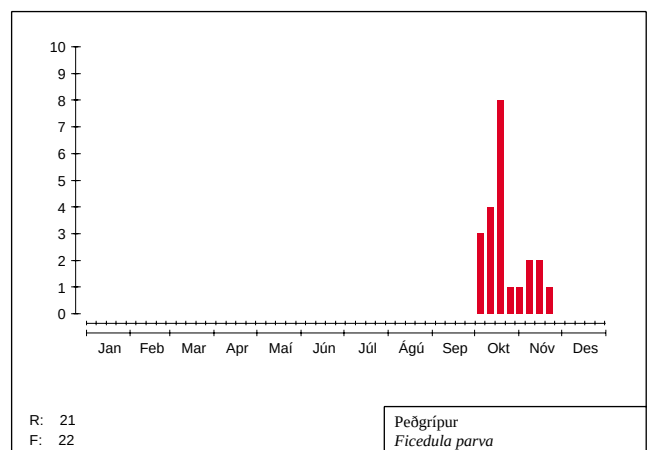
Rang: Hvolsvöllur, 13.3., 6.4. (Tryggvi S. Bjarnason), 14.10. (Tryggvi S. Bjarnason). – Seljaland undir Eyjafjöllum, þrír 16.3. (BA, BB), tveir 12.9. (EBR, GP, SÁ), sex 19.9., 14.10. (DB, EBR, GP, GP, SR ofl). – Tumastaðir og nágr í Fljótshlíð, tveir syngjandi 18.4. og fram í maí, margir um haustið og fram í fyrri hluta desember (HÓ). – Þorvaldseyri undir Eyjafjöllum, 12.9. (EBR, GP, SÁ), fjórir 19.9. (JB, MZ, SÁ, YK). – Nauthúsagil undir Eyjafjöllum,

15.9. (HÓ). – Hvammur undir Eyjafjöllum, 19.9. (JB, MZ, SÁ, YK). – Núpur undir Eyjafjöllum, 19.9. (DB, EBR, GP, GP, SR), 14.10. (SÁ, YK). – Skarðshlíð undir Eyjafjöllum, tólf 19.9. □ (JB, MZ, SÁ, YK). – Varmahlíð undir Eyjafjöllum, þrír 19.9. (JB, MZ, SÁ, YK). – Ásólfsskáli undir Eyjafjöllum, 3.10., 14.10. (ÖÖ ofl).

Rvík: Skógræktin í Fossvogi, amk fimmtán 5.1., margir 12.1., fimm 18.1., 29.1. tveir 2.2., þrír 7.2., amk fjórir 21.2., 22.2., 26.2., nokkrir 29.2. (BA, SÁ ofl), 9.7. (GP), nokkrir 6.9. (EBR). – Öskjuhlíð, syngjandi 14.3., 25.4. (KHS), amk tuttugu 12.10. (KHS). – Laugardalur, syngjandi 22.4. (GPH), 21.9., þrír 5.10., 12.10. (KHS). – Kirkjugarðurinn í Fossvogi, 9.7. (GP). – Hljóm-

41. mynd. Fundarstaðir og fjöldi peðgrípa *Ficedula parva* á Íslandi til og með 2004. – Location and number of Red-breasted Flycatcher *Ficedula parva* in Iceland up to and including 2004.

42. mynd. Fjöldi peðgrípa á Íslandi eftir vikum til og með 2004. Rauðu súlurnar sýna hvenær fuglarnir fundust, en þær gulu athuganir eftir fyrstu vikuna. – Weekly occurrence of Red-breasted Flycatcher in Iceland up to and including 2004. Red columns show the week of discovery and yellow columns all observations after the first week (for birds that were seen more than one week).

43. mynd. Rósafluga *Carpodacus erythrinus*. Hali í Suðursveit, 30. september 2004. – Brynjólfur Brynjólfsson.

skálagarðurinn, 30.10., 15.11. (GAG). – Heiðmörk, tveir 4.12. (GAG).

A-Skaft: Brekka í Lóni, þrír 28.1. (GP, SÁ), þrír 18.9. (DB, EBR). – Grænahlið í Lóni, margir 28.1. (BA, GPH, GP, GP, SÁ, YK), nokkrir 18.9. (DB, EBR, GP, GP). – Reynivellir í Suðursveit, fjórir 11.8., tveir 25.9.-4.10. (BA ofl). – Borgir í Nesjum, tveir 30.8., 20.9. (BA, BB). – Horn í Nesjum, 4.-6.9., tveir 20.9. (BB). – Hellisholt á Mýrum, þrír 13.9., 25.9. (BB ofl). – Karl í Lóni, tveir 18.9. (DB, EBR, GP, GP). – Kvísker í Örafum, tveir 25.9. (BB ofl). – Höfn, 27.9.-3.10. □, tveir 4.10., tveir 7.10.

44. mynd. Dómpápi *Pyrrhula pyrrhula*. Tumastaðir í Fljótshlíð, 6. nóvember 2004. – Hrafn Óskarsson.

(BB). – Skálafell í Suðursveit, tveir 28.9.-4.10. (BB ofl). – Hraunkot í Lóni, 17.10. (BB).

V-Skaft: Fagradalur í Mýrdal, fimm 19.9. (DB, EBR, GP, GP, SR), tveir 14.10. (SÁ, YK). – Kirkjubæjarklaustur, fimmtán 23.9. (JB, MZ). – Vík í Mýrdal, fjórir 23.9. (JB, MZ). – Hnausar í Meðallandi, 16.10. (Hrafn Svavarsson).

Skag: Reykjahóll við Varmahlíð, 29.2. (KHS).

Snæf: Saurar í Helgafellssveit, átta 11.5. (RAS, SB). – Vatnsdalur í Helgafellssveit, tveir 11.5. (RAS, SB).

N-Þing: Ferjubakki í Öxarfirði, syngjandi 29.4. (GH), 8.10. (GÖB). – Leirhöfn á Melrakkaslétu, 25.9. (AÖS, GH, GÖB). – Valþjófsstaðir í Núpasveit, 25.9. (AÖS, GH). – Raufarhöfn, tveir 7.10. (GH, GÖB, Pétur Þorsteinsson). – Ásbýrgi í Kelduhverfi, tveir 20.10., 23.10., þrír 27.10. (AÖS ofl).

S-Þing: Vaglaskógur í Fnjóskadal, amk fimm 11.8. (GH). – Húsavík, tveir 14.8. (GH). – Hrísteigur í Reykjavhverfi, 12.9. □ (Hulda J. Jónasdóttir).

Grágripur *Muscicapa striata* (19,85,1) N-Afríka og Evrópa austur í Mið-Asíu. – Nær árlegur flækingur sem sést bæði vor og haust, en þó mun meira á haustin. **A-Skaft:** Höfn, 20.9. (BB).

Peðgripur *Ficedula parva* (9,12,1) Mið- og A-Evrópa, SV-Asía til Kyrrahafs. – Peðgripur er sjaldgæfur flækingur. Allir hafa sést eftir októberbyrjun. – 41. og 42. mynd.

A-Skaft: Horn í Nesjum, ungf 14.10. □ (BA ofl).

Flekkugripur *Ficedula hypoleuca* (17,63,1) Evrópa austur í Mið-Asíu og N-Afríka. – Flekkugripur sjást fyrst og fremst í september og október.

Rvík: Kirkjugarðurinn við Suðurgötu, 15.10. (EÓP ofl).

Laufglói *Oriolus oriolus* (4,7,1) Evrópa, NV-Afríka og Asía. – Sjaldgæfur flækingur, sem sést aðallega á vorin. **A-Skaft:** Jaðar og nágr í Suðursveit, 6.-8.6. □ (GH, Tandri Gauksson ofl).

Þyrnisvarri *Lanius collurio* (2,7,1) Evrópa og Asía. – Mjög sjaldgæfur flækingur sem sást síðast 1999. **N-Þing:** Þórshöfn, ungf 29.9. □ (GH ofl).

Dvergkráka *Corvus monedula* (93,164,1) Evrópa, NV-Afríka og V-Asía. – Dvergkrákur hafa tvisvar sinnum komið í stórum hópum (1975 og 1991), en eru annars fremur sjaldséðar. **A-Skaft:** Höfn, 10.-17.4. □ (Þórir Snorrason ofl).

Bláhrafn *Corvus frugilegus* (200,428,4) Evrópa og Asía. – Bláhragnar hafa verið sjaldséðir á undanförunum árum rétt eins og dvergkrákur.

N-Múl: Seyðisfjörður, 4.-8.4. □ (RE, Sólveig Sigurðardóttir ofl).

Rvík: Skógræktin og nágr í Fossvogi, ungf 6.2.-7.3. □ (GP ofl).

A-Skaft: Höfn, ungf 15.10.-4.11. □ (BB ofl). – Nesjahverfi í Nesjum, ungf 21.10.-2.11. (BA ofl).

Gráspör *Passer domesticus* (16,12,0) Upphafleg heimkynni í Evrópu og N-Afríku, en verpur nú víða um heim vegna flutninga af mannavöldum. – Gráspörvar hafa orpið á Hofi á hverju ári síðan 1985.

A-Skaft: Hof í Örafum, nokkrir fuglar sáust allt árið, flestir tíu 28.1. og amk tíu 9.8. □ (ýmsir), óvíst hversu margir urpu og hve oft.

Bókfinka *Fringilla coelebs* (198,553,14) Evrópa, N-Afríka og V-Asía. – Algengur flækingur og hefur orpið hér á landi. Fjöldinn var undir meðallagi.

Árn: Selfoss, ♀ 13.11.2003 til 7.4., annar ♀ að auki 27.-30.3. (ÖÖ).

S-Múl: Miðhús við Egilsstaði, syngjandi ♂ 10.-11.6. (BB ofl).

Rang: Ásólfsskáli undir Eyjafjöllum, ♀ 22.2. (SÁ, YK). – Seljaland undir Eyjafjöllum, ♀ 14.-16.3. (GP, YK ofl).

Rvík: Skógræktin í Fossvogi, ♀ 5.1. (BA, SÁ), ♂ og ♀ 10.-11.1., ♂ 12.1. (KM ofl), ♂ og tveir ♀ 14.1. (YK), fjórar 19.1., þrjár 29.1. (Jarmo Koistinen ofl), ♂ og tveir ♀ 1.2., ♂ 13.2., tvær

Fjöldi fuglategunda í árslok 2004 The Icelandic list by end of 2004

Flokkur A – Category A :	355
Flokkur B – Category B :	8
Flokkur C – Category C :	3
Samtals – Total :	366
Flokkur D – Category D :	2
Flokkur E – Category E :	2

15.2. (YK ofl), amk fimm 21.2. (KM), tveir ♂ og ♀ 22.2. (EBR ofl).

A-Skaft: *Grænahlið í Lóni*, ♀ 25.-28.1. □ (BA ofl). – *Höfn*, ♀ 25.1. (BA), ♂ 9-19.5. □ (BB), tveir ♀ 9.5. (BA). – *Reynivellir í Suðursveit*, ♀ 9.9. (BA).

Fjallafinka *Fringilla montifringilla* (920,1606,49)

N- og NA-Evrópa og norðanverð Asía til Kyrrahafs. – Algengur flækingur og hefur orpið hér á landi. Fjöldinn var undir meðallagi. Fuglar sáust syngjandi á tveimur stöðum, en ekkert varp var staðfest.

Árn: *Selfoss*, ♀ 3.11.2003 til 7.4. (ÖÖ).

S-Múl: *Egilsstaðir*, syngjandi ♂ 24.5. (Skarp-héðinn Þórisson).

Rang: *Hvolsvöllur*, 20.-22.10. □ (Steinunn Arnardóttir ofl). – *Seljaland undir Eyjafjöllum*, tvær 22.10. (DB).

Rvík: *Skógræktin í Fossvogi*, ♂ 5.1. (BA, SÁ), fimm 10.1.-1.2., tvær 15.2., ♀ 22.-27.2., þrír ♀ 29.2. (KM ofl), syngjandi ♂ 20.-25.6. (EBR ofl). – *Kirkjugarðurinn í Fossvogi*, ♂ og tveir ♀ 16.3. (YK).

A-Skaft: *Brekka í Lóni*, ♂ fld 28.1. □ (GPH, GP, SÁ, YK), fjórar 20.9. (BA, HB). – *Hali í Suðursveit*, tveir ♂ og ♀ 24.4. (BA), ♂ og fjórir ♀ 26.4. □ (BB), ♂ 13.10. (BA). – *Kvísker í Örafum*, þrír ♂ og tveir ♀ 25.4., þrjár 28.-29.4., ♂ 30.4., tveir ♂ 3.5. (HB). – *Höfn*, ♂ 28.4. (BB), 24.10. (BA), fimm 26.10. (BB). – *Hof í Örafum*, 19.9. (SÁ, YK). – *Jaðar í Suðursveit*, ♂ 14.10. (BB, SÁ, YK), ♀ 23.10. (BA). – *Stafafell í Lóni*, tveir ♂ og tveir ♀ 17.10. □ (BB), 4.11. (DB, GP, GP, SÁ). – *Brunnar í Suðursveit*, tvær 23.10. (BA). – *Reynivellir í Suðursveit*, ♀ 23.10. (BA). – *Brunnhóll á Mýrum*, 4.11. (DB, GP, GP, SÁ).

Vestm: *Vestmannaeyjabær*, tvær 14.10. (DB, EÓP, GP, PeL).

N-Þing: *Vikingavatn í Kelduhverfi*, ♂ 28.9. (JB, MZ, YK). – *Hestamöl á Melrakkaslétu*, ♂ 16.10. (GÖB). – *Lundur í Öxarfirði*, ♂ 22.10. (GÖB).

Barrfinka *Carduelis spinus* (43,166,5)
Slitrótt í Evrópu og Asíu. – Nær árlegur flækingur hin síðari ár.

A-Skaft: *Jaðar í Suðursveit*, ♀ 3.9. (BA). – *Brunnhóll á Mýrum*, ♀/ungf 18.9. □ (EBR, DB, GP, GP, JB, MZ, SÁ, YK). – *Smyrlabjörg í Suðursveit*, ungf 18.9. □ (GP ofl), ♂ 30.9. (BA, BB). – *Skálafell í Suðursveit*, ♀/ungfugl 25.9. (GP, GP, SÁ ofl), tvær 26.9.-4.10. (RR ofl).

Krossnefur *Loxia curvirostra* (945,2341,2)
Evrópa, Asía og N-Ameríka. – Annað slagð koma krossnefir í stórum hópum, en þess á milli sjást stundum stakir fuglar hér og þar.

Rang: *Tumastaðir í Fljótshlíð*, ♀ 3.9.-31.12. (HÓ).

A-Skaft: *Kvísker í Örafum*, 25.10. (HB).

Rósafinka *Carpodacus erythrinus* (13,54,12)

NA-Evrópa og miðbik Asíu til Kyrrahafs.

45. mynd. Sportittlingur *Calcarius lapponicus*. Hof í Örafum, 28. janúar 2004. – Yann Kolbeinsson.

– Aldrei hafa svo margar rósafinkur sést á einu ári. Þær finnast aðallega á haustin en stöku sinnum í maí og júní.

Gull: *Porbjörn við Grindavík*, tveir ungf 16.9. (JB, MZ, YK). – *Reykjanes*, ungf 9.10. □ (EBR, GP, JS, KM, SÁ).

Rang: *Tumastaðir í Fljótshlíð*, ungf 10.-13.10. □ (HÓ).

A-Skaft: *Skálafell í Suðursveit*, ungf 10.9. □ (BB ofl). – *Brekka í Lóni*, ungf 18.-20.9. (BA ofl). – *Horn í Nesjum*, ungf 18.9. (DB, EBR, GP, GP). – *Vík í Lóni*, tveir ungf 18.9. □ (DB, EBR, GP, GP ofl). – *Smyrlabjörg í Suðursveit*, 26.9. (GPH, RR). – *Hali í Suðursveit*, ungf 30.9. □ (BA, BB), 43. mynd.

Vestm: *Vestmannaeyjabær*, ungf 14.-16.10. (DB, GP, PeL ofl).

Dómpápi *Pyrrhula pyrrhula* (21,129,28)
Evrópa og Asía. – Dómpápar eru alls ekki árlegir og er þetta einungis í annað sinn sem umtalsverður fjöldi sést. Það gerðist einnig veturinn 1994-1995 og voru þá reyndar nokkru fleiri.

Á sjó: 45 sjóm út af Stokksnesi, ♂ 28.-29.10. □ (Einar Ásgeirsson, Svanhildur Egilsdóttir ofl).

N-Múl: *Seyðisfjörður*, ♂ og ♀ 22.10. (Helga Emilsdóttir), ♂ 6.12. til 9.1.2005 (RE). – *Bakkafjörður*, ♂ 25.10. □ (Kristinn Pétursson). – *Stöðvarfjörður*, tveir ♂ og ♀ 23.10. (DB, MR, MvD).

Rang: *Tumastaðir í Fljótshlíð*, ♂ og tveir ♀ 1.-5.11., ♂ og fjórir ♀ 6.-14.11., 44. mynd, þrír ♀ til 30.11., tveir ♀ til 7.12., ♀ til 28.12. □ (HÓ). – *Hlíðarendi í Fljótshlíð*, ♂ fd 25.12. □ ☆ (Benóný Jónsson).

Rvík: *Lækjarás*, ♂ og ♀ 25.11. (Birgir Albertsson).

A-Skaft: *Höfn*, ♀ 24.10., ♀ 5.11. □ (Þórir Snorrason ofl), ♂ og ♀ 7.11., ♀ 10.12., ♂ og ♀ 17.12. (BA ofl). – *Kvísker í Örafum*, ♀ 25.10., ♀ 5.11. (HB). – *Kálafellsstaður í*

Suðursveit, ♂ 27.10. (BB). – *Hali í Suðursveit*, ♀ 2.11. (Steinþór Torfason). – *Reynivellir í Suðursveit*, ♀ 4.-7.11. (Steinþór Torfason ofl).

V-Skaft: *Vík í Mýrdal*, tveir ♂ og ♀ 1.-2.11. (Guðný Helgadóttir).

N-Þing: *Presthólar í Núpasveit*, ♀ 27.10. (GÖB ofl).

Kjarnbítur *Coccothraustes coccothraustes* (1,13,3)

N-Evrópa, norðanverð Asía og N-Afríka. – Mjög sjaldgæfur flækingur. Þrír fuglar telst nokkuð gott, en slær þó ekki við metinu frá 2002, sex fuglum.

N-Þing: *Sævarland í Pistillfirði*, 15.4. (GG). – *Kollavík í Pistillfirði*, 20.4. (GG). – *Þórshöfn*, 21.4. (GG).

Sportittlingur *Calcarius lapponicus* (109,169,4)

Skandinavía, Íshafslönd Asíu og Ameríku, V- og SA-Grænland. Sjaldgæfur fargestur hér á landi. – Nú sást enginn fugl á SV-landi, þar sem þeir hafa þó verið tíðastir.

A-Skaft: *Hof í Örafum*, ♂ 28.-31.1. □ (BB ofl), 45. mynd. – *Höfn*, ♂ 20.4. □ (BA, BB ofl), 4.-5.9. □ (BA, BB).

Vestm: *Vík á Heimaey*, ungf 3.10. (GP, GP, MZ, SÁ, YK).

D-tegundir – D-category species

Ryðönd *Tadorna ferruginea* (0,2,3)

NV-Afríka, Eþíópía, SA-Evrópa og Asía. – Ryðendur hafa aðeins tvisvar áður fundist á Íslandi. Fyrst árið 1892 þegar sjö fuglar fundust, en þá vart við ryðendur um alla Evrópu. Þessi ganga er talin hafa komið frá náttúrulegum heimkynnum tegundarinnar. Svo birtust tvær rúmum 100 árum síðar, árið 1999, en

þá var löngu orðið vinsælt að hafa ryðendur í evrópskum andagörðum. Þær sleppa stundum og reglulega sjást fuglar í V-Evrópu sem talið er að hafi sloppið úr haldi. Ef til vill eru fuglar innan um sem eru af villtum uppruna, en þar sem flækingsfuglanefndir í nágrannalöndum okkar flokka allar ryðendur á síðari tímum í D-flokk fylgjum við fordæmi þeirra varðandi fuglana í Nesjum 2004 eins og gert var með þá sem sáust 1999. **A-Skaft:** *Hjarðarnes í Nesjum*, ♂ og tveir ♀ 9.6. □ (BB).

E-tegundir – E-category species

Svartsvanur *Cygnus atratus* (0,10,3) Ástralía og Nýja-Sjáland. Fuglar hafa verið fluttir til Evrópu og Kanada, þar sem þeir verpa í skruðgörðum. – Fullvíst er talið að svartsvanir sem hér sjást hafi sloppið úr haldi í Evrópu og eru þeir því settir í E-flokk. Svartsvanir hafa sést árlega síðan 1999.

Árn: *Ósabakki á Skeiðum*, 31.3. □ (Magnús Skúlason), talinn vera sami og á Þykkvabæ. **S-Múl:** *Rannveigarstaðir í Általirði*, 10.1.-12.3. (BA).

Rang: *Þykkvibær*, 11.-13.3. (Sigmar Pálmarsson), talinn vera sami og í Mýrdal.

A-Skaft: *Svínhólar og nágr í Lóni*, 9.4. (BB, GH, Tandri Gauksson), þrír 31.5., 20.6., 17.8. □, 15.9. (BB), taldir vera sömu og árið áður. – *Vagnsstaðir og nágr í Suðursveit*, 24.4.-6.6. (BA öfl). – *Hjarðarnes í Nesjum*, 18.6. (BB). **V-Skaft:** *Fagridalur í Mýrdal*, 4.3. (Jónas Erlendsson).

Leiðréttingar – Corrections

Brandönd *Tadorna tadorna* Eftirfarandi fuglar voru rangt staðsettir í

skýrslu 2002 (Bliki 26: 25). – *Following birds was incorrectly located in the 2002 report* (Bliki 26: 25).

2002: Mýr: *Grímólsvík við Borgarnes*, tvö þör auk pars með sjö unga 29.6., par auk pars með fimm unga 7.7. (EBR, Friðrik Diego, SÁ), ekki Hamarsvík eins og stendur í skýrslu 2002.

Múrsvölungur *Apus apus*

Eftirfarandi fugl var rangt dagsettur í skýrslu 2000 (Bliki 24: 40). – *Following bird was with incorrect date in the 2000 report* (Bliki 24: 40).

2000: Vestm: *Heimaey*, 30.4.2000 (HBS).

Athuganir sem ekki eru samþykktar – List of rejected reports

Eftirfarandi athuganir voru ekki samþykktar af Flækingsfuglanefnd. Ef ekki er annað tekið fram er það vegna þess að lýsing og eða ljósmyndir hafa ekki verið fullnægjandi. – *Following reports were not accepted by the Icelandic Rarities Committee. Most were rejected because the identification was not fully established.*

Snjógæs *Anser caerulescens*: Hvanneyri í Andakíl, Borg, tvær 23.9. – Undir Eyjafjöllum, Rang, tvær 30.10. – Hlíð í Skaftártungum, V-Skaft, 23.4. **Kynblendingur snjógæsar og helsingja** *Anser caerulescens* x *Branta leucopsis*: Hvanneyri í Andakíl, Borg, 27.9. **Margæs** *Branta bernicla bernicla*: Kollsá í Hrutafirði, Strand, 8.5. **Körpönd** *Melanitta fusca*: Óseyrarnes í Flóa, Árn, 12.5. **Bláheiðir** *Circus cyaneus*: Höfn, A-Skaft, 2.11. **Músvákur** *Buteo buteo*: Hveragerði, Árn, 9.6. **Keldusvín** *Rallus aquaticus*: Patreksfjörður, V-Barð, um 7.11. – Tunga í Fljótshlíð, Rang, 6.-7.2. **Grátrana** *Crus grus*: Akureyri, Eyf, 22.-27.6. **Veimiltíta** *Calidris minuta*: Horn í Nesjum, A-Skaft, 30.8. **Rákátíta** *Calidris melanotos*: Rífel, Snæf, 22.6.

Dvergsnípa *Limnocyptes minimus*: Húsadalur í Þórsmörk, Rang, 21.7. **Lyngstelkur** *Tringa nebularia*: Kalmansvík á Akranesi, Borg, 5.5. **Trjástelkur** *Tringa ochropus*: Höfðabrekka í Mýrdal, V-Skaft, 7.6. **Dvergmáfur** *Larus minutus*: Kirkjuból á Akranesi, Borg, 9.6. – Höfn, A-Skaft, 26.-27.5. **Trjámafur** *Larus philadelphia*: Kalmanstjörn á Akranesi, Borg, 4.-5.5. – Hvalsnes á Miðnesi, Gull, 11.9. – Höfn, A-Skaft, 3.5. **Hringmáfur** *Larus delawarensis*: Þorlákshöfn, Árn, 14.3. □. – Stóra-Vatnsleysa á Vatnsleysuströnd, Gull, 21.2. – Garðabær, Gull, 4.4. – Bakkatjörn á Seltjarnarnesi, Gull, 28.11. – Vatnsmyri, Rvík, 19.5. **Klapparmáfur** *Larus cachinnans*: Miðgarður á Akranesi, Borg, 13.5. – Garðabær, Gull, 4.4. □. **Snægla** *Bubo scandiacus*: Þúfa í Ölfusi, Árn, 22.2. – Víðines við Kollafjörð, Rvík, 30.6. – Ferjubakki í Öxarfirði, N-Þing, 27.7. **Strandtittlingur** *Anthus petrosus*: Bakka-gerði, N-Múl, 7.5. **Heiðatittlingur** *Anthus rubescens*: Þorlákshöfn, Árn, 19.9. **Mold-þröstur** *Catharus ustulatus*: Hali í Suðursveit, A-Skaft, 8.8. **Farþröstur** *Turdus migratorius*: Kirkjugarðurinn í Fossvogi, Rvík, 3.6. **Sef-söngvari** *Acrocephalus scirpaceus*: Reynivellir í Suðursveit, A-Skaft, 1.9. □. **Spé- eða skop-söngvari** *Hippolais* sp.: Reynivellir í Suðursveit, A-Skaft, 1.9. **Garðsöngvari** *Sylvia borin*: Hofsó, Skag, 4.-6.10. **Flekkugrípur** *Ficedula hypoleuca*: Þórshöfn, N-Þing, 15.10. **Bláhrafn** *Corvus frugilegus*: Heimaey, Vestm, 19.-21.10. **Grænfinka** *Carduelis chloris*: Reyðarfjörður, S-Múl, júlí. **Rósafinka** *Carpodacus erythrinus*: Kvísker í Örafum, A-Skaft, 2.6.

2002:

Hvítönd *Mergus albellus*: Gerðakot í Ölfusi, Árn, 2.3.2002 ☆.

1999:

Klapparmáfur *Larus cachinnans*: Hvaleyrarlón í Hafnarfirði, Gull, fullu 17.3.1999 og 2.4.1999 □. Áður birt í skýrslu 1999 (rejected after review).

ATHUGENDUR – OBSERVERS

Aðalbjörg Kerulf, Aðalsteinn Ö. Snæþórsson (AÖS), Anna Magnúsdóttir, Anna R. Haraldsdóttir, Arndís Ö. Guðmundsdóttir, Arnór Þ. Sigfússon, Arnþór Garðarsson (AG), Audunn Leifsson, Árni Einarsson, Árni Ingvarsson, Árni Ragnarsson, Ásgeir Jónsson. **Baldur** Árnason, Benóný Jónsson, Bergþóra Kristjánsdóttir, Birgir Albertsson, Birgir Þórbjarnarson, Bjarki Sigurjónsson, Bjarni D. Sigurðsson, Bjarni Kristjánsson, Björg Björnsdóttir, Björk Guðjónsdóttir, Björn Arnarson (BA), Björn Á. Sumarliðason, Björn Hjaltason, Björn I. Finsen, Blake Maybank, Borgþór Magnússon, Brynjólfur Brynjólfsson (BB), Böðvar Þórisson (BP). Carlos N. Taroni, Coletta Bürling. **Dagmar** Ý. Ólafsdóttir, Daniel Bergmann (DB), Daniel I. Smárasón, Daniel Valgarðsson. **Edward** B. Rickson (EBR), Einar Ásgeirsson, Einar Egilsson, Einar Jöelsson, Einar Ö. Þorleifsson (EÖP), Eiríkur Þorsteinsson, Elías W. Guðmundsson, Elvar Stefánsson, Eric dos Santos, Erling Ólafsson, Erlingur Thoroddsen. **Fanney** G. Valsdóttir, Friðrik Diego. **Gaukur** Hjartarson (GH), Georg Ó. Tryggvason, Gilberto Volcan (GV), Gísli Sigurhannsson, Gísli Þorkelsson, Gréta D. Þórðardóttir, Gróa V. Ingimundardóttir, Guðbjörg Magnúsdóttir, Guðjón Gamaliefsson (GG), Guðjón T. Sigurðsson, Guðmundur A. Guðmundsson (GAG), Guðmundur Baldursson, Guðmundur G. Ludwigsson, Guðmundur Gíslason, Guðmundur Halldórsson, Guðmundur Ó. Friðleifsson,

Guðmundur Ö. Benediktsson (GÖB), Guðný Helgadóttir, Guðrún Ó. Hrólfisdóttir, Gunnar Gunnarsson, Gunnar Sigurðsson, Gunnar Þ. Hallgrímsson (GPH), Gunnbjörn Ólafsson, Gunnlaugur Pétursson (GP), Gunnlaugur Þráinsson (GP). **Hafsteinn** Björgvinsson, Halldór Valdimarsson, Halldór W. Stefánsson, Halldóra Ásgeirsdóttir, Hallgrímur Gunnarsson, Harry Lehto, Haukur Jóhannesson, Hálfán Björnsson (HB), Hávarður B. Sigurðsson (HBS), Heiðar Sörenson, Heimir Kristinsson, Helga Emilsdóttir, Helga S. Ragnarsdóttir, Helgi Guðmundsson, Helgi Jóhannsson, Henrik Kylin, Hjördís B. Ásgeirsdóttir, Hlédís Hálfánardóttir, Hlynur Óskarsson (HIÓ), Hrafn Óskarsson (HÓ), Hrafn Svavarsson, Hringur Hafsteinsson, Hulda J. Jónasdóttir. **Ingi** Sigurjónsson, Ingibjörn Hafsteinsson. **Jakob** Sigurðsson (JS), Jarmo Koistinen, Jóhann Axelsson, Jóhann Hannibalsson, Jóhann Óli Hilmarsson (JÓH), Jóhann R. Pálsson, Jóhann Þorsteinsson, Jón A. Játvarðsson, Jón Einarsson, Jón Grímsson, Jón Guðmundsson, Jón H. Jóhannsson, Jón Hjaltason, Jón Ólafsson, Jón Sveinsson, Jónas Erlendsson, Jónas Þorgrímsson, Julien Birard (JB). **Kevin** Smith, Killian Mullarney, Kjartan G. Magnússon (KM), Kjartan Gíslason, Kjartan Lilliendahl, Kjartan R. Gíslason, Kjartan V. Kjartansson, Kristinn H. Skarphéðinsson (KHS), Kristinn Pétursson, Kristján Egilsson, Kristján Guðmundsson, Kristján Lilliendahl, Kristján S. Kristjánsson, Kristlaug Pálsdóttir. **Linda** Baker, Lloyd Austin. **Magdalena** M. Kjartansdóttir,

Magnus Robb (MR), Magnús I. Ingason, Magnús Skúlason, Marten van Dijk (MvD), Matthildur Þorsteinsdóttir, Maurizio Azzolini (MA), Maxime Zucca (MZ). Nicolas Bonneau. Ólafur Einarsson (ÓE), Ólafur Guðmundsson, Ólafur Gunnarsson, Ólafur Jónsson, Ólafur K. Nielsen, Ólöf E. Leifsdóttir, Ómar Runólfsson. Pat Lonergan, Páll H. Benediktsson, Páll Hannesson, Pálmi S. Brynjúlfsson, Per Lif (PeL), Petronella Kristjánsdóttir, Pétur Þorsteinsson. Ragnhildur H. Sigurðardóttir, Rán Þórarinsdóttir, Richard Millington, Ríkarður Ríkarðsson (RR), Ríkharður Magnússon, Robert Baker, Róbert A. Stefánsson (RAS), Rúnar Eiríksson (RE). Salóme Kristjánsdóttir, Scott Maxwell, Sigmar Pálmason, Sigmundur Ásgeirsson (SÁ), Signhildur Sigurðardóttir, Sigríður Árnadóttir, Sigrún Bjarnadóttir (SBD), Sigurður Bjarnason, Sigurður Gunnarsson (SG), Sigurður H. Stefánsson, Sigurður Ólafsson, Sigurlaug Egilsdóttir, Skarphéðinn Þórisson, Snorri Hallgrímsson, Snævarr Ö. Georgsson, Soffía Ingvarsdóttir, Sólveig Sigurðardóttir, Stefán Á. Ragnarsson (SR), Steinunn Arnadóttir, Steinþór Ólafsson, Steinþór Torfason, Stuart Housden, Sturla Friðriksson, Svanborg Tryggvadóttir, Svanhildur Egilsdóttir, Sveinbjörn Steinþórsson, Sveinn O. Snæland, Sverrir Thorstensen (STh), Sævar Jónsson. Tandri Gauksón, Trausti Tryggvason, Tryggvi S. Bjarnason. Unnsteinn Ólafsson, Unnur Jónsdóttir. Vigfús H. Jónsson. Yann Kolbeinnsson (YK), Ylva Vesterlund. Þorbjörg Theodórsdóttir, Þorgeir E. Sigurðsson, Þorkell L. Þórarinnsson, Þorlákur Magnússon, Þorlákur S. Helgason (PSH), Þorlákur Sigurbjörnsson, Þorleifur Eiríksson, Þorsteinn Ingólfsson, Þorsteinn Jónsson, Þorvaldur Björnsson, Þórarinn Eggertsson, Þórir Snorrason. Ægir M. Elísson. Örlygur Kristinnsson, Örn Einarsson, Örn Harðarson, Örn Óskarsson (ÖÖ), Örn Sigurðsson.

ÞAKKIR

Við viljum þakka Edward B. Rickson, Guðmundi A. Guðmundssyni og Gunnari Þór Hallgrímssyni fyrir yfirlestur og góðar ábendingar.

HEIMILDIR

- AERC TAC 2003. AERC TAC's Taxonomic Recommendations. Online version: www.aerc.be.
- Arnór Þ. Sigfússon 2007. Fagurgæs sést á Íslandi. – Bliki 28: 57-58.
- Bjarni Þ. Sigurðsson & Borgþór Magnússon 2005. Skógarþrá: nýr íslenskur varpugl finnst í furuskógi í Skorradal. – Skógrækraritíð 2005: 56-61.
- Gunnar Þór Hallgrímsson 2007. Bláhegrar dúkka upp! – Bliki 28: 67-69.
- Gunnar Þór Hallgrímsson, Brynjúlfur Brynjólfsson & Sigmundur Ásgeirsson 2007. Kvöldlóa sækir Sandgerði heim. – Bliki 28: 61-62.
- Gunnlaugur Pétursson & Björn G. Arnarson 2007. Dverggoði á Baulutjörn. – Bliki 28: 56.
- Gunnlaugur Pétursson, Björn G. Arnarson & Brynjúlfur Brynjólfsson 2007. Skógtittlingur sést á Íslandi. – Bliki 28: 65-66.
- Gunnlaugur Pétursson & Gunnlaugur Þráinsson 1999. Sjaldgæfir fuglar á Íslandi fyrir 1981. – Fjölrit Náttúrufræðistofnunar 37.
- Gunnlaugur Þráinsson 2007. Dvalsöngvari finnst í Lóni. – Bliki 28: 63-64.
- Róbert Arnar Stefánsson & Sigrún Bjarnadóttir 2005. Útbreiðsla glókolls á Vesturlandi. – Bliki 26: 5-10.
- Skarphéðinn G. Þórisson 2007. Barrþröstur sést í annað sinn í Evrópu. – Bliki 28: 59-60.
- Yann Kolbeinnsson, Gunnlaugur Þráinsson & Gunnlaugur Pétursson 2006. Sjaldgæfir fuglar á Íslandi 2003. – Bliki 27: 27-50.

SUMMARY

Rare birds in Iceland in 2004

This is the 26th report of rare birds in Iceland. Altogether 122 rare or vagrant bird species (or subspecies) were recorded in 2004 plus one D-category and one E-category species. Furthermore, a few unreported observations from previous years are also included. The Icelandic Rareties Committee has accepted all the records.

Rare breeding birds: Common Shelducks *Tadorna tadorna* have bred regularly in Iceland for some years now and are slowly increas-

ing in number. At least ten pairs bred in Borgarfjörður (W-Iceland), at least one in Eyjafjörður (N-Iceland), one pair at Djúpvogur (E-Iceland), four pairs at Höfn (SE-Iceland) and two on Melrakkaslétta (NE-Iceland). Northern Shoveler *Anas clypeata* is a rare breeding bird and a female with young was seen in Kelduhverfi (NE-Iceland). Eurasian Coots *Fulica atra* bred at two localities, one pair unsuccessfully in Mýrar (SE-Iceland) and three pairs in Kelduhverfi (NE-Iceland), but no young were seen. The first breeding of Eurasian Woodcock *Scolopax rusticola* was in 2003. This species bred again in 2004 in Skorradalur (W-Iceland), where a nest with eggs was found, but no young were raised. Goldcrest *Regulus regulus* was found breeding in Iceland for the first time in 1999 after the big invasion in autumn 1995. In summer 2004, fledgelings were seen at one locality, but they probably bred at many other localities where birds were seen in summer and autumn. A survey of Goldcrests in W-Iceland was conducted in 2003 and 2004 (see Róbert Arnar Stefánsson & Sigrún Bjarnadóttir 2005). In winter 2004/2005 the population crashed to nearly nothing, which will clearly be seen in the next report. House Sparrows *Passer domesticus* have bred at a single farm in Öræfi (SE-Iceland) since 1985, about 5-10 pairs. The breeding success in 2004 is not exactly known, but the population appears to be stable.

Common vagrants and winter visitors: As usual all records of Grey Heron *Ardea cinerea*, King Eider *Somateria spectabilis*, Common Goldeneye *Bucephala clangula*, Bar-tailed Godwit *Limosa lapponica* and Eurasian Curlew *Numenius arquata* are included in this report. These species are regular but rare winter visitors. All of them were seen in rather typical numbers, except that both Grey Herons and Bar-tailed Godwits were rather few compared to the previous 2-4 years. More Canada Geese *Branta canadensis* were seen in 2004 than in any previous year (21 birds). Unusually many Pomarine Skuas *Stercorarius pomarinus* were also seen (230 birds), which makes this year the second best ever. Little Gulls *Larus minutus* were unusually many and also Sabine's Gulls *Larus sabini*. More Bonaparte's Gulls *Larus philadelphia* were reported than in any previous year (six birds). In autumn 2004 an invasion of Bohemian Waxwings *Bombus garrulus* occurred with 408 birds seen, which is more than in the 1996 invasion (with 293 birds) and probably more than in autumn 1965. This was a good year for both Barred Warblers *Sylvia nisoria* and Lesser Whitethroats *Sylvia curruca* and Yellow-browed Warblers *Phylloscopus inornatus* have never been so many in one year. Records of Common Chaffinch *Fringilla coelebs* and Brambling *Fringilla montifringilla* were well under average, while this was the best year ever for Common Rosefinch *Carpodacus erythrinus* and best since 1995 for Common Bullfinch *Pyrrhula pyrrhula*.

New species: Six new species were recorded in 2004. On 25-27 April a **Red-breasted Goose** *Branta ruficollis* was seen among Barnacle Geese *Branta leucopsis* in Vatnsdalur valley (N-Iceland). This is most likely the same bird that was seen in Argyll, W-Scotland, in spring 2004 (Arnór Þ. Sigfússon 2007). On 3 May a **Varied Thrush** *Zoothera naevia* was seen at the farm Unaós í Hjaltastaðapinghá (E-Iceland). It stayed until 8 May. This is only the second W-Palearctic record, following the one in Britain in 1982 (Skarphéðinn G. Þórisson 2007). Just four days later, on 7 May, a **Semipalmated Plover** *Charadrius semipalmatus* was found in Sandgerði (SW-Iceland). It was last seen on 25 May (Gunnar Þór Hallgrímsson et al. 2007). On 17 September a **Little Grebe** *Tachybaptus ruficollis* was discovered at the pond Baulutjörn á Mýrum (SE-Iceland). It was seen until 4 October (Gunnlaugur Pétursson & Björn G. Arnarson 2007). On 18 September a **Paddyfield Warbler** *Acrocephalus agricola* was found at the farm Brekka í Lóni (SE-Iceland). It stayed there until 22 September (Gunnlaugur Þráinsson 2007). On 2-4 November an **Olive-backed Pipit** *Anthus hodgsoni* stayed at Höfn (SE-Iceland). In the view of nearly 300 records in Britain and more than 50 in Norway, this species was expected to turn up in Iceland sooner rather than later (Gunnlaugur Pétursson et al. 2007). – Also included in this report are the first and second records of **Great Blue Heron** *Ardea herodias*, birds that were collected in 1983 and 1984, but misidentified at the Icelandic Institute of Natural History and published as Grey Herons in the 1983 and 1984 reports (Gunnar Þór Hallgrímsson 2007).

Rare vagrants: Extreme rarities in 2004 include the 2nd records of Green Heron *Butorides virescens* and Thrush Nightingale *Luscinia luscinia*, 2nd and 3rd records of American Cliff Swallow *Hirundo pyrrhonota*, 2nd to 5th records of Pied Avocet *Recurvirostra avosetta* (4 birds together; the first record was in 1954), the 3rd records of Great Bittern *Botaurus stellaris* (the first since 1948), American Coot *Fulica americana*, Common Tern *Sterna hirundo* and Arctic Warbler *Phylloscopus borealis*, the 4th records of Common Buzzard *Buteo buteo* and Green Sandpiper *Tringa ochropus* and the 4th to 7th records of Icterine Warbler *Hippolais icterina*. Very rare species include Eurasian Sparrowhawk *Accipiter nisus* (6th record), Blyth's Reed Warbler *Acrocephalus dumetorum* (6th record), Buff-bellied Pipit *Anthus rubescens* (7th-8th records), Night Heron *Nycticorax nycticorax* (8th record), Spotted Crane *Porzana porzana* (8th record), White-winged Tern *Chlidonias leucopterus* (10th record), Red-backed Shrike *Lanius collurio* (10th record). Other rare species with 11-20 records are Mandarin Duck *Aix galericulata*, Common Nightingale *Luscinia megarhynchos*, Marsh Warbler *Acrocephalus palustris* (two birds in 2004), Little Egret *Egretta garzetta* (two birds), Golden Oriole *Oriolus oriolus*, Steller's Eider *Polysticta stelleri* (three birds), Smew *Mergus albellus*, Eurasian Hobby *Falco subbuteo* (two birds), American Golden Plover *Pluvialis dominica*, Sandwich Tern *Sterna sandvicensis*, Lesser Yellowlegs *Tringa flavipes* (two birds), Hawfinch *Coccothraustes coccothraustes* (three birds), Bonaparte's Gull *Larus philadelphia* (no fewer than six birds) and Tree Pipit *Anthus trivialis*. Three Ruddy Shelducks *Tadorna ferruginea* were recorded in 2004 (the 3rd-5th birds in category D) and three Black Swans *Cygnus atratus* (the 11th-13th birds), but this species is in Category E on the Icelandic list.

Explanations: The three numbers in parentheses after the name of each species indicate respectively: (1) the total number of birds (individuals) seen in Iceland until 1978, (2) in the period 1979-2003 and (3) in 2004. In a very few cases, the number of birds has not been compiled and is then indicated by a hyphen (-) and for some very common vagrants or winter visitors no figures are given. Species order and scientific names are according to AERC TAC (2003). This is the first report in which rejected records are published as in other European reports of rare birds.

The following details are given for each record: (1) county (abbreviated and in bold), (2) locality (in italics), (3) number of birds, if more than one, (4) sex and age, if known, (5) observation date (months are in words, if exact date is unknown, and are then abbreviated), (6) observers (in parentheses, names of those appearing more than five times are abbreviated).

The following symbols, abbreviations and words are used: ♂ = male, ♀ = female, *par* = pair, *fullo* = adult, *ungf* or *ungur* = immature, *fd* = found dead (*fnd* = found newly dead, *fld* = found long dead), = photographed (or filmed) and identification confirmed by at least one committee member, ☆ = collected (species identification confirmed with a specimen), *amk* = at least, *ofl* = et al., *um* = about, *til* = until, *og nág* = and nearby, *á fyrsta vetri* = first winter, *ársgamall* = first summer, *á öðrum vetri* = second winter, *á öðru sumri* = second summer. Number of birds is given in words, if less or equal to 20 individuals (1 = *einn*, *ein* or *eitt*; 2 = *tveir*, *tvær* or *tvö*; 3 = *þrír*, *þrjár* or *þrjú*; 4 = *fjórir*, *fjórar* or *fjógur*; 5 = *fimm*; 6 = *sex*; 7 = *sjö*; 8 = *átta*; 9 = *níu*; 10 = *tíu*; 11 = *ellefu*; 12 = *tólf*, 13 = *þrettán*; 14 = *fjórtán*; 15 = *fimmtán*; 16 = *sexstán*; 17 = *sautján*; 18 = *átján*; 19 = *níttján*; 20 = *tuttugu*).

Yann Kolbeinnsson, Sólheimum 30, 104 Reykjavík (yann@internet.is).

Gunnlaugur Þráinsson, Melbæ 40, 110 Reykjavík (gunnlaugur@isam.is).

Gunnlaugur Pétursson, Blesugróf 24, 108 Reykjavík (gp@vst.is).

Tilvitnun:

Yann Kolbeinnsson, Gunnlaugur Þráinsson & Gunnlaugur Pétursson 2007. Sjaldgæfir fuglar á Íslandi 2004. – Bliki 28: 25-50.

Lundavarp í Grímsey á Steingrímsfirði

Í Grímsey á Steingrímsfirði er ein af stærri lundabyggðum norðanlands. Seinni hluta júní 2006 var varpstofn eyjarinnar metinn í fyrsta skipti. Fjöldi notaðra varphola var metinn um 31 þúsund en hann er talinn samsvara fjölda verpandi para.

Inngangur

Lundinn *Fratercula arctica* (1. mynd) er einn algengasti sjófugl landsins en talið er að á Íslandi verpi um 3–4 milljónir para (Birdlife International 2004). Stærstu byggðirnar eru í eyjum við landið en einnig verpur talsvert af lunda í brúnum landfastra fuglabjarga. Ekki hefur enn farið fram heildarúttekt á dreifingu og stærð varpstofns lunda við Ísland en allar mælingar á einstökum byggðum eru skref í átt að betri vitneskju um stærð lundastofnsins. Engin reglubundin vöktun fer fram á lundastofninum, sem sennilega er stærsti fuglastofn landsins og sá sem einna mest er nýttur.

Í Grímsey á Steingrímsfirði (héðan í frá Grímsey) er töluvert lundavarp. Aldrei hefur verið gerð skipulögð tilraun til að meta stofnstærð lunda í Grímsey svo vitað sé. Hér á eftir segir frá niðurstöðum leiðangurs sem farinn var í Grímsey í júní 2006, sem hafði það að markmiði að meta stofnstærð og þéttleika lunda í eyinni.

Svæði og aðferðir

Grímsey (65°41'N, 21°24'V) er á Húnaflóa við mynni Steingrímsfjarðar. Eyjan er sporöskjulaga og liggur frá suðvestri til norðausturs (2. mynd). Hún er grasi gróin

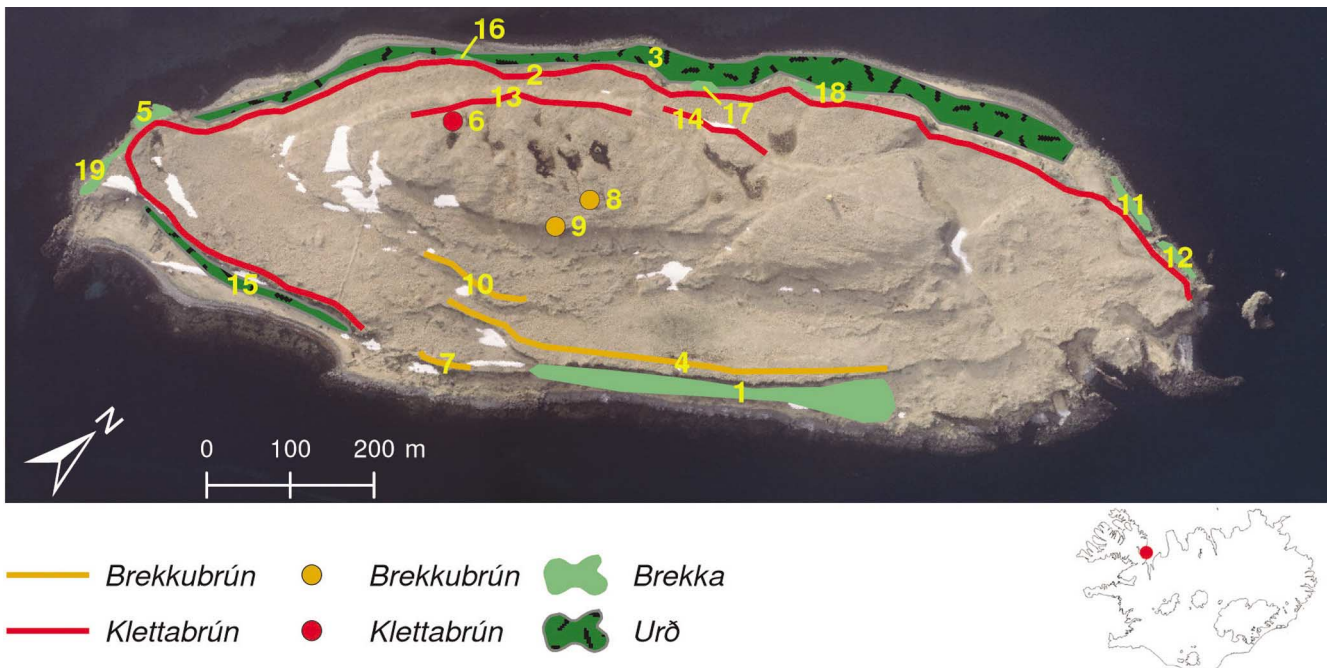
að mestu, rúmlega 70 metrar á hæð, um tveir km að lengd og rúmlega 400 m breið þar sem hún er breiðust.

Talið var 18. og 19. júní 2006. Byrjað var á að kanna útbreiðslu varpsins með því að ganga um alla eyjuna og leita að ummerkjum eftir lunda. Varpið er að mestu takmarkað við brúnir, brekkur og urðir við sjóinn en er minna inni á eyinni (2. mynd). Þó voru lítil vörp í nokkrum brekkubrúnum inn til eyjarinnar. Við mat á stofnstærð var beitt staðlaðri nálgun þar sem metinn var fjöldi virkra varphola á flatareiningu (t.d. Nettleship 1976, Harris 1984, Ævar Petersen & Sigurður Ingvarsson 2002, Ævar Petersen 2005). Gert er ráð fyrir að í hverri virkri varpholu sé eitt verpandi lundapar. Holur voru taldar virkar ef í þeim var nýr skítur og þær voru nýútgrafnar og gróðurvana eða gróður niðurtroðinn í holumunnum.

Á flestum talningareitanna (sjá lýsingu neðar) voru ekki aðeins taldar virkar holur heldur einnig holur sem virtust ekki vera í ábúð og svokallaðir stubbar, nýgrafnar og stuttar holur sem ekki var orpið í. Fullorðnir lundar verpa yfirleitt í sömu holuna á hverju ári (Harris 1984) svo nýjar holur geta gefið vísbendingar um nýliðun í

1. mynd. Lundu *Fratercula arctica*. –
Daníel Bergmann.

2. mynd. Loftmynd af Grímsey á Steingrímsfirði. Útbreiðsla varpa og búsvæðagerðir eru sýnd í grófum dráttum. Númer vísa í 1. töflu. – Aerial photo of Grímsey in Steingrímsfjörður. Rough outlines of colonies and habitat types are shown. Numbers refer to Table 1. Dot = Small colony, Line = Larger colony. Habitat types: brekkuabrún = edge of grassy slope, klettabrún = cliff edge, brekka = grassy slope, Urð = vegetated scree slope. – Ljós. Armpór Garðarsson.

lundabyggðum. Hlutdeild fullgerðra hola sem eru í ábúð (holunýtingarhlutfall) gefur hugmynd um stöðugleika í varpstofni (Finney o.fl. 2003).

Lundabyggðinni í eyinni var skipt upp í þrjá flokka og talið með mismunandi aðferð í hverjum (1. tafla): (A) Fjögur stærstu vörpin og eitt lítið voru metin með úrtaki, (B) fjöldi var áætlaður í miðlungstórum vörpum út frá mati á þéttleika í svipuðum búsvæðum í stóru vörpunum og (C) fáein lítil vörp voru talin í heild.

Mat með úrtaki

Stærstu vörpin (með flestar holur) voru í grýttri urð vestan í Grímsey, í brúnum ofan urðarinnar að vestan, í brekku á austanverðri eyinni og í brún þar fyrir ofan (2. mynd). Mest vinna var lögð í að meta fjölda á þessum stöðum en metinn fjöldi varphola í þessum vörpum var 87% af heildarfjölda virkra hola í Grímsey. Á þessum svæðum voru lögð út snið (sjá að neðan) og þéttleiki metinn og hann síðar margfaldaður með flatarmáli varpanna. Flatarmál varpa afmarkaðist af ystu holum og var mælt með málbandi (smærri vörp) eða GPS staðsetningartæki (stærri vörp).

Urð að vestan

Þetta er stærsta lundavarpið í Grímsey (svæði 3 á 2. mynd), nokkuð stórgrýtt en vel gróin urð. Hún er það vel gróin að auðvelt er að sjá holur í sverðinum sem hylur stórgrýtið. Lengd urðarinnar var mæld 1265 m með GPS tæki af sjó. Talið var í urðinni á 13 sniðum sem voru jafndreifð á lengdina. Sniðin voru lögð þaðan sem gróður byrjaði fyrir ofan fjöru og var lengd hvers

sniðs (m.ö.o. breidd urðar) mæld í metrum upp að efri mörkum urðarinnar þar sem hún endaði í klettum. Talningareitir (3x3 m eða 9 m² - sú stærð reita var notuð eftirleiðis) voru lagðir út á 10 m bili á hverju sniði og fór fjöldi reitanna því eftir breidd urðarinnar í hverju sniði og voru frá einum upp í þrjá. Heildarfjöldi talningarreitna á sniðunum 13 í urðinni var 27. Meðalbreidd urðarinnar var 24 m (staðalfrávik = 13,1 m). Flatarmál þessa búsvæðis var metið sem margfeldi af lengd urðarinnar og meðallengd sniðanna 13 eða 26569 m² (1. tafla).

Klettabrúnir

Ásamt urðinni voru grasi vaxnar klettabrúnir meginbúsvæði lunda í Grímsey (svæði 2 á 2. mynd). Mest var brúnavarpið ofan við urðina að vestan en einnig var strjálíngur í brúnum að sunnan og norðan. Til að meta fjölda í klettabrúnum var farið hringinn um eyjuna og holur taldar á jafndreifðum talningarsniðum á brún. Breidd brúnarinnar á hverjum bletti var áætluð frá þeirri holu sem innst var í landinu að þeirri neðstu. Tekin voru 17 slík snið og var meðalbreidd þeirra 5,44 m (staðalfrávik = 3,7 m) sem er því meðalbreidd þessa búsvæðis. Lengdin var 1780 m (mæld með GPS tæki) og flatarmál klettabrúnar því 9679 m² (1. tafla).

Grónar brekkur

Á nokkrum stöðum urpu lundar í grasi grónum bröttum brekkum sem vísuðu að sjó. Sú stærsta er suðaustan á eyinni og þar var þéttleiki metinn (svæði 1 á 2. mynd). Flatarmál hennar var mælt á hliðstæðan

1. tafla. Mældar, áætlaðar og útreiknaðar stærðir. Tákn fyrir búsvæðagerðir: brekka = b, brekkubrún = bb, klettabrún = kb, urð = u. – *Measured, estimated and calculated parameters. Notation for habitat types: grassy slope = b, edge of grassy slope = bb, cliff edge = kb, vegetated scree slope = u.*

	Númer svæðis skv. 2.mynd <i>Site number. as in Fig.2.</i>	Flatarmál (m ²) <i>Surface area (m²)</i>	Virkar holur/m ² (stfrv) <i>Active burrows/m² (SD)</i>	Áætlaður þéttleiki <i>Estimated density</i>	Fjöldi reita <i>No. of sampling plots</i>	Fjöldi virkra hola <i>No. of active burrows</i>	95% öryggismörk <i>95% CI</i>
Mæld svæði – <i>Sampled colonies</i>	1 (b)	6343	0,21 (0,35)	-	8	1362	893-1879
	2 (kb)	9679	0,81 (0,48)	-	19	7810	5036-10301
	3 (u)	35795	0,42 (0,37)	-	27	15393	11489-18854
	4 (bb)	1886	1,00 (0,33)	-	5	1886	1467-2263
	5 (b)	660	1,05 (0,39)	-	2	697	513-880
Talin svæði – <i>Counted colonies</i>	6 (kb)	-	-	-	-	50	
	7 (bb)	-	-	-	-	10	
	8 (bb)	-	-	-	-	4	
	9 (bb)	-	-	-	-	6	
	10 (bb)	-	-	-	-	250	
Metin svæði – <i>Estimated colonies</i>	11 (b)	790	-	0,21	-	170	
	12 (b)	580	-	0,21	-	125	
	13 (kb)	1050	-	0,81	-	847	
	14 (kb)	700	-	0,81	-	565	
	15 (u)	1000	-	0,42	-	420	
	16 (b)	125	-	0,81*	-	101	
	17 (b)	700	-	0,81*	-	565	
	18 (b)	240	-	0,81*	-	194	
	19 (b)	750	-	0,81*	-	605	
Alls – Total						31060	22193-39102

* Sjónrænt mat gaf til kynna að þéttleiki í þessum brekkum væri mun hærri en í öðrum brekkum og var því notast við mældan þéttleika úr klettabrún (svæði nr. 2). – *Visual estimation indicated a much higher density in these slopes than in other slopes so we applied the measured burrow density from the cliff edge.*

hátt og urðarinnar - frá brekkurótum að brekkubrún og mæling fór einnig fram á sama hátt og í urðinni. Meðalhæð brekkunnar var 14,8 (stfrv. = 6,5) og lengd hennar var 430 m. Flatarmál brekkunnar var 6343 m² og þar var talið í átta reitum (1. tafla).

Brekkubrún að suðaustan

Talsvert varp er í brún ofan brekku á suðaustanverðri eyinni (svæði 4 á 2. mynd). Flatarmál hennar var metið á sama hátt og flatarmál klettabrúnarinnar. Meðalbreidd varpsins í brekkubrúninni var 3,6 m, lengd þess var 524 m og flatarmálið því 1886 m². Talið var í fimm sýnareitum á brekkubrúninni (1. tafla).

Sylla

Við mat á þéttleika í klettabrúnum vippuðu leiðangursmenn sér niður á grasi gróna syllu á suðvesturhorni Grímseyjar (svæði 5 á 2. mynd). Þar var þéttleiki metinn og því er svæðið með í þessum flokki. Flatarmál hennar var mæld 660 m² (margfeldi af lengd og breidd) og þar var þéttleiki mældur í tveimur reitum (1. tafla).

Áætlun þéttleika

Í nokkrum miðlungsstórum vörpum (alls um 11% af metnum heildarfjölda virkra varphola) var flatarmál

mælt en þéttleiki var áætlaður sá sami og í sams konar búsvæðum í vörpum þar sem þéttleiki var mældur (1. tafla; svæði 11-19 á 2. mynd). Sjónrænt mat gaf ástæðu til að ætla að þéttleiki í þessum vörpum væri sambærilegur við þéttleika í vörpum þar sem hann var mældur.

Heildartalningar

Í fáeinum litlum vörpum voru allar holur taldar (alls um 1% af metnum heildarfjölda virkra varphola) (svæði 6-10 á 2. mynd). Flatarmál þessara varpa var ekki mælt (1. tafla).

Útreikningar á stofnstærð

Heildarfjöldi virkra hola var fenginn með því að leggja saman fjölda hola í flokkunum þremur. Í tæplega 90% af Grímseyjarbyggðinni var holufjöldi metinn með úrtaki og því reyndist unnt að reikna öryggismörk (95%) matsins fyrir stærstan hluta varpsins. Til að reikna öryggismörk á þennan fjölda var beitt skóþvengsaðferð (*e: bootstrap*; Efron & Tibshirani 1993). Þéttleiki hola í hverjum reit var margfaldaður með heildarflatarmáli fyrir hvert búsvæði og fékkst þá mat á holufjölda í búsvæðinu miðað við þéttleika í tilteknum talningarreit. Þetta var endurtekið fyrir hvern talningarreit í viðkomandi búsvæði. Þannig fékkst dreifing stofnstærða sem

samsvaraði til fjölda talningarreita í hverju búsvæði (t.d. 27 stofnstærðir fyrir urð, sjá 1. töflu). Úr þessari dreifingu voru svo tekin 1000 sýni með endurtekningu. Þeim sýnum var síðan raðað eftir stærð og gildi dreifingarinnar nr. 25 og 975 gáfu 95% öryggismörk en stofnstærð er miðgildi dreifingar. Til að fá heildarskekkju fyrir öll svæði sem metin voru með þessum hætti var skekkja í báðar áttir lögð saman. Við talningar sem þessar er algengast að meðaltal þéttleikamælinga er margfaldað með flatarmáli búsvæða til þess að reikna stofnstærð. Öryggismörk eru reiknuð á meðaltalið með hefðbundnum hætti. Dreifing þéttleikagagna getur verið með ýmsu móti og þeim upplýsingum er fórnað með því að byggja öryggismörk um meðaltalið. Að reikna öryggismörk með sköpunarsaðferð varðveittir upplýsingar um dreifingu gagnanna þar sem gögnin sjálf eru notuð til að meta dreifinguna. Auk þess sem upplýsingar eru varðveittar betur með þessari aðferð verða öryggismörk mælinganna oftar þrengri.

Í miðlungsstóru vörpunum þar sem fjöldi hola var metinn út frá áætluðum þéttleika (miðað við mældu svæðin) var gert ráð fyrir að hlutfallsleg skekkja (í %) væri sú sama og á svæðum þar sem skekkja var metin. Þessi ályktun byggir á þeirri forsendu að breytileiki í þéttleika sé hliðstæður og á þeim svæðum þar sem þéttleiki var mældur. Í vörpum þar sem allar virkar holur voru taldar (um 1% af heildarstærð lundabyggðarinnar) gerðist ekki þörf á að meta skekkju. Til að fá heildarfjölda virkra varphola (= fjöldi varppara) fyrir Grímsey voru lagðar saman talningar úr flokkunum þremur og metin skekkja (87% byggðarinnar) og áætluð (12%) lagðar saman.

Niðurstöður

Þéttleiki

Nokkur munur var á þéttleika milli mældra varpa (1. tafla) en þéttleiki var á bilinu 0,21-1,05 virk hola á m². Af þeim þremur stærstu (urð, klettabrún, brekka) þar sem þéttleiki var mældur á nógu mörgum blettum til að leyfa magnbundinn samanburð, var þéttleiki hæstur í klettabrúninni eða um 0,8 virkar holur á m², marktækt hærri en í bæði urðinni og brekkunni (t-próf: klettabrún/urð: $t = 3,1$, $P = 0,003$, frítölur = 44; klettabrún/brekka: $t = 4,0$, $P < 0,001$, frítölur = 32). Þéttleiki í urðinni var um 0,4 virkar holur á m² og þéttleiki í brekkunni var um 0,2 virkar holur á m². Ekki reyndist marktækur munur á þéttleika í brekkunni og urðinni ($t = 1,7$, $P = 0,08$, frítölur = 40). Þéttleiki í brekkubrún og á syllu var um og yfir eina hola á fermetra en var aðeins metinn í fimm og tveimur reitum og var því ekki borinn saman við aðra þéttleika tölfræðilega (1. tafla).

Stofnmat

Í stóru vörpunum þar sem þéttleiki var mældur töldust vera 27148 virkar holur og 95% öryggismörk gáfu bilið 19398-34177 (1. tafla). Í vörpum þar sem þéttleiki var

ekki mældur heldur áætlaður (út frá mældum vörpum) töldust vera 3592 holur. Áætlað var að þau vörp væru með hliðstæðri skekkju (í %) og stærri vörpin og gaf hún bilið 2795-4925. Í vörpum þar sem allar holur voru taldar fundust 320 virkar holur. Heildarstærð varpstofnsins í Grímsey var því áætluð 31060 (95% öryggismörk = 22193-39102) virkar lundaholur.

Holunýting

Í um 80% af talningarreitum voru ekki aðeins taldar virkar holur heldur einnig óvirkar en sýnilega fullgerðar holur og stuttar nýjar (stubbar). Heildarfjöldi hola á þessum reitum var 340. Af þeim voru virkar holur 298 (88%; 98% fullgerðar), fimm fullgerðar voru óvirkar (1,5%). Stubbar töldust vera 37 (11%).

Umræða

Ljóst er að í Grímsey á Steingrímsfirði er stæðileg lundabyggð eða e.t.v. um eitt prósent af íslenska varpstofninum (Birdlife International 2004). Vörp sem eru hliðstæð að stærð eða mun stærri eru þó víða í landinu og þéttleiki lunda er oft hærri eða útbreiðsla innan eyja meiri. Til dæmis má nefna að í Lágey utan Tjörness (önnur Mánáreyja) mældist hliðstæður fjöldi lunda 1981 (33000 virkar holur) en hún er innan við þrír hektarar að stærð (Ævar Petersen 1985). Byggðin í Grímsey er þó sennilega sú stærsta frá Hornbjargi til Drangeyjar á Skagafirði (Arnþór Garðarsson, munnlegar upplýsingar). Miðað við fjölda virkra varphola má gera ráð fyrir að fullorðnir varpfuglar séu um 60 þúsund (44-78 þúsund miðað við skekkjumörk). Erfitt er að meta heildarfjölda lunda (þ.e. að ungfuglum meðtöldum) í Grímsey án frekari mælinga en þó má skoða tölur annars staðar til að fá hugmynd um fjölda ungfugla. Daunt o.fl. (handrit sent til birtingar) mátu fjölda ungfugla í byggðinni á Isle of May við Skotland. Þar mældust ungfuglar sem ekki voru farnir að verpa 19,2% af varpstofninum. Engar hliðstæðar tölur eru til frá Íslandi eða annars staðar frá eftir því sem okkur er kunnugt en ef þessi tala er yfirfærð á Grímsey ætti heildarfjöldi lunda við eyna að vera um 75 þúsund.

Ein leið til að meta nýliðun er að skoða fjölda nýrra hola (Harris 1984, Finney o.fl. 2003). Fjöldi stubba (stuttar og ófullgerðar en nýjar holur) var um 11% sem gefur til kynna að nýliðun hafi verið talsverð sumarið 2006. Hluti lundastofnsins hefur varp fjögurra ára en flestallir hafa byrjað að verpa fimm ára (Harris 1984) og því eru þrír árgangar geldfugla á sveimi í og við lundavörp. Vísbendingar eru um að hlutfall ungfugla í byggðum sé breytilegt innan varptímans en athuganir á aldurshlutfalli í afla lundaveiðimanna í Vestmannaeyjum sýndu að hlutdeild fugla á 2. ári jókst þegar leið á veiðitíma seinni hluta júlí (Þórður Óskarsson 1996). Ekki er ólíklegt að eldri árgangar ungfugla séu frekar farnir að fíkta við holugerð og að fjöldi ófullgerðra hola sé einkum mælikvarði á fjölda þeirra fugla. Slíkt þyrfti þó að kanna betur. Nær allar (98%) sýnilega fullgerðar holur voru í ábúð. Lundar eru langlífir og halda yfirleitt

tryggð við sömu holur ár frá ári (Harris 1984). Ábúðarhlutfall endurspeglar því breytingar í varpstofni milli ára. Sá breytileiki getur stafað af beinum stofnbreytingum eða árferði (t.d. færri holur í ábúð þegar lítið er um æti). Einnig er mögulegt að eitthvað af holum sem virðast fullgerðar en eru ekki í ábúð henti af einhverjum ástæðum ekki lengur (t.d. fallnar saman). Það að nær allar holur sem virtust fullgerðar voru í ábúð – bendir til að fjöldi para sem héldu holu sumarið 2006 hafi verið svipaður eða meiri en árið áður.

Í framhaldi væri gagnlegt að kanna betur þéttleika í Grímsey, einkum á þeim svæðum þar sem fjöldi var áætlaður en ekki metinn, til að þrengja öryggismörk stofnmatsins. Þá væri æskilegt að vakta þéttleika og breytileika í samsetningu og notkun holugerða (fullgerðar, nýjar stuttar) á völdum blettum í byggðinni til að fylgjast með viðgangi og nýliðun. Skoðun á aldursdreifingu í afla lundaveiðimanna er einnig tæki til að skoða nýliðun og stofngerð. Þetta væri raunar eðlilegt að stunda sem víðast um landið, sérstaklega þar sem lundavörp eru nýtt svo einhverju nemur. Einnig má skoða aldurshlutföll með beinum athugunum eða stafrænni ljósmyndun. Aldurshlutföll væri gagnlegt að bera saman milli ára og innan sama árs (t.d. fyrir og eftir veiði). Slíkar athuganir eru ódýrar og auka skilning á stofnbreytingum og nýtast til að vakta veiðiálag.

Þrátt fyrir að lundi sé einhver algengasti fugl landsins og sá sem einna mest er nýttur þá er rannsóknunum á grunnþáttum í vistfræði hans verulega ábótavant. Ekkert viðunandi mat er til á heildarstofnstærð, mikilvægi einstakra byggða, né heldur á helstu lykilþáttum er stjórna lífslíkum og nýliðun. Umtalsverðir hagsmunir eru fólgnir í eðlilegum viðgangi lundastofnsins, t.d. hvað varðar veiðar og ferðaþjónustu, auk eigin gildis þessa ástsæla fugls. Æskilegt er að afla grunnþekkingar á stofnvistfræði lunda ef stuðla á að ábyrgri nýtingu íslenska lundastofnsins.

ÞAKKIR

Leiðangursmenn þakka hjónunum í Bæ I, Jóni Magnússyni og Auði Höskuldsdóttur fyrir flutning, aðstöðu og góðan viðurgjörning í mat. Arnþóri Garðarsyni er þakkað fyrir aðgang að loftmynd og gagnlegan yfirllestur á handriti. Erpur Snær Hansen, Guðmundur A. Guðmundsson og Ævar Petersen lásu einnig yfir og færðu margt til betri vegar. Mike Harris fær bestu þakkir fyrir óbirtar upplýsingar (handrit, Daunt o.fl.) og útlistanir á útreikningum um fjölda ungfugla í varpi.

HEIMILDIR

- Ashcroft, R.E. 1979. Survival rates and breeding biology of Puffins on Skomer Island, Wales. – *Ornis Scandinavica* 10: 100-110.
- Birdlife International 2004. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. – Cambridge, UK: Birdlife International. (Birdlife Conservation Series No. 12).

- Efron, B. & R.J. Tibshirani 1993. An introduction to the bootstrap. – Chapman & Hall, London.
- Finney, S.K., M.P. Harris, L.F. Keller, D.A. Elston, P. Monaghan & S. Wanless. 2003. Reducing the density of breeding gulls influences the pattern of recruitment of immature Atlantic puffins *Fratercula arctica* to a breeding colony. – *Journal of Applied Ecology* 40: 545-552.
- Harris, M.P. 1983. Biology and survival of the immature Puffin *Fratercula arctica*. – *Ibis* 125: 56-73.
- Harris, M.P. 1984. The Puffin. T & A D Poyser Ltd, England.
- Nettleship, D.N. 1976. Census techniques for seabirds of Arctic and eastern Canada. – *Canadian Wildlife Service Occasional Paper* no. 25.
- Þórður Óskarsson 1996. Tilraunir með rafeindamerki á lunda og hlutfall ungfugls í veiði lundaveiðimanna. – Óbirt ritgerð um verkefni á vegum Nýsköpunarsjóðs námsmanna. 15 bls.
- Ævar Petersen 1985. Fuglalíf Mánáreyja. – *Týli* 15: 7-27.
- Ævar Petersen 1998. Íslenskir fuglar. – Vaka-Helgafell, Reykjavík.
- Ævar Petersen & Sigurður Ingvarsson 2002. Fuglalíf í Borgareyjum og á Borgarskarfaskerjum á Borgarfirði. – *Náttúrufræðingurinn* 70: 185-196.
- Ævar Petersen 2005. Melrakkaey í Grundarfirði: Náttúrufar og nytjar, einkum fuglar. – Bls. 9-69 í: Fólkið, fjöllin og fjörðurinn - Safn til sögu Eyrarsveitar. 6. hefti.

SUMMARY

Number and density of breeding Atlantic Puffins on Grímsey in Steingrímsfjörður, NW-Iceland

In late June 2006 the breeding population of Atlantic Puffins *Fratercula arctica* on Grímsey in Steingrímsfjörður, NW-Iceland (65°41'N, 21°24'W) was estimated for the first time but the island is one of the larger breeding colonies in NW-Iceland. The density of active burrows varied between habitats from 0.21-1.05 per m². The highest densities were on cliff edges. The total number of active burrows on the island was estimated 31060 and 95% CI (estimated with a bootstrapping approach) were 22193-39192. This amounts to ca. 1% of the total estimated number of breeding puffins in Iceland (Birdlife International 2004). Most (98%) of the seemingly complete burrows were active. Incomplete burrows (new, short burrows indicative of recruitment) were 11% of the total number of burrows.

Tómas Grétar Gunnarsson, Háskóli Íslands, Háskólasetur Snæfellsness, Hafnargata 3, IS-340, Stykkishólmur.

Höskuldur Búi Jónsson, Náttúrufræðistofnun Íslands, Akureyrarsetur, Borgum við Norðurslóð, Pósthólf 180, IS-602 Akureyri.

Böðvar Þórisson, Náttúrustofa Vestfjarða, Aðalstræti 21, IS-415 Bolungarvík.

Hersir Gíslason, Vegagerð ríkisins, Borgartúni 5-7, IS-105 Reykjavík.

Tilvitnun:

Tómas G. Gunnarsson, Höskuldur Búi Jónsson, Böðvar Þórisson & Hersir Gíslason 2007. Lundavarp í Grímsey á Steingrímsfirði. – *Bliki* 28: 51-55.

Dverggoði á Baulutjörn

Pann 17. september 2004 fannst dverggoði á Baulutjörn á Mýrum, A-Skaft. Það var í fyrsta sinn sem þessi evrópska goðategund sést hér á landi. Fuglinn sást síðast 4. október.

Inngangur

Pann 17. september 2004 var Björn Arnarson að skoða fugla á Baulutjörn á Mýrum, A-Skaftafellssýslu. Kom hann þá auga á lítinn, einkennilegan goða, sem við nánari skoðun reyndist vera dverggoði *Tachybaptus ruficollis*. Hann sást annað slagið í rúmar tvær vikur eða til 4. október. Fuglinn var mjög felugjarn og dvaldi löngum stundum í sefi við norðvestanverðan tjarnarbakkann. Þó tókst að taka nokkrar myndir til að staðfesta tegundiina (1. mynd). Allmargir fuglaskoðarar gerðu sér ferð á staðinn til að sjá fuglinn, stundum án árangurs.

Lýsing

Dverggoði er minnsti goðinn í Evrópu. Hann er kubbslegur, með stuttan háls og lítið nef. Ekkert hvítt er í vængjum. Í sumarþúningi er hann dökkur með rauðbrúnan framháls og brúnar síður og með dökkt nef og gulan blett við nefrót. Vetrarþúningur er ljósari, kollur er dökkur svo og bak, en framháls og síður ljósbrúnar og nef gulleitt að neðanverðu. Flórigoði *Podiceps auritus* hefur gula fjaðraskúfa á höfði í sumarþúningi, sem dverggoði hefur ekki, og í vetrarþúningi er flórigoði hvítur á bringu og síðum og mun ljósari ásyndum en dverggoði.

Uppruni og útbreiðsla

Dverggoði er einn 22 goðategunda og hefur nokkuð víða útbreiðslu. Hann verpur frá miðhluta Evrópu til

Miðjarðarhafs, í Afríku sunnan Sahara og um sunnanverða Asíu austur til Japan og Nýju-Gíneu. Tegundinni er skipt í níu undirtegundir og sú evrópska nefnist *T. r. ruficollis* (del Hoyo o.fl. 1992). Næst okkur verpa dverggoðar á Bretlandseyjum (8000-10000 pör), Hollandi (1000-1300 pör), Danmörku (1000-2000 pör) og lítið eitt í Noregi (30-50 pör) og Svíþjóð (50-300 pör) (Snow & Perrins 1998).

Dverggoðar verpa í gróðri og sefi við tjarnarbakka og jafnvel í grónum skurðum. Þeir eru felugjarnir og dvelja löngum stundum í sefinu og koma sjaldan fram á tjarnirnar. Evrópsku fuglarnir færa sig um set á veturna og dvelja á opnari tjörnum, á lónum og jafnvel á sjó við ströndina í vesturhluta Evrópu.

Dverggoðar hafa sést fimm sinnum í Færeyjum (Bloch & Sørensen 1984, Jensen 2006).

ÞAKKIR

Við viljum þakka Brynjúlfi Brynjólfssyni, Gunnlaugi Þráinssyni og Yann Kolbeinssyni fyrir yfirlestur og góðar ábendingar.

HEIMILDIR

Bloch, D. & S. Sørensen 1984. Yvirilit yvir Føroya fuglar. – Føroya Skúlabókagrunnur, Tórshavn.
del Hoyo, J., A. Elliott & J. Sargatal (ritstj.) 1992. Handbook of the Birds of the World. Vol. 1. – Lynx Edicions, Barcelona.
Jensen, J. K. 2006. Vefsíða, http://heima.olvant.fo/~jkjensen/DK_side/indexdk.htm (lesin 18.12.2006).
Snow, D.W. & C.M. Perrins 1998. The Birds of the Western Palearctic. Concise Edition. Vol. 1. – Oxford University Press, Oxford.

SUMMARY

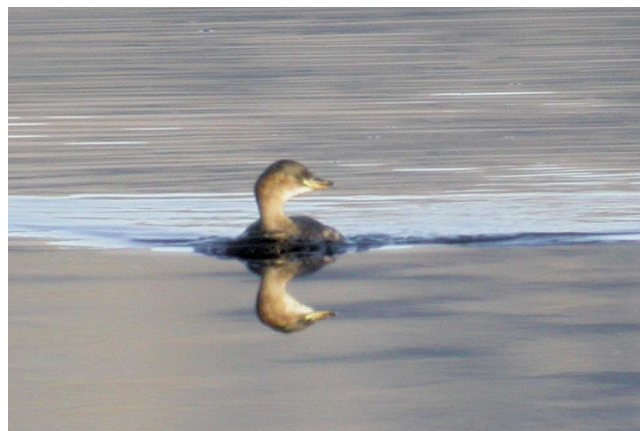
Little Grebe, new to Iceland.

Iceland's first Little Grebe *Tachybaptus ruficollis* was found 17 September 2004 on the pond *Baulutjörn* at Mýrar in SE Iceland (Fig. 1). The bird was rather shy and difficult to observe. It was last seen on 4 October.

Gunnlaugur Pétursson, Blesugróf 24, 108 Reykjavík.
Björn G. Arnarson, Júlátúni 5, 780 Höfn.

Tilvitnun:

Gunnlaugur Pétursson & Björn G. Arnarson 2007. Dverggoði á Baulutjörn. – Bliki 28: 56.

1. mynd. Dverggoði *Tachybaptus ruficollis* á Baulutjörn á Mýrum, 28. september 2004. – *The Little Grebe on Baulutjörn á Mýrum, 28 September 2004.* – Brynjúlfi Brynjólfsson.

Fagurgæs sést á Íslandi

Þann 25. apríl 2004 sást fagurgæs í hópi helsingja í túni við bæinn Hjallaland í Vatnsdal í A-Húnavatnssýslu. Þetta er í fyrsta sinn sem staðfest er að þessi fugl hafi komið til Íslands. Nokkrar óstaðfestar tilkynningar um fagurgæsir eru til frá árunum 1900-1917.

Inngangur

Þann 25. apríl 2004 var ég í árlegum talningarleiðangri um vestan- og norðanvert landið þar sem einnig er leitað er að hálsmerktum gæsum. Í helsingjahópi við bæinn Hjallaland í Vatnsdal, A-Húnavatnssýslu sá ég fagurgæs *Branta ruficollis* (1. mynd). Fagurgæsin var í miðjum helsingjahópnum og virtist una sér þar vel og var þar óáreitt af helsingjunum *Branta leucopsis*, enda náskyld þeim. Fagurgæsin var auðgreind, enda skrautleg miðað við þær gæsir sem hér eru. Áður höfðu borist af því fregnir á póstlista fuglaáhugamanna (fugl@ni.is) að fagurgæs hefði sést í hópi grænlenkra helsingja í Skotlandi og því var ekki ólíklegt að hún myndi sjást hérlendis þegar tæki að vora. Fylgst var

með fagurgæsinni um stund og hún mynduð. Hún virtist ekki vera þöruð helsingja og af lögun kviðar að dæma leit hún út fyrir að vera ágætlega á sig komin.

Í kjölfarið sáu margir fagurgæsina, sem hélt til í Vatnsdalnum til 27. apríl 2004. Tekinn var af henni fjöldi ljósmynda. Fagurgæsa varð ekki vart aftur hér á landi fyrr en þremur árum síðar, þann 7. maí 2007 þegar stakur fugl sást í hópi heiðagæsa á Fljótsdalshéraði (Anon 2007). Mögulega er um sama fugl að ræða og þann sem sást 2004.

Þetta var í fyrsta sinn sem fagurgæs er ljósmynduð hér á landi og greining hennar staðfest af flækingsfugla-nefnd. Hins vegar var þetta ekki í fyrsta sinn sem hún

1. mynd. Fagurgæs *Branta ruficollis* með helsingjum *Branta leucopsis* í Vatnsdal, A-Hún., 26. apríl 2004. – *The Red-breasted Goose among Barnacle Geese in Vatnsdalur, NW-Iceland, 26 April 2004.* – Yann Kolbeinsson.

er tilkynnt. Í bókinni „Sjaldséðir fuglar á Íslandi fyrir 1981“ (fyrsta viðauka) er greint frá fjórum tilvikum frá árunum 1900-1917 (Gunnlaugur Pétursson & Gunnlaugur Þráinsson 1999). Þetta ýmist fregnir um margar gæsir saman eða staka gæs. Af þeim er ein sennilegust, en það er stakur fugl sem Pálmi Hannesson, síðar náttúrufræðingur og rektor Menntaskólans í Reykjavík, sá á stuttu færi við Húseyjarkvísl í Skagafirði í lok september 1917 og virðist hafa lýst fyrir Bjarna Sæmundssyni (sjá Bjarna Sæmundsson 1929). Fróðlegt væri að komast yfir lýsingu Pálma á þessum fugli. Þess má geta að á árunum 1900-1920 sáust aðeins tvær fagurgæsir á Bretlandseyjum, í Gloucestershire í nóvember 1909 og í Cumberland (nú Cumbria) í nóvember 1918 (Peter Fraser, bréflega).

Lýsing

Eins og nafnið bendir til þá er fagurgæsin skrautlegur fugl og óvenju skrautleg sé miðað við þær gráu, tiltölulega einlita, gæsir sem hér verpa eða fara um. Hún er rauðbrún á hálsi og brjósti með áberandi hvítt belti á hliðum. Hún er dökk á baki og bringu og hefur ljósan kvið. Hvítur blettur nær frá nefrót og fram fyrir augu. Nefið er svart og stutt, líkt og á helsingja, og fætur dökkir.

Uppruni og útbreiðsla

Fagurgæsin verpur í byggðum á árbökkum, hæðum og eyjum á heimskautssvæðum Rússlands á Taymyr, Gydan og Yamal. Vetrarstöðvar fagurgæsarinnar eru aðallega við Norður- og Vesturströnd Svartahafsins, í Úkraínu, Rúmeníu, Búlgaríu og Grikklandi. Hópur heldur til í Hollandi að vetrarlagi. Heimsstofnstærð var áætluð tæpir 90 þúsund fuglar haustið 2000 og hefur stofninn farið vaxandi undanfarna áratugi (Hunter o.fl. 1999, BirdLife International 2007).

Fáeinir fagurgæsir hafa sést reglulega á Bretlands-eyjum undanfarin ár og ríkir ávallt vafi á því hvort um villta fugla sé að ræða eða þeir hafi sloppið úr andfuglagörðum. Eins og segir í inngangi höfðu borist fregnir af því að fagurgæs hefði verið í hópi grænlenkra helsingja á Islay í Argyll í Skotlandi frá nóvember 2003 til 28. mars 2004 (sjá m.a. *Birding World* 17:48 og 17:148). Hún hafði reyndar dvalið þar að vetrarlagi alveg frá október 2001 (Roger o.fl. 2002, 2005). Það er

því sennilegt að um sama fuglinn hafi verið að ræða hér og í Skotlandi. Hins vegar brá svo við að fagurgæs sást ekki á Islay veturinn 2004-2005 (Fraser o.fl. 2007).

ÞAKKIR

Gunnlaugur Pétursson fær bestu þakkir fyrir yfirlestur og góðar ábendingar og Peter Fraser fyrir upplýsingar um fagurgæsir á Bretlandseyjum á árunum 1900-1920.

HEIMILDIR

- Anon 2007. Fagurgæs á Fljótsdalshéraði. – Vefsíða: http://na.is/index.php?option=com_content&task=view&id=47&Itemid=1 (Skoðuð 9.11.2007).
- BirdLife International 2007. Red-breasted Goose (*Branta ruficollis*). – Vefsíða: <http://www.birdlife.info/saps/sapDetails.asp?sid=387> (Skoðuð 9.11.2007).
- Bjarni Sæmundsson 1929. Nýjungar úr dýraríki Íslands. – Skýrsla um Hið íslenska náttúrufræðisfjelag, fjelagsárin 1927 og 1928: 31-37.
- Fraser, P.A., M.J. Rogers & the Rarities Committee 2007. Report on rare birds in Great Britain in 2005. – *British Birds* 100: 16-61.
- Gunnlaugur Pétursson & Gunnlaugur Þráinsson 1999. Sjaldgæfir fuglar á Íslandi fyrir 1981. – Fjölrit Náttúrufræðistofnunar 37.
- Hunter, J.M., J.M. Black, I. Rusev, T. Michev & D. Munteanu 1999. Red-breasted Goose *Branta ruficollis*. – Bls. 329-340 í: J. Madsen, G. Cracknell & A.D. Fox (ritstj.). Goose populations of the Western Palearctic. Wetlands International publication No. 48. National Environmental Research Institute, Denmark.
- Rogers, M.J. & the Rarities Committee 2002. Report on rare birds in Great Britain in 2001. – *British Birds* 95: 476-528.
- Rogers, M.J. & the Rarities Committee 2005. Report on rare birds in Great Britain in 2004. – *British Birds* 98: 628-694.

SUMMARY

Red-breasted Goose seen in Iceland

Iceland's first confirmed Red-breasted Goose *Branta ruficollis* was found in Vatnsdalur, NW-Iceland, on 25 April 2004. The lone bird was seen grazing in group of Barnacle Geese *Branta leucopsis* staging in Iceland on their way to the breeding grounds in E-Greenland. It was seen by many observers until 27 April and several photographs were taken. Unconfirmed records exist of Red-breasted Geese from 1900-1917.

Arnór P. Sigfússon, Verkfræðistofu Sigurðar Thoroddsen, Ármúla 4, 108 Reykjavík.

Tilvitnun:

Arnór P. Sigfússon 2007. Fagurgæs sést á Íslandi. – *Bliki* 28: 57-58.

Barrpröstur sést í annað sinn í Evrópu

Þann 3. maí 2004 sást barrpröstur við Unaós í Hjaltastaðabíngahá á Fljótsdalshéraði. Er það í fyrsta sinn sem þessi ameríska þrastartegund sést á Íslandi og í annað sinn austan Atlantsála.

Inngangur

Rétt fyrir hádegi þann 3. maí 2004 hringdi Soffía Ingvarsdóttir á Unaósi í Hjaltastaðabíngahá á Fljótsdals-heraði (1. mynd) í Náttúrustofu Austurlands á Egilsstöðum og lýsti fugli sem hún hafði séð í garðinum við bæinn. Lýsingin benti til þess að hér væri á ferðinni barrpröstur *Zoothera naevia*, fullorðinn karlfugl. Því var rokið upp til handa og fóta og brunað út í Unaós. Með í för slógust fuglaáhugamennirnir Skúli Sveinsson frá Hvannstöði á Borgarfirði eystra og Hálfván Helgason líffræðinemi frá Eskifirði. Er úteftir kom sýndi Soffía okkur myndir sem hún hafði tekið og var þar með staðfest að fuglinn var barrprastarkarl. Þar sem greiningin var komin á hreint settist Hálfván við tölvu húsfreyju og sendi út fréttina. Fuglinn fannst síðan fljótlega við fjárhúsin og var myndaður þaðan (2. mynd). Þar voru líka nokkur hundruð skógarprestir *Turdus iliacus* sem birst höfðu við bæinn eftir hret nokkru fyrir, en barrprösturinn virtist lítið skipta sér af þeim.

Síðdegis sama dag komu Gunnar Þór Hallgrímsson, Gunnlaugur Pétursson, Gunnlaugur Þráinsson, Sigmundur Ásgeirsson og Yann Kolbeinsson fljúgandi frá Reykjavík og Gaukur Hjartarson akandi frá Húsavík. Þeir sáu allir fuglinn við Unaós um kvöldið (Yann Kolbeinsson 2004). Fjölmargir fuglaáhugamenn sáu barrpröstin næstu fimm daga. Með batnandi tíð hurfu flestir skógarprestirnir og barrprösturinn sást ekki eftir 8. maí.

Lýsing

Barrpröstur er svipaður skógarpresti að stærð. Karlfuglinn er auðgreindur á lit. Fullorðinn er hann blágrár á stéli, gumpi, baki og kolli en appelsínugulur á bringu og hálsi. Svartur breiður brjóstkragi er áberandi svo og svartur borði frá munnvikum og aftur fyrir augu. Brúnarák er appelsínugul. Endar yfirvængbaka eru einnig appelsínugulir svo og tvö vængbelti. Kvenfuglinn

1. mynd. Úthérað 25. september 2006. Unaós í Hjaltastaðabíngahá fyrir ofan miðja mynd. Inn og upp af bæ eru Dyrfjöll en í forgrunni er sameiginlegur ós Jöklu og Lagarfljóts. – The rivers Jökulsá á Dal (near) and Lagarfljót (far) in eastern Iceland combine and run into the Héraðslói bay. The farm Unaós is at the foot of the mountains on the far side of Lagarfljót. Photo taken on 25 September 2006. – Skarphéðinn G. Þórisson.

2. mynd. Barrpröstur *Zoothera naevia* við fjárhúsin á Unaósi 3. maí 2004. – *The Varied Thrush outside the sheepshed at Unaós in eastern Iceland on 3 May 2004.* – Skarphéðinn G. Þórisson.

er litdaufari og dökkbrúnn á baki og með ógreinilegan brúnan brjóstkraga. Henni svipar til farþratar *Turdus migratorius* en sker sig frá honum á tveimur appelsínugulum vængbeltum, hálsverk og brúnarák. Ungfuglar líkjast kvenfugli en vantar brjóstkraga og eru flikróttir á bringu og hálsi.

Barrpréstir búa sér hreiður í trjám í þéttum barrskógi. Þeir éta aðallega hryggleysingja á jörðu niðri en fúlga ekki við berjum og fræjum sem eru víða uppistaðan í fæðunni á vetrum (Anon. 2006). Söng fuglsins er líkt við í dómaraflautu eða hljóðið frá geimskipi í gömlum vísindamyndum (National Park Service 2006).

Uppruni og útbreiðsla

Barrpröstur verpur í Alaska, vesturhluta Kanada og norðvesturríkjum Bandaríkjanna. Vetrarstöðvarnar eru aðallega við Kyrrahafsströnd Bandaríkjanna. Fuglinn flækist þó reglulega til austurstrandar N-Ameríku og er fuglinn á Unaósi að öllum líkindum þaðan kominn (National Park Service 2006).

Barrpröstur hefur einu sinni áður sést í Evrópu, en dagana 14.-23. nóvember 1982 hélt einn karlfugl á fyrsta vetri sig í Nanquidno í Cornwall á Bretlandseyjum. Sá fugl var af afar sjaldgæfu litarafríðgi þar sem hvítt er í stað appelsínuguls litar (Madge o.fl. 1990).

ÞAKKIR

Höfundur vill þakka Soffíu Ingvarsdóttur fyrir að tilkynna um fuglinn og góðar móttökur á Unaósi. Einnig fá Guðmundur A. Guðmundsson og Gunnlaugur Pétursson þakkir fyrir yfirlestur og góðar ábendingar.

HEIMILDIR

- Anon 2006. Vefsíða: http://biodiversity.mongabay.com/animals/z/Zoothera_naevia.html.
- Madge, S.C., G.C. Hearl, S.C. Hutchings og L.P. Williams 1990. Varied Thrush: new to the Western Palearctic. – *British Birds* 83: 187-194.
- National Park Service 2006. Vefsíða: http://www.nps.gov/yuch/Expanded/key_resources/birds/species_descriptions/vath_description.htm.
- Skarphéðinn G. Þórisson 2004. Barrpröstur (*Zoothera naevia*) sést á Íslandi í fyrsta sinn. – Frétt 4. maí 2004 á heimasíðu Náttúrastofu Austurlands (www.na.is).
- Yann Kolbeinsson 2004. The Varied Thrush in Iceland. – *Birding World* 17(5): 206-208.

SUMMARY

Varied Thrush observed for the second time in Europe.

The first Varied Thrush *Zoothera naevia* in Iceland was found by Soffía Ingvarsdóttir at Unaós farm in E-Iceland on 3 May 2004. The adult male stayed for six days and was last seen on the 8 May. A number of birdwatcher came from faraway regions of Iceland, even by air, to watch this beautiful bird. This is only the 2nd record for the Western Palearctic, following the one in Cornwall, Britain, on 14-23 November 1982 (Madge *et al.* 1990).

Skarphéðinn G. Þórisson, Fjólúhvammi 2, 701 Egilsstaðir (skarphedinn@na.is).

Tilvitnun:

Skarphéðinn G. Þórisson 2007. Barrpröstur sést í annað sinn í Evrópu. – *Bliki* 28: 59-60.

Kvöldlóa sækir Sandgerði heim

Þann 7. maí 2004 fannst kvöldlóa í Sandgerði á Reykjanesskaga. Þetta mun vera í fyrsta sinn sem þessi ameríska lóutegund greinist á Íslandi. Hér segir frá fundi tegundarinnar og farið er yfir helstu útlitseinkenni fuglsins í Sandgerði og þau einkenni sem greina hann frá systurtegundinni sandlóu.

Inngangur

Síðla dags þann 7. maí 2004 fóru þeir Brynjúlfur Brynjólfsson og Sigmundur Ásgeirsson í fuglaskoðunarferð um Reykjanesskagann. Þegar þeir félagar skoðuðu leiruna sunnan við höfnina í Sandgerði sáu þeir fljótlega fugl sem líktist sandlóu *Charadrius hiaticula* en var minni en þær sandlóur sem einnig voru á svæðinu. Fuglinn skar sig einnig úr því hann var í einskonar ungfuglabúningi. Athugendur áttuðu sig fljótlega á því að hér væri líklega um kvöldlóu *Ch. semipalmatus* að ræða. Seinna sama kvöld staðfestu Gunnar Þór Hallgrímsson, Gunnlaugur Pétursson, Gunnlaugur Þráinsson og Yann Kolbeinsson greiningu fuglsins. Kvöldlóan hélt sig í Sandgerði um nokkurt skeið og sást síðast 25. maí.

Lýsing

Á meðan kvöldlóan dvaldi í Sandgerði gafst einstaklega gott tækifæri til að skoða útlit hennar í samanburði við sandlóu. Stærð og vaxtarlag hennar var áberandi frábrugðið sandlóunum. Á löngu færi sást að kvöldlóan var mun minni en sandlóurnar og vöxturinn kúlulaga. Á stuttu færi mátti greina að goggur kvöldlóunnar var stuttur og fremur gildur. Þá var eins og höfuðið væri

frambyggðara og ennið brattara. Munurinn á stærð og vexti var í raun svo mikill að greina hefði mátt kvöldlóuna frá í sandlóunum eingöngu á þessum atriðum. Af öðrum einkennum má nefna áberandi hvítt hak sem náði upp fyrir goggvikin og sást þetta einkenni nokkuð vel á löngu færi (1. mynd). Litur fjaðra við goggvik sandlóa er dökkur en stundum sjást þó einstaklingar sem hafa aðeins ljósar fjaðrir á þessu svæði. Þær mynda þó ekki svona skarpt hvítt hak líkt og á kvöldlóunni. Þetta einkenni á þó fyrst og fremst við um unga fugla (Mullarney 1991). Fætur kvöldlóunnar voru einlitir gulir og goggurinn nær aldökkur með appelsínugulum lit við rótina á neðra skolti. Milli allra tanna voru lítil fit (hálfrit) sem sáust vel á myndum sem teknar voru af fuglinum (2. mynd). Hins vegar gat reynst erfitt að greina fitin úti á mörkinni. Um augun var grannur en greinilegur gulur augnhringur. Ungar sandlóur hafa sjaldan gulan augnhring en hafa stundum vott af fitjum á milli mið- og ystutáar. Gunnar Þór og Yann Kolbeinsson heyrðu í kvöldlóunni í Sandgerði og voru hljóðin gjörólík hinum alkunnu dú-í hljóðum sandlóunnar.

1. mynd. Kvöldlóan *Charadrius semipalmatus* í Sandgerði, 9. maí 2004. Takið eftir hvítu rák sem skerst upp fyrir goggvikið og greinilegum gulum augnhring. – *The Semipalmated Plover at Sandgerði, 9 May 2004. The white stripe reaching above gape and the yellow eyering are important for the identification.* – Daníel Bergmann.

2. mynd. Kvöldlóan *Charadrius semipalmatus* á flugi í Sandgerði, 9. maí 2004. Á myndinni má greina hálfitt á milli tanna. – *The Semipalmated Plover in flight at Sandgerði, 9 May 2004. The semipalmated toes are visible.*
– Daniel Bergmann.

Það vekur sérstaka athygli að kvöldlóan í Sandgerði var í einskonar ungfuglabúningi. Stór ljós brúnarrák náði vel aftur fyrir augu líkt og á ungfuglum á fyrsta hausti og ekkert bar á svartri grímu sem einkennir sumarþúning tegundarinnar. Þá var brjóstband fuglsins dökkbrúnt en ekki svart og greina mátti ljósgula jaðra á bakfjöðrum (ungfuglafjaðrir). Samkvæmt Prater o.fl. (1977) og Hayman o.fl. (1986) fáum við ekki betur séð en að kvöldlóur fari í sumarþúning á öðru sumri líkt og flestar sandlóur og því kemur þessi þúningur nokkuð á óvart. Hins vegar má nefna að kvöldlóa sem sást í Devon á Englandi vorið og sumarið 1997 var í mjög svipuðum þúningi og fuglinn í Sandgerði (Lakin & Rylands 1997). Þar sem kvöldlóan í Sandgerði hafði enn ungfuglafjaðrir á baki teljum við víst að um tæplega árgamlan fugl hafi verið að ræða.

Útbreiðsla og tíðni í Evrópu

Varpsvæði kvöldlóu er frá Alaska, um N-Kanada og austur til Nýfundnaland. Líkt og flestir hánorrænir vaðfuglar eru kvöldlóur langferðafuglar og eru vetrarstöðvar tegundarinnar með ströndum frá Kaliforníu og Virginíu í N-Ameríku og allt til suðurhluta S-Ameríku (Hayman o.fl. 1986). Okkur er kunnugt um níu aðrar kvöldlóur sem sést hafa austan Atlantsála að Azoreyjum undanskildum. Eftir löndum skiptast þær á eftirfarandi hátt; Bretlandseyjar (2), Írland (1), Madeira (2), Noregur (1) og Spánn (3). Þá má geta þess að kvöldlóur sjást reglulega á Azoreyjum og sáust t.a.m. 20 einstaklingar þar þann 10. október 2007, þar af 18 í einum hópi.

ÞAKKIR

Við þökkum Gunnlaugi Péturssyni, Kristni H. Skarphéðinssyni og Guðmundi A. Guðmundssyni fyrir hjálp við heimildaöflun, yfirllestur og ábendingar.

HEIMILDIR

Hayman, P., J. Marchant & T. Prater 1986. Shorebirds, an identification guide to the waders of the world. – Christopher Helm, London.
Lakin, I. & K. Rylands 1997. The Semipalmated Plover in Devon: the second British record. – *Birding World* 10: 212-216.
Mullarney, K. 1991. Identification of Semipalmated Plover: a new feature. – *Birding World* 4: 254-257.
Prater, A. J., J.H. Marchant & J. Vuorinen 1977. Guide to the identification and ageing of Holarctic waders. – BTO Guide no. 17. Tring, Herts, UK.

SUMMARY

The first record of a Semipalmated Plover in Iceland

A first summer Semipalmated Plover *Charadrius semipalmatus* was discovered at Sandgerði, Reykjanes Peninsula, on 7 May 2004. The bird remained in the area until 25 May. It showed extremely well and gave birdwatchers good opportunity to take photographs and practice field identification. Surprisingly the bird was still in a juvenile-like plumage, contrary to published accounts that claim these birds to reach adult plumage on their 2nd calendar year. However, the Devon, U.K. record of this species in 1997 is in fact a similar looking individual also seen in spring and summer.

Gunnar Þór Hallgrímsson, Náttúrustofa Reykjaness / Reykjaness Environmental Research Institute, Garðvegi 1, 245 Sandgerði og Líffræðistofnun Háskólans / Institute of Biology, University of Iceland, Sturlugata 7, 101 Reykjavík (gunnih@hi.is).

Brynjúlfur Brynjólfsson, Sandbakka 13, 780 Höfn (binni@bbprentun.com).

Sigmundur Ásgeirsson, Austurtúni 8, 225 Álftanes (simmiag@hotmail.com).

Tilvitnun:

Gunnar Þór Hallgrímsson, Brynjúlfur Brynjólfsson & Sigmundur Ásgeirsson 2007. Kvöldlóa sækir Sandgerði heim. – *Bliki* 28: 61-62.

Dvalsöngvari finnst í Lóni

Pann 18. september 2004 fannst dvalsöngvari á Brekku í Lóni, A-Skaftafellssýslu. Það var í fyrsta sinn sem þessi tegund hefur sést hér á landi. Fuglinn sást í fimm daga eða til 22. september.

Inngangur

Pann 18. september 2004 voru þeir Gunnlaugur Pétursson, Daníel Bergmann og Edward B. Rickson ásamt höfundu að skoða fugla í Lónssveit. Aðallega voru trjálundir skoðaðir í leit að flækingsfuglum. Við bæjarhúsin á Brekku í Lóni er talsverður trjágróður og fljótlega urðum við varir við einkennalítinn söngvara, annað hvort af ættkvíslinni *Acrocephalus* eða *Hippolais*. Strax var haft samband við aðra fuglaskoðara sem voru í nágrenninu og þeir beðnir um að koma með slæðunet því þennan fugl þurfti helst að handsama svo unnt yrði að greina hann af öryggi til tegundar. Á meðan beðið var eftir komu þeirra var reynt að skoða og ljósmynda fuglinn. Um síðir náði Daníel góðum ljósmyndum af fuglinum sem bentu til þess að þetta væri dvalsöngvari *Acrocephalus agricola*. Þegar hér var komið sögu var netið komið á staðinn og skömmu síðar var fuglinn handsamaður og mældur og staðfest að hér væri kominn fyrsti dvalsöngvari sem finnst á Íslandi. Fuglinn sást til 22. september.

Lýsing og greining

Fuglinn á Brekku var allur jafn brúnn að ofan og án ráka og vængbelta. Að neðan var hann mjög ljós en þó ekki alveg hvítur. Hann hafði tiltölulega stutta vængi. Stél virtist vera ávalt í endann og ekki sáust ljósir jaðrar

á ytri brún ystu stélfjaðra. *Acrocephalus* söngvurum er skipt í tvo hópa, rákaða og órákaða. Af þeim órákuðu sjást sex tegundir í V-Evrópu. Einnig gátu fjórar tegundir af *Hippolais* söngvurum sem finnst í V-Evrópu komið til greina en af þeim hefur trjásöngvari *H. rama* sést hér einu sinni (Gunnar Þór Hallgrímsson 2005). Hinar, sem allar eru nauðalíkar trjásöngvara, eru glapsöngvari *H. caligata*, fölsöngvari *H. pallida* og hrímsöngvari *H. opaca*, en flækingsa af þessum tegundum sem finnst víðs fjarri heimkynnum sínum er nánast útilokað að greina til tegundar nema með því að handsama þá og mæla ítarlega. Þessar tegundir hafa ekki ávalt stél en eru með ljósa stélfjaðra. Þar sem fuglinn á Brekku virtist hafa ávalt stél án ljósa stélfjaðra var talið ólíklegt að hann væri af ættkvíslinni *Hippolais*. *Acrocephalus* söngvarar hafa alveg einlitt og ávalt stél. Reyrsöngvari *A. arundinaceus* og döggsöngvari *A. aedon* voru strax útilokaðir vegna stærðar. Sefsöngvari *A. scirpaceus* og seljusöngvari *A. palustris* eru líklegastir til að sjást hér á landi en báðar þessar tegundir hafa sést oftár en tíu sinnum. Fljótlega voru þær þó útilokaðar því strax sást á fuglinum á Brekku að sýnilegur hluti handflugfjaðra var of stuttur fyrir bæði sefsöngvara og seljusöngvara. Í fyrstu var því talið að fuglinn væri elrisöngvari *A. dumetorum* sem hafði fram að þessu sést fimm sinnum.

1. mynd. Dvalsöngvari *Acrocephalus agricola* á Brekku í Lóni 18. september 2004. Á þessari mynd sést dökk augnrákin, breið og löng brúnarák og dökk rák ofan hennar. – Paddyfield Warbler *Acrocephalus agricola* at Brekka, Lón, 18 September 2004. – Daníel Bergmann.

2. mynd. Dvalsöngvari *Acrocephalus agricola* á Brekku í Lóni 18. september 2004. Á þessari mynd sést að vængir eru stuttir, stélið er ávalt og engin ljós rák er á ytri jaðri ystu stélfjaðra. – *Paddyfield Warbler* *Acrocephalus agricola* at Brekka, Lón, 18 September 2004. – Daníel Bergmann.

Hann hefur styttri vængi en sef- og seljusöngvari en þetta einkenni passaði vel við fuglinn á Brekku. Ljósmyndir Daníels sýndu hins vegar að hann hafði nokkuð áberandi ljósa brúnarák og einnig vottaði fyrir dökkri augnrák og dökkri rák ofan brúnarákarinnar. Þessi einkenni bentu eindregið til dvalsöngvara og var það staðfest með nánari skoðun og mælingum á fuglinum eftir að hann kom í netið.

Uppruni og útbreiðsla

Dvalsöngvarar verpa frá óshólmum Dónár í vestri, með norðurströnd Svartahafs, í S-Rússlandi, Tadzhi-kistan, Kazakhstan, NA-Íran, Afghanistan, SV-Síberíu, Móngólíu og til NV-Kína í austri. Á veturna eru dvalsöngvarar á Indlandsskaga.

Dvalsöngvarar voru sjaldgæfir flækingar í V-Evrópu fram undir lok síðustu aldar. Síðan þá hafa þeir fundist þar árlega. Þeir sjást oftast á haustin, í september og október, en einnig á vorin, í maí og júní. Einn dvalsöngvari hefur fundist í Færeyjum (í október 1988). Í Noregi hafa sést 15 (til og með 2004), 20 í Svíþjóð (2006), 41 í Finnlandi (2006), fimm í Danmörku (2004), 60 á Bretlandseyjum (2005), fjórir á Írlandi (2006) 15 í Hollandi (2005), 23 í Belgíu (2004) og 29 í Frakklandi (2005).

ÞAKKIR

Ég vil þakka Anders Blomdahl og Paul Milne fyrir upplýsingar um fjölda dvalsöngvara í Svíþjóð og Írlandi. Einnig vil ég þakka Gunnlaugi Péturssyni og Yann Kolbeinssyni fyrir yfirllestur og góðar ábendingar og Daníel Bergmann fyrir ljósmyndir.

HEIMILDIR

- Adriaens, P., M. Vandegehuchte & BAHC 2006. Zeldzame vogels in België in 2004. – *Oriolus* 72: 50-55.
- Cramp, S. 1992. The Birds of the Western Palearctic. Vol. VI. – Oxford University Press, Oxford.
- Fraser P.A., M.J. Rogers and the Rarities Committee 2007. Report on Rare birds in Great Britain 2005, Part 2: passerines. – *British Birds* 100: 72-104.
- Frémont, J.-Y., S. Reeber & le CHN 2007. Les oiseaux rares en France en 2005. – *Ornithos* 14: 265-307.
- Gunnar Þór Hallgrímsson 2005. Övænt koma trjáöngvara til Íslands. – *Bliki* 26: 65-68.
- Klein, S., K. Pedersen & K. Thorup 2003. Sjældne fugle i Danmark og Grønland 2002. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 97: 289-302.
- Lindholm A., T. Aalto, J. Normaja & V. Rauste 2006. Rare birds in Finland in 2005. – *Linnut* 2005: 53-62.
- Mjølunes, K.R., V. Brunes, T.A. Olsen & K.A. Solbakken 2006. Sjældne fugler i Norge i 2004. Rapport fra Norsk sjeldenhetskomité for fugl (NSKF). – *Ornis Norvegica* 29: 68-109.
- Sørensen S. & J.K. Jensen 1991. Sjældne fugle på Færøerne i 1988 og 1989. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 85: 35-40.
- Van der Vliet, R.E., J van der Laan, M. Berlijn & CDNA 2006. Rare birds in the Netherlands in 2005. – *Dutch Birding* 28: 345-365.

SUMMARY

The first record of Paddyfield Warbler in Iceland

The first Paddyfield Warbler *Acrocephalus agricola* in Iceland was found on 18 September 2004 at the farm Brekka in Lón (SE-Iceland). It was seen until 22 September. This species was rare in W-Europe until the end of last century but has been annual in recent years.

Gunnlaugur Þráinsson, Melbæ 40, 110 Reykjavík (gunnlaugur@isam.is).

Tilvitnun:

Gunnlaugur Þráinsson 2007. Dvalsöngvari finnst í Lóni. – *Bliki* 28: 63-64.

Skógtittlingur sést á Íslandi

Pann 2. nóvember 2004 fannst skógtittlingur á Höfn í Hornafirði, A-Skaft. Það var í fyrsta sinn sem þessi tegund sést hér á landi. Fuglinn sást í þrjá daga eða til 4. nóvember.

Inngangur

Pann 2. nóvember 2004 voru þeir Björn Arnarson og Brynjúlfur Brynjólfsson að skoða fugla í Einarslundi á Höfn í Hornafirði. Urðu þeir þá varir við fugl á flugi, sem líktist þúfutittlingi *Anthus pratensis*, en hann gaf þó frá sér öðruvísi hljóð. Síðar sáu þeir fuglinn sitjandi á jörðinni og greindu hann sem skógtittling *Anthus hodgsoni*, tegund sem ekki hafði sést áður hér á landi.

Pegar þetta fréttist, og í ljósi þess að að sama tíma var húmgali *Luscinia luscinia* í lundinum, brugðu nokkrir fuglaskoðarar á SV-landi undir sig betri fætinum og fóru austur. Fuglinn sást aftur daginn eftir og kom hann þá í net síðdegis. Hann var ljósmyndaður í bak og fyrir bæði sitjandi á jörðinni og eftir að hann kom í netið (1. og 2. mynd). Fuglinn sást síðast 4. nóvember.

Lýsing

Skógtittlingur er líkur trjátittlingi *Anthus trivialis* í útliti, en er örlítið minni og með skýrar ljósar brúnarákir og ólívugrænt bak. Dökkar rákir á baki eru lítt áberandi. Fætur eru ljósgulleitir og afturklóin er stutt eins og á trjátittlingi. Bringa og kviður eru hreinhvít með skírum dökkum rákum. Skógtittlingum má einnig auðveldlega rugla saman við torftittling *Anthus cervinus*, sérstaklega

á flugi og úr fjarlægð. Fluglag skógtittlinga og trjátittlinga er afar líkt.

Ef skógtittlingar sjást vel, t. d. sitjandi á jörðinni, þá eru þeir þó yfirleitt fremur auðgreindir frá trjátittlingum. Þeir eru með miklum mun skýrari litaskil á höfði en trjátittlingar og bakið er áberandi grænna og ekki eins rákað. Þar sem einstaklingar beggja tegunda eru breytilegir, getur munurinn þó verið lítill (Alström o.fl. 2003).

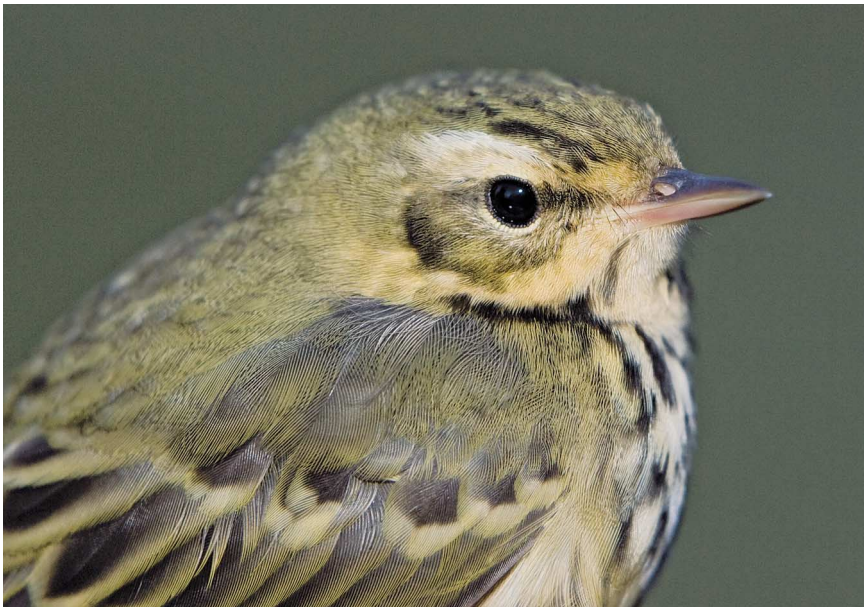
Uppruni og útbreiðsla

Skógtittlingum er skipt í tvær undirtegundir. *A. h. yunnanensis* verpur í norðurhluta Asíu frá vesturmörkum álfunnar allt til Kyrrahafs og Japan. Einnig teygir útbreiðslusvæðið sig aðeins inn í NA-Evrópu, allt vestur að Hvítahafi, en mörk þess í vestri eru þó ekki nógu vel þekkt. *A. h. hodgsoni* verpur hins vegar í SA-Asíu. Vetrarstöðvar skógtittlinga eru á Indlandi og löndunum þar fyrir austan, á Borneó og Filippseyjum. Það eru fuglar af fyrrnefndu undirtegundinni sem sjást í V-Evrópu (Alström o.fl. 2003).

Kjörlendi skógtittlinga er svipað og kjörlendi trjátittlinga. Fæðan er skordýr á sumrin og fræ á veturna

1. mynd. Skógtittlingur *Anthus hodgsoni* í Einarslundi við Höfn, 3. nóvember 2004. – *The Olive-backed Pipit at Höfn, SE-Iceland, 3 November 2004.* – Daníel Bergmann.

2. mynd. Skógtittlingurinn í Einarsslundi á Höfn, 3. nóvember 2004. – *The Olive-backed Pipit at Höfn, 3 November 2004.* – Daníel Bergmann.

og fer matartekjan fram í lággróðri á jörðu niðri (Snow & Perrins 1998).

Skógtittlingar í V-Evrópu

Skógtittlingar eru árvissir flækingar til V-Evrópu og hafa sést í flestum löndum þar, allt suðvestur til Portúgal, og nú bætist Ísland í hópinn. Reyndar mátti búast við því að þessi tegund sæist hér fremur fyrr en síðar, þar sem 274 fuglar hafa fundist á Bretlandseyjum, 15 fuglar í Hollandi, 51 í Noregi, 5 í Danmörku, 18 í Svíþjóð og 35 í Finnlandi til og með 2004. Fyrir 2004 hafði einungis einn skógtittlingur sést í Færeyjum (árið 1984), en 2006 sáust tveir (Sørensen & Jensen 2007).

Skógtittlingar fóru reyndar ekki að sjást neitt að ráði í V-Evrópu fyrr en upp úr 1980. Á Bretlandseyjum og Írlandi sást t.d. einungis einn fyrir 1958, og var hann ekki greindur fyrr en á ljósmynd tveimur áratugum síðar. Fjórir fuglar höfðu sést fyrir 1973 og einungis 27 fyrir 1983, flestir á vel þekktum fuglaskoðunarstöðum. Er talið að mönnum hafi yfirsést þessi tegund áður fyrr (Dymont o.fl. 1989, Rogers o.fl. 2006). Nú tuttugu árum síðar eru þeir orðnir hátt í þrjú hundruð þar. Fyrsti fuglinn í Danmörku sást 1982, í Hollandi 1987, í Frakklandi 1987, í Svíþjóð 1988 og annar fuglinn í Þýskalandi 1986 svo dæmi séu tekin (Lewington o.fl. 1991). Noregur sker sig þó úr með sjö tilvik fyrir 1980 (það fyrsta 1937), flest á eyinni Utsira undan vesturströndinni, en allt fram til 1992 sáust nær allir skógtittlingar í Noregi þar (Tveit o.fl. 2004, Mjølunes o.fl. 2006).

Í V-Evrópu sjást skógtittlingar nær eingöngu á haustin, frá lokum september til síðari hluta nóvember. Hámarkið er í síðustu þremur vikum október (Dymont o.fl. 1989, Lewington o.fl. 1991, Alström o.fl. 2003).

Búast má við að fleiri skógtittlingar eigi eftir að sjást hér á næstu árum í ljósi árlegs fjölda þeirra í V-Evrópu og hve margir hafa sést á Bretlandseyjum og í Noregi.

ÞAKKIR

Við viljum þakka Gunnlaugi Þráinssyni og Yann Kolbeinssyni fyrir yfirlestur og góðar ábendingar og Anders Blomdahl fyrir upplýsingar um skógtittlinga í Svíþjóð.

HEIMILDIR

- Alström, P., K. Mild & B. Zetterström 2003. Pipits & Wagtails of Europe, Asia and North America. – Christopher Helm Ltd., London.
 Dymond, J.N., P.A. Fraser & S.J.M. Gantlett 1989. Rare birds in Britain and Ireland. – T & A D Poyser, Calton.
 Lewington, I., P. Alström & P. Colston 1991. Field guide to the rare birds of Britain and Europe. – HarperCollins, London.
 Mjølunes, K.R., V. Brunes, T.A. Olsen & K.Aa. Solbakken 2006. Sjeldne fugler i Norge i 2004. Rapport fra Norsk sjeldenhetskomité for fugl (NSKF). – Ornis Norvegica 29: 68-109.
 Rogers, M.J. & the Rarities Committee 2005. Report on rare birds in Great Britain 2004. – British Birds 98: 628-694.
 Snow, D.W. & C.M. Perrins 1998. The Birds of the Western Palearctic. Concise Edition. Vol. 1. – Oxford University Press, Oxford.
 Sørensen, S. & J.-K. Jensen 2007. Sjeldne fugle på Færøerne i 2005 og 2006. – Vefsíða: http://heima.olivant.fo/~jkjensen/DK_side/indexdk.htm (lesin 05.11.2007).
 Tveit, B.O., G. Mobakken & O. Bryne 2004. Fugler og fuglafolk på Utsira. – Utsira Fuglestasjon.

SUMMARY

Olive-Backed Pipit, new to Iceland.

Iceland's first Olive-backed Pipit *Anthus hodgsoni* was found on 2 November 2004 at Höfn, SE Iceland (Fig. 1 & 2). The bird was seen the day after and also caught in a mistnet and could be photographed and checked in hand. It was last seen on 4 November.

Gunnlaugur Pétursson, Blesugróf 24, 108 Reykjavík.
 Björn G. Arnarson, Júlátúni 5, 780 Höfn.
 Brynjúlfur Brynjólfsson, Sandbakka 13, 780 Höfn.

Tilvitnun:

Gunnlaugur Pétursson, Björn G. Arnarson & Brynjúlfur Brynjólfsson 2007. Skógtittlingur sést á Íslandi. – Bliki 28: 65-66.

Bláhegrar dúkka upp!

Það telst ætíð til tíðinda þegar nýjar tegundir fugla finnast hérlandis. Hér er getið óvenjulegs fundar slíkrar tegundar þegar hamir tveggja bláhegra hreinlega dúkkuðu upp í hamasafni Náttúrufræðistofnunar Íslands árið 2001. Hamir hegranna höfðu þá legið í safninu í tæp 20 ár merktir sem gráhegrar. Fjallað er lauslega um komur bláhegra austur yfir Atlantshaf og hvernig greina má þá frá gráhegra.

Inngangur

Í júlí 2001 settist ungur gráhegri *Ardea cinerea* á skip suðvestur af Reykjanesskaga. Fugl þessi kom til hafnar í Hafnarfirði og var þá merktur með stálhring og síðan sleppt. Nokkru síðar var hringt til Náttúrufræðistofnunar Íslands og tilkynnt um að hegri hafi leitað inn í hús í Kapelluhrauni sunnan Hafnarfjarðar. Undirritaður fór á staðinn og reyndist þá um stálmerkta hegrann að ræða. Vegna þess að fuglinn kom á skip suðvestur af landinu vaknaði sú spurning hvort um hinn ameríska bláhegra *A. herodias* gæti verið að ræða. Í stuttu máli urðu þessar vangaveltur til þess að undirritaður fann

tvo bláhegra, fullorðinn og rúmlega árgamlan, í hamasafni Náttúrufræðistofnunar Íslands. Höfðu þeir báðir ranglega verið ákvarðaðir sem gráhegrar. Auk þess spruttu upp vangaveltur með greiningu allmargra ungra hegra í hamasafninu sem tók nokkuð langan tíma að leysa úr. Þeir fuglar eru nú allir taldir vera gráhegrar.

Útbreiðsla bláhegra og komur til Evrópu

Bláhegrar (1. mynd) eru útbreiddir varpfuglar í N-Ameríku. Þeir verpa í stökum þörum eða í smáum

1. mynd. Bláhegri *Ardea herodias* í varpbúningi. Á meðal greiningareinkenna tegundarinnar má nefna dumbrauðar skálmar og vænghnúa, bronslitan háls og langar skrautfjaðrir á hálsi. Svartar fjaðrir á síðum og á kviði eru gjarnan meira áberandi en á gráhegra *A. cinerea*. – *A breeding Great Blue Heron. Note the red carpal joint and thigh as well as bronze coloured neck and long neck feathers.* – Greg Lasley.

2. mynd. Gráhegrar *Ardea cinerea* eru hlutfallslega háls- og nefstyttri en bláhegrar *A. herodias*. Skálmar og vænghnúar eru hvítir eða með daufum appelsínugulum blæ. Í varpbúningi er hálslitur mun ljósari en á bláhegra og skrautfjaðrir styttri. – Grey Herons have proportionally shorter neck and shorter bill than Great Blue Herons. Also note the whitish carpal joint and thigh as well as pale coloured neck and rather short neck feathers. – Juza - www.juzaphoto.com.

byggðum frá suðaustur Alaska, um Kanada og alveg suður til Mið-Ameríku og Karíbahafs. Vetrarstöðvar eru frá suðurhluta Kanada og allt suður til norðanverðrar S-Ameríku. Haustfar er frá miðjum september og fram til októberloka en vorfar er frá febrúar til aprílloka (Butler 1992).

Bláhegri sem talinn er hafa komið að sjálfsdáðum sást í Frakklandi í apríl 1996 (Dubois & le CHN 1997). Að öðru leyti eru Azoreyjar líklega eini staðurinn austan Atlantshafs þar sem bláhegrar hafa sést, ef frá er talinn fugl sem settist á skip í N-Atlantshafi þann 29. október 1968 (Cramp & Simmons 1977). Fyrstu bláhegrarnir sáust á Azoreyjum 4. apríl 1984. Frá apríl til júní 1984 sáust að lágmarki níu bláhegrar á Azoreyjum, en þeirra varð ekki aftur vart þar fyrr en 1998. Fram til ársins 2007 höfðu 20 bláhegrar sést á Azoreyjum (Rodebrand 2007).

Ákvörðun grá- og bláhegra

Grá- og bláhegrum er gjarnan skipt í nokkrar undirtegundir. Hér verður dregið á einkenni evrópsku undirtegundar gráhegra *A. c. cinerea* (2. mynd) og útbreiddustu undirtegund bláhegra *A. h. herodias* (1. mynd). Gráhegrar eru búkminni en bláhegrar, með minni gogg og hafa styttri fætur og háls. Fullorðnir

fuglar þessara tegunda bera nokkuð afgerandi einkenni sem nota má við aðgreiningu þeirra og ber þar fyrst að nefna skálmar, en svo nefnast þær fjaðrir sem hylja efsta hluta sköflungs. Á bláhegrum eru skálmar dumbrauðar en hvítar á gráhegrum. Það sama á við um vænghnúa og frambrún vængja en á bláhegrum eru þessi svæði rauð en hvít á gráhegrum. Litur hálsfliða á fullorðnum fuglum er einnig mismunandi. Bláhegrar hafa áberandi dökkan bronslit á hálsi en gráhegrar hafa mun ljósari og grárri tón (1. og 2. mynd). Ungu hegra er mun erfiðara að greina í sundur og verður ekki fjallað sérstaklega um greiningu þeirra hér en bent á Lethaby og McLaren (2002). Þá er varað við grein Steve Gantlett sem birtist í *Birding World* árið 1998 og fjallaði um greiningar á þessum tegundum. Þar koma fram villandi upplýsingar er leiddu m.a. til þess að höfundur þessa pistils sendi níu unga gráhegra til náttúrugripasafnsins *Smithsonian Institution* í Bandaríkjunum til að fá staðfestingu á um hvaða tegund var að ræða.

Íslensku fuglarnir

Fyrsti bláhegrinn sem vitað er að hafi komið til Íslands var skotin af Snorra Hallgrímssyni þann 5.

nóvember 1983 við Þorbrandsstaði í Vopnafirði, N-Múl. Fuglinn er geymdur í hamasafni Náttúrufræðistofnunar Íslands (RM 8171) og var skráður sem gráhegri. Þetta reyndist vera kvenfugl eldri en ársgamall (engin bursa og leiðari var viður). Í skýrslu um sjaldgæfa fugla árið 1983 er þessi fugl hins vegar birtur sem ungur gráhegri (Gunnlaugur Pétursson & Erling Ólafsson 1985). Samkvæmt búningi er hér um fugl á öðru almanaksári að ræða, þ.e. um eins og háls árs. Hann ber greinileg bláhegraeinkenni eins og sterkrauðar skálmar, svartan kvið og rauða vænghnúa.

Annar bláhegri kom til landsins árið eftir. Hann sást við Laugarnes í Reykjavík 6. apríl 1984 en náðist illa haldinn þann 10. apríl og var þá færður á Náttúrufræðistofnun Íslands. Hann reyndist magur, með gamalt fótbrót og ígerð í fæti. Honum var því lógað 24. apríl (Erling Ólafsson 1984). Fuglinn er geymdur í hamasafni Náttúrufræðistofnunar Íslands (RM 8313) og var skráður sem gráhegri. Þetta reyndist vera fullorðinn kvenfugl (engin bursa og leiðari mjög viður og felldur), en sagður ungur gráhegri í skýrslu um sjaldgæfa fugla 1984 (Gunnlaugur Pétursson & Erling Ólafsson 1986). Samkvæmt búningi er hér um fullorðinn fugl að ræða. Greinileg bláhegraeinkenni blasa við á þessum einstaklingi; rauðar skálmar, rauðir vænghnúar, svartur kviður, koparlitur háls og langar skrautfjadrir á brjósti.

Skammur tími leið á milli þess sem íslensku fuglarnir fundust. Jafnframt er athyglivert að á sama tíma og bláhegrinn í Laugarnesi fannst sáust allnokkrir bláhegrar á Azoreyjum. Velta má því fyrir sér hvort ekki hafi verið óvenju mikið af bláhegrum á ferðinni á árunum 1983-1984. Nokkrir bláhegranna á Azoreyjum voru í slæmu ástandi t.a.m. horaðir og með skipamálningu í fjöðrum og vélasmuringu á fótum (Le Grand 1986). Því má telja líklegt að fuglarnir hafi að einhverju leyti notast við skip á leið yfir Atlantshafið. Ástand og staðsetningu bláhegrans í Laugarnesi má túlka sem vísbendingu um að fuglinn sé tengdur skipaflutningum.

Grein birtist um bláhegrann í Laugarnesi í *Bliki* 3 árið 1984 og bar hún nafnið „Gráhegri ber lúsflugur til Íslands“. Þar er getið áður óþekktrar lúsflugutegundar *Hippobosca equina* hérlandis sem fannst á hegranum í Laugarnesi. Með tilliti til lífsferils þessarar flugutegundar voru þær ályktanir dregnar að hegrinn hefði borist til landsins þá um vorið en ekki þraukað hér af veturinn eins og almennt er talið að gráhegrar geri. Þetta var því sterk vísbending um að gráhegrar flæktust einnig til landsins að vorlagi (Erling Ólafsson 1984). Við greiningu flugutegundarinnar var gert ráð fyrir að um evrópskan hegra væri að ræða og þar af leiðandi evrópska flugutegund. Eftir að í ljós kom að fuglinn var bláhegri var tegundagreining flugunnar endurskoðuð og fyrri greining staðfest, en tegundin lifir beggja vegna Atlantshafs (Erling Ólafsson, munnl. uppl.).

Flækingsfuglanefnd hefur nú yfirfarið þessar athuganir og samþykkt báða bláhegrana.

ÞAKKIR

Gunnlaugur Pétursson, Kristinn H. Skarphéðinsson og Guðmundur A. Guðmundsson lásu yfir handritið, Yann Kolbeinsson hjálpaði til við öflun heimilda og myndir voru fengnar frá Greg Lasley og Juza. Þeim er þakkað fyrir.

HEIMILDIR

- Butler, R.W. 1992. The Great Blue Heron. – The Birds of North America. No. 25.
 Cramp, S. & K.E.L. Simmons 1977. Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa: The birds of the Western Palearctic. 1. bindi. – Oxford University Press, Oxford.
 Dubois, P.J. & le CHN 1997. Les oiseaux rares en France en 1996. – Ornithos 4: 141-164.
 Erling Ólafsson 1984. Gráhegri ber lúsflugur til Íslands. – Bliki 3: 12-14.
 Gantlett, S. 1998. Identification of Great Blue Heron and Grey Heron. – Birding World 11: 12-20.
 Gunnlaugur Pétursson & Erling Ólafsson 1985. Sjaldgæfir fuglar á Íslandi 1983. – Bliki 4: 13-39.
 Gunnlaugur Pétursson & Erling Ólafsson 1986. Sjaldgæfir fuglar á Íslandi 1984. – Bliki 5: 19-46.
 Le Grand, G. 1986. Great Blue Herons on Azores in April and June 1984. – Dutch Birding 8: 55-57.
 Lethaby, N. & I.A. McLaren 2002. The identification of Gray Heron. – Birding 34: 24-33.
 Rodebrand, S. 2007. Vefsíða, <http://azores.seawatching.net/index.php?page=main> (lesin 28.10.2007).

SUMMARY

The first two records of Great Blue Herons in Iceland

In late summer 2001 two Great Blue Herons *Ardea herodias* were discovered in the specimen collection at the Icelandic Institute of Natural History (IINH). Both birds had previously been identified as Grey Herons *Ardea cinerea* and published as such in the rarities reports in Bliki. The records have now been evaluated and accepted as Great Blue Herons by the Icelandic Rarities Committee. The records are as follows:

Second calendar year bird shot at Þorbrandsstaðir, Vopnafjörður, N-Múl (NE-Iceland) on 5 November 1983. Specimen at IINH (RM 8171).

Adult bird seen at Laugarnes, Reykjavík (SW-Iceland) 6 April 1984 and found with injured legs four days later. It was captured and kept at IINH until 24 April when it died. Specimen at IINH (RM 8313).

Gunnar Þór Hallgrímsson, Náttúrustofa Reykjaness / Reykjaness Environmental Research Institute, Garðvegi 1, 245 Sandgerði og Líffræðistofnun Háskólans / Institute of Biology, University of Iceland, Sturlugata 7, 101 Reykjavík (gunnih@hi.is).

Tilvitnun:

Gunnar Þór Hallgrímsson 2007 Bláhegrar dúkka upp! – Bliki 28: 67-69.

Fimmtíu tegundir nýrra flækingsfugla

Í öðru hefti Blika segir Hálfaldán Björnsson (1983) frá því þegar hann rakst á óvenjulegan gest: „Þann 24. október 1982 kom dökkbrúnn ránfugl að Kvískerjum í Örafum. Flaug hann kringum bæinn en settist eftir skamma stund á vambahaug, sem ekki var búið að grafa... Ég þekkti ekki fuglinn... og náði því í hann og sá þá strax að þetta var vatnagleða...” Þessi látlausa frásögn ber þess merki að Hálfaldán hefur ekki kippt sér sérstaklega upp við að finna fugl sem hafði ekki áður sést á landinu. Reyndar var þetta 47. tegundin sem skráð var á landslistann fyrir tilstilli Hálfaldáns. Síðan hafa tvær best við og níu þessarar fugla-tegunda hafa ekki fundist hér aftur (1. tafla). Kemst enginn í hálfkvísti við Hálfaldán í þessum efnum.

Hálfaldán er einn hinna nafnkunnu Kvískerjasystkina og sjálfmenntaður náttúrufræðingur, eins og fleiri bræður hans. Þegar Finnur Guðmundsson, fuglafræðingur, kom heim frá námi 1937 hóf hann þegar að taka saman skýrslur um fugla-nýjungar í Náttúrufræðingnum (Finnur Guðmundsson 1940-1944). Í þeirri fyrstu vakti hann sérstaka athygli á flækingsfuglum í Örafasveit: „...væri mikils virði, að fá sem mestar og nákvæmastar upplýsingar um þetta efni frá Suðausturlandi. Það er þegar fengin reynsla fyrir því, að þar verður einna mest vart við sjaldgæfa fugla og flækings, enda liggur sá hluti landsins beinast við fuglum, sem koma frá nágrannalöndum okkar í Evrópu. Auk þess liggur í augum uppi, að Vatnajökulshálendið með hæsta tind landsins, Örafajökli, hlýtur, sem fyrsta landsýn, að draga að sér langt að fugla, sem eru á ferð yfir hafinu. Það er því engin tilviljun, að svo mikið ber á flækingsum í Örafunum og víða annars staðar í Skaftafellssýslum.”

Í annarri skýrslu Finns sem fjallaði um árin 1940 og 1941 er mikið af athugunum úr Örafasveit. Fyrri árið er Sigurður

Björnsson á Kvískerjum skrifaður fyrir þeim en hið síðara er það fermingardrengurinn Hálfaldán, bróðir Sigurðar, sem er ábyrgur fyrir þeim öllum. Meðal þeirra voru þrjár tegundir sem ekki höfðu sést hér áður: býþjór, pedgrípur og söng-lævirkir. Næstu áratugina bætti Hálfaldán nýjum tegundum stöðugt við, stundum mörgum sama árið (1. tafla). Frá og með 1944 var hins vegar ekkert af þessum athugunum birt, því Finnur Guðmundsson hætti að taka saman skýrslur um fuglanýjungar. Ætlun hans var að semja mikla bók um íslenska fugla en úr því varð aldrei. Hálfaldán beið þolinmóður áratugum saman eftir því að Finnur skrifaði um allar þessar nýju tegundir og setti þá saman stórmerka grein um fuglalíf í Örafum, með áherslu á varpfugla (Hálfaldán Björnsson 1976b). Þegar liðin voru þrjátíu ár frá síðustu flækingskýrslunni örlaði á einhverri óþolinmæði og skrifaði Hálfaldán þá nokkra pistla um nýjar tegundir í Týli (Hálfaldán Björnsson 1973-1977). Skömmu síðar hófst regluleg útgáfa skýrslna um sjaldgæfa fugla, en það var ekki fyrr en með samantekt þeirra Gunnlaugs Pétursson og Gunnlaugs Þráinssonar (1999) að frumkvöðlastarf Hálfaldáns Björnssonar við rannsóknir á flækingsfuglum komst fyrir almenningssjónir.

Hálfaldán varð áttæður á þessu ári (2007) og er enn að. Hann var til dæmis einn hinna einbeittu fuglaskoðara sem héldu til Víkur í Mýrdal að leita kúhegra sem sást þar dagsstund nú í lok ársins.

Á þjóðhátíðardaginn 1977 vorum við Skarphéðinn Þórisson með Hálfaldáni í fuglskoðun í Steinadal í Suðursveit. Flaug þá undan okkur afar sérkennilegur fugl og hrópuðum við Skarphéðinn í geðshræringu: náttfari! Hálfaldán lét sér hvergi bregða en sagði: já, náttúrulega - með áherslu á næstsíðasta atkvæðið.

1. mynd. Hálfaldán Björnsson á Skeiðarársandi í júní 2004. – Yann Kolbeinnsson.

1. tafla. Fuglategundir sem skráðar hafa verið í fyrsta sinn á Íslandi fyrir tilstilli Hálfðáns Björnssonar á Kvískerjum. Þær tegundir sem aðeins hafa sést hér einu sinni eru stjörnumerktar (*).

Tegund	Latneskt heiti	Staður	Fannst fyrst
Söngbröstur	<i>Turdus philomelos</i>	Kvísker	1934-1938
Garðaskotta	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Kvísker	7.4.1940
Býþjór	<i>Pernis apivorus</i>	Fagurhólmsmýri	7.6.1941
Peðgrípur	<i>Ficedula parva</i>	Kvísker	15.11.1941
Sönglævirki	<i>Alauda arvensis</i>	Kvísker	15.12.1941
Mistilþröstur	<i>Turdus viscivorus</i>	Kvísker	6.3.1942
Grágrípur	<i>Muscicapa striata</i>	Kvísker	24.5.1942
Strandtittlingur	<i>Anthus petrosus</i>	Kvísker	4.4.1943
Rósafinka	<i>Carpodacus erythrinus</i>	Kvísker	1.9.1943
Fagurgali *	<i>Luscinia calliope</i>	Kvísker	8.11.1943
Netlusöngvari	<i>Sylvia curruca</i>	Fagurhólmsmýri	14.9.1944
Flekkugrípur	<i>Ficedula hypoleuca</i>	Fagurhólmsmýri	14.9.1944
Brúnheiðir	<i>Circus aeruginosus</i>	Fagurhólmsmýri	15.9.1944
Lerkittlingur *	<i>Emberiza leucocephalus</i>	Kvísker	30.10.1944
Garðsöngvari	<i>Sylvia borin</i>	Kvísker	23.9.1945
Þyrnisöngvari	<i>Sylvia communis</i>	Kvísker	28.9.1945
Bláheiðir	<i>Circus cyaneus</i>	Hnappavellir	18.11.1946
Lindastelkur	<i>Actitis hypoleucos</i>	Kvísker	26.6.1947
Vallskvetta	<i>Saxicola rubetra</i>	Fagurhólmsmýri	24.9.1947
Sandtittlingur *	<i>Anthus campestris</i>	Kvísker	27.10.1947
Sparrhaukur	<i>Accipiter nisus</i>	Kvísker	26.10.1950
Trjátittlingur	<i>Anthus trivialis</i>	Kvísker	4.11.1950
Engisöngvari	<i>Locustella naevia</i>	Kvísker	19.5.1951
Síkjasöngvari	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	Kvísker	11.10.1952
Spágaukur	<i>Coccyzus americanus</i>	Kvísker	3.1.1954
Blábrystingur	<i>Luscinia svecica</i>	Fagurhólmsmýri	10.9.1954
Hauksöngvari	<i>Sylvia nisoria</i>	Kvísker	26.9.1955
Vetrartittlingur *	<i>Junco hyemalis</i>	Kvísker	6.11.1955
Hettutittlingur	<i>Emberiza melanocephala</i>	Kvísker	15.7.1956
Sefsöngvari	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	Kvísker	9.11.1956
Næturgali	<i>Luscinia megarhynchos</i>	Hnappavellir	31.5.1957
Víðitittlingur *	<i>Emberiza aureola</i>	Kvísker	22.9.1958
Hagaskvetta	<i>Saxicola torquatus</i>	Kvísker	9.3.1960
Sefttittlingur	<i>Emberiza schoeniclus</i>	Kvísker	9.5.1961
Safaspæta	<i>Sphyrapicus varius</i>	Fagurhólmsmýri	5.6.1961
Runntítla	<i>Prunella modularis</i>	Kvísker	10.10.1961
Pánefur	<i>Loxia pytyopsittacus</i>	Kvísker	28.9.1962
Grásvarri	<i>Lanius excubitor</i>	Kvísker	9.11.1962
Hrístittlingur	<i>Emberiza rustica</i>	Kvísker	28.5.1966
Spésöngvari	<i>Hippolais icterina</i>	Svínafell	3.6.1967
Stepputittlingur	<i>Emberiza bruniceps</i>	Fagurhólmsmýri	3.6.1967
Svarðtittlingur *	<i>Anthus gustavi</i>	Kvísker	9.10.1967
Trjáþröstur *	<i>Hylocichla mustelina</i>	Kvísker	23.10.1967
Relluhegri *	<i>Ardeola ralloides</i>	Surtsey	19.4.1969
Mýrerla	<i>Motacilla citreola</i>	Kvísker	31.10.1973
Stúfgoði	<i>Podilymbus podiceps</i>	Kvísker	10.10.1976
Vatnagleða	<i>Milvus migrans</i>	Kvísker	24.10.1982
Lensusöngvari *	<i>Locustella lanceolata</i>	Kvísker	9.10.1983
Klettasvala	<i>Hirundo pyrrhonota</i>	Kvísker	12.10.1992

HEIMILDIR

Finnur Guðmundsson 1940. Fuglanýjungar I. Skýrsla fyrir árin 1938 og 1939. – Náttúrufræðingurinn 10: 4-34.
 Finnur Guðmundsson 1942. Fuglanýjungar II. Skýrsla fyrir árin 1940 og 1941. – Náttúrufræðingurinn 12: 161-188.
 Finnur Guðmundsson 1944. Fuglanýjungar III. Skýrsla fyrir árin 1942 og 1943. – Náttúrufræðingurinn 14: 107-137.
 Gunnlaugur Pétursson & Gunnlaugur Práinsson 1999. Sjaldgæfir fugla á Íslandi fyrir 1981. – Fjölrit Náttúrufræðistofnunar 37. 246 bls.
 Hálfðán Björnsson 1973. Seftittlingur. – Týli 3(2): 73-74.

Hálfðán Björnsson 1974. Taumgæs (*Anser indica*) á Íslandi. – Týli 4(2): 81.
 Hálfðán Björnsson 1976a. Nýr fugl á Íslandi. – Týli 6(2): 68.
 Hálfðán Björnsson 1976b. Fuglalíf í Öræfum, A-Skaft. – Náttúrufræðingurinn 46: 56-104.
 Hálfðán Björnsson 1977. Nýjar fuglategundir. – Týli 7(1): 22.
 Hálfðán Björnsson 1983. Vatnagleða kemur til Íslands. – Bliki 2: 58-59.

Kristinn H. Skarphéðinsson, Náttúrufræðistofnun Íslands.

Fuglagáta – Mystery photograph

16 Í fuglagátu númer 16 í Blika 27 sést aftan á og á aðra hlið fugls sem samkvæmt lögun og hvernig hann situr hlýtur að vera spörfugl. Fuglinn er nokkuð jafngrár á haus og baki, hliðar og kviður eru ljósgrá og armflugfjaðrir eru með áberandi brúnum lit. Ystu stélfjaðrirnar virðast vera hvítar en aðeins að hluta til.

Að því gefnu að myndin sé tekin hér á landi og af íslenskum varpfugli er ekki um marga möguleika að ræða. Hvorki þúfuttittlingur né strandtittlingur, af erluætt, eru með þennan gráa lit á haus og baki þannig að við getum strax útilokað þá. Við getum einnig útilokað maríuerlur því þrátt fyrir að kvenfuglar að hausti og fleygir ungar þeirra séu gráleitir á haus og baki eru þær ekki með brúna bryddingar á vængfjöðrum. Músarrindill kemur alls ekki til greina því hann er ekki gráleitur og stélið á leynifuglinum er mun lengra en upprétt einkennisstél músarrindla. Við getum líka útilokað alla fulltrúa þrastazettar; steindepill er með áberandi hvítan gump, svartþrestir eru aldrei gráir á baki og haus, gráþrestir eru áberandi blágráir og með rauðbrúnt bak, skógarþrestir eru brúnleitir á baki, með áberandi flikrur á kviði og rauðbrúnan lit á síðum og undirvæng. Stara má líka útiloka því leynifuglinn okkar er greinilega ekki með neinar doppur á baki né kviði. Gráspör er eini fulltrúi spörvættar sem verpur hér reglulega. Fuglinn í gátunni á ýmislegt

Fuglagáta nr. 16. Snjótittlingur *Plectrophenax nivalis*. Sjá einnig Blika 27: 72. – Yann Kolbeinsson.

Snjótittlingur *Plectrophenax nivalis*, 14. ágúst 2005. Sami fugl og hér að ofan. – Yann Kolbeinsson.

sameiginlegt með ungum gráspör, en það sem dæmir hann úr leik er að ekki örlar á ljósu vængbelti sem einkennir bæði kynin og unga gráspörva. Þá eru eftir tvær tegundir algengra staðfugla, þ.e. auðnutittlingur og snjótittlingur. Auðnutittlingur má útiloka vegna þess að fuglinn á myndinni vantar algjörlega einkennandi rákir á síður.

Snjótittlingur er þá einn eftir í þessari upptalningu. Fuglinn okkar líkist alls ekki fullorðnum snjótittlingi að sumarlagi. Karlarnir eru áberandi svartir og hvítir og kerlingarnar eru brúnleitar á baki og haus. Fleygir snjótittlingsungar eru aftur á móti gráir á haus og baki fram á haust og handflugfjaðrir eru bryddaðar með gulbrúnum lit eins og sést greinilega á myndinni. Leynifuglinn að þessu sinni er því ungur snjótittlingur og er myndin tekin síðla sumars.

Snjótittlingar eru algengustu gestirnir við fóðurgjafir landsmanna á veturna. Ef horft er yfir hópinn er ekki alltaf auðvelt að greina á milli karlfugla og kvenfugla. Kvenfuglarnir eru þó áberandi minni og heldur dekkri á litinn en karlfuglarnir. Ungir karlfuglar á 1. vetri líkjast kvenfuglum og ungir kvenfuglar eru nánast eins og þær fullorðnu. Fullorðnar karlfuglar, þ.e. á 2. vetri eða eldri, eru með stórt hvítt vængbelti og skarpari skil á milli höfuðs og baks. Á veturna er nef fuglanna gult en verður svart þegar líða tekur að vori og þá verður hinn svarthvíti varpbúningur karlfuglanna greinilegur. Snjótittlingarnir leita til byggða þegar snjór hylur jörð og þá geta hóparnir verið mjög stórir, jafnvel nokkur þúsund einstaklingar. Um leið og hlánar hverfa þeir aftur út á mörkina og stundum sjást þeir í stórum hópum á kornökum eða annars staðar þar sem næga fæðu er að fá. Við merkingar hefur komið í ljós að hlutfallið á milli kynja er ekki hið sama alls staðar á landinu. Á Norðurlandi eru karlfuglarnir um 85% af hópnum á veturna, en syðst á landinu eru þeir aðeins um 40%. Merkingar hafa sýnt að hluti stofnsins yfirgefur landið á veturna og eru það aðallega kvenfuglar sem leita til Skotlands. Farfuglarnir koma aftur til landsins upp úr miðjum mars og hafa nokkrir fuglar merktir á Bretlandseyjum náðst í gildir merkingarmanna hér á landi á þeim tíma. Snjótittlingarnir eru á stöðugu flakki milli gjafastaða og þekkt eru dæmi um fugla sem hafa náðst tvisvar sama daginn á merkingarstöðum með allt að 50 km millibili. – Sverrir Thorstensen.

Ritstjórn Blika bárust aðeins tvær úrlausnir og voru báðar rangar. Fuglagáta hefur verið fastur liður hjá Blika í seinustu 16 heftum. Vegna síminnkandi og nú nánast hverfandi þátttöku lesenda Blika í fuglagátunni, hefur ritstjórn ákveðið að hætta birtingu hennar, a.m.k. í bili. – Ritstjóri.

Taktu þátt í Fuglavernd

Af hverju var Fuglavernd stofnað?

Fuglavernd var stofnað árið 1963 af áhugamönnum um vernd hafnarins. Með markvissu starfi tókst að bjarga erninum frá útrýmingu en við stofnun félagsins var hafnarstofninn um 20 pör. Fuglavernd beitti sér m.a. fyrir banni við útburði eitors fyrir refi sem hafði höggvið stór skörð í arnarstofninn. Endurkoma arnarins hefur verið hægfara ferli en í dag eru yfir 60 varppör á landinu. Enn eiga ernir sums staðar erfitt uppdráttar í sambýli við manninn og nokkrum gömlum varpstöðum þeirra hefur verið raskað vegna framkvæmda.

Hvað gerir Fuglavernd?

Fuglar byggja tilveru sína á því að geta aflað sér fæðu, ásamt því að hafa hentuga staði til hvíldar og varps. Mörg þeirra svæða sem fuglar byggja afkomu sína á eru í hættu vegna athafna mannsins. Fuglavernd vinnur að því að fuglar og búsvæði þeirra skaðist sem minnst vegna framkvæmda. Fuglavernd er aðili að *BirdLife International*, sem eru samtök fuglaverndarfélaga um allan heim.

Með þínum stuðningi:

Starfar Fuglavernd að vernd fuglategunda sem eru í útrýmingarhættu á Íslandi

Kemur á fót friðlöndum fyrir fugla

Vinnur að fræðslu um fugla og búsvæði þeirra á meðal fólks

Vinnur að skráningu, upplýsingasöfnun og verndun mikilvægra fuglasvæða á Íslandi (IBA-skrá)

Hvetur stjórnvöld, sveitarstjórnir og framkvæmdaaðila til þess að hafa náttúruvernd að leiðarljósi við skipulagningu og framkvæmdir

Þinn hagur að aðild

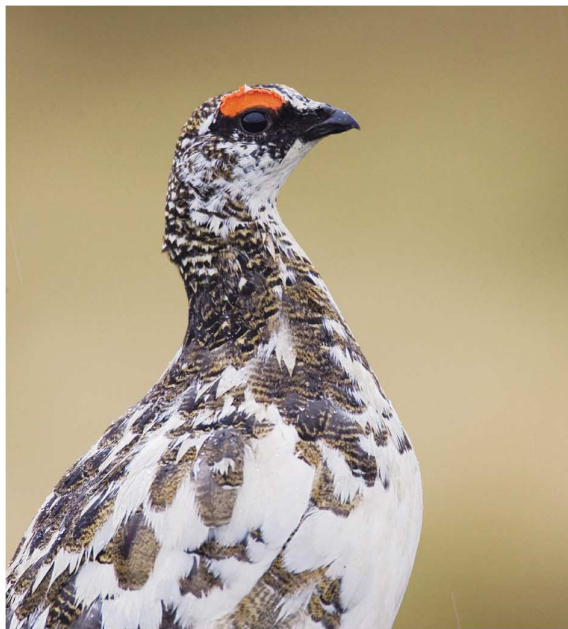
Ásamt því að búa í haginns fyrir fugla með því að tryggja þeim betri framtíð færð þú:

Áskrift að tímaritinu **FUGLAR** sem er einungis dreift til félaga í Fuglavernd

Kost á að sækja fyrirlestra og myndasýningar á vegum félagsins án endurgjalds, ásamt fuglaskoðunarferðum

Möguleika á að starfa með sjálfbærliðum að skemmtilegum og lifandi málefnum í starfshópum á vegum Fuglaverndar

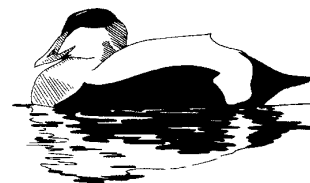
Þá styður þú fugla- og náttúruvernd

Gerist félagar á vefnum
www.fuglavernd.is

Fuglavernd - Skúlatúni 6 - 105 Reykjavík - s. 562 0477

EFNI

Kristinn Haukur Skarphéðinsson: Fuglalíf í Djúpavogshreppi	1
Tómas Grétar Gunnarsson, Graham F. Appleton, Hersir Gíslason, Arnþór Garðarsson, Philip W. Atkinson & Jennifer A. Gill: Búsvæðaval og stofnstærð þúfutittlings á láglandi	19
Yann Kolbeinsson, Gunnlaugur Þráinsson & Gunnlaugur Pétursson: Sjaldgæfir fuglar á Íslandi 2004	25
Tómas G. Gunnarsson, Höskuldur Búi Jónsson, Böðvar Þórisson & Hersir Gíslason: Lundavarp í Grimsey á Steingrímsfirði	51
Gunnlaugur Pétursson & Björn G. Arnarson: Dverggoði á Baulutjörn	56
Arnór Þ. Sigfússon: Fagurgæs sést á Íslandi	57
Skarphéðinn G. Þórisson: Barrþröstur sést í annað sinn í Evrópu	59
Gunnar Þór Hallgrímsson, Brynjúlfur Brynjólfsson & Sigmundur Ásgeirsson: Kvöldlóa sækir Sandgerði heim	61
Gunnlaugur Þráinsson: Dvalsöngvari finnst í Lóni	63
Gunnlaugur Pétursson, Björn G. Arnarson & Brynjúlfur Brynjólfsson: Skógtittlingur sést á Íslandi	65
Gunnar Þór Hallgrímsson: Bláhegrar dúkka upp!	67
Fimmtíu tegundir nýrra flækingsfugla	70
Fuglagáta	72

CONTENTS

Kristinn Haukur Skarphéðinsson: The Bird life of Djúpavogur area, SE-Iceland	1
Tómas Grétar Gunnarsson, Graham F. Appleton, Hersir Gíslason, Arnþór Garðarsson, Philip W. Atkinson & Jennifer A. Gill: Large-scale habitat selection, geographical distribution and lowland population size of Meadow Pipits in Iceland	19
Yann Kolbeinsson, Gunnlaugur Þráinsson & Gunnlaugur Pétursson: Rare birds in Iceland in 2004	25
Tómas G. Gunnarsson, Höskuldur Búi Jónsson, Böðvar Þórisson & Hersir Gíslason: Number and density of breeding Atlantic Puffins on Grimsey in Steinsgrímsfjörður, NW-Iceland ...	51
Gunnlaugur Pétursson & Björn G. Arnarson: Little Grebe, new to Iceland	56
Arnór Þ. Sigfússon: Red-breasted Goose seen in Iceland	57
Skarphéðinn G. Þórisson: Varied Thrush observed for the second time in Europe	59
Gunnar Þór Hallgrímsson, Brynjúlfur Brynjólfsson & Sigmundur Ásgeirsson: The first record of a Semipalmated Plover in Iceland ...	61
Gunnlaugur Þráinsson: The first record of Paddyfield Warbler in Iceland ...	63
Gunnlaugur Pétursson, Björn G. Arnarson & Brynjúlfur Brynjólfsson: Olive-backed Pipit, new to Iceland	65
Gunnar Þór Hallgrímsson: The first two records of Great Blue Herons in Iceland	67
Miscellaneous	70
Mystery photograph	72